

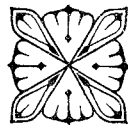
MEMORIE-BOEK

BEHOORENDE BIJ DE

ACTA DER BUITENGEWONE
GENERALE SYNODE VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN
IN NEDERLAND

GEHOUDEN TE ASSEN
VAN 26 JANUARI TOT 17 MAART

1926

BOEKDRUKKERIJ VAN J. H. KOK TE KAMPEN

MEMORIE der Classis Amsterdam

van de Gereformeerde Kerken in Nederland,
betreffende de zaak-Dr J. G. GEELKERKEN,
predikant bij de Gereformeerde Kerk van
Amsterdam-Zuid, bevattende de officiële
gegevens uit de notulen der vergaderingen
van genoemde Classis.

Opgesteld op last der Classis Amsterdam van
de Gereformeerde Kerken door haar actua-
rius en goedgekeurd en vastgesteld op haar ver-
gadering van Woensdag 9 December 1925.

BOEKDRUKKERIJ VAN J. H. KOK TE KAMPEN.

MEMORANDUM—Dr GEELKERKEN.

	Blz.	
1. <i>Eerste bezwaarschrift br. H. Marinus</i>	3—4	VERGADERING
2. Besluit benoeming eener Commissie	4	11 JUNI 1924 (notulen pag. 3).
1. <i>Eerste rapport Classicale Commissie</i>	5	VERGADERING
2. <i>Preekcoupure</i>	6	10 SEPT. 1924 (notulen pag. 16).
3. Besluit Classis	6	
1. <i>Tweede Bezwaarschrift br. H. Marinus</i>	7—9	VERGADERING
2. Besluit benoeming eener Commissie	9	10 DEC. 1924 (notulen pag. 26).
1. Tweede rapport der Commissie ingediend, nog niet besproken	9	VERGADERING
2. Besluit voortgezette vergadering	9	11 MAART 1925 (notulen pag. 31).
1. <i>Tweede rapport Classicale Commissie</i>	9—11	VERGADERING
2. <i>Amsterdam-Zuid's meening</i>	11	18 MAART 1925 (notulen pag. 37).
3. Besluit Classis	12	
4. <i>Weigering Dr Geelkerken om nadere verklaring af te leggen</i>	12	
5. Besluit Classis hulp in te roepen van <i>Deputaten ad Art 49 K.O.</i>	12	
1. <i>Nadere formuleering bezwaar Amsterdam-Zuid en Dr Geelkerken van 18 Maart 1925</i>	13	VERGADERING
2. <i>Vragen en advies Deputaten ad Art. 49 K.O.</i>	13—14	1 APRIL 1925 (notulen pag. 42).
3. <i>Besluit Classis om aan Dr Geelkerken nogmaals de verklaring te vragen</i>	14—15	
4. <i>Dr Geelkerken wil soepel zijn</i>	15	
5. <i>Verklaring opgesteld en aanvaard door de Classis</i>	15	
6. <i>Weigering Dr Geelkerken en zijn verklaring</i>	15	
7. <i>Nader advies Deputaten en besluit Classis</i>	15—16	
8. Wat in „ <i>het kamertje</i> ” is geschied en het verband tusschen Dr Geelkerken's weigering en de preekcoupure	16—18	

		Blz.
VERGADERING 22 APRIL 1925 (notulen pag. 46).	1. <i>Breedere redactie van het advies der Deputaten</i>	18—20
	2. Bespreking en besluit Classis	20
VERGADERING 27 MEI 1925 (notulen pag. 57).	1. Advies Dr B. Wielenga van Amsterdam	21
	2. <i>Vragen door de Commissie voorgesteld</i> en door de Classis overgenomen	22—23
	3. „ <i>Het briefje</i> ”	23
VERGADERING 10 JUNI 1925 (notulen pag. 66).	1. Vraag Dr Geelkerken om gronden te weten van het besluit der vergadering van 22-4-'25	24
	2. Besluit der Classis die gronden hem toe te zenden	29
VERGADERING 17 JUNI 1925 (notulen pag. 70).	1. <i>Eerste antwoord Dr Geelkerken</i>	24—25
	2. <i>Advies der Commissie</i>	25—26
	3. Besluit vergadering	26
VERGADERING 23 JUNI 1925 (notulen pag. 77).	1. <i>Tweede antwoord Dr Geelkerken</i>	27—31
	2. Advies der Commissie en besluit tot verdaging	31
	3. Klacht over publicatie's in de pers	31
	4. Waar het rapport over de Classicale vergaderingen thuis hoort	31—32
	5. Mededeeling Amsterdam-Zuid straks tot publicatie over te gaan in haar Kerkbode	37
VERGADERING 8 JULI 1925 (notulen pag. 81).	1. Uitspraak Classis over publicatie's van Dr Geelkerken	32
	2. <i>Rapport Commissie en besluit Classis</i>	32—41
	3. Aanteekening Ds Sillevius Smitt en Ds Schelhaas, dat zij met rapport niet mede kunnen gaan	41
VERGADERING 15 JULI 1925 (notulen pag. 98).	1. Geen bericht van Dr Geelkerken bij de Commissie. (<i>Hij gaat met vacantie</i>)	42
	2. <i>Schrijven van Dr Geelkerken</i> bij den Actuaris ingekomen	42
	3. <i>Advies der Commissie</i> , nadat zij een tweetal vragen aan Amsterdam-Zuid heeft gesteld	42
	4. Besluit Classis	42
VERGADERING 9 SEPT. 1925 (notulen pag. 103).	1. Afvaardiging Amsterdam-Zuid	43
	2. <i>Missive br. H. Marinus</i> , meldende handhaving zijner bezwaren	43
	3. <i>Rapport Commissie en besluit Classis</i>	43—44
	4. Afkeuring publicatie van Dr Geelkerken	44
	5. Uitgave officiële stukken der Classis nog niet	44—45
VERGADERING 23 SEPT. 1925 (notulen pag. 112).	1. Vraag van Ds Mulder van Bussum	45
	2. <i>Antwoord Dr Geelkerken</i>	45—51
	3. <i>Advies Commissie</i>	51—55
	4. <i>Gevoerde correspondentie der Commissie met Dr Geelkerken</i>	51—54
	5. Bespreking advies-besluit en besluit der vergadering	55—57

	Blz.	
1. Aanteekening Amsterdam-Zuid in de notulen	57	VERGADERING 13 OCT. 1925 (notulen pag. 127).
2. Opmerking Ds Sillevius Smitt over de notulen	57	
3. Uitgave acta Classis nog niet	57	
4. <i>Advies der Hoogleraren</i>	57—58	
5. <i>Rapport Commissie</i>	58	
6. Besluit Classis	58—61	
7. Besluit tot publicatie	61	
8. <i>Antwoord Dr Geelkerken op de 3de citatie</i>	61—63	
9. <i>Advies Commissie</i>	63—64	
10. Besluit Classis	65	

De Actuaris,

December 1925.

B. A. KNOPPERS.

Woensdag 11 Juni 1924 kwamen de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam in vergadering bijeen.

Op deze vergadering werd gelezen een bezwaarschrift van broeder H. Marinus, belijdend lid der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid in volle rechten, betrekking hebbende op eene predicatie van Dr J. G. Geelkerken, Dienaar des Woords bij genoemde Kerk, over Zondag 3 van den Heidelberger Catechismus. Dit BEZWAARSCHRIFT LUIDDE aldus:

VERGADERING
VAN
11 JUNI 1924:

1. Bezwaarschrift
br. H. MARINUS.
2. Besluit
benoeming eener
Commissie.

Amsterdam, 13 Mei 1924, Vlietstraat 22.

Aan de Classis Amsterdam van de Gereformeerde
Kerken in Nederland, alhier.

WelEerwaarde Heeren,

Ik heb met mijn schrijven van 26 Maart l.l. aan den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid (van welke Kerk ik lidmaat ben) medegedeeld, dat ik bezwaren heb tegen de, in de avond-godsdienst oefening op Zondag 23 Maart l.l., in de Schinkelkerk, door Dr J. G. Geelkerken verkondigde meening betreffende het Schriftverhaal van de verzoeking en den val des menschen in het Paradijs. Van dit mijn genoemd schrijven doe ik Uwe Classis hiermede een afschrift toekomen, uit hetwelk aan Uwe Classis moge blijken, wat door Dr Geelkerken verkondigd is en welke bezwaren daartegen bij mij zijn gerezen.

In zijne vergadering van Donderdag 3 April l.l. heeft de genoemde Kerkeraad mijn schrijven *ongegrond* verklaard. Hiervan werd mij door Wijkouderlingen mondelinge mededeeling gedaan.

Bij deze uitspraak van den Kerkeraad, die naar mijne vaste overtuiging ten eenenmale onjuist is, kan ik mij niet neerleggen.

Derhalve richt ik mij thans met mijne bezwaren tot Uwe Classis in het stellige en volle vertrouwen, dat door U als God-vreezende mannen zal worden overdacht en gedaan wat noodig is.

Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid heb ik kennis gegeven, dat door mij bij Uwe Classis de, door dien Raad voor ongegrond verklaarde bezwaren zijn ingediend.

Ten slotte deel ik nog mede, dat het mij bekend is, dat o.a. br. J. Vree, Baarsstraat 20, mijne bezwaren deelt.

Met Hoogachting
Uw dw. dr. en br. i. Christus,
(w.g.) H. MARINUS.

DE BIJLAGE, bij dit bezwaarschrift gevoegd, en bevattende afschrift van zijn schrijven aan den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, d.d. 26 Maart 1924, LUIDDE:

Amsterdam, 26 Maart 1924, Vlietstraat 22.

Aan den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid.

Ik wensch Uwen Raad mijne bezwaren kenbaar te maken tegen de, door Dominee Geelkerken in zijne predikatie van j.l. Zondagavond, bij de behandeling van Zondag 3 van den Heidelbergschen Catechismus geuite meening met betrekking tot de eerste overtreding van Adam en Eva in het Paradijs.

Volgens Dominee Geelkerken is het bericht, dat de Heilige Schrift van de bedoelde eerste overtreding geeft, niet als letterlijke waarheid op te vatten en als zoodanig dus ook niet neergeschreven. De Heilige Schrift — zegt hij — verschaft geene mededeeling over wat metterdaad door God als proef was gegeven en ook niet over de feitelijke toedracht der verzoeking tot — en de daad van den val, maar geeft in een voorstellingsvorm, onder een beeld, het verhaal, dat onze eerste voorouders in eenen proef bezweken zijn. Dit zou dan zoo gebeuren, omdat ons menscheijk, door de zonde geschaad bevattingsvermogen niet bekwaam is tot een recht kennen van datgene, wat toen, in het Paradijs, in zijne hooge sfeer, eigenlijk de beproeving des menschen heeft ingehouden. Om deze redeneering te verduidelijken gebruikte Dominee Geelkerken het beeld van den vakman, die over de kleuren met een blinde zou gaan spreken. Deze blinde zou daarvan even weinig kunnen begrijpen, als wij, indien de Heilige Schrift ons het *feit* der eerste overtreding en van den val des menschen zou hebben bericht, dat zouden vermogen te verstaan.

Tegen deze verkondiging, die:

1. de waarheid van het duidelijk bericht der Heilige Schrift over de eerste zonde der menschen, waar het de toedracht der feiten betreft, zoodanig loochent, dan toch minst genomen in twijfel trekt en als onwaarschijnlijk verkondigt;
2. daarvoor in de plaats schuift de waarschijnlijkheids-verkondiging van iets anders dan wat de Heilige Schrift vermeldt als te zijn geschied;
3. derhalve niet schroomt de Heilige Schrift tegen te spreken en daardoor maakt van opening des Woords, sluiting des Woords;
4. in hooge mate gevaarlijk is, met name voor de Jeugd, daar zij, tornende aan de waarheid van Gods Getuigenis, deze waarheid ondergraaft en den eerbied ervoor sloopst en afbreekt;
5. in strijd is met de belijdenis onzer Gereformeerde Kerken; verhef ik met klem mijne stem, aan Uwen Raad overlatende te doen, wat in deze ernstige zaak, tegenover God en de Gemeente des Heeren, aan uwen Raad staat te doen.

Hoogachtend,

Uw dw. dr. en br. i. Christus,
(get.) H. MARINUS.

Besloten wordt, nadat de afgevaardigden der Kerk van Amsterdam-Zuid toelichting hebben gegeven, *deze missive in handen eener Commissie te geven*, die zich ook in verbinding zal stellen met genoemde Kerk en met Dr J. G. Geelkerken. Op de volgende vergadering wordt het rapport ingewacht. *In deze Commissie worden benoemd* (op aanwijzing van den praeses) de predikanten *Ds J. L. Schouten* van Amsterdam, en *Ds J. E. Vonkenberg* van Huizen, en ouderling *H. Bomas* van Hilversum.

(Notulen der vergadering van 11 Juni 1924, Artikel 7, pagina 7, 1ste alinea, 3de alinea).

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 10 September 1924 bracht de Commissie over het bezwaarschrift van broeder H. Marinus rapport uit. Dit rapport luidde aldus:

VERGADERING VAN 10 SEPT. 1924.

- 1. 1e Rapport Classisale Commissie met coupure der preek.
- 2. Besluit Classis.

Aan de Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Op uw vergadering van 11 Juni 1924 werd een tweetal bezwaarschriften ingediend uit de kerk van Amsterdam-Zuid, één van en één van Broeder H. Marinus.

Deze stukken werden door u gesteld in handen van een Commissie, bestaande uit de dienaren des Woords: J. L. Schouten en J. E. Vonkenberg en Ouderling H. Bomas, welke de opdracht ontving uwe vergadering te dienen van rapport en advies.

Zich kwijtende van haar taak heeft Uw Commissie de eer U dit haar rapport met de daaraan toegevoegde conclusies aan te bieden.

In haar eerste vergadering benoemde zij Ds J. E. Vonkenberg tot Voorzitter, en wees zij Ds J. L. Schouten aan als rapporteur.

Zij nam kennis van al de stukken, die op deze beide zaken betrekking hadden en vroeg en verkreeg van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid inzage, van hetgeen dienaangaande in de notulen stond opgeteekend.

In een volgende vergadering had zij een samenspreking met en met Broeder H. Marinus, die (beiden) gelegenheid ontving(en) zijn (hun) bezwaren nader toe te lichten.

Ook ontving Uw Commissie toegang tot een vergadering van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, waarop zij in de gelegenheid gesteld werd nadere informaties in te winnen.

Uit een en ander werd haar duidelijk, dat het bezwaar, zoowel van als dat van Broeder Marinus gaat tegen handelingen van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, al staan hun bezwaren dan ook in verband met uitspraken van Dr J. G. Geelkerken als dienaar des Woords van de Kerk van Amsterdam-Zuid en als redacteur van de Overtoomsche Kerkbode.

.

Broeder Marinus richtte zich tot den Kerkeraad met het volgende schrijven dd. 26 Maart 1924 (voorkomende pagina 4).

In zijn vergadering van 3 April 1924 verklaarde de Kerkeraad de bezwaren van broeder H. Marinus ongegrond, en besloot hij hiervan genoemden Broeder mondeling mededeeling te laten doen door de wijkouderlingen.

Deze voldeden aan hun opdracht en rapporteerden op de Kerkeraadsvergadering van 10 April 1924, dat zij broeder Marinus niet hadden kunnen overtuigen. Uit de mondelinge toelichting, die van dit gesprek én door broeder Marinus én door de wijkouderlingen werd gegeven, bleek Uwe Commissie, dat dit „niet kunnen overtuigen” in het rapport van de wijkouderlingen beteekende, dat zij broeder Marinus niet hadden kunnen overtuigen, dat hij verkeerd had geluisterd.

In de zaak van broeder Marinus gaat het over de vraag, wat door Dr Geelkerken op dien bewusten Zondagavond bij de behandeling van Zondag 3 van den Heidelbergschen Catechismus is gezegd.

Wat broeder Marinus zegt gehoord te hebben is U uit zijn zoo pas voorgelezen bezwaarschrift bekend.

Dr Geelkerken was zoo vriendelijk aan Uwe Commissie schriftelijk te overhandigen een stuk, waarin door hem wordt verklaard, wat hij toen, zij het dan niet woordelijk, dan toch zakelijk sprak.

De 18 ouderlingen, die deze preek hoorden, verklaarden, dat door Dr Geelkerken op dien avond zakelijk aldus werd gesproken.

De schriftelijk ingediende verklaring van Dr Geelkerken luidt aldus:

Coupure Preek 23 Maart 1924.

(Schinkelkerk)

„Het ontstaan van de zonde in ons geslacht — niet dus de allereerste oorsprong der zonde in het *heelal*, waarover wij zooveen spraken — wordt ons medegedeeld in het derde hoofdstuk van Genesis.

Ik weet wel, dat dit gedeelte der H. S. ons voor eigenaardige moeilijkheden plaatst. Zoo spreekt het van den staat der rechtheid, en dus van een tijdperk in de geschiedenis der menschheid, dat aan haar geschiedenis, zooals *wij* die alleen kennen, nl., in zonde, voorafgaat. En gelijk van den staat der heerlijkheid hierna maals, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in *deze* bedeeing. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn Openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover én van dien staat der hemelsche heerlijkheid én van dien staat der rechtheid, in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeing ontleend. Anders zouden wij er niets van kunnen vatten, en Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blinde, een blindgeborene spreekt over de kleuren.

Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Genesis 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd, en zijn er schier evenveel „verklaringen” als geleerde uitleggers. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads,” „de slang en haar spreken,” „den boom des levens” enz.

Doch de gemeente late zich door dit alles niet van de wijs brengen. Vast staat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het *feit* van den zondeval, die heeft plaats gehad aan het begin der geschiedenis van ons menschelijk geslacht. Zooals de Catechismus zegt: „Vanwaar enz.”

Uwe Commissie is van oordeel, dat ook hier door den Kerkeraad een fout werd begaan.

Hij had niet aan broeder Marinus moeten laten mededeelen, dat diens bezwaren ongegrond waren, maar dat diens weergave van het gehoorde onjuist was.

Daarom heeft Uw Commissie de eer U de volgende conclusies voor te stellen:

.

In zake het bezwaarschrift van broeder H. Marinus.

1. Aan broeder Marinus te berichten, dat het uit het door de Classis ingestelde onderzoek is gebleken, dat de verklaring, dat de Kerkeraad zijn bezwaren ongegrond acht, voor misverstand vatbaar is, maar dat de Kerkeraad daarmee bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door broeder Marinus onjuist is weergegeven, en dat de Classis derhalve dezen broeder adviseert zich over deze zaak nader met den Kerkeraad te verstaan, opdat de kwestie van de tweërlei lezing in den weg van broederlijke samenspreking tot oplossing moge worden gebracht.

2. Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid te berichten, dat de Classis van oordeel is, dat de Kerkeraad niet had moeten spreken van ongegrond zijn van de bezwaren van broeder Marinus, maar van het onjuist weergeven van het gehoorde.

Zij adviseert dan ook den Kerkeraad door een nadere samenspreking met broeder Marinus dezen van zijn niet goed hooren te overtuigen, wat den Kerkeraad des te gemakkelijker zal vallen, waar door Dr Geelkerken een schriftelijke verklaring aangaande het door hem gesprokene werd afgegeven, en de ouderlingen, die deze preek hoorden, verzekerden, dat de verklaring door Dr Geelkerken gegeven, zakelijk, der waarheid getrouw is.

Uwe vergadering bij al haar beraadslagingen de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

Namens de Commissie voornoemd:

(w.g.) J. L. SCHOUTEN

Rapporteur.

Deze conclusie's worden door de vergadering met algemeene stemmen aanvaard.

(Notulen der vergadering van Woensdag 10 September 1924, Artikel 10, pagina 20 en 21).

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, *gehouden Woensdag 10 December 1924*, werd een *hernieuwd bezwaarschrift van broeder H. Marinus gelezen*, waarin hij meldt, dat hij met de handelingen van zijn Kerkeraad, nadat de Classicale vergadering ten vorigen male eene conclusie in zijn zaak over eene prediking, door Dr J. G. Geelkerken gehouden, had aangenomen, niet kan instemmen, en zich nu opnieuw tot de Classis richt met het verzoek thans zijn zaak ten materiële te onderzoeken. *Dit hernieuwde bezwaarschrift luidde aldus:*

VERGADERING
VAN
10 DEC. 1924

1. 2de Bezwaarschrift
br. H. MARINUS.
2. Benoeming
Commissie.

Amsterdam, den 15den November 1924. Vlietstraat 22.

Aan de Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken in Nederland, te Amsterdam.

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Ik dank Uwe Classis zeer voor de mededeeling Uwer conclusie, inzake mijn bezwaarschrift contra Dr J. G. Geelkerken, aangenomen in de vergadering Uwer Classis van 10 September dezes jaars.

Met deze conclusie kan ik even weinig instemmen als met de ongegrond-verklaring mijner bezwaren door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Afgaande op de bewoordingen Uwer conclusie is er reden voor het vermoeden, dat aan de Commissie Uwer Classis, die deze aangelegenheid had te onderzoeken, door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid de overtuiging werd bijgebracht, dat niet mijne, maar wél zijne (des Kerkeraad's) lezing van het onderhavige geval de juiste is. Immers wordt mij bericht, dat *met de ongegrond-verklaring mijner bezwaren de Kerkeraad bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door mij onjuist is weergegeven* en dat de Classis *derhalve* mij adviseert mij over deze zaak nader te verstaan, opdat de kwestie van de tweeërlei lezing in den weg van broederlijke samenspreking tot oplossing moge worden gebracht. Intusschen vernam ik, bij gelegenheid van het huisbezoek, dat mij mijne wijk-ouderlingen, in opdracht van den Kerkeraad, in verband met deze aangelegenheid, immers naar aanleiding van Uwe conclusie, hebben gebracht, dat ter vergadering van den Kerkeraad, in welke Uwe Commissie voor deze zaak tegenwoordig was, door Dr Geelkerken aan Uwe Commissie een geschrift werd ter hand gesteld, zakelijk behelzende wat hij gezegd heeft.

De Kerkeraad van Amsterdam-Zuid heeft tegen mij persoonlijk geen enkel redelijk argument ter vernietiging mijner beschuldiging aangevoerd. Ik werd bestreden met het louter subjectieve gevoelen zijner gecommiteerden, de broeders wijk-ouderlingen Van Hartingsveldt en Lukkien. („*Wat hij gezegd heeft, weet ik niet, maar dat kan hij niet gezegd hebben,*” aldus br. Lukkien). Het is dan ook zeer begrijpelijk, dat Uwe conclusie, die, met verzwijging van Dr. Geelkerken's eigene verklaring, (wat haar, naar mijne bescheiden meening eenigszins onevenwichtig maakt) in hare bewoordingen zich bepalende tot het verband: „nadere verklaring of opheldering van des Kerkeraad's „ongegronnd” broederlijk advies,” mij niet alleen zeer teleurstelde, maar daarnaast ook grootelijks verwonderde. Het was mij geheel onverklaarbaar, hoe de Kerkeraad, die, had hij mij van mijn ongelijk kunnen overtuigen, dat zeker zou gedaan hebben, maar, gelijk ik reeds vermeldde, daarin ten eenenmale faalde, aan Uwe Commissie de zekerheid had vermogen bij te brengen, dat niet mijne, maar wel zijne (des Kerkeraad's) lezing de juiste is. Temeer daar ik datgene wat ik in het verdere van dezen brief, aan Uwe Classis, betreffende het getuigenis van eenige broeders, wensch te berichten, reeds mondeling mededeelde aan Uwe Commissie, in eene samenkomst ten huize van Ds Schouten, op 25 Augustus j.l. De, voor mij officieele, kennisgeving door de broeders wijk-ouderlingen, betreffende het geschrift van Dr Geelkerken hieldte echter veel op.

Het kan niet anders, of de eigene verklaring van Dr Geelkerken houdt in wezen de ontkenning in van de beschuldiging door mij tegen hem ingebracht. De Kerkeraad heeft zichzelf door onachtzaamheid, door niet naar den eisch der ambtelijke

roeping te hooren naar wat in de prediking werd verkondigd, feitelijk buiten de bevoegdheid gesteld, om over de waarheid en de waarde der beschuldiging eenerzijds en de ontkenning ervan anderzijds, te oordeelen. Let wel, de bevoegdheid, om zelfstandig te beslissen wie van ons beiden, Dr Geelkerken of ondergeteekende gelijk heeft. Om mogelijk nieuw misverstand te voorkomen, wil ik nadrukkelijk uitspreken, dat ik alle verdere competenties van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid erken. In dit stadium verzoek ik opnieuw de welwillende en nauwgezette aandacht Uwer Classis voor deze zaak, nu het noodig is gebleken aan Uwe Classis bericht te doen van wat mij als getuigenis voor, en ondersteuning van mijne beschuldiging tegen Dr Geelkerken, bekend is geworden uit den mond van een tweetal broeders, leden der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid.

1. Broeder J. Vree, van wien ik in mijn schrijven van 13 Mei j.l. aan Uwe Classis, reeds berichtte, dat hij mijne bezwaren deelde, heeft terzake met Dr Geelkerken een onderhoud gehad. Hij heeft mij gezegd, dat dit onderhoud voor hem geheel *onbevredigend* is geweest, en zó is geëindigd. Onder meer stelde Dr Geelkerken hem de vraag, wat hij dacht van hetgeen in de Openbaring van Johannes geschreven staat van het tweesnijdend scherp zwaard, dat uit des Heeren mond uitgaat. Broeder Vree gaf te kennen dit niet letterlijk op te vatten, waarop hem door Dr Geelkerken werd gevraagd, waarom dan *dit niet en het andere wel letterlijk* verstaan moest worden.

2. Broeder A. Kransen heeft mij medegedeeld, naar aanleiding der gewraakte uiting, tezamen met broeder J. H. van der Lichte, een onderhoud te hebben gehad, eerst met den ouderling broeder K. van den Berg, en daarna ook met Dr Geelkerken zelf. De ouderling, broeder Van den Berg bevestigde op hunne desbetreffende vraag, dat zij *inderdaad juist gehoord* hadden. Dus dat Dr Geelkerken verkondigd had, dat het bericht van den val niet feitelijk, maar onder een beeld weergeeft, wat geschied is. Broeder Van den Berg gaf verder, als zijne eigene opvatting, aan, dat de slang door geschuifel in de takken van den boom, Eva's aandacht op de verboden vrucht zou hebben geleid, en voegde hieraan nog toe, dat het verhaal van den zondeval *geheel en al zinnebeeldig* is, en dat *die opvatting de Gereformeerde is*. (Mij dunkt, dat deze uitlatingen van een opziener der Gemeente op zichzelf reeds ernstig de aandacht verdienen).

Betreffende het bezoek bij Dr Geelkerken zelf, vernam ik van broeder Kransen, dat ook voor hem en broeder Van der Lichte, verloop en afloop onbevredigend zijn geweest. Het was, volgens Dr Geelkerken, voor *de vakmensen zoo moeilijk, om in de eerste hoofdstukken van Genesis de dichtertelijke voorstelling te onderscheiden van de werkelijke gebeurtenissen*. Voorts trachtte Dr Geelkerken, door het aanvoeren van eenige exempels van beeldspraak, als van *het sprekende portret, dat immers niet spreekt, al zegt men, dat het sprekend is*, en van den man, die in zijn dagboek de aantekening deed, dat zijne dienstbode *de plaat had gepoetst*, waarmede hij bedoelde te zeggen, dat zij haar betrekking bij hem verlaten had, maar niettemin aan vorschers van later tijd met zijne uitdrukking de moeilijkheid bereidende, om met stelligheid uit te maken, wat metterdaad had plaatsgevonden, datgene wat hij verkondigd had, aannemelijk te maken. (Vraag: Zou Dr Geelkerken deze argumenten hebben willen aanvoeren, als hij zich had gehouden aan wat de H. Schrift leert?).

Het komt mij niet onwaarschijnlijk voor, dat, naar het oordeel Uwer Classis, de bovenstaande getuigenissen in de eerste plaats ter kennis van den Kerkeraad moeten worden gebracht. In verband met deze overweging acht ik het gewenscht reeds nu aan Uwe Classis te berichten, dat ik de wijk-ouderlingen, bij hun huisbezoek, van deze dingen kennis gaf, en dus de Kerkeraad gerekend moet worden daarvan behoorlijk rapport te hebben gekregen. Niettemin blijft elke verdere actie van den Kerkeraad tot op heden uit. Omdat dus de Kerkeraad, met deze getuigenissen geheel bekend zijnde, daarin geene aanleiding meent behoeven te vinden, om verder en dieper te onderzoeken, heb ik mij opnieuw tot Uwe Classis gericht.

Mijne bezwaren bestaan nog onverzwakt. Uwe conclusie poogde ze te ontzenuwen door ze te verlagen tot een kwestie van tweeërlei lezing. Ik moet dat afwijzen. Nogmaals leg ik mijne bezwaren, met getuigenissen versterkt, aan Uwe Classis voor, in de hoop, dat thans een grondig en afdoend onderzoek worde gedaan.

Indien Uwe Classis, onverhoopt, tot dit onderzoek niet zou besluiten, veroorloof ik mij, aan Uwe Classis beleefd te verzoeken, zich ervan te vergewissen welke redenen de Commissie Uwer Classis ertoe hebben geleid, de door mij aan haar bekend gemaakte getuigenissen voorbij te gaan, zonder daaraan die aandacht te schenken, die de ernst der zaak Uwe Commissie onbetwistbaar oplegde. Deze motieven zou ik dan gaarne vernemen.

De adressen der broeders Vree, Kransen en van der Lichte vermeld ik hieronder. Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid zend ik afschrift van dit schrijven.

Ik heb de eer met hoogachting te zijn,

Uw dw. dr. en br. i. Christus,

(w.g.) H. MARINUS.

Adressen:

J. Vree, Baarsstraat 20.
A. Kransen, Vlietstraat 20.
J. H. van der Lichte, Veerstraat 16.

Eene *Commissie* wordt benoemd om de volgende vergadering van rapport te dienen. Zij bestaat (op aanwijzing van den praeses) uit de broeders *Ds J. L. Schouten* van Amsterdam, *Ds J. E. Vonkenberg* van Huizen en ouderling *H. Bomas* van Hilversum.

(*Notulen der vergadering van Woensdag 10 December 1924, Artikel 5, pagina 27*).

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 11 Maart 1925*, werd door de Commissie rapport en advies ingediend over het hernieuwde bezwaarschrift van broeder *H. Marinus*.

Voor eene goede en rustige behandeling van het rapport der Commissie wordt besloten, ook om des tijds wille, de vergadering te schorsen en in voortgezette samenkomst bijeen te komen *Woensdag 18 Maart*, des morgens om 11 uur.

(*Notulen der vergadering van Woensdag 11 Maart 1924, artikel 15, pagina 37*).

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 18 Maart 1925* werd het rapport der Commissie inzake het hernieuwd bezwaarschrift van broeder *H. Marinus* besproken. Het rapport luidde aldus:

Aan de Classis Amsterdam der Gereformeerde Kerken.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

In zijn bezwaarschrift bij Uw Vergadering van 10 December 1924 ingediend, verklaart broeder *Marinus*, dat hij met de conclusie van de Classis dd. 10 September 1924 evenmin kan instemmen als met de ongegrond verklaring zijner bezwaren door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Zijn vermoeden, dat door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid aan Uw Commissie de overtuiging zou zijn bijgebracht, dat niet de lezing van hem (broeder *Marinus*), maar die van den Kerkeraad juist zou zijn, is ongegrond.

Uwe Commissie sprak hierover geen oordeel uit, omdat zij meende in deze zaak haar oordeel te moeten opschorten.

Zij stelde U voor aan broeder *Marinus* te berichten, dat met de ongegrondverklaring zijner klacht, de Kerkeraad bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door broeder *Marinus* onjuist was weergegeven.

VERGADERING
VAN
11 MAART 1925.

1. Rapport Commissie ingediend.
2. Besluit voortgezette vergadering.

VERGADERING
VAN
18 MAART 1925.

1. Rapport Classicale Commissie.
2. Amsterdam-Zuid's meening.
3. Besluit Classis
4. Weigering Dr GEELKERKEN nadere verklaring af te leggen.
5. Besluit Classis hulp in te roepen van Deputaten ad Art. 49 K.O.

Zij sprak daarbij de hoop uit, dat het den Kerkeraad niet moeilijk zou vallen, in den weg van broederlijke samenspreking de kwestie van de tweeeërlei lezing tot oplossing te brengen.

Uw Commissie kwam met dit voorstel, omdat zij van oordeel was, dat het niet de taak van de Classis is, om te doen wat des Kerkeraad is.

De Kerkeraad had de klacht van broeder Marinus ongegrond verklaard.

Hier bestond tweeeërlei mogelijkheid, òf, dat de Kerkeraad de lezing van broeder Marinus juist achtte, en daarom diens klacht gegrond verklaarde, òf dat de Kerkeraad de lezing van broeder Marinus wraakte, en daarom diens klacht ongegrond achtte.

Nu die laatste mogelijkheid de juiste bleek te zijn was Uw Commissie van oordeel, dat, dank zij het resumé dat Dr Geelkerken van de bewuste preek gaf, de kwestie van de tweeeërlei lezing door den Kerkeraad wellicht tot oplossing kon worden gebracht.

Zij achtte daarom ook in dit stadium van de kwestie het hooren van de getuigen, die door broeder Marinus werden genoemd, overbodig, omdat zij leefde in de overtuiging, dat indien onverhoopt de zaak van de tweeeërlei lezing niet werd opgelost, dan pas de noodzakelijkheid van het hooren van getuigen moest worden overwogen.

Nu helaas blijkt, dat deze kwestie niet uit den weg is geruimd en broeder Marinus daarvan aan den Kerkeraad kennis gaf, en alle verdere actie uitbleef, richt hij zich tot de Classis om haar mede te deelen, dat na de broederlijke samenspreking, zijn bezwaren nog onverzwakt bestaan en dringt hij op een grondiger onderzoek aan.

Nu de zaak door den Kerkeraad niet tot oplossing werd gebracht, is het de taak van de Classis, zoo mogelijk hier voor de gewenschte oplossing den weg te banen.

Op uw vergadering van 10 December 1924 werd dan ook dit bezwaarschrift van broeder Marinus in handen gesteld van Uw Commissie.

Zij besloot een samenspreking te hebben met broeder Marinus, aan wien zij vrijheid gaf, de door hem in zijn schrijven genoemde getuigen mede te brengen.

Uit dit onderhoud bleek, dat broeder Marinus de door hem gegeven lezing handhaaft. De beide getuigen, de broeders J. Vree en A. Kransen, door broeder Marinus medegebracht, verklaarden, dat zij een samenspreking met Dr Geelkerken hadden gehad over deze zaak, welke tot geen bevredigende oplossing leidde.

De lezing door broeder Marinus van het gesprokene gegeven, was ook de hunne.

Toen is door Uw Commissie de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid gehoord, waarbij zich echter een klein incident voordeed.

De andere bezwaarschriften waren in den Kerkeraad met diakenen behandeld en nu wenschten de diakenen ook bij de behandeling van dit bezwaarschrift tegenwoordig te zijn.

Uw Commissie (Ds Vonkenberg had intusschen wegens het vergevorderde uur en een ernstige zieke in zijn huis, de vergadering moeten verlaten) was van oordeel, dat, waar deze zaak in eerste instantie op een vergadering zonder diakenen was behandeld, en waar het hier gold een zaak de leer betreffende, nu deze zaak weer opnieuw aan de orde kwam, zij ook op een vergadering zonder diakenen moest worden behandeld.

In de breede discussie, die zich hierover ontspoon, verklaarde Uw Commissie dat zij zich genoodzaakt zag heen te gaan, indien de Kerkeraad mocht besluiten, dat de diakenen konden blijven.

Hierop verlieten de diakenen eigener beweging de vergadering en was gelukkig hiermede het incident gesloten.

Uit het nu ingestelde onderzoek bleek, dat door den Kerkeraad het advies van de Classis was opgevolgd, maar dat het aan de daarvoor aangewezen ouderlingen, die broeder Marinus namens den Kerkeraad bezochten, niet was gelukt, de kwestie van de tweeeërlei lezing tot oplossing te brengen.

Zij deelden dit op de vergadering van den Kerkeraad van 9 October mede. Broeder Marinus, die niets meer van de zaak hoorde, verzocht hierop door den Kerkeraad te mogen worden gehoord.

„Later zal hierover worden beslist,” zoo melden de Notulen van 6 November.

Toen broeder Marinus echter niets meer hoorde, beriep hij zich op de Classis en zag de Kerkeraad blijkbaar van het hooren van broeder Marinus af. Immers het schrijven, waarbij broeder Marinus kennis gaf, dat hij zich op de Classis beriep, werd door den Kerkeraad voor kennisgeving aangenomen, zooals uit de Notulen van 4 December blijkt.

Zoo staat dan de Classis voor de kwestie van de tweeeërlei lezing en dringt zich de vraag aan haar op, hoe deze, gezien de schriftelijke verklaring van Dr Geelkerken en gehoord het oordeel van den Kerkeraad, mogelijk is.

Uw Commissie is na grondig onderzoek van oordeel, dat de verklaring van Dr Geelkerken en den Kerkeraad eenerzijds, en die van broeder Marinus en diens getuigen anderzijds, niet met elkander in overeenstemming zijn te brengen, omdat het resumé, door Dr Geelkerken van zijn preek gegeven, één bepaald punt in het bezwaarschrift van broeder Marinus niet tot oplossing brengt.

Dat wij in Genesis 3 te doen hebben met de Goddelijke bekendmaking van een historisch feit, het feit van den zondeval, is uit de verklaring van Dr Geelkerken duidelijk, en in zooverre vervalt dan ook naar het oordeel Uwer Commissie de aanklacht van broeder Marinus en dient deze zich bij het schriftelijk resumé van Dr Geelkerken, gesteund door het oordeel van den Kerkeraad, neer te leggen.

Alleen blijft nu nog over de vraag, of heel het verloop van het verhaal, zooals dat in Gen. 3 voor ons ligt, door Dr Geelkerken als historie wordt aanvaard en werd verkondigd, en dit is uit zijn verklaring niet op te maken.

Broeder Marinus beweert, dat het in de bewuste preek van Dr Geelkerken niet alleen gaat over het historisch feit van den zondeval, maar evenzeer over de vraag of Gen. 3 als historie door Dr Geelkerken is voorgesteld. Hij meent, dat het laatste niet het geval is, en wordt in die meening versterkt door de verklaringen van zijn getuigen en door het verslag van het onderhoud, dat deze getuigen met Dr Geelkerken over de bewuste preek hebben gehad. In dit onderhoud werd door Dr Geelkerken verklaard, dat het voor vakmensen zoo moeilijk is, om in de eerste hoofdstukken van Genesis de dichterlijke voorstelling te onderscheiden van de werkelijke gebeurtenissen, waarbij door hem enkele voorbeelden ter verduidelijking van zijn gevoelen werden gebruikt, zooals het sprekend portret, de dienstbode, die de plaat heeft gepoetst enz. (Zie bezwaarschrift).

Hieruit concludeert broeder Marinus, dat zijn meening op dit punt gegronnd blijkt te zijn.

Waar de zaken zoo staan, daar meent Uw Commissie dat alleen een nadere verklaring van Dr Geelkerken de gewenschte oplossing kan brengen.

Wanneer door Dr Geelkerken wordt verklaard, dat wat broeder Marinus meent ter zake gehoord te hebben, door Dr Geelkerken in zijn preek noch is bedoeld noch is gezegd, dan is naar het oordeel Uwer Commissie, broeder Marinus ook op dit punt geroepen zijn aanklacht in te trekken.

Derhalve adviseert de commissie:

A. Van Dr Geelkerken deze nadere verklaring te vragen;

en indien deze verklaring door hem is afgelegd:

B. aan broeder Marinus te berichten:

1. Dat uit het resumé, door Dr Geelkerken van diens preek gegeven, gesteund door de verklaring van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid het aan de Classis is gebleken, dat in de bewuste preek is gezegd, dat wij in Genesis 3 te doen hebben met de Goddelijke bekendmaking van een historisch feit, met het feit van den zondeval;

2. Dat uit de verklaring door Dr Geelkerken op de Classis afgelegd duidelijk is gebleken, dat heel het verloop van het verhaal in Genesis 3 door hem als historie wordt aanvaard;

3. Dat de Classis derhalve van oordeel is dat, gezien het sub 1 en 2 genoemde, het bezwaar van broeder Marinus ongegrond blijkt te zijn.

C. Van deze conclusies mededeeling te doen aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Namens de Commissie voornoemd:

(wg.) J. L. SCHOUTEN,
Rapporteur.

Een breede discussie ontwikkelt zich, waaraan verschillende broeders deelnemen. *Amsterdam-Zuid meent, dat deze zaak niet meer ter classicale tafel kan dienen* en br. Marinus zich verder, indien hij dit noodig acht, heeft te wenden tot de Particuliere Synode. *Dit wordt* door de Commissie op grond van den inhoud van het bezwaarschrift en het beslotene ter vorige classicale vergadering (Woensdag 10 December 1924) *bestreden*. Uit de verdere besprekingen van de zaak zelve worden, naast de conclusie's der Commissie, *een tweetal voorstellen* geboren, *ingediend door Ds C. Lindeboom*, aldus luidende:

1. „*De Classis*, gehoord het rapport der Commissie, inzake het bezwaarschrift van br. H. Marinus, overwegende, dat br. H. Marinus tegenover de ouderlingen, die hem bezochten, gezegd heeft geen verklaring van Dr Geelkerken te zullen aanvaarden, in welken vorm ook, als in overeenstemming met de waarheid,
besluit
aan br. H. Marinus te berichten met de behandeling van zijn bezwaarschrift niet te kunnen voortgaan, alvorens hij de bovengenoemde uitspraak, ten overstaan van deze ouderlingen gedaan, heeft teruggenomen.”
2. „*De Classis*, gelezen hebbende het résumé van de gehouden preek over Zondag 3 en overwogen hebbende het rapport der Commissie, gelet ook op den loop der discussiën van deze vergadering, verzoekt aan Dr Geelkerken eene nadere verklaring af te leggen over het onderhavige geval.”

De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid kunnen met de conclusie's der Commissie niet medegaan, evenmin als met het tweede voorstel van Ds C. Lindeboom, temeer waar de Kerkeraad zich gehouden heeft aan de conclusie's van de Classis, ten vorigen male (10 September 1924) aangenomen. In het bezwaarschrift worden de handelingen der Classis door br. Marinus beoordeeld en gewraakt.

Allereerst komt *het eerste voorstel van Ds C. Lindeboom in stemming*. Met op twee na algemeene stemmen wordt dit *verworpen*.

Daarna komt *in stemming de eerste conclusie van het rapport der Commissie*. Twee stemmen worden blanco uitgebracht, twee stemmen verklaren zich tegen, zes en twintig (26) stemmen verklaren zich vóór deze conclusie, zoodat deze is *aangenomen*, waarmee *het tweede voorstel van Ds C. Lindeboom is vervallen*.

De praeses richt nu *tot Dr Geelkerken de vraag in naam der Classis*, of hij *de nadere verklaring*, van hem gevraagd ter classicale vergadering, *wil afleggen*.

Dr Geelkerken is daartoe niet gezind. Het komt hem voor, dat aan dezen wensch der Classis slechts kan voldaan worden, indien deze wensch gegrond wordt op het Onderteekeningensformulier met zijn inhoud en nadere verklaring, met name van de daarin genoemde suspicie. Dan is het in overeenstemming met het Gereformeerde Kerkrecht. Daarbij is hij van oordeel, dat deze vraag tot den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid moet gericht worden.

In dit stadium wordt besloten de vergadering te schorsen en een voortgezette vergadering te houden Woensdag 1 April a.s., des voormiddags te tien uur, en daarbij uit te noodigen de Deputaten der Particuliere Synode naar Artikel 49 Kerkenordening.

(Notulen vergadering van 18 Maart 1924, Artikel 21 en 22, pagina 38—41).

Op de *voortgezette vergadering* van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, *gehouden Woensdag 1 April 1925*, spreekt de praeses namens de vergadering zijn dank uit aan Deputaten ad Art. 49 K.O. voor hun aanwezigheid op deze vergadering.

Naar Artikel 2, alinea 4 van de Classicale regeling, gaat de *vergadering in comité*.

Op *verzoek der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid* wordt in verband met hetgeen Dr Geelkerken namens zich zelf en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid ter vorige vergadering uitgesproken heeft, n.l. dat aan den wensch der Classis tot nadere verklaring, slechts kan voldaan worden, indien deze wensch gegrond wordt op het Onderteekingsformulier met zijn inhoud en nadere verklaring met name van de daarin genoemde suspicie, waar het dan in overeenstemming is met het Gereformeerde Kerkrecht en dat het oordeel van de afgevaardigden is, dat deze vraag van nadere verklaring tot den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid moet gericht worden, — *nader aangeteekend, dat Amsterdam-Zuid heeft uitgesproken, dat de behandeling der zaak aanhangig, volgens haar inzicht niet moet geschieden rechtstreeks met Dr Geelkerken, maar via den Kerkeraad. Deze bezwaren werden nader op de Classicale vergadering, gehouden 22 April 1925, aldus geformuleerd:*

„Dr J. G. Geelkerken antwoordt, dat hij vóór de stemming reeds heeft gezegd en nu handhaaft, dat de Classicale vergadering slechts langs twee wegen van hem een of andere verklaring kan vorderen:

- a. door gebruik te maken van het Onderteekingsformulier, maar dan dient er vooraf te gaan een uitdrukkelijke uitspraak, dat hij rechtvaardige oorzaak van verdenking heeft gegeven;
- b. inzake het aanhangige bezwaarschrift bij de behandeling van de conclusie van het rapport, doordat de Classis er zijn (Dr Geelkerken's) Kerkeraad op wijst, dat deze Dr Geelkerken omtrent een of ander punt eene nadere verklaring heeft te vragen, dus via den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

De *Deputaten ad Art. 49 K.O. doen* bij monde van Ds W. Breukelaar *een enkele vraag omtrent de praealabele kwestie, in verband met Artikel 21 der notulen van 18 Maart 1925, 4de alinea:*

„Amsterdam-Zuid meent, dat deze zaak niet meer ter Classicale tafel kan dienen en br. Marinus zich verder, indien hij dit noodig acht, heeft te wenden tot de Particuliere synode. Dit wordt door de Commissie op grond van den inhoud van het bezwaarschrift en het beslotene ter vorige Classicale vergadering bestreden.”

en *in verband met Artikel 28 der notulen van 1 April 1925* (toen nog niet geformuleerd, maar naar aanleiding van de opmerking van Amsterdam-Zuid bij het lezen der notulen van 18 Maart gemaakt, nader geformuleerd op de vergadering van 22 April 1925, Artikel 42) aldus:

„Dr J. G. Geelkerken antwoordt, dat hij vóór de stemming reeds heeft gezegd, en nu handhaaft, dat de Classicale vergadering slechts langs twee wegen van hem een of andere verklaring kan vorderen:

VERGADERING
VAN
1 APRIL 1925.

1. Nadere formulering bezwaar Amsterdam-Zuid en Dr J. G. GEELKERKEN van 18 Maart.
2. Vragen en advies Deputaten ad Art. 49 K.O.
3. Besluit Classis om aan Dr GEELKERKEN verklaring nogmaals te vragen.
4. Dr GEELKERKEN wil soepel zijn.
5. Verklaring opgesteld en aangevaard door de Classis.
6. Weigering Dr GEELKERKEN en zijn verklaring.
7. Nader advies Deputaten en besluit Classis.
8. Wat in „het kamertje” is geschied en 't verband tusschen Dr GEELKERKEN's weigering en de preek-coupure.

a. door gebruik te maken van het Onderteekeningsformulier, maar dan dient er vooraf te gaan een uitdrukkelijke uitspraak, dat hij rechtvaardige oorzaak van verdenking heeft gegeven;

b. inzake het aanhangige bezwaarschrift bij de behandeling van de conclusie's van het rapport, doordat de Classis er zijn (Dr Geelkerken's) Kerkeraad op wijst, dat deze Dr Geelkerken omtrent een of ander punt een nadere verklaring heeft te vragen; dus via den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid."

De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid geven de noodige toelichting van hun zijde; de Classicale Commissie geeft het vereischte licht van haar kant.

Hierna wordt op de zaak zelve ingegaan, zoowel van de zijde der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid als van de zijde der Classis, bij monde van haar Commissie.

Op verzoek der Deputaten ad Art. 49 K.O. wordt de *vergadering voor eenigen tijd geschorst*, om verschillende broeders te hooren en ook dengenen, die gehoord wenschen te worden, gelegenheid daartoe te geven.

Wanneer *Deputaten ad Art. 49 K.O.* weder binnengekomen zijn, brengt namens hen Ds Breukelaar *rapport en advies uit*.

Volgens Deputaten zijn twee zaken in geding:

1e. *de praealabele kwestie*, gaande over de vraag, of de bemoeiing der Classis met deze zaak in tweeder instantie terecht was of niet.

De Deputaten zijn eenparig van meening, dat de Classicale vergaderingen zich terecht met deze zaak in tweeder instantie hebben ingelaten, waar:

a. de Classicale vergadering volkomen het recht heeft, na eene reeds ten deele genomen beslissing de aanhangige zaak ook verder te behandelen, als de bezwaarde broeder niet gecontenteerd is;

b. metterdaad een nieuw element aanwezig is in wat de bezwaarde broeder aan de vergadering, casu quo de Commissie heeft verklaard. Hij is door de verklaring, door Dr Geelkerken gegeven ten opzichte van deze zaak, nog niet gerustgesteld. Afwijkende gevoelens zegt hij, ook na de verklaring, te moeten constateeren naar zijn indruk.

2e. *het zakelijke*, namelijk de conclusie, aangenomen door de vergadering op Woensdag 18 Maart l.l., waaraan Dr Geelkerken niet kon voldoen.

't Advies der Deputaten hierover luidt:

„De Classicale vergadering verzoekt Dr J. G. Geelkerken ernstig alsnog de gevraagde verklaring af te leggen.”

Met dit advies gaat de vergadering accoord.

De praeses vraagt nu aan Dr J. G. Geelkerken namens de vergadering *ernstig alsnog de gevraagde verklaring af te leggen*.

Dr J. G. Geelkerken verklaart op het standpunt te staan, alleen een verklaring te willen afleggen op grond van het Onderteekeningsformulier voor de Dienaren des Woords, ook door hem onderteekend. Daarbij is hij op kerkrechtelijken grond van meening, dat de vraag of verklaring hem via

zijn Kerkeraad moet voorgelegd worden. *Toch wil hij zoo soepel mogelijk zijn, en nadat de gevraagde verklaring is geformuleerd, zich uitspreken, of hij deze zal onderteekenen, ja dan wel neen.*

Op voorstel van den praeses wordt *de verklaring nu geformuleerd* door de in deze zaak benoemde Classicale Commissie en de Deputaten ad Art. 49 K.O.

Deze verklaring luidt:

„Dr J. G. Geelkerken verklaart, dat heel het verloop van het verhaal, zooals dat in Genesis 3 voor ons ligt, door hem als historie wordt aanvaard en werd verkondigd, zoodat hetgeen br. Marinus heeft gemeend in zijn prediking van hem te hebben gehoord, door hem noch is bedoeld, noch is gezegd.”

Deze verklaring wordt door de Classicale vergadering aanvaard.

Op de vraag van den praeses, of ook Dr J. G. Geelkerken deze verklaring wil aanvaarden, vraagt deze een onderhoud aan met de Classicale Commissie en Deputaten ad Art. 49 K.O.

Wanneer de vergadering na dit intermezzo kan voortgezet worden, verklaart Dr J. G. Geelkerken, dat de coupure uit zijne predicatie uitsluitend het een het al is, wat hij gezegd heeft en dus *de formule van de Classis niet door hem aanvaard kan worden.*

Wel verklaart hij zich bereid mede te werken tot de volgende oplossing:

„De Classis, gelezen de coupure van Dr J. G. Geelkerken uit zijn gehouden predicatie;

gehoord de nadere mededeeling van Dr J. G. Geelkerken, dat hij overigens over Genesis 3 niets heeft gezegd of bedoeld te zeggen,

bericht aan Br. Marinus, dat hetgeen hij op grond van de gehouden predicatie aan Dr J. G. Geelkerken toeschrijft, ongegrond is.”

Waar Dr Geelkerken niet in de verklaring, hem door de Classis gevraagd, kan treden, wordt nu door de vergadering *aan Deputaten ad Art. 49 K.O. nader advies gevraagd.*

Deputaten genoemd, brengen nu, na beraadslaging aan de vergadering dit advies uit:

„Deputaten adviseeren de Classicale vergadering uit te spreken, dat zij, betreurende het feit, dat Dr J. G. Geelkerken de door de Classicale vergadering gevraagde verklaring weigert af te leggen,

in die weigering de reden aanwezig acht van Dr J. G. Geelkerken eene nadere verklaring te vragen van zijn gevoelen, betreffende de feiten, die in Genesis 3 ons zijn medegedeeld, opdat blijke, of dat gevoelen in overeenstemming is met de Belijdenisschriften onzer Kerken.”

De vergadering besluit om nader op dit advies, hoewel de vergadering reeds lang geduurd heeft, in te gaan.

Uit een toelichting, aan Deputaten gevraagd, blijkt, dat dit advies in verband staat, door de weigering van Dr J. G. Geelkerken, met het Onderteekeningsformulier.

Om het groot gewicht der zaak in het stadium, waarin zij nu is gekomen, spreken eenige broeders zich uit, om thans de vergadering te schorsen en nader zich te beraden op een voortgezette samenkomst.

Dit voorstel wordt aangenomen en de vergadering verdaagd tot 22 April a.s., waarbij Deputaten ad Art. 49 K.O. D.V. op verzoek der vergadering weer tegenwoordig zullen zijn.

De praeses dringt er ernstig op aan en de Classis besluit, dat de bekendheid met de zaak alleen tot den kring der Opzieners der kerken zich zal beperken.

Amsterdam-Zuid maakt het voorbehoud de zaak te zullen bespreken in haar vergadering MET DIAKENEN, waarvan nota wordt genomen.

(Notulen vergadering 1 April 1925, Artikel 28—35, pagina 42—45).

BIJLAGE OVER HET BESPROKENE MET DR J. G. GEELKERKEN IN HET ONDERHOUD MET DE COMMISSIE IN „HET KAMERTJE”.

.....Br. J. K. van Loon, afgevaardigde van Amsterdam-Zuid, zegt, dat hij niet zonder ontroering het woord vraagt. Weer wordt (in punt 1 van het prae-advies van Hoogleeraren) gezegd, dat Dr J. G. Geelkerken geweigerd heeft zich te verklaren in den zin van: „noch bedoeld, noch gezegd.” Dit wordt weer verkeerd in het geding gebracht; men moet deze weigering bezien in het licht der historie. Hij kòn er niet aan voldoen, al was hij niet onwillig..... Ook Ds Sillevius Smitt van Laren wil nogmaals duidelijk weten, hoe de weigering van Dr J. G. Geelkerken en de preekcoupure zich verhouden.

Door Ds J. L. Schouten van Amsterdam wordt namens de Commissie opgemerkt, dat hij de houding van Ds Sillevius Smitt niet kan begrijpen. Deze heeft toch indertijd ook gestemd voor het „noch bedoeld noch gezegd”. Hij stelt de historie der zaak nog eens in het licht. Begonnen wordt met uit te spreken: „Wij zijn geen ketterjagers.” De coupure wilde men van uit het meest gewenschte licht bezien om met behoud der waarheid en eenigheid der leer Dr J. G. Geelkerken zooveel mogelijk te sparen. Over de coupure is zeer breed met Dr Geelkerken gehandeld op de Classicale vergadering reeds van 18 Maart l.l., vóór de Deputaten ad Art. 49 K.O. uitgenoodigd waren. Toen Dr Geelkerken echter weigerde op die vergadering zich te verklaren, was aanstonds de vraag: „moet het Onderteekeningsformulier in werking gesteld worden?” Dr Geelkerken had op die vergadering reeds uitgeroepen: „Wil men van mij iets te weten komen omtrent deze zaken, welnu, laat men, als men durft, het Onderteekeningsformulier in werking stellen. Men zal er lol van hebben.” Toen is de hulp ingeroepen van Deputaten ad Art. 49 K.O. In de vergadering van 1 April l.l. is toen, waar Dr Geelkerken weigerde alsnog te verklaren „noch bedoeld noch

gezegd", door hem nader uitgesproken, dat hij zoo soepel mogelijk wilde zijn, en nadat de gevraagde verklaring was geformuleerd, zich uitspreken zou, of hij deze zou onderteekenen, ja dan wel neen. 't Is niet onmogelijk, dat dit geschied is mede door den invloed van een ernstig gesprek, dat Ds Sillevius Smitt met hem gevoerd had in de pauze, toen de Commissie van vijf (Deputaten ad Art. 49 K.O.) vergaderde, een gesprek, waarin Ds Sillevius Smitt aan Dr Geelkerken toevoegde: „Ge hebt het psychologisch moment laten voorbijgaan." *Toen heeft op die vergadering Dr Geelkerken zijn kerkrechterlijke bezwaren laten varen om mede te helpen aan een oplossing. 't Ging toen niet meer over de vraag, of hij een verklaring zou afleggen; daartoe was hij nu bereid; maar WAT hij zou verklaren, dus over den INHOUD.* Toen is door de Commissie van acht de verklaring opgesteld, welke door de Classis aanvaard werd. Daarop heeft Dr Geelkerken, in verband met de vraag van den praeses, of hij deze verklaring wilde aanvaarden, een onderhoud aangevraagd met de Commissie. Men is toen in „het kamertje" aan het confereeren geweest. Dr J. G. Geelkerken maakt in zijn derde brochure daar een sensatie-stuk van. Maar *er bestaat geen geheim van het kamertje.* Daar is *toen breed gesproken*, ook hierover, dat de Classis, zooals Dr Geelkerken wilde, de coupure voor haar rekening zou nemen; maar dat kon zonder meer niet gedaan worden, omdat *Dr Geelkerken in dat kamertje, toen die coupure met hem besproken werd, wel gezegd heeft: „ik bedoel het niet mythisch, niet symbolisch enz.," maar op de vraag: „hoe bedoelt ge het dan wel?"* wilde hij zich niet verklaren, of 't onderteekening-formulier moest in werking gesteld worden. En de door de Classis aanvaarde verklaring wilde hij niet onderteekenen; wel een eigen opgestelde formule (*waaruit toch ook bleek, dat hij zijn bezwaren tegen de behandeling der zaak van br. Marinus in tweeder instantie en zijn kerkrechterlijke en moreele bezwaren om een verklaring af te leggen had laten vallen*), maar de Classis kon hierin niet treden, omdat zij dan de coupure voor haar rekening moest nemen, wat zij nimmer en nu na alles, ook van het kamertje, niet meer kon. Hierop is *de Commissie van vijf met een tweede advies gekomen*, dat, 't was reeds laat geworden, zeer beknopt was opgesteld, dat uitgebreid na de schorsing der vergadering op de volgende samenkomst werd ingediend en *waarin juist over de coupure werd gesproken*, gelijk reeds *aanstonds bij de korte bespreking over de eerste redactie was opgemerkt.* De weigering van Dr Geelkerken stond wel degelijk toen in verband met den inhoud der coupure, gelijk die met hem besproken is in het kamertje.

Ds S. G. de Graaf van Amsterdam stelt er prijs op om, waar zijn naam ook voorkomt in de laatst verschenen (derde) brochure van Dr Geelkerken, *te verklaren wat tot bevestiging van wat Ds Schouten en (Ds Breukelaar) hebben gezegd, kan dienen.* Eerst was hij door het advies der Commissie niet tevreden gesteld, maar *na de openbaring van wat in het kamertje was gepasseerd* op de vergadering van 1 en 22 April 1925, *begreep hij zéér goed, dat de weigering van Dr Geelkerken zeer nauw in verband stond met den inhoud der coupure.* Hij begreep toen ook, dat in wezen de *tweede redactie van 22 April niet anders was dan een uitbreiding van de eerste van 1 April.* Ten slotte heeft het hem zeer getroffen, dat Dr Geelkerken

op zoo pertinente wijze schreef over dingen, die hij van derden moet gehoord hebben.

Ds Sillevs Smitt van Laren verklaart meer licht te hebben dan ooit te voren, ook wat betreft „het kamertje”. Ook blijft hij van gevoelen, dat Dr Geelkerken had moeten zeggen: „bedoeld noch gezegd”. Dat was zijn plicht als Christen geweest. Hij houdt zich echter overtuigd, dat Dr Geelkerken voor zijn besef zijn kerkrechtelijke bezwaren nooit heeft laten varen; hij was van oordeel, dat er wantrouwen tegen hem was en daarom was hij zoo op zijn stuk om een antwoord te weigeren. Was er niet een stem gehoord van een Commissie-lid: „Hij gaat er uit!”

Ds Schouten stelt er prijs op, dat Ds Sillevs Smitt zich nader verklaart, wie dat gezegd zou hebben. Ds Sillevs Smitt verklaart, dat Ds Schouten dat niet heeft uitgesproken.

Naar aanleiding van dit laatste, spreekt *br. H. Bomas van Hilversum uit*, dat hij zich in een particulier gesprek alleen „voorwaardelijk” heeft uitgelaten, en hij tot het laatste toe zoo concilant mogelijk is geweest. Hij betreurt het zeer, dat Ds Sillevs Smitt zich op deze manier heeft uitgelaten. *Deze laatste handhaaft zijn bewering*, dat het geen losse uitlating was in een particulier gesprek; integendeel, hij heeft aanstonds gezegd, dat hij dergelijke uitlatingen zeer betreunde. En hij verklaart het stijfhoofdige van Dr Geelkerken uit dergelijke zaken, die hem van zelf zijn ter oore gekomen. Het spijt hem zeer.

Het spijt Ds J. L. Schouten, dat deze zaak onmiddellijk is gezet in het teeken van wantrouwen. De Commissie, benoemd om over de zaak-Dr J. G. Geelkerken-Marinus in tweeder instantie te handelen, is begonnen uit te spreken, dat men nog moest denken, dat Dr Geelkerken rechtzinnig was. *Ds Vonkenberg is vrijwel verder uitgeschakeld geweest* door ziekte in zijn gezin en heeft ook geen samensprekingen gehad, naar verluidde, met Ds A. v. Dijken of eenige bezwaarde broeders uit Amsterdam-Zuid.

Hiermede wordt deze zaak voor beëindigd beschouwd.

(Notulen vergadering van 13 October 1925, artikel 37, pagina 130—132, artikel 48, pagina 141).

VOORTGEZETTE
VERGADERING
VAN
22 APRIL 1925.

1. Breedere redactie van het advies der Deputaten.

2. Bespreking en besluit der Classis.

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 22 April 1925 werd door de Deputaten naar Artikel 49 K.O. een breedere redactie gegeven van het advies, uitgebracht door de Commissie in de vergadering van 1 April 1925. 't Was van den volgenden inhoud:

„De Deputaten der Particuliere Synode van Noord-Holland;

Overwegende, dat ter vergadering van de Classe Amsterdam, gehouden 1 April j.l., na de mededeeling van het door hen gegeven advies geen gelegenheid meer bestond dit advies toe te lichten, achten zich geroepen schriftelijk het navolgende ter nadere motiveering van hun advies te moeten aanbieden aan de vergadering der Classe Amsterdam.

Aangezien Dr J. G. Geelkerken zelf schriftelijk een verklaring heeft gegeven, waarin hij mededeelt, wat door hem is gezegd, ligt het, geheel afgedacht van het bij Uwe vergadering ingediende protest, op Uw weg te onderzoeken of de inhoud dier verklaring zelf ook „oorzaak van verdenking” geeft.

Nu ligt, naar het eenparig oordeel der Deputaten, in de bewoording, waarin

Dr Geelkerken zijn gevoelen uitgedrukt heeft, inderdaad voldoende reden een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen.

Zij gronden dit oordeel op de volgende overweging:

Dr Geelkerken zegt: „En gelijk wij van den staat der heerlijkheid hiernamaals, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover èn van dien staat der hemelsche heerlijkheid èn van dien staat der rechtheid in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeeling ontleend.”

Hiermede schijnt Dr J. G. Geelkerken te zeggen, dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid ons heeft medegedeeld, gelijk is aan den vorm der Openbaring betreffende den staat der heerlijkheid.

Indien dit metterdaad zijn gevoelen is, zou dit leiden tot de voorstelling, dat de Openbaring in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, in symbolischen vorm is gegeven, evenals de Openbaring van den staat der heerlijkheid. Dit nu zou metterdaad een hoogst ernstige afwijking zijn van onze Belijdenisschriften, bepaaldelijk van art. 5 der Nederl. Geloofsbelijdenis.

Niet slechts zou door deze voorstelling het diepgaand verschil worden miskend tusschen de Openbaring, die God ons heeft gegeven van wat in *den tijd* is geschied èn de Openbaring, die Hij ons gaf van den staat der heerlijkheid, die in *de eeuwigheid* ligt, maar ook zou dan, wat Genesis 1, 2 en 3 ons mededeelen, ophouden *zuivere historiebeschrijving* te zijn.

In verband hiermede wekt het dan ook bevreemding, dat Dr J. G. Geelkerken, na de herinnering aan de moeilijkheid, waarvoor de uitlegging van allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, zooals „de boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreken”, „de boom des levens”, enz. ons plaatst, wèl zegt, dat „vaststaat, dat wij in Gen. 3 de Goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval,” maar daarbij niet zegt, dat alles is geschied op de wijze als in dit hoofdstuk is medegedeeld, wat toch na de herinnering aan die moeilijkheden wel had mogen worden verwacht.

Zonder nu ook maar in het minst Dr Geelkerken te beschuldigen, dat hij afwijkt van de belijdenis onzer kerken, of uit te gaan van de veronderstelling, dat hij niet rechtzinnig is, zijn toch Deputaten van oordeel, dat de door hem gegeven verklaring „rechtvaardige oorzaak van verdenking” geeft, die het aan de kerkelijke vergaderingen ten plicht stelt, nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen conform het Onderteekeningsformulier voor de Dienaren des Woords.

Indien nu Dr J. G. Geelkerken aan het herhaalde ernstig tot hem gerichte verzoek had voldaan en de verklaring had afgelegd, zooals hem die door de Classis voorgelegd is, dan zou daardoor, naar de meening der Deputaten, Dr J. G. Geelkerken een uitspraak hebben gedaan, die voldoende kon worden geacht, om de bedenkingen weg te nemen, die de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, doen rijzen.

Dr Geelkerken heeft dit echter beslist geweigerd. Gezien in het licht van deze weigering, achten Deputaten des te meer in de door hem gegeven verklaring genoegzame reden aanwezig thans een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen, opdat blijke, of dit in overeenstemming is met de belijdenis onzer kerken.

Mitsdien is dan ook naar het oordeel van Deputaten het voorstel, dat door Dr Geelkerken zelf ingediend is in de vergadering van 1 April, volstrekt onvoldoende om de zaak te beëindigen, wijl dit voorstel in geen enkel opzicht eenige nadere verklaring van zijn gevoelen geeft.

Ter voorkoming van misverstand wenschen de Deputaten thans hun advies nader aldus te formuleeren:

De Deputaten adviseeren de Classicale vergadering te besluiten:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classe Amsterdam, betreurende, dat Dr J. G. Geelkerken heeft geweigerd te voldoen aan het herhaalde ernstige verzoek, dat tot hem gericht werd, om de verklaring af te leggen, die de Classis hem heeft voorgelegd;

van oordeel, dat de door Dr J. G. Geelkerken gegeven verklaring betreffende hetgeen hij predikte, „rechtvaardige oorzaak van verdenking” geeft;

omdat de bewoording dezer verklaring de gedachte wekt, alsof Dr J. G. Geelkerken van gevoelen is, dat de Openbaring in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, door God is gegeven in symbolischen vorm, evenals de Openbaring van den staat der heerlijkheid, wat zou leiden tot de voorstelling, dat Gen. 1—3 niet zou zijn *zuivere historie-beschrijving*, hetwelk in strijd zou wezen met onze Belijdenisschriften;

voorts overwegende, dat, als men deze verklaring ziet in het licht van genoemde weigering, er thans temeer reden is om Dr J. G. Geelkerken aangaande zijn gevoelen te hooren;

besluit:

1. van Dr J. G. Geelkerken, in verband met de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, nadere verklaring van zijn gevoelens te vragen, betreffende hetgeen in Gen. 1—3 ons is medegedeeld, opdat blijke, of zijn gevoelens in overeenstemming is met de Belijdenisschriften onzer kerken;
2. een commissie te benoemen om de vragen te formuleeren, die na door de Classe te zijn vastgesteld, aan Dr J. G. Geelkerken zullen worden voorgelegd;
3. de behandeling van het protest van br. Marinus op te schorten, totdat met Dr J. G. Geelkerken zal zijn gehandeld en dit aan dezen broeder mede te deelen;
4. aan Dr J. G. Geelkerken en aan den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid van dit besluit mededeeling te doen."

De bespreking over dit advies wordt geopend. Een der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, br. J. K. van Loon¹⁾, merkt op, dat de Classicale vergadering op gronden, reeds ter vorige samenkomsten uiteengezet, van den kerkrechterlijken weg afwijkt. Hij doet een ernstige waarschuwing hooren om dezen weg niet verder te betreden, waar de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid homogeen is in deze zaak en de gemeente achter zich heeft, welke Dr J. G. Geelkerken niet zal loslaten.

De praeses vraagt eene nadere verklaring over de beteekenis en de draagkracht dezer woorden van br. Van Loon en waarschuwt Amsterdam-Zuid juist niet op dat spoor voort te gaan.

Ds Ferwerda stelt voor conclusie 1 het laatste gedeelte aldus te lezen: „opdat duidelijk blijke, dat zijn gevoelens niet in strijd is met de Belijdenisschriften onzer Kerken.”

Ds W. Breukelaar, een der Deputaten, antwoordt br. Van Loon, dat de Deputaten juist met dit hun nader advies op eenzelfde spoor staan. Alleen, het is nu nader geformuleerd en meer toegelicht dan op de vergadering van 1 April l.l. Het gaat ook over de zoogenaamde coupure en deze is zeer verdacht.

Ds B. van Schelven licht Ds Ferwerda in, waarom de Deputaten de formuleering hebben gekozen, gelijk deze in de eerste conclusie is gegeven, waarop deze zijn voorstel intrekt.

Voordat men tot stemming overgaat, verklaart Ds J. H. Silleviss Smitt van Laren, waarom hij zijn stem niet aan dit advies kan geven. Hij acht de zaak nog niet gekomen in zulk een stadium, dat er van genoegzame oorzaak, rechtvaardige oorzaak, van verdenking kan gesproken worden.

In stemming gebracht, wordt conclusie 1 aangenomen: 26 stemmen voor, 2 tegen en 1 blanco. De andere drie conclusiën worden eveneens, als voortvloeiende uit de eerste conclusie, aangenomen.

De Commissie, die de vragen zal formuleeren, die na door de Classis te zijn vastgesteld, aan Dr J. G. Geelkerken zullen worden voorgelegd, zal bestaan, gelijk de vergadering besluit, uit de broeders Ds J. L. Schouten, Ds J. E. Vonkenberg, ouderling H. Bomas van Hilversum, benevens de Deputaten naar Art. 49 K.O. dezer provincie.

(Notulen der vergadering van 22 April 1925, artikel 45—47, pagina 51—55).

¹⁾ Dr J. G. Geelkerken is op deze en alle volgende Classicale vergaderingen niet meer verschenen. (Actuarius).

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 27 Mei 1925, ontvangt allereerst Dr B. Wielenga van Amsterdam op zijn verzoek, schriftelijk ingediend, het woord om in de zaak-Dr Geelkerken te spreken en een verzoek te doen, alvorens de vergadering de vragen, die aan Dr Geelkerken gedaan zullen worden, in behandeling neemt.

Dr Wielenga betreft het, dat de zaak in dit stadium is gekomen, waar Dr Geelkerken z. i. een onverdacht Gereformeerd man is en deze suspect-verklaring niet heeft verdiend, hoewel hij niet minder betreft de dikwerf onvoorzichtige manier van spreken en optreden van genoemden predikant. Hij zou wenschen, dat het proces werd opgeschort en nog een poging werd gedaan tot minnelijke oplossing. Daartoe kon eene Commissie benoemd worden tot vriendschappelijke samenspreking met Dr Geelkerken. Hij spreekt dit woord om het heil der Kerken, dat hem boven alles staat.

Opgemerkt wordt hiertegenover, dat het jammer is, dat Dr Wielenga nu met dit verzoek komt, waar dit voor het stadium, waarin thans de zaak is gekomen, te laat is. Bovendien heeft men tot het uiterste met geduld en lankmoedigheid gehandeld. Dr Geelkerken heeft zich zelf in deze moeilijkheden gebracht.

De vraag komt nu aan de orde, of de Classis op het verzoek van Dr Wielenga zal ingaan. Op gronden hierboven genoemd, wordt geadviseerd het niet te doen. Andere broeders ondersteunen echter de gedachte van Dr Wielenga, waar zij achten een novum in deze zaak aanwezig te zijn. Immers, Dr Geelkerken was op de laatste samenkomst niet aanwezig; verder spelen karaktereigenschappen een rol in deze zaak. Daarom neemt o.a. Ds Sillevius Smitt van Laren het advies van Dr Wielenga als voorstel over.

Op voorstel van Ds Schouten wordt het advies der Deputaten ad Art. 49 K.O. gevraagd. Na beraadslaging adviseeren Deputaten eenparig en met allen nadruk niet op het voorstel van Ds Sillevius Smitt in te gaan. Kerkrechtelijk gaat het geheel fout en de gevolgen zouden niet te overzien zijn. Er is geen novum in deze zaak. De opschorting dezer zaak zou geen schorsing zijn, maar een op-zij-zetten van het besluit der Classis, dat na ernstige overweging is genomen.

't Advies der Deputaten wordt hierna aangenomen met drie stemmen tegen.

De Commissie, ter vorige vergadering aangewezen om de vragen te formuleeren, die aan de Classis zullen voorgesteld worden om aan Dr J. G. Geelkerken voor te leggen, brengt nu rapport uit. Het rapport luidt aldus:

Strikt Vertrouwelijk.

Aan de vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam.

Geachte Broeders!

Aan Uwe Commissie is door u opgedragen „de vragen te formuleeren, die na door de Classis te zijn vastgesteld, aan Dr J. G. Geelkerken zullen worden voorgelegd”.

Ter voldoening aan deze opdracht heeft zij eenige vragen geformuleerd, die zij U ter overweging en vaststelling aanbiedt.

VERGADERING
VAN
27 MEI 1925.

1. Advies
Dr. B. WIELENGA
van Amsterdam.

2. Vragen, door de
Commissie
voorgesteld en
door de Classis
aangenomen.

3. „Het briefje”.

Zij adviseert U tevens de door u vastgestelde vragen schriftelijk aan Dr J. G. Geelkerken voor te leggen met verzoek deze vragen vóór den 6den Juni a.s. schriftelijk te beantwoorden.

„1. Stemt gij ten volle in met wat onze kerken belijden in artikel 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis aangaande de Heilige Schrift, zoodat gij, ondanks de „*eigenaardige moeilijkheden*”, waarvoor naar het door U in Uwe „*Verklaring*” uitgesproken oordeel het derde hoofdstuk van Genesis ons plaatst, gelooft, dat alle gebeurtenissen, die in dit hoofdstuk ons zijn medegedeeld, ook metterdaad alzoo hebben plaats gehad?

2. Gij zegt in Uw „*Verklaring*”: „*En gelijk wij van den staat der heerlijkheid hiernamaals, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijne openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtheid in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeling ontleend.*” Bedoelt gij hiermede te zeggen, dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid ons heeft meegedeeld, gelijk is aan den vorm der openbaring van den staat der heerlijkheid?

3. Geloof gij, dat de Openbaring Gods, betreffende den staat der rechtheid, zooals die in Gen. 1, 2 en 3 is geboekt, naar inhoud en vorm in alles de historisch getrouwe mededeeling is van wat ook inderdaad aldus is geschied?

4. Wanneer gij in Uw „*Verklaring*” zegt: „*Zoo spreekt het van den staat der rechtheid en dus van een tijdperk in de geschiedenis der menscheit, dat aan haar geschiedenis, zooals wij die alleen kennen, n.l. in zonde, voorafgaat*” bedoelt gij dan daarmede, dat, wat God van den staat der rechtheid openbaarde, niet als geschiedenis in den gewonen zin van het woord moet worden opgevat en dat de geschiedenis van den staat der rechtheid ons dus eigenlijk onbekend is?

5. Verwerpt gij elke voorstelling, waarin wat in Gen. 3 ons betreffende den zondeval is medegedeeld, wordt geacht één of ander soort van „*inkleeding*” te zijn, zij het dan ook met een historische kern?

6. Gij zegt in Uw „*Verklaring*”: „*Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreken”, „de boom des levens”, enz.... Vaststaat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval.*”

Bedoelt gij hiermede, dat alleen dat feit van den zondeval vaststaat, of staat evenzeer voor U vast:

1. dat God aan Adam het proefgebod gaf, zooals Gen. 2 : 16 en 17 ons meldt?
2. dat de boom der kennis des goeds en des kwaads een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest?
3. dat de slang, waarvan Gen. 3 ons spreekt, een werkelijke slang is geweest, dat zij werkelijk tot de vrouw heeft gesproken en dat eerst de vrouw en daarna Adam werkelijk van de vrucht van den boom der kennis des goeds en des kwaads hebben gegeten?
4. dat de boom des levens eveneens een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest?”

Dit rapport was gedrukt, *strikt vertrouwelijk* en werd rondgedeeld onder de afgevaardigden. Besloten wordt, dat aan *elke kerk één exemplaar* zal medegegeven worden voor rapport van deze vergadering.

De *Deputaten geven eenige toelichting. Het advies* der Deputaten is *geheel zelfstandig geconcipeerd, zonder eenigen invloed van buiten. Evenzoo staat het met de vragen zelf. Dit wenschen de Deputaten met allen nadruk te zeggen in verband met geruchten, die hun ter oore zijn gekomen.* Wat de vragen zelf betreft, ze zijn zoo sober mogelijk gesteld in voor ieder begrijpelijke terminologie. Zij sluiten zich geheel aan bij de zoogenaamde coupure, door Dr Geelkerken gegeven. Eenige toelichting wordt nog verstrekt.

Voor de algemeene bespreking wordt door niemand het woord verlangd.

Na eenige bespreking over sommige der vragen afzonderlijk, worden zij *na eenige kleine redactie-wijzigingen aldus door de vergadering met algemeene stemmen vastgesteld*. (Deze redactie-wijzigingen betreffen vraag 5, waar „inkleeding” tusschen aanhalingsteekens komt te staan; vraag 6, waar 2 aldus luidt: „dat de boom der kennis des goeds en des kwaads een werkelijke, door God aangeduide boom is geweest,” evenals 4: „dat de boom des levens een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest.” (Correcties zijn hierboven reeds aangebracht).

De Commissie acht het verder gewenscht, zoo noodig nog eene Classicale vergadering te houden vóór de a.s. Particuliere Synode. Daarom stellen zij voor *aan Dr Geelkerken antwoord te verzoeken op de vragen vóór 6 Juni a.s.* en de Classis te doen samenkomen *op 10 Juni in voortgezette vergadering. Aldus wordt besloten*. Dr Geelkerken heeft het antwoord op de vragen in te zenden bij de Commissie, die gecontinueerd wordt voor deze zaak. Aldus: Ds J. L. Schouten. De Commissie zal daarna op 10 Juni de vergadering dienen van prae-advies. Voor eventueele samenspreking over de vragen kan Dr Geelkerken zich tot de Commissie richten. Adres Ds J. L. Schouten.

Deputaten worden hierna dank gezegd voor hun arbeid. Zij verlaten hierop de vergadering.

(Notulen der vergadering van 27 Mei 1925, Artikel 6—7, pagina 57—60).

Bijlage bij de notulen van 27 Mei 1925 in verband met de geheel zelfstandige concipieering van advies en vragen door de Commissie en „loopende geruchten dienomtrent”, het zoogenaamde BRIEFJE.

Ds Breukelaar wil, waar Ds Schouten gesproken heeft over het „geheim van het kamertje”, *namens de Commissie spreken*, over het „GEHEIM VAN HET BRIEFJE”, ook een sensatie-stuk uit Dr Geelkerken's laatst verschenen (derde) brochure. De Commissie is niet de spreekbuis van een ander geweest, *gelijk zekere geruchten het voorstellen*. 't Advies is door Ds Breukelaar op zijn studeerkamer alleen opgesteld en daarna alleen besproken en vastgesteld op de Commissie-vergadering. De Commissie heeft nooit gezegd, dat men niet met anderen heeft gesproken, of ook geen kerk-rechterlijke adviezen zijn gevraagd. Maar *het advies en de vragen zijn geheel zelfstandig opgesteld*. Wel heeft Ds B. van Schelven in het bewuste „briefje” Prof. Dr H. H. Kuyper uitgenoodigd om eene samenspreking met de Commissie te hebben over vragen van kerkrechterlijken aard. Dit recht heeft iedereen. Maar verder is over niets gevraagd of met niemand gesproken, gelijk ook de vragen alleen dogmatisch en confessioneel van inhoud zijn. En wie meer of anders durft zeggen, is een lasteraar. De kwalificatie van dengene, aan wien het briefje, dat gevonden werd, ter hand is gesteld en die het niet onmiddellijk doorzond naar den steller, kan gevoeglijk nagelaten worden.

(Notulen der vergadering van 13 October 1925, Artikel 37, pagina 132).

Dit briefje hield het volgende in:

Overveen, 7 April 1925.

Amice,

Op de Classicale vergadering van j.l. Woensdag heeft Dr Geelkerken geweigerd zich nader te verklaren over de vraag, of hij erkende niet alleen de historiciteit van den val, maar ook de historiciteit van hetgeen dienaangaande in Gen. 3 wordt verhaald. Daaruit hebben Deputaten ad Art. 49 K.O. geconcludeerd, tot de mogelijkheid, dat G. te verdenken is van afwijking van de Belijdenis en geoordeeld, dat nader onderzoek wenschelijk was. Wegens het late uur is de Classis uiteengegaan om op 22 dezer weer saam te komen. Voordien wilden Deputaten met elkander overleg plegen en zouden U gaarne daarbij tegenwoordig zien. De samenkost zou worden gehouden te A'dam ten huize van Ds Schouten, 2de Constantijn Huygensstraat 48 (de vroegere woning van vader Woltjer), in een van de namiddaguren. Zoudt gij kunnen b.v. Donderdag 16 of Vrijdag 17, Maandag 20 of Dinsdag 21 dezer? Zoodra ik bericht dienaangaande heb, zal ik de Deputaten aanschrijven.

Vale t. t.

VAN SCHELVEN.

Dit briefje gewerd *begin Juni* Ds van Schelven terug door bemiddeling van Ds J. C. Brussaard van Bloemendaal.

Ds J. C. Brussaard schreef daarbij het navolgende:

Hooggeachte Ds.

Dezer dagen heeft een van mijn catechisanten bijgaand briefje gevonden, dat mij door de ouders bij een bezoek ten hunnent werd ter hand gesteld. Daar ik vermoed, dat diegene, aan wien het geadresseerd was, het per ongeluk verloren heeft, leek het mij 't beste langs dezen weg het weer in uw bezit te doen terugkomen.

Met alle achting en beleefde groeten,
Uw dw.

Bloemendaal, 5 Juni '25.

JOH. C. BRUSSAARD.

Hierop antwoordde Ds v. Schelven:

Amice,

Dank voor Uw welwillendheid om mij dit briefje te zenden. Waarom uw catechisant dit zoo lang onder zich hield, begrijp ik niet. Ik vermoed, dat het alreeds ook in andere handen geweest is en gediend heeft tot het nemen van copieën. Gaarne zou ik van U eenige nadere mededeeling ontvangen, om in de gelegenheid te zijn een nader onderzoek in te stellen aangaande dit geval van op zijn minst zonderlinge onbescheidenheid.

Bij voorbaat dank.

Vale t. t.

B. VAN SCHELVEN.

Overveen, 6 Juni 1925.

Daarop antwoordde Ds Joh. C. Brussaard:

Hooggeachte Ds van Schelven,

Uw briefje van 6 dezer verbaasde mij eenigszins. Waaraan U toch dergelijke vermoedens aangaande mijn catechisante en haar familie ontleent, is me een raadsel. Immers er zijn voor dat langdurig zoek-zijn van Uw missive tal van andere mogelijkheden denkbaar. Laat ik U daarom (na navraag) mogen verzekeren, dat bedoelde personen *niet*, zooals U veronderstelt, dit briefje „onder zich gehouden” hebben, maar dat men het eenvoudig als 'n curiositeit bewaarde en het daarna aan mij, toen ik er toevallig een bezoek bracht, heeft ter hand gesteld.

Intusschen zult U wel kunnen begrijpen, dat bij het voorlezen van dit schrijven, dat zoo ongezocht in mijn bezit kwam, de inhoud aanstonds mijn volle belangstelling had en ik er ook verder de noodige aandacht aan heb geschonken.

Met alle achting en beleefde groeten,
Uw dw.

Bloemendaal, 12 Juni '25.

JOH. C. BRUSSAARD.

N.B. Op de vergadering van 27 Mei van de Classis was *in het bezit der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid een copie of afdruk van dit briefje.* Actuaris.

In de *voortgezette vergadering* van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 10 Juni 1925*, was een schrijven ter tafel van Dr J. G. Geelkerken van den volgenden inhoud:

„Weleerwaarde en Eerw. Heeren en Broeders,

Uw schrijven van 29 April j.l. en dat van 27 Mei d.a.v. werden door mij ontvangen. Ik heb de eer te herhalen, wat ik reeds vroeger verklaarde, dat ik, overeenkomstig het door mij onderschreven Onderteekingsformulier van de Dienaren des Woords, te allen tijde bereid en willig ben, aan een om gewichtige oorzaken van nadenken, tot behouding van de eenheid en zuiverheid der leer, door Uwe vergadering te stellen eisch, om mij nader te verklaren omtrent eenig artikel van de Confessie, den Catechismus of de Verklaring der Nationale Synode, te voldoen, behoudens natuurlijk mijn recht van appèl.

Volgens de toelichting van genoemd Formulier ben ik hiertoe echter eerst dan gehouden, wanneer ik naar het oordeel Uwer vergadering rechtvaardige oorzaak van verdenking zou hebben gegeven. Waar nu uit de mij geworden beide missives niet blijkt, dat Uwe vergadering inderdaad zulk een oordeel heeft uitgesproken, zou ik het allereerst op prijs stellen, van U te vernemen, op welken grond of op welke gronden het besluit Uwer vergadering, om mij de toegezonden vragen voor te leggen, berust.”

Met broedergroeten en heilbede,
Uw dw.
(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam,
5 Juni 1925.

De *actuarius geeft eenige toelichtingen* aangaande hetgeen hij Dr Geelkerken heeft bericht, waaruit blijkt, dat hem gemeld zijn de vier besluiten der vergadering van 22 April l.l., maar niet de gronden, waarop deze besluiten berusten. Mede op advies der Deputaten ad Art. 49 K.O. wordt besloten aan Dr Geelkerken te berichten, dat de vergadering betreurt, dat hem niet zijn toegezonden de gronden, waarop genoemde besluiten berusten. Alsnog zal hem toegezonden worden en het advies van de Deputaten ad Art. 49 K.O., op de vergadering van 22 April l.l. uitgebracht en het besluit der vergadering zelve.

Besloten wordt, dat Dr J. G. Geelkerken op de hem toegezonden vragen zal hebben te antwoorden schriftelijk vóór Zaterdag 13 Juni aan het adres van Ds J. L. Schouten, lid der Commissie voor deze zaak. De Commissie wordt daartoe gecontinueerd en verzocht rapport en advies uit te brengen op een *voortgezette vergadering*, die bepaald wordt op *Woensdag 17 Juni a.s.* Voor eventueele samenspreking over de vragen kan Dr Geelkerken zich tot de Commissie wenden. Adres: Ds J. L. Schouten.

(Notulen der vergadering van 10 Juni 1925, artikel 22, pagina 66, 67).

Op de *voortgezette vergadering* van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 17 Juni 1925*, wordt allereerst *mededeeling gedaan* van het feit, dat op *Zaterdag 13 Juni l.l. van Dr Geelkerken geen antwoord was ingekomen* op de hem door de Classis gestelde vragen. Eerst op *17 Juni kwam het schrijven van Dr Geelkerken in bij Ds J. L. Schouten* (lid der Commissie).

Dit schrijven wordt door den praeses gelezen. Het luidt aldus:

VERGADERING
VAN
10 JUNI 1925.

1. Antwoord Dr GEELKERKEN om gronden te weten van het besluit der vergadering van 22-4-'25.
2. Besluit om die gronden hem toe te zenden.

VERGADERING
VAN

- 17 JUNI 1925.
1. Antwoord Dr GEELKERKEN.
 2. Advies der Commissie.
 3. Besluit vergadering.

Aan de Classis Amsterdam van Gereformeerde Kerken in Nederland,
vergaderd te Amsterdam, op Woensdag 17 Juni 1925.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Uw schrijven d.d. 10 Juni j.l. met daarbij gevoegd afschrift van het rapport der Deputaten der Particuliere Synode van Noord-Holland ad art. 49 K.O. en van het „besluit der Classicale vergadering 22-4-'25" werd door mij ontvangen.

Nadrukkelijk protesteer ik voor Uwe vergadering tegen de wijze, waarop zij, blijkens den inhoud van genoemde missives, gemeend heeft gebruik te mogen maken van het door mij indertijd in goed vertrouwen onderschreven Onderteekening-formulier voor de Dienaren des Woords en ik deel Uwe vergadering dan ook mede, dat ik van hare ten opzichte van mij genomen besluiten resp. d.d. 22 April en 27 Mei j.l., in beroep ga bij de a.s. Particuliere Synode van Noord-Holland.

Ongeacht dit appèl, ga ik echter bij dezen op de mij, naar aanleiding van hetgeen Uwe vergadering noemt mijn „verklaring", doch wat in werkelijkheid is een gedeelte van mijn op 23 Maart 1924 over Zondag 3 van den Heid. Catechismus uitgesproken predicatie, gestelde vragen, voor zoover ik hiertoe naar genoemd Onderteekening-formulier gehouden ben, antwoorden. Ik doe dit, zowel uit het respect voor het kerkelijk karakter Uwer vergadering, als omdat ik zelfs den schijn wenscht te vermijden, als zou ik mij aan de nakoming van mijn door de onder-teekening van gezegd formulier gegeven woord ook maar in het minste zoeken te onttrekken, alsmede omdat ik er ten hoogste prijs op stel, ook zelfs geen oogenblik den indruk te wekken, als zou er *op zichzelf* bij mij ook maar het geringste bezwaar bestaan mijn gevoelen kenbaar te maken over welk ook van „alle artikelen en stukken der Leer, in de Belijdenis en den Catechismus der Geref. Nederl. Kerken begrepen, mitsgaders de verklaring over eenige punten der voorzeide leer in de Nat. Synode Anno 1619 te Dordrecht gesteld".

Mijn antwoord luidt dan aldus: Ik stem ten volle in met wat onze Kerken belijden in art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis aangaande de H. Schrift en reken mitsdien ook Gen. 1, 2 en 3 naar *inhoud* en *vorm* in *alles* te behooren tot „al de Schrift... van God ingegeven" (2 Tim. 3 : 16).

Met broedergroet en heilbede,

Uw dw.

(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam,
16 Juni 1925.

Geconstateerd wordt, dat de Commissie, in deze zaak door de Classis benoemd, geen gelegenheid heeft gehad om aan haar opdracht gevolg te geven door de te late inkomst van dit schrijven. Na eenige bespreking wordt *aan de Commissie gevraagd haar advies in deze zaak aan de vergadering mede te deelen*. Om haar daartoe de gelegenheid te geven, wordt de vergadering geschorst.

Na opheffing der schorsing brengt *de Commissie het volgende advies uit*:

I. Wat zijn protest betreft: De Commissie adviseert, dat de Classicale vergadering van de mededeeling van Dr J. G. Geelkerken, dat hij protesteert tegen de handelingen der Classe, en dat hij in beroep gaat bij de Particuliere Synode nota neemt en daarvan aantekening opneemt in de Notulen.

II. Wat het bezwaar van Dr J. G. Geelkerken tegen het woord „Verklaring" betreft: Uwe Commissie adviseert met het oog hierop uit te spreken:

- a. dat in den loop van de behandeling dezer zaak drie woorden zijn gebruikt „résumé", „coupure" en „verklaring";
- b. dat volgens de mededeeling van de Classicale Commissie Dr Geelkerken bij het afgeven van het schriftelijke stuk betreffende hetgeen hij predikte, zelf heeft verklaard, dat het een résumé was van wat hij preekte, weshalve dit woord ook door de Classicale Commissie in haar rapport is gebruikt, terwijl onder het woord „résumé" wordt verstaan een *zakelijke* en niet een *woorde-lijke* mededeeling van het gesprokene;
- c. dat later door Dr Geelkerken in de Classicale vergadering het woord „coupure" is gebruikt, waaronder verstaan wordt niet een *zakelijke*, maar een *woorde-lijke* weergave van het gesprokene;
- d. dat Dr Geelkerken aan de Commissie van prae-advies heeft medegedeeld, dat

- hij bedoelde preek niet geheel had uitgeschreven, doch van een schets preekte, maar den inhoud daarvan heeft weergegeven;
- e. dat mitsdien met het oog op de historie het woord „verklaring” moet worden gehandhaafd, welk woord ook is gebruikt in het gedrukte stuk der Classe;
- III. Wat het antwoord van Dr Geelkerken op de vragen zelf betreft:
De Commissie adviseert de vergadering uit te spreken:
- 1e. a. dat Dr Geelkerken wel zegt, dat hij, voor zoover hij hiertoe naar het Onderteekingsformulier gehouden is, de gestelde vragen wil beantwoorden, maar dat hij in gebreke is gebleven dit te doen, wijl wat Dr Geelkerken als antwoord geeft geenszins een beantwoording is van de vragen, die door de Classe hem zijn gesteld;
- b. dat de Classe juist op grond van het Onderteekingsformulier een nadere verklaring over art. 4 en 5 der Belijdenis van hem vroeg en daarom zes vragen aan hem stelde en dat hij krachtens het Onderteekingsformulier tot de beantwoording van al deze vragen gehouden is;
- 2e. te besluiten deze uitspraak aan Dr Geelkerken mede te deelen en van hem te vragen, dat hij alsnog duidelijk antwoord geve op elke vraag, die hem is voorgelegd en dat hij dit antwoord schriftelijk indiene aan het adres van Ds J. L. Schouten vóór of op den 20sten Juni a.s.

Eene *algemeene bespreking* volgt op dit advies. *Erkend wordt*, dat dit *derde advies de logische consequentie is van den loop der zaak*, al kan men persoonlijk, als Ds Sillevius Smitt zegt, van oordeel zijn, dat Dr Geelkerken nog geen reden tot suspicie heeft gegeven. Hij is daarbij persoonlijk content met de verklaring, door Dr Geelkerken in zijn schrijven gegeven. *Opgemerkt wordt door anderen*, dat het gaat over het gedeelte in het antwoord van Dr Geelkerken: „voorzoover ik daartoe naar genoemd Onderteekingsformulier gehouden ben”. Het „*quia* of *quatenus*”. *Dit heeft echter niet Dr Geelkerken uit te maken, maar de Classis*, waarom aangedrongen wordt in dit advies op te nemen, dat Dr Geelkerken wel degelijk is gehouden door zijn onderteekening van het desbetreffende formulier om antwoord te geven op de hem gestelde zes vragen. *Verder wordt onder de aandacht gebracht* het besluit der vergadering van 22 April 1925 en geadviseerd het advies met dit besluit aan te vullen.

De Commissie antwoordde, dat het schrijven van Dr J. G. Geelkerken eigenlijk geen antwoord is op de hem gestelde vragen en geweten moet worden, wat Dr Geelkerken's gevoelen is *over* de artikelen en stukken der leer enz.

Op verzoek der vergadering gaat *de Commissie in comité om zich nader uit te spreken* over hetgeen gesproken is. *Hierna stelt de Commissie, ter tegemoetkoming aan hetgeen opgemerkt is, haar derde deel van het advies aldus vast*: (enkele bijvoeging van III, 1e, b., gelijk hierboven de juiste redactie reeds gegeven is).

De vergadering vereenigt zich met dit advies en maakt deze uitspraak tot de hare.

Mocht Dr Geelkerken eene samenspreking met de Commissie, die voor deze zaak gecontinueerd wordt, wenschen over de hem gestelde vragen, hij wende zich tot Ds J. L. Schouten.

Aan de Commissie wordt opgedragen de vergadering op 23 Juni a.s. te dienen van advies.

(*Notulen der vergadering van 17 Juni 1925, artikel 35—36, pagina 71—75*).

VERGADERING
VAN
23 JUNI 1925.

1. 2de Antwoord
Dr J. G. GEEL-
KERKEN.

2. Advies Com-
missie en besluit
vergadering tot
verdaging.

3. Klacht over
publicatie's
in de pers.

4. Waar het rap-
port over de
Classicale
vergaderingen
thuis hoort.

5. Mededeeling
Amsterdam-Zuid
straks tot publi-
catie over te gaan
in haar Kerkbode.

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Dinsdag 23 Juni 1925*, deelt de Commissie op een vraag van den praeses mede, dat het antwoord van Dr J. G. Geelkerken op de hem gestelde vragen niet is ingekomen, zoodat zij geen rapport kan indienen.

De praeses deelt mede, dat *even vóór de vergadering het antwoord van Dr J. G. Geelkerken bij hem is ingekomen*. Dit schrijven wordt voorgelezen. *Het luidt aldus:*

*Aan de Classis Amsterdam van de Gereformeerde
Kerken in Nederland.*

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Met groote droefheid en verontwaardiging nam ik kennis van Uw schrijven, d.d. 17 Juni 1925, waarin mij, helaas, bleek, dat Uwe vergadering, zelfs nu nog, na mijn ondubbelzinnig getuigenis, vervat in mijn schrijven, d.d. 16 Juni j.l., blijft volharden bij haar uitgesproken, ongemotiveerde en ieder broederhart krenkende verdenking.

In antwoord op dat schrijven meld ik U:

- I. dat ik mijn beroep bij de a.s. Particuliere Synode van Noord-Holland thans ook zal laten gaan tegen het besluit Uwer vergadering ten opzichte van mij, d.d. 17 Juni 1925;
- II. dat ik mijn verzet handhaaf tegen het gebruik door Uwe vergadering van het woord „Verklaring” ter aanduiding van het door mij verstrekte afschrift van een gedeelte mijner predikatie over Zondag III Heid. Cat.:
 - 1e. omdat de beteekenis van het woord „verklaring” geenszins op gelijke lijn ligt als de beteekenis van het woord „résumé” en die van het woord „coupure”;
 - 2e. omdat het gebruik van het woord „verklaring” het misverstand zou kunnen wekken, alsof ik iets anders had overgelegd dan gelijk ik reeds herhaaldelijk verzekerde — de zoo getrouw mogelijke, schriftelijke weergave van het door mij op Zondag 23 Maart 1924 gesprokene;
- III. dat ik mijn vorig schrijven, d.d. 16 Juni j.l. onverkort handhaaf, en met name van gevoelen blijf, dat het Onderteekingsformulier mij kerkrechtelijk in geen geval tot een ander antwoord verplicht dan ik in genoemd schrijven reeds gegeven heb. Immers bedoeld Onderteekingsformulier bindt met zijn bewoordingen niet alleen de Dienaren des Woords, maar ook de kerkelijke vergaderingen; in casu niet alleen mij, maar ook Uwe classicaie vergadering. Die bewoordingen nu stellen *objectief* vast, dat een „Kerkeraad, Classis of Synode” slechts mag „eischen nadere verklaring van..... gevoelen over eenige Artikelen der..... *Belijdenis*, van den *Catechismus* of van de *Verklaring der Nationale Synode*” (ik cursiveer, G.). Uwe vergadering stelde en stelt mij vragen aangaande mijn gevoelen over art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis in verband met Gen. 1, 2 en 3; was in zooverre *opzichzelf* en *formeel* in haar recht; ontving dan ook dáárop van mij een *volledig* antwoord, en kan niet waar maken, wat zij bij haar schrijven van 17 dezer zonder eenige motiveering beweert: dat ik „in gebreke gebleven (ben) de gestelde vragen (te) beantwoorden, voorzoover (ik) hiertoe naar het Onderteekingsformulier gehouden (ben)”. Wel stelde Uwe vergadering mij *bovendien* onderscheiden vragen van dogmatischen en exegetischen aard — immers betreffende den vorm der openbaring in de hoofdstukken 1—3 van het boek Genesis en betreffende de uitlegging van allerlei bijzonderheden, welke ons in genoemde hoofdstukken worden medegedeeld — doch noch over dezen vorm der openbaring in Gen. 1—3, noch over de exegese van hetgeen deze hoofdstukken bevatten, reppen Artt. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis ook maar één enkel woord;
- IV. Ik zou dus formeel volkomen in mijn recht staan, indien ik op kerkrechtelijke gronden, immers op grond van de duidelijke, voor geen tweecërlei uitlegging vatbare bewoordingen van het Onderteekingsformulier zelf, weigerde, verder dan ik reeds onverplicht deed, op de mij voorgelegde vragen te antwoorden, tot tijd en wijle Uwe vergadering mij althans zou hebben aangewezen, dat deze vragen, voorzoover ik ze tot dusver onbeantwoord liet, in verband staan met artt. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis of eventueel met eenig ander artikel

of eenige andere artikelen van de Belijdenis, den Catechismus of de verklaring der Nationale Synode.

Gedachtig echter aan het woord van den Heiland: „zoo wie U zal dwingen één mijl te gaan, gaat met hem twee mijlen” (Matth. 5 : 41), wil ik evenwel, onverkort handhavend mijn protest, zoowel tegen het inwerkingstellen van het Onderteekeningsformulier in het onderhavige conflict, als tegen het feit, dat mij vragen worden gesteld, die geenszins zijn te achten het vragen „juist op grond van het Onderteekeningsformulier” van „een nadere verklaring over art. 4 en 5 der Belijdenis”, en ontkennende, dat ik, „krachtens het Onderteekeningsformulier tot de beantwoording van al deze vragen zou zijn gehouden”, alsnog duidelijk antwoord geven op elke vraag, die mij is voorgelegd; echter na vooraf uitdrukkelijk te hebben verklaard:

a. dat er m. i. in Genesis 1—3 zooveel moeilijkheden van exegetischen aard voorkomen, dat niemand minder dan Calvijn b.v. deze terstond memoreert, als hij in zijn behandeling van Genesis III van gelijk gevoelen blijkt te zijn als hetgeen ik tot uiting bracht, toen ik in mijn, Uwe vergadering bekende, preekgedeelte zeide: „dat dit gedeelte der Heilige Schrift ons voor eigenaardige moeilijkheden plaatst” en opmerkt (J. Calvini, Commentarii in primum librum Mosis, vulgo Genesis, ed. J. J. Schipper, pag. 16): „Verum hic multae emergunt et arduae quaestiones” (Voorwaar, hier duiken op vele en moeilijke vragen), terwijl nog niet zoolang geleden ook een der gezaghebbende Theologen onzer Gereformeerde Kerken mij verzekerde, dat, indien men hem verklaring vroeg van bepaalde — ook door Uwe vergadering mij nu voorgelegde — „bizonderheden, die Genesis III ons bericht”, hij alsdan jaren zou noodig hebben, alvorens eenigermate met zijn antwoord gereed te kunnen zijn;

b. dat ik niet geacht wil worden *alle* opvattingen te huldigen, die blijkbaar ten grondslag liggen aan den considerans van Uw besluit d.d. 22 Mei 1925¹⁾ en aan de door U bij besluit van 27 Mei 1925 geformuleerde vragen. Wat genoemden considerans betreft, zou ik b.v. niet gaarne voor mijn rekening nemen Uw apodictische uitspraak omtrent den „symbolischen vorm” van de openbaring over den staat der heerlijkheid, noch wat de vragen aangaat, b.v. Uw los daarheen geworpen kenschetsing van de openbaring Gods N.B.! als „geschiedenis in den gewonen zin des woords”.

V. In aansluiting aan het bovenstaande luiden mijn antwoorden op Uw zes vragen als volgt:

Ad Vraag I.

Dat ik ten volle instem met wat onze Kerken aangaande de Heilige Schrift belijden in artikel 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis — dus ook wat betreft Gen. III als onderdeel dier H. Schrift — zal in het licht van mijn nimmer teruggenomen onderteekening van de Drie Formulieren van Eenigheid en mijn nimmer geschonden handteekening onder het Onderteekeningsformulier voor de Dienaren des Woords, en na mijn schrijven bovendien aan Uwe vergadering, d.d. 16 dezer, wel geen herhaling noodig hebben. Dat ik dus ook alle gebeurtenissen, die in genoemd hoofdstuk worden medegedeeld, aanvaard als metterdaad alzo te hebben plaats gehad, volgt daaruit vanzelf.

Ad Vraag II.

Dat Uwe vergadering — op waarlijk onverklaarbare wijze — blijkbaar geen oog gehad heeft voor het „derde van vergelijking” in mijn parallel tusschen den vorm der openbaring omtrent den staat der rechtheid en den vorm der openbaring omtrent den staat der heerlijkheid, is mijn schuld niet. Dit „derde van vergelijking” staat duidelijk in mijn preekgedeelte aangegeven. Ik denk er niet aan den vorm der openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid heeft medegedeeld, gelijk te achten aan den vorm der openbaring van den staat der heerlijkheid.

Ad Vraag III.

Het is mij niet duidelijk, wat Uwe vergadering bedoelt met „historisch getrouwe mededeeling van wat ook metterdaad aldus is geschied”. Ik houd de mededeelingen van Genesis 1, 2 en 3, naar inhoud en vorm, in alles, voor geïnspireerde, getrouwe en autoritatieve onthulling van den Raad Gods en aanvaard deze hoofdstukken

¹⁾ Dit moet, blijkens d.d. 19 dezer van Uwen Actuarius ontvangen schrijven, zijn „22-4-'25”, hoewel ik vermoed, dat ook deze laatstgenoemde datum niet juist is en moet zijn: „23-4-'25”. G.

(De actuarius heeft gelijk. 't Moet zijn 22-4-'25. Act.)

ten volle, zooals zij zichzelf aandienen, en dus niet als notariële opteekening. Want met Dr A. Kuyper Sr ben ik van gevoelen, dat „het volstrekt gemis aan mechanische, notariële precisiteit..... geheel de Openbaring kenmerkt” (Encycl. H. Godgel. Dl. III, blz. 68). Elke methode van Schriftbeschouwing en Schriftgebruik, die den Bijbel verlaagt tot een „codex”, een „concordans”, een „register”, acht ook ik met genoemden Godgeleerde „volstrekt verwerpelijk” en algeheel onderschrijf ik, wat hij dan volgen laat: „Zou deze methode de ware zijn, dan moest de Heilige Schrift een geheel anders samengesteld boek zijn dan ze werkelijk is. Ze moest dan, voor wat aangaat de feiten een nauwkeurig, precies, enkelvoudig en in notariëelen vorm opgemaakt relaas bieden..... Dit is niet overdreven. Het geldt toch bij de Heilige Schrift niets minder dan een *Goddelijk gezag*, waarmee het geloof aan feiten..... wordt opgelegd. Uw bewijsvoering moet hier dus onberispelijk zijn, en als ge hiervoor een methode kiest, die alleen daar toepasselijk is, waar een gewaarmerkt proces-verbaal..... voor U ligt, moet die methode gewraakt, zoolang niet door U is aangetoond, dat de Schriftuur, waaruit ge tegen me citeert, dan ook metterdaad zoodanig karakter vertoont. Is dit echter *niet* zoo en staat omgekeerd vast, dat geheel de aanleg, de aard en het karakter der Heilige Schrift op niets minder dan op een proces-verbaal en codificatie gelijkt, dan behoeft er geen woord meer aan gespild, dat deze methode ten eenenmale onbruikbaar is en *niet* mag worden toegepast” (a.w., Dl. II, blz. 512 v.v.).

Ad Vraag IV.

Allereerst merk ik op, dat de gevolgtrekking, welke het woordje „dus” in deze vraag inleidt, onbezonnen, immers onlogisch is. Want, indien wat God ons openbaarde van den staat der rechtheid eens niet als geschiedenis „in den gewonen zin van het woord” zou moeten worden opgevat, dan zou daaruit volstrekt nog niet als noodzakelijke consequentie volgen, dat de geschiedenis van den staat der rechtheid ons dus eigenlijk onbekend zou zijn. De „Spiegel Historiae” van Jacob van Maerlant geeft ongetwijfeld geen „geschiedenis in den gewonen zin van het woord”, maar niemand zal daarom toch beweren, dat hij ons daarom totaal onbekend laat met het tijdperk, waarover hij schrijft.

Voorts moet ik — gelijk ik reeds opmerkte — ernstig bezwaar maken tegen Uw spreken over „wat God van den staat der rechtheid openbaarde” als van „geschiedenis in den gewonen zin van het woord”. Zelfs bij de Evangelieën — laat staan bij de eerste hoofdstukken van Genesis — is dit ontoelaatbaar. Immers terecht zegt Prof. Dr F. W. Grosheide in zijn „Christuservaring” (Schild en Pijl 1918, afl. 7, blz. 13 v.) zelfs van de vier Evangelieën: „Duidelijk is al geworden, dat wij niet met kronieken te doen hebben, een gewone en dorre opsomming van gebeurtenissen hebben ons de evangelisten zeker niet nagelaten. Zelfs kan men eigenlijk niet spreken van geschiedbeschrijving. Immers alle geschiedbeschrijving beoogt, hoe dan ook, feiten mede te deelen. Ze wil niet in de eerste plaats de feiten doen dienen tot leering, maar ze wil meedeelen. Nu is het zeker waar, dat de goede geschiedbeschrijving de feiten verhaalt uit bepaald gezichtspunt, ze tracht te verklaren en te brengen op hooger plan. Maar toch, dat alles doen onze Evangelieën niet, want ze willen bewegen tot het geloof, overtuigen, leeren, het zijn tendenz-geschriften in den goeden zin des woords, ze dienen voor de propaganda.”

In de derde plaats wil ik verklaren met de door U uit mijn preekgedeelte geciteerde zinsnede niet anders bedoeld te hebben dan zij zegt, n.l. dat *wij* — natuurlijk buiten de openbaring om — alleen weten van de geschiedenis der menschheid in de bedeeling der *zonde* en dat Genesis III ons openbaring schenkt omtrent het tijdperk, dat daaraan voorafging; n.l. den staat der rechtheid. En eindelijk ben ik volstrekt *niet* van gevoelen, „dat de geschiedenis van den staat der rechtheid ons dus eigenlijk onbekend is;” immers aangaande de geschiedenis van dien staat der rechtheid geeft God ons juist in de eerste hoofdstukken van Genesis Zijn openbaring, zeide ik nadrukkelijk in mijn preekgedeelte.

Ad Vraag V.

Ik begrijp niet, waarom gij mij deze vraag stelt; nog wel met aanhalingsteekens bij het woord „inkleding”, als ware dit — des neen — door mij gebezigd. Deze vraag verraadt wel zeer duidelijk door argwaan te zijn ingegeven, een argwaan, waartoe mijn preek-coupure Uwe vergadering geen enkel motief geeft. Ten overvloede wensch ik toch te verklaren, dat ik eerbiedig luister naar ook het gedeelte der H. Schrift, dat Genesis 3 heet, onbevungen er den zin van tracht te verstaan en mij niet vermeet aan zijn bewoordingen ook maar een enkele, zelf-verzonnen „voorstelling” op te dringen, noch een typische, noch een symbolische, noch een mythologische; echter ook geen modern-historistische, voor welk laatste „afwijkend gevoelen” Uw vragen maar al te zeer „ruimte laten”. Overigens moge ik hier Uwe

vergadering, als vertolkend ook *mijn* inzicht ter zake, verwijzen naar wat Prof. Dr H. Bavinck zegt (Geref. Dogm². Dl. I, blz. 476): „(er) kan..... verschil van meening over bestaan, of wij en in hoeverre wij bij Job, Prediker, Hooglied aan historie of aan historische inkleeding te denken hebben. Bij de profeten komt dit nog duidelijker uit..... Zelfs in historische boeken is er soms onderscheid tusschen het feit, dat heeft plaats gehad en den vorm, waarin het voorgesteld wordt. Bij Gen. 1 : 3 teekent de Staten-vertaling aan, dat Gods zeggen, zijn wil, zijn bevel en daad is, en bij Gen. 11 : 5, dat dit menschelijk van den oneindigen en alwetenden God gesproken is. Deze laatste opmerking geldt eigenlijk van geheel de H. Schrift. Op menschelijke wijze spreekt zij altijd van de hoogste en heiligste, van de eeuwige en onzienlijke dingen.

Ad Vraag VI.

In aansluiting aan al het vorenstaande zal het Uwe vergadering duidelijk zijn, hoe ik sta ten opzichte van de bijzonderheden in Genesis 1—3, waarvan Uw vraag er met name enkele noemt, die echter nog met tal van andere waren te vermeerderen; alleen maar uit Gen. III b.v. met de mededeeling omtrent het „hooren” van „de stem van den Heere God, wandelende in den hof, aan den wind des daags” en die omtrent het „maken” door den Heere God „voor Adam en zijne vrouw (van) rokken van vellen, (die Hij) hun aantooft” — waarbij men naar Uwe methode vragen zou kunnen stellen, als deze: is dit een werkelijke stem, een werkelijke wind, een werkelijk wandelen geweest? waren dit werkelijke vellen en werkelijke rokken en was het een werkelijk aantrekken? hetgeen op bedenkelijke wijze tot profanatie van de heilige Schriftwaarheid Gods zou kunnen leiden.

Het komt mij voor, dat wij bij al deze bijzonderheden dus ook bij het „proefgebod”, de beide Paradijs-boomen, de slang en haar spreken — goddelijke mededeeling hebben van werkelijkheid, zelfs van de hoogst denkbare werkelijkheid, maar dan ook van een werkelijkheid, die in haar volheid ons intellectueel „begrijpen” ten eenenmale te boven gaat. Natuurlijk bedoelde ik met mijn opmerking: „Vast staat, dat wij in Genesis 3 de Goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval” dan ook niet, dat *alleen* het feit van den zondeval vaststaat. En ook denk ik er niet aan, hetgeen door U sub 1—4 Uwer vraag genoemd wordt, te ontkennen. Doch wel acht ik mij verplicht Uwe vergadering nogmaals nadrukkelijk te verwijzen naar hetgeen ik boven reeds opmerkte omtrent de werkelijk Gereformeerde opvatting van de goddelijke openbaring en tevens uit te spreken, dat, in stede van een of andere populaire of traditioneele, doch niet professioneel vastgelegde „verklaring” of „opvatting” als de *eenig mogelijke* te fixeren, aan de wetenschappelijke exegese, die zich gebonden erkent aan het Woord en doordrongen is van geloovigen eerbied voor het Woord, volle vrijheid moet blijven om den zin van genoemde mededeelingen al zuiverder te trachten te vatten. Kortom, ook hier geldt, wat onze Geloofsbelijdenis zegt in haar 7de Artikel: „Men mag ook geener menschen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk stellen met de goddelijke Schrifturen, noch de gewoonte met de waarheid Gods (want de waarheid is boven alles), noch de groote menigte, noch de oudheid”. Of, wil men, wat Augustinus reeds over deze materie uitsprak in zijn „Belijdenissen” (vertaling van Mr Frans Erens 1903, blz. 305 v.v.): „Wie onzer zal Moses’ bedoeling vinden tusschen zooveel waars, dat zich op deze of op een andere wijze begrepen aan de navorschers opdoet, dat hij met vertrouwen kon zeggen: dit heeft Moses gemeend en in dat verhaal heeft hij dat willen leggen, zooals men zegt: dit of dat is waar, of dat is bedoeld..... Ik zie, dat volgens waarheid kon worden beweerd, al wat daarin werd gezegd, doch wat hij zelf bij die woorden gedacht heeft, dat zie ik niet aldus, alhoewel ik niet betwijfel, dat hij het ware zag en verkondigde, toen hij die woorden uitsprak, zij het nu, dat hij heeft bedoeld, wat ik boven heb uitgelegd, of iets, dat door mij niet werd vermeld (a.w. c. XXIV). Dat niemand mij lastig valle door te zeggen: „Niet dat heeft Moses bedoeld, wat gij zegt, maar dat, wat ik zeg”. Want als hij mij zou zeggen: Waarvan weet gij, dat Moses dat bedoeld heeft, wat gij in zijne woorden legt? zou ik gelaten moeten aanhooren, en misschien zou ik mijn boven aangehaalde meening antwoorden, of nog met meer omhaal, als hij vaster op zijn stuk bleef staan. Doch als hij zegt: „Dat bedoelde hij niet, wat gij zegt, maar wat ik zeg,” en toch niet ontkent, dat, wat wij beiden zeggen, waar is, laat dan mildheid regenen in mijn hart, o mijn God, o leven der armen van geest, in wiens boezem geen tegenspraak is, opdat ik hen geduldig mag verdragen, hen, die niet meer zoo spreken uit goddelijke ingeving, of omdat zij in het hart van Uwen dienaar dat hebben gezien, maar omdat zij hoogmoedig zijn en Moses’ meening niet kennen, maar met de hunne zijn ingenomen, niet omdat zij de ware is, maar omdat zij de hunne is..... Zie, hoe dwaas het is..... permantig te bevestigen, wat Moses heeft bedoeld en door

verderfelijke redetwisten de liefde zelf geweld aan te doen, ter wier wille hij alles heeft gesproken, wat wij trachten uit te leggen" (a.w. c. XXV).

Met broedergroet en heilbede,

(get.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam, 22 Juni 1925.

De vergadering betreurt, dat Dr Geelkerken geen antwoord aan de Commissie, in deze zaak benoemd, toezond op tijd, althans geen kennisgeving, dat hij niet op tijd kon antwoorden, waardoor een nuttelooze vergadering der Commissie voorkomen zou zijn.

De vergadering draagt hierna aan de Commissie op haar van advies te dienen op het antwoord van Dr Geelkerken. De samenkomst wordt daartoe geschorst.

De Commissie adviseert vervolgens de vergadering het volgende:

„De Commissie is van oordeel, dat de opstelling van een advies inzake de breede missive van Dr Geelkerken te veel tijd vraagt om de vergadering daarop heden te doen wachten en stelt u voor:

- 1e. de vergadering te verdagen tot Woensdag 8 Juli a.s.;*
- 2e. de tegenwoordige Commissie te verzoeken alsdan de vergadering te dienen van advies.”*

Na eenige discussie wordt dit advies aangenomen.

Ds J. L. Schouten klaagt over de mededeelingen, die telkens in „Het Handelsblad” voorkomen omtrent hetgeen ter Classicale vergadering is behandeld. Het is een jammerlijk misbruik van vertrouwen, corruptie, temeer waar uitdrukkelijk geheimhouding gedurende de behandeling der zaak-Dr J. G. Geelkerken aan de afgevaardigden en de adviseerende leden is opgelegd. De vergadering is altijd in comité gegaan.

Gedacht en gesproken wordt over middelen om dit kwaad tegen te gaan en te voorkomen, hetzij door bespreking met „Het Handelsblad” zelve, hetzij door publicatie van een bericht in een der kerkelijke bladen, waarin gemeld wordt, dat deze berichten een eigenaardig licht werpen op de behandeling der zaak, ja een ten deele valsch licht, en de mededeelingen in een liberaal blad, ja aan eenige courant, een schending zijn van goede trouw.

Een der leden van de vergadering deelt mede persoonlijk met „Het Handelsblad” over het een en ander te hebben gesproken, waardoor wel in het vervolg zich dergelijke dingen niet meer zullen voordoen.

De vergadering oordeelt het hierbij te moeten laten.

De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid deelen mede, na de afhandeling dezer zaak in de „Overtoomsche Kerkbode”, het officiëel orgaan der Kerk, aan de leden der gemeente de noodige mededeelingen te zullen doen. Hier- van wordt nota genomen.

Watergraafsmeer vraagt, of het rapport dezer vergadering thuis hoort: op de Kerkeradsvergaderingen met diakenen, gelijk Amsterdam-Zuid doet,

of op de gewone vergaderingen van den Kerkeraad. Vastgesteld wordt, dat dit rapport thuis hoort op de gewone vergaderingen van den Kerkeraad.

(Notulen der vergadering van 23 Juni 1925, Artikel 45—46, art. 50 en 51, pagina 77—78, 80).

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 8 Juli 1925, wordt allereerst ter sprake gebracht de publicatie, door Dr J. G. Geelkerken, van sommige stukken, zijn zaak betreffende in dit stadium. Algemeen wordt dit zeer afgekeurd, evenals de eigenaardige reclame voor deze brochure, door den uitgever W. ten Have te Amsterdam gemaakt.

„De Classis spreekt haar afkeuring uit over de uitgave van de brochure: „Vragen, mij voorgelegd door de Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken en mijn antwoord daarop,” door Dr J. G. Geelkerken, omdat deze brochure niet anders dan verwarring stichtend werken kan. Deze brochure toch brengt deze hoogst ernstige zaak, die tusschen Dr J. G. Geelkerken en de Classis aan de orde is, met schijnbaar groote openhartigheid, maar inderdaad met groote lichtvaardigheid, en in elk geval met onvolledige gegevens voor een vierschaar, die vooralsnog tot oordeelen onbevoegd en onbekwaam is.

Daarenboven plaatst deze brochure in haar „Voorwoord” met zijn krenkend slot, en dat nog wel met eene aanhaling uit de Heilige Schrift, onze kerkelijke vergaderingen in een hoek, waarin zij niet staan, en waarin zij, getuige de historie, nimmer bestaan hebben.”

Deze uitspraak zal in het officiële kort verslag der vergadering worden opgenomen.

De bekende Commissie brengt nu rapport uit bij monde van Ds W. Breukelaar van Zaandam over het antwoord, door Ds J. G. Geelkerken d.d. 22 Juni l.l. gegeven.

Het advies luidt, gelijk het nader door de Classis werd overgenomen, aldus:

Wel Eerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Gij hebt het antwoord van Dr Geelkerken, d.d. 22 Juni j.l., door hem gegeven op Uw schrijven, d.d. 17 Juni j.l., gesteld in handen van Uwe Commissie om U daarover van advies te dienen.

Na breede overweging van dit door Dr Geelkerken ingezonden antwoord, heeft Uwe Commissie gemeend het volgende onder Uwe aandacht te moeten brengen, waarbij zij echter vooraf wil opmerken, dat in het antwoord van Dr Geelkerken dient onderscheiden te worden tusschen wat hij aan de beantwoording Uwer vragen laat voorafgaan in de punten 1—4, en de beantwoording zelf, welke hij geeft in punt 5.

1. In den aanhef van zijn schrijven deelt Dr Geelkerken mede, dat hij met „grootte droefheid en verontwaardiging” kennis nam van Uw schrijven, d.d. 17 Juni j.l., terwijl hij constateert, dat zijn schrijven, d.d. 16 Juni j.l. een „ondubbeltzinnig getuigenis” gaf.

Voorts beschuldigt hij Uwe vergadering, dat gij blijft volharden bij Uwe „ongemotiveerde en ieder broederhart krenkende verdenking”.

Uwe Commissie is van oordeel, dat hiertegen behoort te worden opgemerkt:

a. dat het Uwe vergadering tot groote droefheid is geweest, dat Dr Geel-

VERGADERING
VAN
8 JULI 1925.

1. Uitspraak
Classis
over publicatie Dr
J. G. GEELKERKEN.

2. Rapport Com-
missie en besluit
Classis.

3. Aanteekening
Ds SILLEVIS SMIT
en Ds SCHELHAAS,
dat zij met het
rapport niet mede
kunnen gaan.

kerken U heeft genoodzaakt hem het bekende zestal vragen te moeten stellen en dat het door hem daarop gegeven antwoord, hetwelk hij een „*ondubbelzinnig getuigenis*” noemt in het licht der historie bezien, zoo volstrekt onvoldoende was, dat nader antwoord van hem moest worden gevraagd, waarvan hem dan ook in het schrijven van 17 Juni j.l. mededeeling gedaan werd;

b. dat onze vergadering reeds hier met nadruk wil uitspreken, dat Dr Geelkerken haar tegen haar wensch en zeer tot haar leedwezen heeft gedwongen gebruik te maken van het recht, dat zij krachtens het Onderteekeningsformulier bezit, om hem de bekende vragen te stellen, zoodat hij het geheel aan zich zelf te wijten heeft, dat zijn zaak dezen loop heeft genomen;

c. dat Dr Geelkerken ten onrechte de gerezen verdenking „*ongemotiveerd*” noemt, aangezien de motieven duidelijk zijn genoemd en ook aan hem zijn meegedeeld;

d. dat het met het stellen der vragen en het herhaald verzoek om daarop te antwoorden allermint haar bedoeling was het broederhart te krenken, maar alleen om de „*eenheid en zuiverheid der leer*” te behouden en dat Dr Geelkerken als predikant eener Gereformeerde Kerk er zijn eere in had moeten stellen een kort en ondubbelzinnig antwoord haar te doen toekomen.

2. Dr Geelkerken deelt de Classis mede, dat hij ook tegen het besluit van haar vergadering d.d. 17 Juni j.l. te zijnen opzichte genomen, in beroep gaat bij de Particuliere Synode. De Classis neemt dit voor kennisgeving aan met aantekening daarvan in de notulen.

3. Tegen het door de Classis gebruikte woord „*verklaring*” ter aanduiding van de mededeeling uit zijn preek, door hem „*coupure*” genoemd, handhaaft Dr Geelkerken zijn bezwaar op grond daarvan, dat het woord „*verklaring*” geenszins op gelijke lijn ligt met de woorden „*coupure*” en „*résumé*”, en dat het woord „*verklaring*” de gedachte kan wekken, alsof hij iets anders zou hebben overgelegd dan de „*zoo getrouw mogelijke schriftelijke weergave van het door hem gesprokene*”.

De Classis oordeelt, dat te dezer zake behoort te worden geconstateerd: a. dat nimmer door haar is beweerd, dat de beteekenis van het woord „*verklaring*” op gelijke lijn zou liggen als de beteekenis van de woorden „*coupure*” of „*résumé*”, maar dat dit woord juist is gekozen om die twee andere woorden, waarover verschil liep, te mijden en om duidelijk uit te drukken, dat volgens de eigen mededeeling van Dr Geelkerken hierin was weergegeven, wat hij preekte;

b. dat Dr Geelkerken thans zelf de zoogenaamde „*coupure*” omschrijft als „*de zoo getrouw mogelijke, schriftelijke weergave van het door hem op Zondag 23 Maart 1924 gesprokene*,” welke omschrijving duidelijk aangeeft, dat dit stuk geen volstrekt woordelijke weergave is van wat hij preekte, weshalve in dit opzicht alle verschil van meening is vervallen.

4. Dr Geelkerken deelt de vergadering mede, dat hij van gevoelen is, dat het Onderteekeningsformulier hem kerkrechtelijk in geen geval tot een ander antwoord verplicht, dan hij in zijn schrijven d.d. 16 Juni j.l. gaf.

Hij oordeelt, dat de Classis „*op zichzelf en formeel*” alleen het recht had hem de eerste vraag te stellen, op welke vraag hij dan ook antwoord gaf, maar dat de andere vragen van dogmatischen en exegetischen aard zijn en niet in verband staan met de Geloofsbelijdenis, weshalve hij meent tot de beantwoording daarvan niet verplicht te zijn, tenzij de Classis eerst heeft aangewezen, dat deze vragen „*in verband staan met art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis of eventueel met eenig ander artikel of eenige andere artikelen van de Belijdenis, den Catechismus of de verklaring der Nationale Synode.*”

Ter zake van dit betoog, waarvan de Classis met verbazing kennis nam, behoort het volgende oordeel uitgesproken te worden:

a. Wel terdege staan al de gestelde vragen, niet alleen de eerste, maar ook de volgende, in verband met de Belijdenis, bepaaldelijk met Art. 5 onzer Geloofsbelijdenis.

Dit artikel bindt ons aan al de in Art. 4 genoemde boeken „*om ons geloof daarnaar te reguleeren, daarop te gronden en daarmee te bevestigen.*” Nu lezen we in 2 Kor. 11 vers 3: „*Doch ik vrees, dat niet eenigszins, gelijk de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft, alzoo Uwe zinnen bedorven worden om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is*” (Statenvertaling).

Uit dit schriftoord blijkt, dat er een werkelijke slang is geweest, die Eva door haar arglistigheid heeft bedrogen, waaruit volgt, dat, hetgeen God in Genesis 3 ons mededeelt, moet opgevat als de Goddelijke openbaring van

werkelijk gebeurde feiten, zoodat, als wij daarbij tegenwoordig waren geweest die feiten ook voor ons waarneembaar zouden geweest zijn.

En in 1 Tim. 2 vers 13 en 14 lezen wij: „want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva. En Adam is niet verleid geworden, maar de vrouw, verleid zijnde, is in overtreding geweest.”

Ook hier leert ons Paulus, dat de hiergenoemde feiten, waarvan ook Genesis 1—3 ons spreekt, metterdaad gebeurd zijn.

Ofschoon nu uit den aard der zaak in Art. 5 niet met even zoovele woorden sprake is van de dingen, die zijn genoemd in de door de Classis aan Dr Geelkerken gestelde vragen, is toch elk, die dit artikel onderschrijft, gehouden, om de feiten, die God in Genesis 1—3 ons mededeelt ook te aanvaarden als historische feiten, die ook werkelijk alzo zijn geschied.

Bovendien is elke kerkelijke vergadering, indien er bedenking rijst, of door de uitlating van een bedienaar des Woords, het aanzien en de autoriteit van de H. Schrift ook aangetast wordt, niet slechts gerechtigd, maar verplicht dienaangaande een nadere verklaring te vragen. En dat de gestelde vragen met het aanzien en de autoriteit der H. Schrift in het nauwst verband staan, zal toch niemand kunnen ontkennen.

Mitsdien had de Classicale Vergadering ten volle het recht in verband met Art. 5 der Geloofsbelijdenis en met het oog op hetgeen Dr Geelkerken van zijn gehouden preek mededeelde, een nadere verklaring te vragen betreffende al de punten, die in de tweede, derde, vierde, vijfde en zesde vraag aan hem zijn voorgelegd;

b. blijkens hetgeen de acta van de Generale Synode van Leeuwarden 1920 ons melden (zie bijlage 2, pag. 117), heeft deze bij de behandeling van de zaak van Ds Netelenbos onder meer ook over dezelfde punten nadere verklaring gevraagd, die zijn genoemd in de vragen door de Classis aan Dr Geelkerken gesteld. De zesde vraag, die aan Ds Netelenbos werd voorgelegd, luidt:

Wanneer gij terzelfder plaatse zegt: „dat ge de feiten van Genesis 2 en 3 aanneemt, n.l. „dat er een val is geweest door verleiding en de zonde uit de duivelenwereld in de menschheid is gekomen, maar dat het feit medegedeeld wordt in Oostersche inkleeding, dat is in mythischen vorm,” bedoelt gij dan daarmede, dat alleen het feit van den val als Goddelijke, geopenbaarde waarheid vaststaat, maar dat de inkleeding van dit verhaal, met name van de beide boomen in het paradijs, van de slang, die als instrument gediend zou hebben om Eva te verleiden en van den vloek Gods over de slang uitgesproken niet de werkelijke historie, maar als mythische vorm, d.w.z. als menschelijk verdichtsel is te beschouwen?”

Hieruit blijkt dus, dat de Generale Synode over dezelfde zaken vragen heeft gesteld aan Ds J. B. Netelenbos, als waarover de Classis van Dr Geelkerken nadere verklaring heeft gevraagd.

Ook betreffende den vorm der Openbaring heeft de Generale Synode aan Ds Netelenbos een vraag voorgelegd.

De meening van Dr Geelkerken, dat de Classicale Vergadering niet gerechtigd was hem de laatste vijf vragen te stellen, wordt dus weersproken door het voorbeeld der Generale Synode.

Gelet op het verband van de gestelde vragen met de Belijdenis en op de door de Generale Synode gevolgde gedragslijn, moet dus onverzwakt gehandhaafd, dat Dr Geelkerken, toen hij in zijn schrijven van 16 Juni j.l. op de laatste vijf vragen geen antwoord gaf, wel terdege in gebreke is gebleven te voldoen aan hetgeen, waartoe hij door het Onderteekeningsformulier verplicht was.

5. Herinnerend aan het woord van den Heiland: „Zoo wie U zal dwingen één mijl te gaan, ga met hem twee mijlen” en handhavend zijn protest, verklaart zich Dr Geelkerken bereid een antwoord te geven op elke vraag, die hem is gesteld.

Vooraf echter spreekt hij uitdrukkelijk uit, dat er zijns inziens in Genesis 1—3 zeer veel moeilijkheden van exegetischen aard voorkomen, waarbij hij herinnert aan een uitspraak van Calvijn en van een niet genoemd gezaghebbend Theoloog onzer Gereformeerde Kerken, die, naar zijn zeggen, jaren zou noodig hebben om eenigermate met zijn antwoord op vragen, zooals door de Classis aan Dr Geelkerken zijn voorgelegd, gereed te kunnen zijn.

Voorts spreekt hij uit, dat hij niet wil geacht worden alle opvattingen te huldigen, die blijkbaar ten grondslag liggen aan den considerans van het besluit der Classis d.d. 22 Mei j.l. (moet zijn 22 April j.l.) en aan de door de Classis geformuleerde vragen.

De Classis spreekt te dezer zake uit:

a. dat zij waardeert, dat Dr Geelkerken thans, gedachtig aan het aangehaalde woord des Heeren, zich bereid verklaart al de gestelde vragen te beantwoorden, maar dat zij betreurt, dat hij aan dit woord blijkbaar niet gedachtig was, toen hij dringend en herhaaldelijk werd uitgenoodigd de bekende verklaring af te leggen, wijl dan de loop dezer zaak wellicht geheel anders zou zijn geweest. Ook mag hierbij wel worden opgemerkt, dat Dr Geelkerken dit aangehaalde woord nog slechts zeer gebrekkig in praktijk gebracht heeft, eengezien hij de „*eene mijle*”, die gevraagd word, nog niet geheel is gegaan;

b. dat allerminst wordt ontkend, dat in Genesis 1—3 onderscheidene moeilijkheden van exegetischen aard voorkomen en de Classis volkomen instemt met wat Calvijn daarvan heeft gezegd, maar daarbij toch wil opmerken, dat Calvijn niet slechts de moeilijkheden noemde, zooals Dr Geelkerken doet, maar ook trachtte die moeilijkheden tot oplossing te brengen. Calvijn toch schrijft bij de uitlegging van Genesis 3 : 1: „Maar hier duiken vele en moeilijke kwesties op, want als Mozes zegt, dat de slang listig geweest is boven alle andere dieren, schijnt hij toe te stemmen, dat zij niet door ingeven van satan tot het verleiden van den mensch gebracht is, maar door haar eigen kwaadwilligheid. Ik antwoord: dat de aangeboren sluwheid der slang voor satan geen beletsel was om haar te misbruiken tot bederf der menschen” (vertaling Dr S. O. Los, deel 1, pag. 81).

Gelijk men ziet tracht Calvijn een antwoord te geven op de moeilijkheid, terwijl het blijkbaar voor hem niet in het minst kwestieus was, of de slang wel werkelijk heeft gesproken, want de moeilijkheid, die hij noemt, was deze, dat in Genesis 3 de verzoeking wordt toegeschreven aan de slang, terwijl elders daarvoor satan genoemd wordt, b.v. Joh. 8 vers 44.

c. dat de vragen, die aan Dr Geelkerken zijn voorgelegd, zoo eenvoudig en ondubbelzinnig zijn geformuleerd, dat elk, die Gereformeerd denkt en belijdt, de beteekenis dezer vragen dadelijk verstaat en het antwoord daarop gemakkelijk kan geven. Het is dan ook een raadsel, hoe een waarlijk Gereformeerd Theoloog jaren lang noodig zou hebben om eenigermate met zijn antwoord op vragen als deze gereed te zijn, terwijl het eveneens bevreemding wekt, dat Dr Geelkerken zooveel woorden noodig heeft om daarin zijn antwoord op deze vragen aan de Classis te doen toekomen.

Thans gaat de Classis over tot de beantwoording van wat Dr Geelkerken geeft in punt 5.

6. Bij de beantwoording van de eerste vraag zegt Dr Geelkerken, dat hij ten volle instemt met wat onze kerken in Art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis belijden en dat hij dus „*ook alle gebeurtenissen*”, die in Genesis 3 worden medegedeeld, aanvaard „*als metterdaad aldus te hebben plaats gehad*”.

De Classis spreekt hierbij uit:

a. dat zij met blijdschap en dank van deze verklaring heeft kennis genomen, wijl dit antwoord op zich zelf genomen volkomen bevredigend is;

b. dat zij echter wil opmerken, hoe betreurenswaardig het is, dat Dr Geelkerken, toen hij verzocht werd de bekende verklaring af te leggen, dit geweigerd heeft. Die verklaring luidde: „*Dr Geelkerken verklaart, dat heel het verloop van het verhaal, zooals dit in Genesis 3 voor ons ligt, door hem als historie wordt aanvaard en werd verkondigd, zoodat hetgeen br. Marinus heeft gemeend in zijn prediking van hem te hebben gehoord, door hem noch is bedoeld, noch is gezegd.*”

Wel had Dr Geelkerken op kerkrechtelijke gronden geweigerd eenige verklaring af te leggen, maar hiervan was hij in zoover teruggekomen, dat hij bereid was een verklaring af te leggen, mits hij zich met den inhoud kon vereenigen.

Het was dus toen om den inhoud, dat hij weigerde genoemde verklaring af te leggen. Die inhoud nu stemde in hoofdzaak geheel overeen met wat thans Dr Geelkerken duidelijk uitspreekt. Immers van Dr Geelkerken werd toen gevraagd te verklaren, dat het verhaal, zooals dit in Genesis 3 voor ons ligt, door hem als historie wordt aanvaard. Thans deelt hij mede, als antwoord op de hem gestelde vraag, dat hij „*alle gebeurtenissen*”, die in Genesis 3 worden medegedeeld, aanvaardt, „*als metterdaad aldus te hebben plaats gehad*”, wat zakelijk hetzelfde is.

Ook heeft Dr Geelkerken, toen die verklaring van hem gevraagd werd, tegen de redactie dier verklaring geen enkele bedenking ingebracht en evenmin getracht in anderen vorm een verklaring te geven, waaruit kon blijken, dat hij

het verhaal van Genesis 3 als historie aanvaardt. En daarom juist ging het.

De zoogenaamde „coupure” uit de preek was in bewoordingen gesteld, die aanleiding gaven tot het rijzen van ernstige bedenkingen. Toen echter Dr Geelkerken terwille van den inhoud weigerde de bewuste verklaring af te leggen, werd daardoor die bedenking zoodanig versterkt, dat er van toen af zeer duidelijk rechtvaardige oorzaak van verdenking aanwezig was. Had Dr Geelkerken niet geweigerd, maar een verklaring afgelegd, zooals hij thans geeft in zijn antwoord op de eerste vraag, dan zou daarmee zijn zaak toen beëindigd zijn.

c. Dat, hoe uitnemend het antwoord op de eerste vraag op zichzelf ook schijnt te zijn, dit antwoord thans niet kan losgemaakt worden van het antwoord op de laatste twee vragen gegeven.

7. Op de tweede vraag geeft Dr Geelkerken een antwoord, dat hij er niet aan denkt „den vorm der openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid heeft medegedeeld, gelijk te achten aan den vorm der openbaring van den staat der heerlijkheid.” Hij merkt daarbij echter tevens op, dat de Classis voor „het derde van vergelijking” in zijn parallel geen oog heeft gehad.

Wat dit antwoord betreft, wil de Classis opmerken:

a. dat zij wel terdege oog had voor het „derde van vergelijking” wijl anders de tweede vraag in anderen vorm zou zijn gesteld, maar dat de door Dr Geelkerken in de zoogenaamde coupure gebezigde woorden metterdaad aanleiding konden geven tot de gedachte, alsof Dr Geelkerken die vormen der openbaring van den staat der rechtheid en der heerlijkheid gelijk achtte;

b. dat het antwoord van Dr Geelkerken op de tweede vraag met waardeering als bevredigend kan worden aanvaard, al laat hij ook nu nog in het midden, wat hij dan wel met die vergelijking bedoelde.

8. Bij de beantwoording van de derde vraag deelt Dr Geelkerken mede, dat hem niet duidelijk is, wat de Classis bedoelt met „historische getrouwe mededeeling van wat metterdaad aldus is geschied”.

Dat hij „de mededeelingen van Genesis 1, 2 en 3 naar inhoud en vorm in alles houdt voor geïnspireerde getrouwe en autoritatieve onthulling van den raad Gods” en dat hij deze hoofdstukken ten volle aanvaardt „zooals zij zich zelf aandienen en niet als notarieele opteekening,” waarbij hij citaten aanhaalt uit de Encyclopaedie van Dr A. Kuyper als weergevend wat ook zijn gevoelen is.

De Classis acht het noodig, te dezer zake uit te spreken:

a. dat het verbazing wekt, dat het Dr Geelkerken niet duidelijk is wat de Classis bedoelt met de zeer eenvoudige, aan alle spitsvondigheid gespeende en glasheldere uitdrukking „historisch getrouwe mededeeling van wat ook metterdaad aldus is geschied”;

b. dat het antwoord door Dr Geelkerken op de derde vraag gegeven, hoe belijnd dit antwoord ook schijnt, metterdaad zeer vaag en zwevend is. Wel zegt Dr Geelkerken dat hij „de mededeeling van Genesis 1, 2 en 3 naar inhoud en vorm in alles houdt voor geïnspireerde, getrouwe en autoritatieve onthulling van den raad Gods”, maar dan voegt hij er aan toe, dat hij deze hoofdstukken ten volle aanvaardt: „zooals zij zich zelf aandienen en dus niet als notarieele opteekening”. Hieruit blijkt dat hij ze niet aanvaardt als notarieele opteekening, wat trouwens wel niemand zal doen, maar zooals die hoofdstukken zich zelf aandienen.

Maar hoe zij zich naar het oordeel van Dr Geelkerken aandienen, zegt hij niet. Hier blijft dus ruimte voor allerlei uiteenlopende opvatting omtrent de vraag, hoe Genesis 1, 2 en 3 zich zelve aandienen. En het blijkt niet, dat Dr Geelkerken gelooft, dat de Openbaring Gods betreffende den staat der rechtheid, zooals die in Genesis 1, 2 en 3 is geboekt „naar inhoud en vorm in alles de historisch getrouwe mededeeling is van wat ook metterdaad aldus is geschied.” Opmerkelijk is dan ook, dat de donkere uitdrukking, waarin Dr Geelkerken zegt, dat hij „de mededeeling van Genesis 1, 2 en 3 naar inhoud en vorm in alles houdt voor geïnspireerde, getrouwe en autoritatieve onthulling van den raad Gods,” nog geheel in het midden laat of naar zijn oordeel Genesis 1, 2 en 3 moet worden verstaan als zuivere historie of als historische inkleeding. Het antwoord van Dr Geelkerken ontwijkt de zaak, waarom het in deze vraag gaat en is dus vaag en zwevend;

c. dat ook de Classis volkomen instemt met wat Dr A. Kuyper in de aangehaalde citaten zegt, maar dat deze aanhaling niets ter zake doet, omdat niemand er aan denkt Gen. 1, 2 en 3 op te vatten als een „notarieele opteekening” of als een soort „proces verbaal”. 't Gaat er bij de derde vraag

om, of wat God in Genesis 1, 2 en 3 ons openbaart, ook metterdaad historisch aldus is geschied. En hoe Dr Kuypers daarover denkt zegt hij duidelijk in E Voto Dordraceno, deel I, pag. 44. Daar lezen wij: „En hierop nu (op de vraag: vanwaar is dit ontzettend kwaad dan?) antwoordt de Heidelberger niet met bespiegeling, maar met verwijzing naar een historisch feit.”

„Vrees niet, zoo fluistert men U in de ziel....., dat we ook maar eenigszins afbreuk willen doen aan de waarachtigheid van deze zaak.

Integendeel, ook wij belijden van harte, dat er een val moet geweest zijn. Ook is deze gebeurtenis dus historie. Alleen maar, voor ons is ze hoogere historie. Een historie te hoog om in het kleed van zulk een kort verhaal gehuld te worden. En dus, wij gelooven wel niet, dat deze Adam er zoo was, en dat die boom er stond en dat de slang bekoorde en dat toen in verstaanbare woorden alzoo tot Eva gesproken is, maar overigens, de zaak als zaak wordt er ons slechts te vaster door.” En dat zoo hoorende, laat meer dan een zich meeslepen. Ook bij prijsgeving van den vorm behoudt hij dan immers de zaken toch. Maar zie toe, deze ethische begoocheling is niets dan toepassing op de geschiedverhalen des Bijbels van een valsch-wijsgeerige opvatting van het verband tusschen idee en werkelijkheid. Eens dien weg op, raakt ge af van alle historie, en eens van de historie af, spatten straks ook deze schoone mythen als zeepbellen voor U uiteen.”

En hoezeer ook o.a. Calvijn aanvaardt dat wat in Gen. 1, 2 en 3 door God ons is medegedeeld ook werkelijk aldus is geschied blijkt b.v. in wat hij zegt van het spreken der slang, pag. 86:

„Deze plaats vallen goddelooze menschen met hun spottennijen aan, omdat Mozes een dier laat spreken, dat slechts met zijn in tweeën gespleten tong onduidelijk sist. En allereerst vragen zij, van wanneer of de dieren zijn begonnen stom te zijn, als zij toch een duidelijk en met ons gemeenschappelijk spraakvermogen hadden. Het antwoord ligt voor de hand, dat de slang niet van nature wel bespraakt is geweest, maar dat, toen satan onder Gods toelating een instrument tot zijn beschikking heeft gekregen, hij ook met zijn tong woorden heeft gevormd, wat God eveneens heeft toegelaten.”

Deze twee aanhalingen mogen dienen om aan te toonen, wat de Classis verstaat door „historisch getrouwe mededeeling van wat ook metterdaad aldus is geschied”, en hoe Calvijn en Dr A. Kuypers hierover hebben gedacht. Het zou van belang zijn te vernemen, of Dr Geelkerken ook hiermede instemt.

9. Betreffende de vierde vraag merkt Dr Geelkerken op, dat de gevolgtrekking door het woordje „dus” in die vraag ingeleid „onbezonnen, immers onlogisch is”, dat hij bezwaar heeft tegen de uitdrukking „geschiedenis in den gewonen zin van het woord”, waarbij hij naar een uitspraak van Prof F. W. Grosheide verwijst:

dat hij met de door de Classis geciteerde zinsnede uit zijn preekgedeelte niets anders heeft bedoeld dan „dat wij — natuurlijk buiten de openbaring om — alleen weten van een geschiedenis der menschheid in de bedeeing der zonde”; en dat hij niet van gevoelen is, dat de geschiedenis van den staat der rechtheid ons eigenlijk onbekend is.”

De Classis acht hierbij gewenscht er op te wijzen:

a. dat in de door haar gestelde vragen de gevolgtrekking geenszins „onbezonnen” wjl „onlogisch” is, ook al wordt dit door Dr Geelkerken gezegd. In zijn zgn. „coupure” toch zegt Dr Geelkerken, dat wij de geschiedenis der menschheid alleen kennen in zonde. Dat hij daarmede bedoelde „buiten de openbaring om” blijkt met geen enkel woord. Zelfs kon dit niet vermoed, omdat die woorden gebezigd zijn in een preek, waarin hij natuurlijk sprak tot een Gemeente, die leeft onder het licht der bijzondere Openbaring. En als het nu metterdaad waar was, dat wij de geschiedenis der menschheid alleen kennen in zonde, dan zou de logische gevolgtrekking wezen, dat ons de geschiedenis der menschheid in den staat der rechtheid eigenlijk onbekend zou zijn;

b. dat de aanhaling van hetgeen Dr Grosheide schreef in verband met het bezwaar van Dr Geelkerken tegen de uitdrukking „geschiedenis in den gewonen zin van het woord” van geen belang is. Immers Dr Grosheide schreef geen woord, waaruit ook maar in het minst valt af te leiden, dat hij de historische werkelijkheid der door de Goddelijke Openbaring ons medegedeelde gebeurtenissen eenigszins zou betwijfelen. En dat is het, waarom het gaat bij de vragen die aan Dr Geelkerken zijn gesteld.

Voorts zij hierbij opgemerkt, dat Dr Geelkerken te dezer zake verzuimt het onderscheid in het oog te houden tusschen „geschiedenis” en „geschiedbeschrijving”. Dr Grosheide spreekt van „geschiedbeschrijving”. Maar de

vraag die aan Dr Geelkerken is gesteld, spreekt van „*geschiedenis*”. Al geeft Gen. 1, 2 en 3 dus geen geschiedbeschrijving in den gewonen zin van het woord, dat neemt niet weg, dat wat die hoofdstukken melden wel terdege als „*geschiedenis in den gewonen zin van het woord moet worden opgevat*”;

c. dat intusschen met waardeering acte kan genomen worden van de verklaring van Dr Geelkerken, dat hij niet van gevoelen is, dat de geschiedenis van den staat der rechtheid ons eigenlijk onbekend is.

10. Bij de beantwoording van de vijfde vraag zegt Dr Geelkerken: dat hij niet begrijpt waarom deze vraag hem wordt voorgelegd, nog wel met het woord „*inkleeding*” tusschen aanhanlingsteekens, alsof hij dit woord zou hebben gebezigd;

dat hij deze vraag door argwaan acht ingegeven;

dat naar zijn oordeel de door Uwe vergadering gebruikte uitdrukkingen maar al te zeer ruimte laten aan een „*modern-historistische*” voorstelling van wat Gen. 3 mededeelt;

dat hij, als vertolkend zijn gevoelen, ter zake verwijst naar een uitspraak van Dr H. Bavinck: „*Er kan verschil van meening bestaan, of wij en in hoeverre wij bij Job, Prediker, Hooglied aan historie of aan historische inkleeding te denken hebben.*”

Wat dit punt betreft, oordeelt de Classis het noodzakelijk het volgende te zeggen:

a. dat het woord „*inkleeding*” door haar tusschen aanhanlingsteekens is gezet, niet om daarmee te zeggen dat Dr Geelkerken dit woord heeft gebezigd, maar om uit te drukken, dat dit veel gebruikte woord een algemeene term is geworden met een vrijwel vaststaande beteekenis en ook in dien zin moet worden verstaan;

b. dat de Classis de aanklacht van ongemotiveerden argwaan verre van zich werpt, wijl Dr Geelkerken het geheel aan zichzelf heeft te wijten, dat deze vragen hem zijn gesteld;

c. dat de Classis niet kan erkennen, dat in de bewoording harer vragen ruimte is gelaten voor een „*modern-historistische*” voorstelling van wat Gen. 3 mededeelt, aangezien al de gestelde vragen duidelijk handhaven dat we in Gen. 1—3 te doen hebben met bijzondere Godsopenbaring, door God ons medegedeeld, maar dan ook met Openbaring Gods, die ons niet slechts ideeën maar metterdaad aldus gebeurde historische feiten mededeelt; terwijl voorts ieder Gereformeerd belijder wel heel goed weet, dat wij aan de erkenning der feiten zonder meer geenszins genoeg hebben;

d. dat de verwijzing van Dr Geelkerken naar de aangehaalde uitspraak van Dr Bavinck als „*vertolkend zijn gevoelen ter zake*” zeer bedenkelijk kan zijn.

Dr Bavinck spreekt van Job, Prediker en Hooglied en zegt, „*dat er verschil van meening kan bestaan of wij en in hoeverre wij daarbij aan historie of historische inkleeding hebben te denken.*” Hij spreekt echter niet van Genesis 3. Nu handelt de vraag, die aan Dr Geelkerken is gesteld over Genesis 3.

En dan verwijst hij als vertolkend zijn gevoelen ter zake naar Dr Bavinck.

Dr Geelkerken schijnt dus van gevoelen, dat er verschil van meening mag bestaan, of wij bij Genesis 3 hebben te denken aan historie of aan historische inkleeding. Het is volstrekt noodzakelijk, dat Dr Geelkerken zich hierover nader uitspreke. Hoe overigens Dr Bavinck denkt over het historisch karakter van Genesis 1—3 blijkt als hij zegt: „*Het historisch karakter van het paradijsverhaal werd in de Christelijke kerk ten allen tijde vastgehouden..... De geschiedkundige waarheid van den boom der kennis des goeds en des kwaads, van het proefgebod, van de verleiding der slang en van de moedwillige ongehoorzaamheid van Adam en Eva stond voor allen vast en..... werd ten strengste gehandhaafd.*” Dogm. deel 3 par. 309 pag. 12.

En verder schrijft hij: „*Maar uit dit alles leidt men toch ten onrechte af, dat het verhaal in Genesis onnoodig en overbodig is en desnoods geheel kan gemist of door de critiek zonder schade van zijn historisch karakter ten eenen male beroofd zou kunnen worden*” t.a.p. pag. 13.

De beantwoording van de vijfde vraag is mitsdien onvoldoende.

11. Inzake het antwoord van Dr Geelkerken op de laatste vraag gegeven, zij herinnerd, dat hij onderscheidene bijzonderheden opsomt, waarmede de door U in deze vraag genoemde bijzonderheden zouden kunnen worden vermeerderd en deze daardoor als het ware eenigszins belachelijk maakt;

dat het hem voorkomt, „*dat wij bij al deze bijzonderheden, dus ook bij het proefgebod, de beide paradijsboomen, de slang en haar spreken, Goddelijke mededeeling hebben van werkelijkheid, zelfs van de hoogst denkbare werke-*

lijkheid, maar dan ook van een werkelijkheid, die in haar volheid ons intellectueel begrijpen ten eenen male te boven gaat”;

dat hij er niet aan denkt, hetgeen sub 1—4 in de laatste vraag is genoemd te „ontkennen”, en dat hij uitspreekt, dat „inplaats van eenige opvatting als de eenig mogelijke te fixeeren, aan de wetenschappelijke exegese, die zich gebonden erkent aan het Woord en doordrongen is van geloovigen eerbied voor het Woord, alle vrijheid moet blijven om te trachten den zin van genoemde mededeelingen al zuiverder te verstaan,” waarbij Dr Geelkerken dan herinnert aan Art. 7 der Geloofsbelijdenis en voorts een uitspraak aanhaalt van Augustinus.

De Classis oordeelt, dat hierbij moet worden uitgesproken:

a. dat de wijze, waarop Dr Geelkerken de vier punten, die zijn genoemd in de laatste vraag en die alle ontleend zijn aan de zoogenaamde „coupure” van zijn preek, bespreekt, in strijd is met den ernst van de zaak, waarover het hier gaat en dicht grenst aan profanatie, op welk spoor hij niet mag gevolgd worden;

b. dat Dr Geelkerken de gestelde vraag niet rechtstreeks beantwoordt, maar alleen zegt, dat wij bij al die bijzonderheden Goddelijke mededeeling hebben van werkelijkheid, zelfs van de hoogst denkbare werkelijkheid, maar dan ook van een werkelijkheid, die in hare volheid ons intellectueel begrijpen ten eenen male te boven gaat.

Hierbij rijzen onderscheidene vragen:

Waarom gebruikt Dr Geelkerken het enkelvoud „werkelijkheid” en niet het meervoud „werkelijkheden”, terwijl toch sprake was niet van een enkel feit maar van onderscheidene feiten?

Wat bedoelt Dr Geelkerken als hij blijkbaar verschil maakt tusschen „werkelijkheid” en „de hoogst denkbare werkelijkheid”?

Wat is de bedoeling van zijn zeggen, dat „deze werkelijkheid in haar volheid ons intellectueel begrijpen ten eenen male te boven gaat”? Ligt daarin, dat wij geen begripmatige kennis van hetgeen Gen. 3 ons mededeelt kunnen verkrijgen?

Zoo doet dit deel van het antwoord van Dr Geelkerken onderscheidene vragen rijzen;

c. Dr Geelkerken zegt, dat hij er niet aan denkt, hetgeen in 1—4 van vraag 6 genoemd wordt, te ontkennen, maar hij geeft geen antwoord, of het voor hem vaststaat, wat in die punten hem is voorgelegd. Het gaat niet over de vraag, of hij hetgeen in die punten is genoemd, ontkent, want dan ware de zaak beslist, maar of hij ze erkent. En dat juist zegt Dr Geelkerken niet.

Ook het antwoord op de laatste vraag is mitsdien ten eenen male onvoldoende.

Wat Dr Geelkerken hier uitspreekt, berooft het antwoord op de eerste vraag geheel van zijn betrekkelijke waarde, weshalve Dr Geelkerken zich hierover nader zal hebben te verklaren;

d. dat ook de Classis aan de wetenschappelijke exegese, mits zij de Schrift erkent als Gods Woord, volle vrijheid wil laten om den zin van Gods Woord na te speuren. Maar hierbij moet toch met nadruk erop gewezen, dat de beantwoording van de vragen, die aan Dr Geelkerken zijn voorgelegd, niet afhangt van het resultaat van exegetisch onderzoek, maar geheel beheerscht wordt door het confessioneel standpunt, dat men tegenover de Schrift inneemt.

Het staat niet aan de exegese om uit te maken:

of God aan Adam werkelijk het proefgebod gaf, zooals Genesis 2 vers 16 en 17 ons meldt, of niet;

of de boom der kennis des goeds en des kwaads en de boom des levens werkelijke, door God aangeduide boomen zijn geweest, of niet;

of een werkelijke slang werkelijk tot de vrouw heeft gesproken en dat eerst de vrouw en daarna Adam werkelijk van de vrucht van den boom der kennis des goeds en des kwaads hebben gegeten, of dat dit anders moet worden verstaan. De werkelijkheid dezer dingen staat voor wie Gereformeerd denkt en gelooft volkomen vast en is ook confessioneel vastgelegd in Art. 5 onzer Geloofsbelijdenis.

Het is dan ook onjuist, dat Dr Geelkerken bij dit punt verwijst naar Art. 7 der Geloofsbelijdenis en zich beroept op een uitspraak van Augustinus.

Deze verwijzing en dit beroep zouden juist zijn, indien het alleen ging over de exegese van een of ander Schriftwoord, maar is geheel misplaatst, waar het gaat over de vraag, of de gebeurtenissen, die in Gen. 1—3 ons gemeld worden, ook werkelijk alzoo zijn geschied.

Het antwoord van Dr Geelkerken in zijn geheel overziende, acht de Classis, en zij spreekt dit uit met diep leedwezen, de door Dr Geelkerken gegeven beantwoording der vragen onbevredigend en besluit zij, opnieuw een nader onderzoek in te stellen.

De zaken, waarom het hier gaat, zijn hoogst ernstig.

Vooreerst raakt het hier de vraag, of onze Geloofsbelijdenis ruimte laat voor het gevoelen, dat we in Gen. 1—3 hebben te doen — niet met zuivere historie — maar met een historische inkleeding, waarbij het aan de wetenschappelijke exegeze zou blijven overgelaten om uit te maken, in hoever hetgeen daar verhaald wordt, ook metterdaad historisch werkelijk en alzoo is geschied.

Naar het oordeel van de Classis staat het antwoord op die vraag volkomen vast. Wie er aan twijfelt, of de gebeurtenissen, die Gen. 1—3 ons meldt, eigenlijk wel waarlijk zouden zijn gebeurd, gelijk ze ons door Gods Woord zijn geboekt, die raakt in strijd met Art. 5 onzer Geloofsbelijdenis, want hij gelooft niet „zonder eenige twijfeling wat daarin begrepen is”.

Maar veel ernstiger is nog, dat wie verschil van meening toelaat, of wij in Gen. 1—3 hebben te denken aan zuivere „*historie of historische inkleeding*” zich schuldig maakt aan aanranding van Gods Woord. Want al zou het in het afgetrokkene nog een vraag kunnen zijn, of de Heere ons in Gen. 1, 2 en 3 slechts in den vorm van een historische inkleeding de feiten van schepping en zondeval heeft medegedeeld — wat moet worden ontkend — dan nog zou men met andere plaatsen uit Gods Woord in strijd komen. Gelijk reeds werd herinnerd, leert ons de H. Schrift in 2 Korinthe 11 vers 3 en 1 Tim. 2 vers 13, dat we Gen. 3 als zuivere geschiedenis hebben te verstaan.

Wie ruimte wil laten om Gen. 3 ook te mogen opvatten „*als historische inkleeding*”, behoort eerst een streep te halen door 2 Korinthe 11 vers 3 en 1 Tim. 2 vers 13.

Het gaat hier waarlijk wel om het gezag van Gods Woord.

En ten slotte moet er met allen nadruk en ernst op worden gewezen, dat wie eenmaal de zuivere historische werkelijkheid loslaat van de gebeurtenissen, zooals de Heere ons die in Gen. 1—3 verhaalt, alle vastheid kwijt raakt en het ernstige gevaar belooft, dat hij almeer de historische werkelijkheid loslaat van de dingen, die de Schrift ons als geschiedenis meldt, totdat het ten leste zelfs een vraag wordt of de vleeschwording des Woords en de kribbe van Bethlehem en het kruis van Golgotha en de Opstanding van Christus uit het graf wel historische werkelijkheden zijn.

Wie eenmaal den voet zet op dezen weg, betreedt een hellend pad, waarvan het eind niet is te voorzien.

Nu is het verre van de Classis, dat zij Dr Geelkerken zou willen beschuldigen, dat hij op dezen weg staat. Zij hoopt, dat het niet zoo zal zijn.

Maar het antwoord door Dr Geelkerken gegeven, laat toch voor deze afwijking maar al te zeer ruimte. Daarom is het noodig, dat er klaarheid kome.

Dat is noodig ter wille van Dr Geelkerken zelf. Er mag niet de minste aanleiding overblijven voor eenige verdenking.

Dat is noodig voor de Kerk van Amsterdam-Zuid, opdat de rust in die Kerk wederkeere en men wete, of deze Dienaar afwijkt van de Belijdenis onzer Kerken of niet.

Dat is noodig voor onze Kerken in Nederland tot behouding van de eenheid en de zuiverheid der leer.

Mitsdien besluit de Classis aan Dr Geelkerken met volledige mededeeling van dit rapport thans de volgende vragen voor te leggen, waarbij zij uitspreekt van hem een *categorisch* antwoord op elke vraag afzonderlijk te verwachten:

1. Verwerpt Gij elke voorstelling, waarin alles wat in Genesis 1, 2 en 3 ons betreffende de schepping en den zondeval is medegedeeld niet als zuivere historische werkelijkheid wordt opgevat?
2. Gelooft Gij, dat God aan Adam werkelijk het proefgebod gaf, zooals Genesis 2 vers 16 en 17 ons dit als historisch feit mededeelt?
3. Gelooft Gij, dat de boom der kennis des goeds en des kwaads een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest?
4. Gelooft Gij, dat de slang, waarvan Genesis 3 ons spreekt een werkelijke slang is geweest; dat zij werkelijk tot de vrouw heeft gesproken, en dat eerst de vrouw en daarna Adam werkelijk van de vrucht van den boom der kennis des goeds en des kwaads hebben gegeten?
5. Gelooft Gij, dat de boom des levens eveneens een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest?

Oorspronkelijk luidde conclusie 6c aldus:

„dat, hoe uitnemend het antwoord op de eerste vraag op zich zelf ook „schijnt te zijn, dit antwoord thans niet kan losgemaakt worden van het „antwoord op de laatste vier vragen. In verband met die antwoorden verliest „het antwoord op de eerste vraag helaas een aanmerkelijk deel van zijn „waarde. Wat Dr Geelkerken later zegt, ontnemt aan het antwoord op de „eerste vraag schier alle beteekenis, zooals verder zal blijken.”

Deze conclusie werd door de vergadering gewijzigd, gelijk in het rapport hierboven is opgenomen onder 6c.

Oorspronkelijk luidde conclusie 9a gelijk opgenomen is in het aangenomen rapport met bijvoeging van het volgende, dat de vergadering besloot niet op te nemen:

„Bovendien wekt het groote bevreemding, wat Dr Geelkerken te dezer „zake in zijn antwoord zegt. Hij schrijft, dat hij bedoeld heeft te zeggen: „„dat wij — natuurlijk buiten de Openbaring om — alleen weten van de „„geschiedenis der menschheid in de bedeeeling der zonde.” Dr Geelkerken „schijnt dus van oordeel te zijn, dat wij „de geschiedenis der menschheid in „de bedeeeling der zonde” kunnen kennen buiten de Openbaring om. Wanneer „dit metterdaad zijn gevoelen zou zijn, zou naar deze opvatting voor de kennis „der ellende de bijzondere Openbaring niet noodig zijn. Dit zou metterdaad „een hoogst bedenkelijke afwijking zijn van de Gereformeerde belijdenis, „weshalve nadere verklaring op dit punt noodig moet worden geacht.”

De laatste zinsnede van conclusie 11 luidde oorspronkelijk:

„De beantwoording van de vijfde vraag is ten eenenmale onvoldoende „en stelt tevens het antwoord, dat Dr Geelkerken op de eerste vraag gaf „in een zeer eigenaardig licht.”

De conclusie's werden door de Classis vastgesteld, gelijk ze in het hier opgenomen rapport weergegeven worden.

Besloten wordt aan Dr J. G. Geelkerken, wien het volledige rapport zal worden toegezonden, te verzoeken de gestelde vragen vóór 15 Juli a.s. te beantwoorden. Adres daarvoor bij Ds J. L. Schouten, lid van de Commissie van prae-advies, welke Commissie voor deze zaak wordt gecontinueerd. Uiterlijk moet het antwoord op de voortgezette vergadering der Classis op 15 Juli a.s., waartoe besloten wordt, ter tafel zijn.

De Classis spreekt daarbij de wenschelijkheid uit, dat Dr Geelkerken persoonlijk met de daartoe aangewezen Commissie zal samenkomen, en dat de Commissie hem daartoe gaarne ontvangen zal Maandag 13 Juli des voormiddags te 10 uur in een der lokalen van het gebouw Kerkstraat 109 te Amsterdam. Zoo Dr Geelkerken daarvan geen gebruik wenscht te maken, zal hem verzocht worden, dit aan Ds J. L. Schouten vóór Vrijdagavond 10 Juli a.s. te melden.

Ds J. H. Sillevius Smitt van Laren en Ds J. H. Schelhaas van Nederhorst den Berg wenschen aanteekening, dat zij, waar zij indertijd de redenen tot suspicie van Dr Geelkerken niet deelden, ook van zelf dit rapport niet kunnen aanvaarden.

(Notulen der vergadering van 8 Juli 1925, artikel 57—60, pagina 87—97).

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken, binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 15 Juli 1925, rapporteert de Commissie van advies in de zaak-Dr Geelkerken, dat van Dr Geelkerken geen bericht bij haar is ingekomen, dat hij geen behoefte had aan samenspreking met haar, zoodat de Commissie Maandagmorgen weer bijeengekomen is, maar zonder Dr Geelkerken te ontmoeten.

De praeses leest een schrijven voor van Dr Geelkerken, d.d. 11 Juli 1925, ingekomen bij den actuarius, dat inhoudt:

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Uw breedvoerig schrijven, d.d. 9 Juli ontving ik des avonds te 6 uur van dien dag. Aangezien ik in het begin der volgende week voor vacatieverblijf op reis ga naar het buitenland en in de weinige tusschen liggende dagen geheel mijn tijd met noodzakelijke ambtelijke werkzaamheden meer dan gevuld was en is, ontbrak en ontbreekt mij thans ten eenen male de gelegenheid om van uw zoo lijvig stuk met nauwgezetheid kennis te nemen. Daarom neem ik mij voor, na mijn terugkomst nader met Uwe vergadering over den inhoud van Uw missive te handelen.

Met broedergroet,

(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

VERGADERING
VAN
15 JULI 1925.

1. Geen bericht van Dr GEELKERKEN bij de Commissie.
2. Schrijven Dr GEELKERKEN bij den actuarius ingekomen.
3. Advies Commissie, nadat zij een tweetal vragen aan Amsterdam-Zuid heeft gedaan.
4. Besluit Classis.

De Commissie van advies wordt verzocht nu de vergadering van raad te dienen. Zij vraagt vooraf aan de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, of de Kerkeraad sinds de Classis het laatst vergaderde, in overeenstemming met het besluit der Classis aan Dr Geelkerken geadviseerd heeft te antwoorden op de vragen, aan dezen door de Classis gesteld. Ten tweede, wanneer de vacantie van Dr Geelkerken zal geëindigd zijn.

Hierop wordt geantwoord, dat de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, ofschoon verontwaardigd over de handelingen der Classis, aan Dr Geelkerken heeft geadviseerd kort en zakelijk op de vragen, hem door de Classis gesteld, te antwoorden. Hiertegen waren een drietal broeders van den Kerkeraad. Verder, dat Dr Geelkerken 15 Augustus a.s. in het land zal zijn teruggekeerd.

De Commissie van advies brengt daarna de volgende uitspraak ter tafel, die tot besluit der Classis wordt verheven:

De Classikale vergadering, gelezen het schrijven van Dr J. G. Geelkerken d.d. 11 Juli j.l. spreekt uit:

1. dat zij betreurt, dat hij op haar daartoe strekkend verzoek aan Ds J. L. Schouten geen bericht heeft gezonden, vóór of op den 11en Juli j.l. of hij een samenspreking met de Commissie ad hoc wenschte te hebben;
2. dat naar haar oordeel de door haar verwachte categorische antwoorden op de vragen, die bij besluit van den 8sten dezer hem zijn gesteld, gemakkelijk vóór den 15den dezer hadden kunnen gereed zijn, weshalve zij afkeurt, dat Dr Geelkerken zijn antwoord op die vragen niet inzond;
3. dat er blijkbaar bij Dr Geelkerken een misverstand bestaat, alsof hij met haar over den inhoud dezer missive zou hebben te handelen, aangezien zij dit niet gevraagd heeft, maar vroeg te antwoorden op de hem gestelde vragen, en de missive alleen aangeeft, waarom deze vragen zijn gesteld;
4. dat zij van Dr Geelkerken alsnog verwacht vóór den 1sten September a.s. schriftelijk categorisch te antwoorden op de hem gestelde vragen, en deze antwoorden in te zenden bij Ds J. L. Schouten te Amsterdam;
5. deze uitspraak aan Dr Geelkerken mede te deelen.

De Commissie voor deze zaak wordt gecontinueerd en voorloopig dankgezegd voor den door haar reeds verrichten arbeid.

(Notulen der vergadering van 15 Juli 1925, artikel 67—69, 71—72, pagina 99—101).

VERGADERING
VAN
9 SEPT. 1925.

1. Afvaardiging
Amsterdam-Zuid.

2. Schrijven
Br. MARINUS,
meldende
handhaving zijner
bezwaren.

3. Rapport Com-
missie en
besluit Classis.

4. Afkeuring
publicatie van
Dr GEELKERKEN.

5. Uitgave der
officiële stukken
der Classis
nog niet.

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 9 September 1925*, wordt *bij het nazien der credentie-brieven aan Amsterdam-Zuid*, dat *twee ouderlingen als primi-afgevaardigden heeft gezonden, gevraagd*, waarom dit geschied is, daar dit niet is naar den regel, door de Kerkenordering voor de afvaardiging gesteld. Geantwoord wordt, dat Dr Geelkerken niet aan eene behandeling mag blootgesteld worden als in vorige vergaderingen, en dat Ds van Dijken ziek is. Deze motiveering achten meerdere broeders geheel in strijd met de waarheid. Ook wordt gevraagd, sinds wanneer Ds van Dijken de Classicale vergadering niet bijwonen kan. Hierop wordt geantwoord, dat Ds van Dijken sedert 1½ jaar op medisch advies de Kerke-raadsvergaderingen niet bijwoont en dus moeilijk de Kerk kan vertegenwoordigen. *Het motief tot niet-afvaardiging van Dr Geelkerken wordt teruggenomen* en daarvoor in de plaats gesteld, dat het voor Dr Geelkerken in den gegeven toestand niet aangenaam is tegenwoordig te zijn.

De vergadering wordt hierna geconstitueerd.

Br. H. Marinus, belijdend lid der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, *bericht, dat hij zijn bezwaren in zijn eerste en tweede missive medegedeeld, uitdrukkelijk handhaaft*. Voor kennisgeving aangenomen.

De Commissie, door de vergadering benoemd om *van rapport te dienen* over het antwoord, dat Dr J. G. Geelkerken, naar besluit der vergadering van 15 Juli l.l. had in te zenden, *ontvangt het woord*.

Het rapport is van den volgenden inhoud:

*Aan de Vergadering van de Gereformeerde Kerken
in de Classis Amsterdam,*

Zeer geachte Broeders,

Uw Commissie van advies in de zaak van Dr Geelkerken ziet zich genoodzaakt U het volgende mede te deelen en voor te stellen:

Door Uwe Vergadering was van Dr Geelkerken gevraagd zijn antwoord op de door U opnieuw hem gestelde vragen vóór of op den 1sten September te doen toekomen aan het adres van Ds J. L. Schouten, terwijl Gij aan Uwe Commissie hebt opgedragen van dat antwoord kennis te nemen en Uwe Vergadering te dienen van advies.

Dr Geelkerken heeft echter aan dat verzoek niet voldaan. Wel heeft hij d.d. 29 Augustus aan den actuarius der Classis bericht gezonden, dat hij er niet in geslaagd was vóór 1 September zijn antwoord aan de Classis gereed te hebben.

De uitvoerige missive, die zijn antwoord bevat, en gedateerd is *5 September 1925*, werd evenwel eerst den *7den September* door Uw actuarius ontvangen. Deze heeft dit stuk onmiddellijk doen toekomen aan Uw Commissie, die nog dienzelfden dag

is saamgekomen. Aangezien echter dit stuk van Dr Geelkerken zeer uitvoerig is, en naar het oordeel van Uw Commissie ernstige overweging vereischt, is het haar volstrekt onmogelijk haar advies betreffende dit stuk binnen twee dagen gereed te hebben en bij U in te dienen op Uw vergadering van den 9den September a.s. Mitsdien heeft Uw Commissie met algemeene stemmen besloten aan Uw Vergadering voor te stellen:

- A. 1e. af te keuren, dat Dr Geelkerken zijn missive ter beantwoording van de hem gestelde vragen niet vóór of op den hem gestelden datum aan het hem genoemde adres heeft ingezonden;
 2e. Uw Commissie van advies te machtigen, namens de Classicale Vergadering Dr Geelkerken te citeeren om over den inhoud zijner missive met hem te spreken, indien zij dit mocht noodig achten;
 3e. ter behandeling van het schrijven van Dr Geelkerken en het advies der Commissie te vergaderen op 23 September a.s.;
 4e. Dr Geelkerken mededeeling te doen, dat hij zich beschikbaar houde voor de vergadering van 23 September a.s., indien deze het noodig oordeelt hem in haar midden te zien.
- B. van dit besluit mededeeling te doen aan Dr Geelkerken.

Op een vraag blijkt, dat *de missiven zelf van Dr Geelkerken niet ter vergadering aanwezig zijn*, maar zich bij de Commissie bevinden. *Vorgesteld wordt*, het laatste stuk van Dr Geelkerken toe te zenden en wel aan elke kerk twee exemplaren, benevens het Advies der Commissie in gelijke verhouding, alsmede aan de adviseerende leden dezer vergadering één exemplaar van beide stukken ter hand te stellen. *Aldus wordt besloten.*

Betreurd wordt, dat Dr Geelkerken telkens zijn antwoord te laat inzendt, waardoor de gang van zaken telkens wordt gestremd.

Over het woord „citeeren” wordt gesproken en de gedachte geopperd dit te vervangen door „oproepen”.

Verder wordt de *wenschelijkheid* uitgesproken *Dr Geelkerken bij de behandeling zijner zaak op de e.v. vergadering aanwezig te zien.*

De *conclusiën* der Commissie worden *tot besluit* der Classicale vergadering *verheven*. Daaraan wordt door de vergadering (na advies der Commissie) *toegevoegd*, wat gevonden wordt in het bovenvermelde rapport onder A 4.

Ds A. J. Mulder van Bussum spreekt er over, *dat*, waar Dr Geelkerken niet bijtijds zijn antwoord had kunnen inzenden aan de Classicale vergadering, *dit antwoord met bijlagen toch reeds ter perse is gelegd en ten verkoop is gesteld*. Daarvoor schijnt wel de tijd beschikbaar te zijn geweest bij Dr Geelkerken. *Hoe staat het nu toch met de waardigheid der Classis?*

De vergadering spreekt opnieuw haar leedwezen en afkeuring uit, over het verschijnen der tweede brochure van de hand van Dr Geelkerken in dit stadium der zaak.

Ds v. 't Sant van Watergraafmeer spreekt er over, dat in het land tal van scheeve voorstellingen over de zaak-Dr Geelkerken in omloop zijn. *Hij oordeelt*, dat het belang der Kerken medebrenge, dat *de Classis zelve*, door haar actuarius met bijstand der bekende Commissie *al de officiële stukken uitgeeft*, die in de notulen zijn opgenomen, dit stuk aan de Kerken des Classis toezendt en voor bepaalden prijs voor het publiek verkrijgbaar stelt.

Na bespreking wordt geoordeeld dit thans, hangende de zaak met Dr Geelkerken, nog niet te doen.

(Notulen der vergadering van 9 September 1925, artikel 2, 4e, 6, 7 en 8, pagina 103, 104—107).

VERGADERING
VAN
23 SEPT 1925.

1. Vraag van
Ds MULDER
van Bussum.
2. Advies der
Commissie.
3. Antwoord
Dr GEELKERKEN.
4. Gevoerde
correspondentie
der Commissie
met
Dr GEELKERKEN.
5. Bespreking van
het advies-besluit
door de
vergadering
en besluit.

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 23 September 1925, vraagt Ds A. J. Mulder van Bussum, waarom geen uitvoering is gegeven aan het besluit der vorige samenkomst, waarbij bepaald was, dat de stukken inzake het geding met Dr Geelkerken op die samenkomst, benevens het toen nog vast te stellen advies der betrokken Commissie tevoren aan de leden der vergadering zouden worden toegezonden.

Hierop zal bij de behandeling dezer zaak nader worden teruggekomen.

De Commissie van advies in de zaak-Dr J. G. Geelkerken wordt welkom geheeten door den praeses. Haar wordt het woord gegeven. Ds W. Breukelaar van Zaandam, rapporteur, vraagt allereerst, of het schrijven van Dr J. G. Geelkerken, d.d. 5 September l.l. nog moet worden voorgelezen, waar deze reeds tot publicatie van zijn missive is overgegaan. De vergadering wenscht dit zeer zeker, waarna Ds Breukelaar daartoe overgaat. Het luidt aldus:

Aan de Classis Amsterdam der Gereformeerde
Kerken in Nederland.

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders.

Blijkens Uw schrijven d.d. 15 Juli l.l. verwacht Uwe vergadering van mij geenerlei wederwoord op haar uitvoerige memorie van 8 Juli l.l., behalve dan „categorisch” antwoord op de vijf vragen, waarmede deze besluit, en werd genoemde memorie mij alleen toegezonden om mij in te lichten omtrent de overwegingen, welke Uwe vergadering tot het mij opnieuw stellen dier vragen hebben geleid.

Een en ander zou mij veroorloven, bedoelde memorie — behoudens dan haar slot-alinea — zonder meer ter zijde te leggen. Ook zou dit m. i. niet onrechtmatig zijn; zoowel met het oog op de eigenaardige theologie, welke in het stuk tot uiting komt, als om de scheeve voorstelling van gepasseerde gebeurtenissen, welke het herhaaldelijk geeft; zoowel om het krenkend, insinueerend karakter, dat het kenmerkt, als wegens den hiërarchischen toon, dien het telkens voert. Nimmer eener Gereformeerde kerkelijke vergadering voegend, betaamt zulk een toon haar toch zeker niet, wanneer zij zich richt, niet tot een ter zake van ketterij veroordeelde, of zelfs maar aangeklaagde, doch tot een harer mede-broeders, zelfs medeleden, nog altijd Dienaar des Woords in de volle eer en rechten zijner ambtelijke bediening, aan wien zij goedvond „nadere verklaring van gevoelen” te vragen „over eenige Artikelen der..... Belijdenis”; waarbij het haar toch gewis te doen moet zijn om de behouding, naast den band van de eenigheid des geloofs, ook van den band der liefde en des vredes. (Col. 3 : 14; Efeze 4 : 13).

Dan — Uw vragen zonder meer „categorisch” te beantwoorden en overigens, Uwe memorie geheel ter zijde te leggen, stuit m. i. op twee onoverkomelijke bezwaren. 1° Hoezeer ook nu weder formeel erkennende het recht Uwer vergadering om op grond van het Onderteekingsformulier van mij te vorderen „nadere verklaring van gevoelen,” en dies — thans reeds ten derden male — ertoe overgaande om aan die vordering te voldoen, zij het dan ook ditmaal weder onder protest tegen de wijze, waarop Uwe vergadering gemeend heeft ten opzichte van mij van het Onderteekingsformulier gebruik te mogen maken, moet ik toch aan Uwe vergadering met de meeste beslistheid betwisten, dat bedoeld Formulier of eenige

andere kerkelijke bepaling haar het recht zou verleen om mij ook den *vorm* voor te schrijven, *waarin* ik zulk een verklaring zou hebben af te leggen. 2° Ofschoon Uwe vragen zich niet als zoodanig aandienen, zijn zij inderdaad toch naïef-realistisch, en aldus beantwoord ik elke daarvan natuurlijk onmiddellijk bevestigend. Doch bij eenig nadenken geven de bewoordingen dier vragen gereede aanleiding om U mijnerzijds te vragen, b.v.: Wat verstaat Uwe vergadering in dit geval onder „geloof”? wat onder „zuivere historie”? wat onder „werkelijkheid” en „werkelijk”? en bovendien zijn de inkleeding en de strekking van bedoelde vragen nu eenmaal niet meer los te maken van de beschouwingen, waarmede Uwe vergadering ze bij mij heeft ingeleid. Derhalve zou een „categorisch” antwoord, als boven gegeven, *zonder meer*, onduidelijk zijn en „niet anders dan verwarring stichtend werken”. Immers „met schijnbaar groote openhartigheid, maar inderdaad met groote lichtvaardigheid, en in elk geval met onvolledige gegevens” zou het aan Uw classicale „vierschaar” een „verklaring van gevoelen” verstrekken, ten opzichte waarvan zij weliswaar niet „onbevoegd”, maar toch zeker „onbekwaam” zou zijn „tot oordeelen”. Ook al zou blijkbaar Uwe vergadering er formeel genoeg mede nemen en er materiëel geheel door bevredigd worden, zoo zou toch een dergelijke beantwoording Uwer vragen een ontduiking wezen van datgene, waartoe het Onderteekeningformulier in trouwe verplicht. Daarom ga ik thans in den breede en op de m. i. meest afdoende wijze over uw geheele memorie en daarmede uit den aard der zaak ook over de daarin vervatte vijf vragen nog nader met Uwe vergadering handelen.

I. Ofschoon het een moedgevend teeken is, dat Uwe vergadering, in haar missive van 8 Juli zoo haar best doet, om haar gedragingen tegenover mij te verdedigen, kan deze zelfverdediging moeilijk geslaagd heeten. Immers:

A. Uwe vergadering spreekt niet onduidelijk haar bevreemding er over uit, dat ik, haar vorige zes vragen beantwoordend, wèl een „verklaring” aflegde, terwijl ik tevoren het afleggen van een „verklaring” volstandig weigerde. Doch Uwe vergadering weet zeer goed, dat het hier over twee gansch ongelijkssoortige verklaringen gaat. Ter classicale vergadering van 18 Maart en 1 April heb ik op kerkrechtelijke en moreele gronden volstandig geweigerd, om in de zaak-Marinus en naast mijn overgelegde preek-coupure voor Uwe vergadering nog een afzonderlijke verklaring af te leggen. En dit weiger ik nog steeds. Doch toen Uwe vergadering zich niet ontzag om, teneinde toch een dergelijke verklaring van mij te verkrijgen, het Onderteekeningformulier tegen mij te gaan gebruiken, was ik wèl *genoodzaakt*, zij het ook onder protest en met beroep op de Particuliere Synode, om, in trouw aan mijn door onderschrijving van genoemd Formulier eens gegeven woord, de „nadere verklaring van gevoelen” te geven, in dat Formulier bedoeld. *Formeel* had daarmede Uwe vergadering haar zin gekregen, maar *moreel* de nederlaag geleden.

Ook dat ik reeds ter classicale vergadering van 1 April van houding veranderd zou zijn en toen wèl een verklaring in de zaak-Marinus zou hebben willen afleggen, mits ik mij met den inhoud daarvan vereenigen kon, en dat „dus” mijn weigering van de verklaring, welke Deputaten ad Art. 49 K.O. mij voorlegden, niet op grond van kerkrechtelijke en moreele bezwaren, maar op grond van dogmatische bezwaren tegen den inhoud berustte, is met de feiten ten eenenmale in strijd. Natuurlijk heb ik — reeds als lid der vergadering — wèl kennis *moeten* nemen van elke concept-verklaring, die werd voorgesteld en daarover ook steeds mijn gevoelen gezegd. Zoo bij de verklaring boven bedoeld, dat deze, *behalve op de bekende kerkrechtelijke en moreele gronden*, reeds daarom voor mij onaannemelijk was, omdat zij mij zou laten liegen, dat ik op 23 Maart 1924 in mijn avondpreek „heel het verloop van het verhaal, zooals dat in Genesis 3 voor ons ligt..... (had) verkondigd,” terwijl ik toen in de Schinkelkerk niet daarover, maar over Zondag III Heid. Cat. had gepreekt. Slechts heb ik mij, teneinde allen argwaan weg te nemen, die er blijkbaar in Uwe vergadering bestond, alsof ik mogelijk buiten het overgelegde preekgedeelte om, elders in die bewuste preek, nog iets over Gen. 3 had gezegd, bereid verklaard om bedoelde coupure aan te vullen met de mededeeling, dat ik zulks *niet* had gedaan. Overigens kan heel deze aangelegenheid hier blijven rusten, omdat zij reeds niet meer der Classis competeert, maar door het beroep van mijn Kerkeraad en van mij op de Particuliere Synode aan het oordeel van deze is onderworpen.

B. Tegen het argument, dat Uwe vergadering ter verdediging van haar optreden meent te kunnen ontleenen aan de procedure-Ds Netelenbos, merk ik het volgende op:

1. Wilde dit argument klemmen, dan zou eerst moeten vaststaan, dat er eenige overeenkomst is tusschen de gronden, waarop de Leeuwarder Synode aan Ds J. B.

Netelenbos, en die, waarop Uwe vergadering aan mij, gelijksoortige vragen meende te moeten stellen. Edoch, zulk een overeenkomst ontbreekt juist ten eenenmale. Dit blijkt b.v. wel zeer duidelijk hieruit, dat in de vragen, welke Ds Netelenbos werden voorgelegd, uitdrukkingen zijn opgenomen, die hij zelf had gebezigd, terwijl geen dezer uitdrukkingen door mij is gebruikt, sommige daarvan door mij zelfs nadrukkelijk zijn afgewezen, en mij vragen zijn gesteld omtrent zaken, waarover ik mij met geen woord had uitgelaten.

2. Het is niet in overeenstemming met het Gereformeerde Kerkrecht, om de behandeling eener zaak door een of andere kerkelijke vergadering, zelfs door een Generale Synode, zonder meer voor het vervolg ten regel te stellen, ja, daarin zelfs zoo ver te gaan, dat men de kerkelijke behandeling eener geheel andersoortige zaak met alle geweld tracht te persen in den vorm der behandeling van een vroegere, waarmede de aanhangige zaak niets te maken heeft. Overigens behoort er zekere vrijmoedigheid toe, om de kerkelijke behandeling van de zaak-Ds Netelenbos bij te brengen als een model van Gereformeerde, kerkelijke rechtsbedeeling.

C. Het betoog Uwer vergadering, dat al de mij gestelde zes vragen wel terdege in verband zouden staan met Art. 4 en 5 der Belijdenis, kan al evenmin als overtuigend gelden.

1. Zeker, Art. 5 zegt, dat wij al de in Art. 4 genoemde boeken ontvangen „om ons geloof daarnaar te reguleeren, daarop te gronden en daarmede te bevestigen,” en dat „wij gelooven zonder eenige twijfeling al wat daarin begrepen is”. Doch met geen mogelijkheid kan daaruit toch worden afgeleid, noch *wat* de H. Schrift metterdaad als feit bericht, noch *hoe* bepaalde mededeelingen dier Schrift moeten worden uitgelegd. En daarover toch ging het in Uw zes vragen, behalve dan in de eerste.

2. Het woord van Paulus in 2 Cor. 11 : 3 is een gebruikmaking door den Apostel van een gegeven uit Genesis 3 — wil men, een aanhaling ervan — zonder dat evenwel in eenig opzicht een toelichting, een verklaring van dit gegeven geboden wordt.

3. Wat het bijbrengen van 1 Tim. 2 : 13 en 14 ter zake doet, ontgaat mij. Ik wist niet, dat de schepping van Adam en Eva, beider verleiding en de volgorde van elk dezer gebeurtenissen ten opzichte van den man en de vrouw, tusschen Uwe vergadering en mij ook al in geding was. Maar misschien wilde zij van mij vernemen, of ik het feit van Adam's verleiding erken, hoewel het hier door Paulus voor iemand, die aan de letter blijft hangen, ontkend wordt. Welnu, Uwe vergadering kan dienaangaande gerust zijn; al is misschien een aanwijzing niet misplaatst, dat uit 1 Tim. 2 : 14 blijkt, hoe voorzichtig men moet zijn met de goedkoopse bewering: het staat er letterlijk en daarmee uit!

4. De conclusie Uwer vergadering: „Ofschoon nu uit den aard der zaak in Art. 5 niet met even zoovele woorden sprake is van de dingen, die zijn genoemd in de door de Classis aan Dr Geelkerken gestelde vragen, is toch elk, die dit artikel onderschrijft, gehouden om de feiten, die God in Genesis 1—3 ons mededeelt, ook te aanvaarden als historische feiten, die ook werkelijk alzoo zijn geschied,” wekt na het daaraan voorafgegane geen geringe verbazing. Men zou verwachten: Uit het aangevoerde volgt, dat al de dingen, die zijn genoemd in de door de Classis aan Dr Geelkerken gestelde vragen, onmiskenbaar in de H. Schrift als historische feiten worden medegedeeld en dus hun aanvaarding op grond van Art. 5 eisch is van trouw aan de Belijdenis. Indien er dit stond in Uwe memorie, zou weliswaar het uitgangspunt dezer stelling gelijk ik zoeven aantoonde, zakelijk onjuist zijn, maar ware de conclusie tenminste logisch. Immers, dat alle feiten, die God in Genesis 1—3 ons mededeelt, ook als zoodanig behooren te worden aanvaard, wil men niet in strijd komen met Art. 5, spreekt vanzelf. Maar het gaat er juist om, of de door Uwe vergadering gegeven formulering der vragen metterdaad aan den inhoud van dit Schriftgedeelte recht doet wedervaren en derhalve de inhoud dier vragen met Art. 5 iets te maken heeft. En in het bewijzen *daarvan* schiet het betoog Uwer memorie ten eenenmale te kort.

II. Een ieder is gehouden om de feiten, die God in Genesis 1—3, ja in heel de H. Schrift, mededeelt, ook als feiten te aanvaarden. Deze stelling drukt volkomen ook mijn gevoelen uit. Ik denk er dan ook niet aan om in het voetspoor b.v. van de oud-moderne theologie, die meende door de natuurwetenschap te worden gereddeerd tot de ontkenning van het wonder, te loochenen of zelfs maar te betwijfelen de feitelijkheid van wat dan ook, dat door God in de H. Schrift ons als een feit wordt bericht. Ik denk er niet aan om b.v. te redeneeren: slangen spreken niet, dus kan er in het Paradijs ook niet door een slang zijn gesproken. Loochende

of betwijfelde ik ook maar eenig feit, dat als zoodanig door Gods openbaring ons als werkelijk geschied wordt medegedeeld, dat zou ik inderdaad aan het gezag van Gods Woord te kort doen. En indien er ook maar eenige uitspraak door mij ware gedaan, die ook maar eenigen rechtmatigen grond gaf voor het vermoeden, dat ik ook maar eenig door God in Genesis 1—3 ons als feit medegedeeld gegeven in zijn historiciteit wankel stelde, dan zou Uwe vergadering terecht mij een „nadere verklaring” hebben afgevorderd. Maar het gaat tusschen Uwe vergadering en mij niet over de vraag, of ik als feit aanvaard wat de Schrift als feit mededeelt — dienaangaande kan er toch na mijn herhaalde verklaringen bij Uwe vergadering waarlijk geen rechtmatige twijfel bestaan, gelijk er vóór deze verklaringen voor Uwe vergadering geen geldige aanleiding bestond, om hieromtrent verdenking te koesteren. Neen, het gaat over de geheel andere vraag: hoe de mededeelingen van Gen. 1—3 in hun zin zijn te verstaan. En in dit verband heb ik evenveel recht om aan Uwe vergadering te vragen b.v.: gelooft gij, dat in Genesis 3 sprake is van werkelijk zaad der slang; dat er bij de verleiding met een werkelijke menschenstem werkelijk en letterlijk dezelfde woorden zijn gezegd, die nu in den Hebreuwschen Bijbel staan; dat er bij de schepping een werkelijk gewelf („uitspansel”) als een koepel over de aarde is gezet; dat er na den val een werkelijk zwaard — er staat „het zwaard”, dus een bekend zwaard; wat was dat? — werkelijk stond te vlammen, enz. enz., als Uwe vergadering heeft om mij dergelijke vragen te doen. Uwe vergadering acht, dat zulk spreken „in strijd is met den ernst der zaak, waarover het hier gaat en dicht grenst aan profanatie.” Ik ben dit heelemaal met haar eens. Doch waarom sprak en spreekt Uwe vergadering in haar vragen aan mij dan zoo? Want niet *ik* ging haar daarin voor. *Ik* zeide juist, dat een dergelijk vragen „op bedenkelijke wijze tot profanatie van de heilige Schriftwaarheid Gods zou kunnen leiden,” en wilde *haar* juist op dit spoor niet volgen.

III. Trots de uitweidingen Uwer memorie begrijp ik nog altijd niet, waarom Uwe vergadering tegenover mij de kwestie der „historische inkleeding” aan de orde stelde. Reeds in mijn preek-coupure zeide ik zoo beslist: „Vast staat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het *feit* van den zondeval.” Hoe is het dan ter wereld mogelijk — bovendien nog na mijn vorig antwoord — dat Uwe vergadering er nog niet zeker van is, dat ik volstrekt niet van gevoelen ben, „dat er verschil van meening mag bestaan of wij bij Genesis 3 hebben te denken aan historie of aan historische inkleeding.”

Uwe vergadering meent nu weer voor haar argwaan grond te vinden in een citaat, dat ik aanhaalde uit Bavinck's Dogmatiek. Heel eigenaardig gaat zij stilzwijgend voorbij aan het gedeelte mijner aanhaling, waarom het mij klaarblijkelijk te doen was, en voert zij uitsluitend den eersten zin aan, waar werkelijk iets staat van..... „historische inkleeding”. Uwe vergadering wete dan, dat ik ook dien zin opnam 1e omdat het begin der opmerking van Dr Bavinck, die ik bijbracht, dit m.i. vorderde, en 2e omdat ik zoo tevens Uwe vergadering reeds een kleine aanduiding kon geven in verband met een nieuw „bezwaar”, ditmaal betreffende het boek Job, dat onlangs tegen mij bij haar inkwam.

Uwe vergadering verneme dan nogmaals, dat ik Gen. 1—3 geenszins houd voor de mededeeling van ideeën of subjectieve zielservaringen of iets dergelijks in den vorm van een verhaal zonder historische realiteit, zooals vele gelijkenissen van Jezus b.v. zijn. Ook ben ik het volmaakt eens met hetgeen Dr Bavinck — niet als zijn eigen meening, zooals Uwe wijze van citeeren zou kunnen doen vermoeden, doch als een dogmen-historisch feit — mededeelt: „Het historisch karakter van het paradijsverhaal werd in de christelijke kerk ten allen tijde vastgehouden.” En niet minder met wat hij dan volgen laat: „Wel bestond er over de ligging van het paradijs, over het karakter der beide boomen, over de slang enz. allerlei verschil van gevoelen” — welk gedeelte Uwe memorie uit haar aanhaling jammer genoeg weg laat. — „De geschiedkundige waarheid van den boom der kennis des goeds en des kwaads, van het proefgebod, van de verleiding door de slang en de moedwillige ongehoorzaamheid van Adam en Eva stond voor alles vast en werd tegenover de allegorische verklaring van Philo en Origenes” — de onderstreepte woorden laat Uwe memorie helaas weer weg — „ten strengste gehandhaafd”. Dat uit dit citaat nu „blijkt”, hoe Dr Bavinck zelf dacht over het historisch karakter van Genesis 1—3, zou ik niet gaarne willen beweren. Maar wel ben ik het weer goed eens met mijn leermeester, wanneer hij opmerkt, hetgeen Uwe memorie dan tenslotte citeert uit zijn Dogmatiek² I, blz. 12 en 13, ter weerlegging van sommige gevoelens als zouden we voor onze kennis van den val Genesis 3 en Romeinen 5 desnoods geheel kunnen missen.

Eveneens kan ik mij vinden in wat Dr Kuyper (E Voto Dordr. I, blz. 44) —

echter weer zonder er zich over uit te laten, hoe hij zelf het gebeurde bij den zondeval zich voorstelt en den zin van allerlei mededeelingen, welke Genesis 3 daaromtrent bevat, verklaart — opmerkt omtrent wat hij ter plaatse noemt een „ethische begoocheling”, blijkbaar zich richtend tegen het gevoelen van zekere tolken der ethische richting, dat evenmin het mijne is als ik tot genoemde richting behoort.

Vermoedelijk mag ik het overbodig achten, nu ook nog te constateeren, dat de opmerkingen tegen het einde Uwer memorie over het hoogst bedenkelijke om een opvatting als „historische inkleeding” in de plaats te schuiven van de historiciteit van feiten, die de H. Schrift kennelijk als geschied aanwijst eveneens geheel langs mij heengaan. Op dezen weg — inderdaad een hellend pad — wandel ik niet. Sterker, ik heb er zelfs den eersten stap niet op gezet. En er is, noch in mijn preek-gedeelte, noch in mijn vorig antwoord, noch in een of andere uitlating van mij, waar dan ook, zelfs maar iets, dat eenig recht zou geven om het tegendeel ook maar te vermoeden. Dat Uwe vergadering desondanks, nog wel in een officieel stuk, hier weer spreekt van „ruimte” die ik zou laten voor een dergelijke, vreese-lijke afwijking, als zij beschrijft, laat ik dan ook ter beoordeeling over aan het geweten van ieder, die nog niet door vooringenomenheid verblind is.

IV. Het gaat er dus niet om, of ik hetgeen de H. Schrift metterdaad als geschied mededeelt, ook ten volle als geschied aanvaard. En ook niet, of ik soms niet wat kennelijk als feit is bericht, verdoezel tot een gedachte, die ons in historische inkleeding wordt bijgebracht. Het gaat er alleen en uitsluitend om, hoe bepaalde mededeelingen naar haren zin dienen te worden verstaan.

Wel staat een andere en diepere vraag hiermede in het nauwste verband, te weten een kwestie van Schriftbeschouwing. Ziet men de Schrift toch eigenlijk slechts als een gewoon geschiedenis-boek, slechts gevend „zuivere” geschiedenis, geschiedenis „in den gewonen zin van het woord”, of ziet men haar als teboekstelling van goddelijke openbaring omtrent werkelijk geschiede feiten, en dus als Gods Woord? Of nog anders: brengt de Schrift alleen maar „werkelijkheden”, data der ervaring, die, dank zij deze opteekening, voor ons nu intellectueel waarneembaar zijn en dan voorts door ons rationalistisch moeten worden „begrepen”, of hoort men, de Schrift beluisterend met geloovigen eerbied, de openbaring Gods omtrent zulke data, omtrent de hoogste werkelijkheid, om zoo al meer te geraken tot het geestelijk verstaan van den zin dier data, dier werkelijkheid?

Hierbij dient dan voorts nog te worden opgemerkt, dat wij feiten uit het verleden — althans in dit geval — alleen bereiken in den vorm van het woord en de geschiedenis hier alleen gekend wordt door geschiedbeschrijving, zoodat dus heel de onderscheiding tusschen geschiedenis en geschiedbeschrijving, welke Uwe vergadering maakte, in casu geen zin heeft; terwijl ik er ten slotte nog eens aan herinner, dat van de geschiedbeschrijving der Schrift door mij gezegd werd, dat zij geen „gewone geschiedbeschrijving” is, gelijk o.a. ook Prof. Grosheide, op wien ik mij dan ook terecht beriep, aantoonde.

V. Bij de taak om den zin der Schrift-mededeelingen — ook in Genesis 1—3 — te verstaan, heeft nu de theologische wetenschap, met name de exegese, haar eigen roeping, welke niet een kerkelijke vergadering als de Uwe, zelfs bijgestaan door Deputaten ad Art. 49 K.O., competeert, en bij welke vervulling zij, als geloovige wetenschap alleen gebonden aan het Woord, in vollen omvang rekening heeft te houden met de gegevens van het wetenschappelijk onderzoek.

Het stemt tot voldoening, dat Uwe vergadering thans zelve erkent, dat er in Gen. 1—3 moeilijkheden zijn; al zou deze uitlating, gezien de gedragingen Uwer vergadering ten opzichte van mij, haar consequent — daar er zoo immers „ruimte” is voor „afwijkende gevoelens” — moeten leiden tot het stellen op grond van het Onderteekingsformulier van „vragen” ook aan de andere predikanten der Classis.

Minder verblijdend is hetgeen Uwe vergadering zich veroorlooft te veronderstellen, n.l. dat ik, in onderscheiding van Calvijn, *niet* zou trachten deze moeilijkheden op te lossen, omdat ik ze in mijn predikatie alleen maar noemde. Uwe vergadering ziet daarbij over het hoofd, dat Calvijn een commentaar uitgaf over Genesis en ik slechts een preek hield over Zondag III.

Ook stemt het somber, dat Uwe vergadering met waarlijk niet benijdenswaardige naïeviteit en zelfingenomenheid de vragen, welke zij mij voorlegde en thans herhaalt, nog steeds „zoo eenvoudig en ondubbelzinnig geformuleerd” vindt, „dat elk, die Gereformeerd denkt en belijdt, de beteekenis dezer vragen dadelijk verstaat en het antwoord daarop gemakkelijk kan geven”. Wat het „raadsel” betreft, „hoe een waarlijk Gereformeerd theoloog jaren lang noodig zou hebben om eenigermate

met zijn antwoord op vragen als deze gereed te zijn", daarvan zal ieder Gereformeerd geleerde, die van deze materie ook maar eenigermate op de hoogte is, Uwe vergadering een volledige oplossing kunnen geven. Meer nog, *ieder*, wie dan ook, die zelfs maar iets weet en van het licht, dat nieuwe kennis van de oud-Oostersche wereld op het Oude Testament — ook op de z.g. „Oergeschiedenis", welke in Genesis 1—10 is vervat — geworpen heeft, en van de moeilijke vraagstukken, welke daardoor tevens aan de exegese dezer hoofdstukken in den weg zijn gelegd, zal waarlijk dat „raadsel" niet zoo raadselachtig vinden, maar óók genezen zijn van den waan, alsof wij b.v. in het verhaal van schepping en zondeval, gelijk Genesis 1—3 ons dit brengt, zoo ongeveer hetzelfde voor ons hebben als de beschrijving door een onzer tijdgenooten van een gebeurtenis, die zich nog dezer dagen voor onze oogen afspeelde, zoodat het heelemaal niet moeilijk zijn zou precies voor te stellen, hoe alles daarbij zich heeft toegedragen. Naar mijn innige overtuiging randt zulk een zienswijze de majesteit der H. Schrift aan en schiet zij schromelijk te kort in eerbied voor de Godsopenbaring.

Hiermede ben ik toegekomen aan het einde mijner uiteenzettingen in beantwoording van Uwe memorie en de vijf vragen, waarmede deze besluit. Veel in bedoelde memorie liet ik voor wat het is. En ook moge ik nog eens nadrukkelijk verwijzen naar hetgeen ik in het begin van dit schrijven opmerkte over de vijf vragen. Waar blijkbaar Uwe vergadering door allerlei oorzaken buiten mijn schuld mijn vorig antwoord niet goed heeft gelezen en begrepen, heb ik, zooveel mij maar eenigszins mogelijk was, getracht door nadere toelichting en aanvulling de belemmeringen voor het recht verstaan van mijn gevoelen bij Uwe vergadering uit den weg te ruimen. Ik voed het vertrouwen daarin geslaagd te zijn. Zakelijk heb ik althans tot volledige uiting van mijn gevoelen aan het gezegde niets meer toe te voegen. Nog meer op bijzonderheden in te gaan dan ik reeds deed, zou beteekenen het schrijven van een Gereformeerden, populair-wetenschappelijken commentaar op Genesis 1—3. Doch, hoe noodig het ook is, dat zulk een commentaar het licht zie, het ligt niet op *mijn* weg daarvoor te zorgen, gelijk het niet op den weg Uwer vergadering ligt, om door middel van het Onderteekingsformulier mij daartoe te dwingen.

Wat Uwe vergadering tot hiertoe deed, evenals hetgeen ik daardoor genoodzaakt werd te doen, was daarentegen allerminst „noodig". Noch terwille van mijzelf, noch terwille van de Kerk te Amsterdam-Zuid, noch terwille van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

De Kerk van Amsterdam-Zuid verheugt zich in het bezit van een Kerkeraad, die, in de eerste plaats geroepen om *zelf* toezicht te houden op de leer en den wandel van haar Dienaren des Woords, zich dezer goddelijke roeping ten volle bewust en daarin getrouw is, en geenszins dit werk zich uit de handen behoeft te zien genomen door Uwe vergadering. Noch bij dien Kerkeraad, noch in de gemeente van Amsterdam-Zuid — met uitzondering wellicht van slechts zeer enkelen uit haar midden, die haar zoeken onrustig te maken — bestaat ook maar de geringste onzekerheid, of ik wel volkomen instem met onze Belijdenis. De rust dier gemeente behoeft niet hersteld te worden, om de eenvoudige reden, dat deze volstrekt niet is verstoord. Dit alles is aan Uwe vergadering heel wel bekend.

Ook de Kerken in ons vaderland behoeven omtrent mij waarlijk geen uitspraak Uwer vergadering. Veeleer is het noodig, dat een krachtig „halt!" worde toegeroepen aan lieden, wier nu reeds jaren lang in praktijk gebrachte methode van stelselmatige verdachtmaking nog onlangs zelfs weerklank heeft gevonden in het officieele orgaan van de grootste Kerk binnen Uw ressort.

En wat mijzelf aangaat, ik heb er volstrekt geen behoefte aan, dat Uwe vergadering mij een testimonium orthodoxiae uitreike. Integendeel, ik tart haar en een ieder — het worde nogmaals gezegd — om ook maar eenige uitlating van mij bij te brengen, hetzij uit, hetzij buiten de door Uwe vergadering zoo onder de loupe genomen coupure mijner preek, waarin ook maar de geringste afwijking te bespeuren valt van de Gereformeerde Confessie. Wat ik thans — want er moet nu toch eindelijk een beslissing vallen — van Uwe vergadering verlang is, dat zij — want een tusschenweg is er niet — of mij ten volle rechtvaardige, of den euvelen moed hebbe om mijn gevoelen als kettersch te veroordeelen.

Laat mij dan in afwachting van haar beslissing, alleen nog maar onder de aandacht van Uwe vergadering mogen brengen wederom een woord van Augustinus, naast dat andere aan het slot van mijn vorig antwoord, dat Uwe memorie geheel ter zijde liet. Thans dit woord: „Heere, mijn God! hoe diep is de afgrond van Uwe geheimenissen!..... Die begrijpt, moge U bekennen en die niet begrijpt, moge U bekennen. O, hoe verheven zijt Gij, en de ootmoedigen van harte zijn

Uw huis. Want Gij richt op de gebogenen, en zij, wier hoogte Gij zijt, vallen niet." (Confessiones XI, 31).

Amsterdam, 5 September 1925.

Met broedergroet en heilbede,
(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

Hierna gaat *Ds Breukelaar* over tot *lezing van het rapport* der Commissie, dat de overwegingen bevat, welke haar geleid hebben tot de voorstellen, welke zij als advies aan de vergadering aanbiedt. Het luidde aldus:

WelEerwaarde en Eerwaarde broeders!

Gij hebt aan Uwe Commissie opgedragen Uwe vergadering te dienen van rapport en advies in zake het aan U gericht schrijven van Dr J. G. Geelkerken d.d. 5 September 1925.

Bij de aanbieding van haar rapport en advies wil zij allereerst het volgende U mededeelen.

1. Aangezien het schrijven van Dr J. G. Geelkerken geen antwoord geeft op de vragen, zooals die hem door U zijn voorgelegd en bovendien onderscheidene uitspraken bevat, die naar het oordeel Uwer Commissie zeer bedenkelijk zijn, heeft zij, gebruik makende van de machtiging door U haar verleend, Dr J. G. Geelkerken tot tweemaal toe geciteerd, de eerste maal voor hare vergadering van 17 September en de tweede maal voor hare vergadering van den 21sten September.

Dr J. G. Geelkerken heeft echter beide malen medegedeeld, dat hij meende niet te moeten verschijnen.

De eerste brief, aan Dr J. G. Geelkerken gezonden, luidde als volgt:

*Den WelEerwaarden ZeerGeleerden Heer
Dr J. G. Geelkerken te Amsterdam.*

Zeer geachte Heer en Broeder!

Daartoe gemachtigd door het besluit der vergadering van de Geref. Kerken der Classis Amsterdam, gehouden den 9den September j.l. heeft de Commissie van advies, die de Classicale vergadering heeft te adviseeren in zake het door U ingezonden schrijven, d.d. 5 September l.l. de eer u te citeeren voor hare vergadering Donderdag 17 September a.s. elf uur voor den middag in de Kerkekamer Kerkstraat 109, Amsterdam.

Namens de Commissie voornoemd,

Met beleefde groete

Uw Br. in Chr.

(w.g.) B. VAN SCHELVEN, *voorz.*

(w.g.) W. BREUKELAAR, *scriba.*

Amsterdam, 14 Sept. '25.

Daarop werd het volgend antwoord ontvangen:

*Den WelEerwaarden Heer,
Ds W. Breukelaar, Zaandam.*

WelEerwaarde Heer,

Het zonderlinge schrijven, gisteren door mij ontvangen, waarmede Gij als „scriba” en Ds B. van Schelven als „voorzitter” van zekere „Commissie van advies, die de Classicale vergadering heeft te adviseeren inzake het door (mij) ingezonden schrijven, d.d. 5 September l.l.”, „daartoe gemachtigd door het besluit der vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam, gehouden den 9e (n) September j.l.”, „de eer” hebt mij „te citeeren” voor een vergadering van

bedoelde Commissie op Donderdag 17 September a.s., geeft mij aanleiding U allereerst de volgende inlichtingen te vragen:

1°. Niet gewoon mij naar een vergadering te begeven, waarvan de samenstelling mij onbekend is, zou ik gaarne vernemen, wie „de Commissie” vormen, waarvan Uw schrijven gewag maakt. Wel sprak ook de Classis Amsterdam in haar correspondentie der laatste maanden met mij herhaaldelijk van „de Commissie” en is niet onwaarschijnlijk thans door U dezelfde bedoeld, doch tot op dit oogenblik had men niet de beleefdheid mij officiëel mede te deelen, hoe zij is samengesteld.

2°. Niet gewoon mij door een persoon of een college te laten „citeeren”, tenzij vaststaat, dat dezen daartoe rechtens de bevoegdheid bezitten, zou ik gaarne vernemen, aan welk Artikel der Kerkenordering, eventueel aan welke andere kerkelijke bepaling, „de Commissie” — al werd zij dan ook „gemachtigd” door een besluit der vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam — het recht meent te kunnen ontleenen, om een Dienaar des Woords van een der Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam te „citeeren” voor een harer vergaderingen. Mij is zulk een Artikel of zulk een kerkelijke bepaling niet bekend.

3°. Niet gewoon om in een vergadering te verschijnen, zonder althans eenigermate te weten, wat ik in zulk een vergadering heb te doen, zou ik gaarne vernemen, met welk doel „de Commissie” „de eer” had mij „te citeeren”.

U wilt ongetwijfeld deze vragen om inlichtingen wel ter kennis brengen van „de Commissie”, als welker „scriba” Gij mij schreeft.

Met beleefde groeten.

(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam, 15 September 1925.

Hierop werd het tweede schrijven verzonden door de Commissie aan Dr Geelkerken, aldus luidende:

*Aan den WelEerwaarden Zeer Geleerden Heer
Dr J. G. Geelkerken te Amsterdam.*

WelEerwaarde Zeer Geleerde Heer en Broeder!

Uw schrijven d.d. 15 September j.l., geadresseerd aan onzen secretaris Ds W. Breukelaar te Zaandam, is door ons gelezen.

Wij deelen u mede, dat de leden der in ons eerste schrijven aan uw adres genoemde Commissie van advies zijn de B.B.: H. Bomas, Ds W. Breukelaar, Ds H. Meyer, Ds B. van Schelven, Ds J. L. Schouten, Ds A. Schweitzer, Ds D. Tom, Ds J. E. Vonkenberg.

Ofschoon er in de Kerkenorde geen artikel handelt over „citeeren”, zal het u toch stellig bekend zijn, dat een kerkelijke vergadering het recht heeft personen, wier zaken zij heeft te behandelen, te citeeren en de geciteerden gehouden zijn daaraan te voldoen.

Ten tweeden male citeeren wij u voor onze vergadering, die thans gehouden staat te worden Maandag 21 September 11 uur, Kerkstraat 109, Amsterdam.

Voorts spreekt het vanzelf, dat wij u navraag willen doen in verband met uw schrijven d.d. 5 September j.l. aan de Classis Amsterdam.

Namens de Commissie ad hoc

(w.g.) B. VAN SCHELVEN, Voorzitter.

(w.g.) W. BREUKELAAR, Secretaris.

18 Sept. 1925.

Het volgend antwoord werd daarop door de Commissie ontvangen:

Aan „de Commissie van advies, die de classicale vergadering heeft te adviseeren inzake het door Dr J. G. Geelkerken ingezonden schrijven d.d. 5 September j.l.”

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders.

In antwoord op Uw door mij ontvangen schrijven van 18 September j.l. bericht ik U het volgende:

I. Met voldoening constateer ik, dat ook naar Uw gevoelen in de Kerkenorde geen artikel handelt over „citeeren”.

Geheel in het midden latende of en in hoeverre ooit „eene kerkelijke vergadering het recht heeft personen, wier zaken zij heeft te behandelen, te citeeren en de geciteerden gehouden zijn daaraan te voldoen,” merk ik op, dat Uwe Commissie geen „kerkelijke vergadering” is. Onze Kerkenordering kent slechts vier „kerkelijke vergaderingen,” welke zij met name noemt: „de(n) Kerkeraad, de Classicale vergaderingen, de Particuliere Synode, en de Generale of Nationale” (Art. 29 K.O.).

Ten volle willig en bereid om te voldoen aan alles, waartoe het kerkrecht mij verplicht — gelijk ik in heel mijn ambtelijke loopbaan en ook in de thans aanhangige procedure *beweets* — moet ik toch ook er op staan, dat mij geen verplichtingen worden opgelegd, die ons kerkrecht niet kent. En ik moet U herhalen, dat mij inderdaad, ook buiten de Kerkenordering, geen enkele kerkelijke bepaling bekend is, waaraan Uwe Commissie — al werd zij dan ook „gemachtigd” door een besluit der vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam — het recht zou vermogen te ontleenen om in casu mij te „citeeren” voor een harer vergaderingen.

Met name ook het Onderteekings-formulier verplicht mij wel om een Kerkeraad, Classis of Synode „verklaring van gevoelen” te geven, wanneer zij dit van mij eischen, maar gezegd Formulier rept met geen woord van een dergelijke verplichting ook tegenover een Commissie als de Uwe, blijkens haar eigen naam slechts een Commissie van *advies*, die de Classicale vergadering heeft te adviseeren inzake het geschrift, waarin ik juist aan die Classicale vergadering reeds zwart op wit een volledige verklaring van mijn gevoelen heb gegeven.

Genoemd Onderteekings-formulier spreekt in zijn eerste gedeelte van het „vooraf den Kerkeraad, Classis of Synode..... openbaren,” indien een Dienaar des Woords „tegen de..... Leer of eenig punt derzelve..... eenig bedenken of ander gevoelen” mocht hebben gekregen, om daarover dan door zulk een kerkelijke vergadering „geëxamineerd te worden”, bij welke examinatie men dan eventueel ook aan een *mondelinge* zou mogen denken. Maar in het geval, waarvan het Onderteekings-formulier in zijn tweede gedeelte spreekt, en dat in casu aanwezig is, wordt in dit zoo nauwkeurig stipulatiën stellende Formulier van zulk eene *examinatie*, mondeling of schriftelijk, in het geheel niet gesproken. Het eenige, waartoe de Dienaren des Woords zich *daar* verplichten is „te allen tijde bereid en willig (te) zullen zijn” om „nadere verklaring van gevoelen te geven over eenige Artikelen der..... Belijdenis, van den Catechismus of van de verklaring der Nationale Synode.” Van „citeeren”, van een gehouden zijn daaraan te voldoen, van een *mondeling* moeten geven van zulk een „nadere verklaring” is met geen woord sprake.

Uwe Commissie heeft zich indertijd veroorloofd mij te verwijzen naar de procedure-Ds J. B. Netelenbos en naar het gedrag der Generale Synode van Leeuwarden. Laat mij thans op mijn beurt — en naar ik meen met meer recht — Uwe Commissie dit mogen doen. In de Acta der Synode voornoemd betreffende hare behandeling van de zaak-Ds Netelenbos is nergens sprake van een „citeeren”. Integendeel, daar lezen wij: „Het kwam haar (n.l. der Commissie van de Generale Synode voor genoemde zaak) voor, dat, om het volle licht in deze moeilijke zaak te verkrijgen, en niet minder met het oog op de rust in onze Kerken, het goed zou zijn zelve br. N. te onderzoeken, en tot blijdschap Uwer Commissie had deze niet het minste bezwaar zich aan dit onderzoek te onderwerpen. (Acta Leeuwarden 1920, blz. 115; cursiveering van mij. G.)

Ik moet dan ook nogmaals Uwe Commissie verzoeken mij wel te willen aanwijzen op welken kerkrechtelijken grond zij meende mij, thans „ten tweeden male”, te mogen „citeeren”.

II. In de tweede plaats moet ik Uwe Commissie wraken als een college, om mijnerzijds een mondelinge bespreking mede te houden. Want:

a. De samenstelling Uwer Commissie, mij thans officieel bekend, gemengd als zij is uit de Deputaten der Particuliere Synode ad Art. 49 K.O., die in voorvallende zwaarigheden aan de Classen de hand (hebben) te bieden, waarbij voor de onderscheidene belangen zooveel mogelijk afzonderlijke groepen van deputaten te benoemen zijn”, en drie leden der Classis Amsterdam, welke Classis meende „zwaarigheden” te hebben, zoodat derhalve laatstgenoemde drie broeders evenals Ds Tom, die tegelijk lid is der Classis, en dus met haar „zwaarigheden” heeft, en Deputaat ad Art. 49, *zichzelven* in die „zwaarigheden” „de hand bieden” — waarlijk, een zonderlinge toestand! — maakt haar m.i. reeds op zichzelf tot een kerkrechtelijk monstrum.

b. In Uwe Commissie hebben blijkens Uw schrijven — om van andere harer

leden voorloopig nog maar te zwijgen — ook zitting Ds B. van Schelven, die zelfs als Uw Voorzitter fungeert, en Ds J. E. Vonkenberg. Doch eerstgenoemde wordt algemeen gehouden voor den schrijver van de twee infame artikelen, getiteld: „De Classe Amsterdam” en „Waar het om gaat” in de *Amsterdamsche Kerkbode* van 2 Augustus j.l., is in ieder geval als lid der Redactie van dit orgaan en met name belast met de verzorging van de rubriek, waarin bedoelde artikelen verschenen, voor den inhoud daarvan mede verantwoordelijk. En de nu juist niet onpartijdige gezindheid en bedoelingen van Ds J. E. Vonkenberg ten opzichte van mij kwamen niet slechts voor enkele jaren terug reeds niet onduidelijk aan het licht, toen hij in het *Geref. Jongelingsblad* een recensie gaf van de „Proeve van Uitbreiding van de „Eenige Gezangen enz.”, uitgegeven vanwege den Kring van Belangstellenden in de Verrijking van ons Kerkgezag 1922”, maar uitten o.a. zich ook, toen hij nu twee jaar geleden te Medemblik zeide, dat ik „uit de Gereformeerde Kerken weggewerkt moest worden”, en nog onlangs op 9 September j.l. tegenover een belijdend lid mijner Gemeente zich aldus uitliet: „de zaak staat zóó: of Dr Geelkerken moet de Kerk uit, of ik ga er uit; beiden, hij of ik, met ons gevolg”; terzake van welke beide laatstgenoemde uitlatingen een schrijven gericht werd aan de Classicale vergadering door bedoeld belijdend lid der Gereformeerde Kerk te Amsterdam-Zuid, waaromtrent de Classicale vergadering nog geen besluit nam.

c. De vijf Deputaten ad Art. 49, die deel uitmaken van Uwe Commissie, hebben ter Classicale vergadering van 27 Mei verklaard, dat hun aan de Classis op 22 April gegeven advies door hen geheel zelfstandig was opgemaakt zonder eenigen invloed van buiten, maar de bewijzen zijn voorhanden, dat zij, zelfs zonder door de Classis daartoe „gemachtigd” te zijn, advies hebben gevraagd aan Prof. Dr H. H. Kuyper te Bloemendaal. Een en ander kan niet anders, dan, op zijn zachtst uitgedrukt, omtrent hun waarheidszin twijfel wekken.

d. Ter classicale vergadering van 8 Juli l.l. werd door Uwe Commissie gezinspeeld op hoogst bedenkelijke uitlatingen inzake de leer, welke door mij zouden zijn gedaan, toen ik op 1 April l.l. met degenen, die thans Uwe Commissie vormen, alleen een onderhoud had in een afzonderlijk vertrek buiten de classicale vergadering. Maar Uwe Commissie weet heel wel, dient althans te weten, dat zulks in geen enkel opzicht het geval is geweest. Het gesprek liep uitsluitend over formeele en kerkrechtelijke onderwerpen. Welbewust heb ik mij toen streng onthouden van elke uitlating, die op een verklaring van gevoelen ook maar zou gelijken. Slechts herhaalde ik wat ik reeds in de classicale vergadering te voren had gezegd, n.l. dat bij mij geenerlei reservatio mentalis aanwezig was, ik omtrent Genesis 3 noch een allegorische, noch een symbolische, noch een mythologische opvatting voorstond, maar overigens positief omtrent mijn opvatting van Genesis 3 alleen gehouden was mij opzettelijk te verklaren, indien de Classis door het Onderteekenings-formulier te gaan gebruiken mij hiertoe dwong. Niemand zal het mij euvel mogen duiden, dat ik op grond dezer opgedane ervaring, mij niet andermaal wil wagen aan een mondeling onderhoud met dezelfde personen, die op 8 Juli zulk een valsche voorstelling gaven van het gepasseerde op 1 April.

III. Het is mij, ook na Uw schrijven van 18 dezer, nog steeds niet duidelijk, met welk doel Uwe Commissie mij, thans „ten tweeden male”, citeert. Wel schreef Uwe Commissie mij, dat zij „navraag” wil doen „in verband met (mijn) schrijven d.d. 5 Sept. j.l. aan de Classis Amsterdam”. Maar wat zij met deze vage en onklare aanwijzing bedoelt, met name met dit „navragen” is mij niet helder. „Navragen” ken ik alleen bij kerkelijke examina. Doch zoowel mijn praeparatoir als mijn peremptoir heb ik reeds geruimen tijd achter mij. Ik moet dus ook mijn derde vraag om inlichtingen aan Uwe Commissie herhalen. Indien mijn laatste schrijven aan de Classis, waarin ik mijn gevoelen volkomen heb uitgedrukt, *haar* niettemin aanleiding mocht geven tot het weer stellen van „vragen”, zie ik deze van *haar* tegemoet.

Met beleefde groeten,

(w. g.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam,
21 September 1925.

De Commissie moest met de vaststelling van haar rapport en advies wachten op den uitslag van hare pogingen om met Dr J. G. Geelkerken eene samenspreking te houden. Daardoor is het haar zeer tot haar leedwezen

onmogelijk geweest te voldoen aan het verlangen der vergadering om haar rapport en advies vooraf gedrukt aan de leden der vergadering te doen toekomen, wyl de tijd daartoe volstrekt onvoldoende was.

Wat nu betreft het schrijven van Dr J. G. Geelkerken, d.d. 5 September j.l., acht uwe Commissie niet noodig in te gaan op elk punt in dat schrijven genoemd, maar wil zij zich bepalen tot de hoofdzaak.

Uwe Commissie stelt u voor het volgende besluit te nemen:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam, gehoord het schrijven van Dr J. G. Geelkerken d.d. 5 September 1925, besluit:

1. te constateeren, dat Dr J. G. Geelkerken in zijn schrijven d.d. 5 September 1925 de hem gestelde vragen niet heeft beantwoord zooals deze hem waren voorgelegd, en hij mitsdien in gebreke is gebleven behoorlijk te voldoen aan hetgeen, waartoe het Onderteekingsformulier hem verplichtte;
2. uit te spreken, dat Dr J. G. Geelkerken tot nu toe bij de schriftelijke behandeling zijner zaak doorgaans zijn gevoelen betreffende de punten, die in de hem gestelde vragen hem zijn voorgelegd, heeft uitgedrukt in voor onderscheiden uitlegging vatbare bewoordingen en daarbij meestal in omslachtige redeneeringen om de vragen heengegaan is, weshalve verdere voortzetting der schriftelijke behandeling op dezen voet onprofijtelijk is te achten en mondelinge ondervraging noodzakelijk zal zijn;
3. en voorts met nadruk af te keuren, dat Dr J. G. Geelkerken niet is verschenen toen hij door de daartoe gemachtigde Commissie tot tweemaal toe voor hare vergadering is geciteerd;
4. nogmaals Dr J. G. Geelkerken te citeeren, opdat door mondelinge ondervraging nadere verklaring van zijn gevoelen moge worden verkregen, terwijl de daarvoor te bepalen plaats en tijd hem nader zal worden bericht;
5. van dit besluit mededeeling te doen aan Dr J. G. Geelkerken.

Voorts wenscht Uwe Commissie U nog, ter uitvoering van wat aan Uwe Vergadering in het aangeboden voorstel sub 4 is genoemd, voor te stellen het volgende besluit te nemen:

De vergadering besluit:

- A. Op te dragen aan hare Commissie van advies:
 1. namens de Classicale vergadering de Hoogleraren van de Theologische School en van de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit dringend uit te noodigen in de zoo hoogst ernstige zaak van Dr J. G. Geelkerken van praeadvies te dienen en met haar te dezer zake overleg te plegen;
 2. in verband met het sub 1 genoemde den datum te bepalen, waarop de voorgestelde vergadering zal worden gehouden, waarvoor Dr J. G. Geelkerken zal worden geciteerd en dit aan het Moderamen te berichten.
- B. de vergadering te verdagen en aan het Moderamen op te dragen:
 1. de vergadering wéér samen te roepen, zoodra de Commissie den daarvoor bestemden datum zal hebben bericht;
 2. namens de Classis Dr J. G. Geelkerken te citeeren voor de vergadering.
- C. te bepalen, dat bij de ondervraging van Dr J. G. Geelkerken de vragen aan Dr J. G. Geelkerken alleen zullen worden gesteld door wie daartoe zullen worden aangewezen.

De praeses zegt der Commissie dank voor haar arbeid en stelt de bespreking dezer zaak aan de orde. Eenige broeders wijzen op de moeilijkheid thans reeds over dit stuk der Commissie te spreken, temeer, waar men van te voren geen kennis van den inhoud heeft kunnen nemen, al kan daarvan aan de Commissie geen verwijt gemaakt worden. Anderen zijn van oordeel, dat de vergadering de considerans der Commissie, welke zij als TOELICHTING acht, NIET VOOR HAAR REKENING BEHOEFT TE NEMEN, en dus wel degelijk kan handelen over HET BESLUIT, dat de Commissie aan de vergadering voorstelt. Met dit laatste gevoelen gaat ook de Commissie mede.

Een voorstel van Ds J. H. Sillevius Smitt van Laren om considerans en advies der Commissie te laten drukken en de behandeling der zaak te verdragen, wordt hierna in stemming gebracht en verworpen met 6 stemmen voor. Ook Amsterdam-Zuid wilde hetzelfde.

Waar Ds H. Buurman van Amstelveen tijdens deze bespreking heeft gezegd, dat het vorige uitgebreide rapport der Commissie onbezonken is behandeld, wordt hiertegen door Ds IJ. v. d. Zee van Amsterdam-West en anderen opgekomen en geconstateerd, dat deze uitlating voor de persoonlijke rekening van genoemden broeder komt en de vergadering wel degelijk dit rapport met zeer veel nauwkeurigheid en ernst heeft behandeld.

Hierna wordt HET ADVIES-BESLUIT der Commissie door de vergadering in behandeling genomen. Na korte bespreking wordt punt 1 onveranderd aangenomen met 6 stemmen tegen. Evenzoo na bredere bespreking punt 2 (6 stemmen tegen). Bij de behandeling van het derde punt wordt aan de Commissie verzocht mede te deelen, waarom Dr Geelkerken niet voor haar is verschenen, en voorlezing te doen van de desbetreffende correspondentie. Aan dit verzoek wordt voldaan. Punt 3 wordt door de vergadering aangenomen met 3 stemmen tegen. Bij de bespreking van punt 4 stelt Ds C. Lindeboom een amendement voor, aldus luidende: „nogmaals Dr J. G. Geelkerken, en ditmaal door en voor de Classicale vergadering te citeeren,” enz. De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid deelen mede, dat de Classicale vergadering volgens de meening van den Kerkeraad geen recht had Dr Geelkerken te citeeren, waarom zij hem ook adviseerde aan de citatie geen gehoor te geven. Wellicht zal de Kerkeraad dit weer doen, als het woord „citeeren” niet vervalt, omdat Dr Geelkerken zich niet mag laten vangen. Hiertegen wordt èn door de Commissie èn door de vergadering met alle kracht en verontwaardiging opgekomen. 't Recht der citatie staat naar Gereformeerd Kerkrecht van ouds vast en Amsterdam-Zuid wordt gewaarschuwd zijn weg te verlaten. De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid gaan in het verleden der zaak terug om hun standpunt te verdedigen en eindigen met te zeggen: „dat de Classis van Dr Geelkerken afblijve.”

Punt 4 wordt onveranderd aangenomen met 3 stemmen tegen. Ds J. H. Sillevius Smitt vraagt aanteekening in de notulen, dat hij tegen punt 4 is, niet omdat hij het recht van citatie zou ontkennen, wijl anders het Ondertekeningsformulier niet in werking zou kunnen treden. Hij is alleen tegen punt 4, omdat dit met punt 1 in verband staat.

Ook punt 5 wordt hierna aangenomen, en wel met algemeene stemmen.

Waar nu het besluit der vergadering in zijn geheel is vastgesteld, komt de wijze van uitvoering in bespreking, gelijk deze door de Commissie is voorgesteld.

Ds Lindeboom en Ds Knoppers van Amsterdam wenschen, dat, gezien de houding van Dr Geelkerken tegenover de vorige citatie's, ditmaal in het belang der zaak Dr Geelkerken geciteerd zal worden niet alleen door, maar ook voor de Classicale vergadering, waarbij bepaald moet worden in verband met een goeden gang der zaken, wie de vragen op deze samenkomst aan Dr Geelkerken zullen stellen. Daarna kan door de vergadering zelve gehandeld worden.

*Aldus wordt besloten, waar ook de Commissie hiermede kan accoord gaan.
(Notulen der vergadering van 23 September 1925,
artikel 21, 23—25, pagina 112, 113—125).*

VERGADERING
VAN
13 OCT. 1925.

1. Aanteekening
Amsterdam-Zuid
in de notulen.

2. Opmerking
Ds SILLEVIS SMITT
over de notulen.

3. Uitgave acta
der Classis
nog niet.

4. Advies der
Hoogleraren.

5. Rapport
Commissie.

6. Besluit Classis.

7. Besluit tot
publicatie.

8. Antwoord
Dr GEELKERKEN
op de derde citatie.

9. Advies
Commissie.

10. Besluit Classis.

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Dinsdag 13 October 1925*, stelt de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid er prijs op, dat in de notulen zal worden opgenomen, dat hij er op aandrang, dat de gewisselde stukken in de zaak-Dr Geelkerken eerst ter kennis gebracht waren, voordat er over gehandeld werd. Aldus zal geschieden. (Zie notulen der vergadering van 23 September 1925, Art. 24, 2de alinea, pag. 123; in deze missive pag. 57 bovenaan).

Ds J. H. Sillevis Smitt van Laren merkt op, dat verschillende argumentatie's bij de besprekingen over de zaak-Dr J. G. Geelkerken, niet in de notulen zijn opgenomen, wat hij een leemte acht. De actarius merkt op, dat, wanneer al de besprekingen, 't zij van den eenen of van den anderen kant in de notulen een plaats moeten vinden, het geen einde zou hebben en men dan een stenograaf voor volledigheid aan het werk zou moeten zetten. Objectief zijn de zaken zelve volledig opgenomen. Hierna worden de notulen goedgekeurd en aldus vastgesteld.

Naar aanleiding van de notulen vraagt Ds C. Lindeboom van Amsterdam, of de vergadering niet zal besluiten in verband met de publicatie's, die van de zijde van Dr J. G. Geelkerken zijn geschied, alsmede van andere zijde, haar acta, zoodra deze zijn vastgesteld, uit te geven. Goedgevonden wordt daarover te besluiten, zoodra de verdere gang van zaken bekend zal zijn.

De praeses verwelkomt de Commissie van advies in de zaak, met Dr Geelkerken in geding, en geeft haar voor haar rapport het woord. Ds W. Breukelaar van Zaandam is rapporteur.

Hij deelt mede, dat de Hoogleraren der Theologische School te Kampen en die van de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit te Amsterdam, een tweetal vergaderingen hebben gehouden, en wel op Woensdag 7 en Donderdag 8 October l.l.; dat zij alle officieele stukken hebben ingezien; daarna geconfereerd hebben met de Commissie en dat het eenparig advies van alle Hoogleraren, aan de Commissie uitgebracht, aldus luidde:

1°. „dat de door Dr J. G. Geelkerken medegedeelde „coupure” uit zijn preek „over Catechismus Zondag III, bepaaldelijk gezien in het licht van zijn weigering „om te verklaren, dat hij „noch bedoeld noch gezegd” had, wat broeder Marinus „hem ten laste had gelegd, metterdaad aan de Classis recht gaf om hem nadere „verklaring van zijn gevoelen te vragen.

2°. „dat de antwoorden, door Dr J. G. Geelkerken op de hem gestelde vragen „gegeven, ook naar hun meening bedenkelijke uitlatingen bevatten, ten opzichte „van het gezag der Heilige Schrift.

3°. „dat naar hun oordeel iemand, die de historiciteit van het verhaal in Gen. „2 en 3 aantast, in strijd komt met de Heilige Schrift en met de Belfijdenis.

4°. „dat zij de Classis adviseeren om de vragen, die aan Dr J. G. Geelkerken „gesteld zijn, dato 8 Juli l.l., hem opnieuw voor te leggen, maar uit de eerste „vraag te laten vervallen „Genesis 1”, aangezien de bewuste preek-„coupure” „daarop geen betrekking had.

5º. „dat ingeval Dr J. G. Geelkerken in gebreke blijft deze vragen te beantwoorden, of naar het gevoelen van de Classis onvoldoende antwoorden geeft, „zij de Classis aanraden, afgezien van de voorloopige maatregelen, welke deze „meent te moeten nemen, zich wegens het gewicht der zaak tot de Particuliere „Synode te wenden, met het verzoek ten spoedigste een vervroegde Generale „Synode te doen bijeenkomen, ten einde over deze zaak in haar geheel een „beslissing te nemen.”

De Hoogleraren meenden met dit advies te kunnen volstaan en oordeelden, dat het niet noodig was deze Classicale vergadering bij te wonen.

Nadat dit prae-advies aan *de Commissie* was ter hand gesteld, heeft deze *zich oogenblikkelijk tot het Moderamen gewend* en dit uitgenoodigd in verband met het beslotene ter vorige vergadering *de Classis* weer *samen te roepen tegen Dinsdag 13 October, en Dr Geelkerken te doen citeeren* op deze vergadering *tegen 11 uur des morgens*.

Gezien het prae-advies der Hoogleraren, naar wier oordeel in de laatst geformuleerde vragen, behoudens een kleine wijziging, geen verandering behoort te worden aangebracht, stelt *de Commissie aan de vergadering voor*:

1e in de eerste vraag in plaats van de woorden „Genesis 1, 2 en 3”, te lezen „Genesis 2 en 3”;

2e aan Dr Geelkerken, als hij, gehoorgevende aan de tot hem gerichte citatie voor Uwe vergadering, verschijnt dezelfde vragen voor te leggen, zooals die zijn vastgesteld in Uwe vergadering van den 8sten Juli l.l., behoudens de sub 1 genoemde wijziging.

Voorts *adviseert de Commissie* aan Ds B. van Schelven op te dragen de vragen aan Dr J. G. Geelkerken te stellen.

Eene algemeene bespreking volgt. Br J. K. van Loon, afgevaardigde van Amsterdam-Zuid, zegt, dat hij niet zonder ontroering het woord vraagt. Weer wordt in punt 1 van het prae-advies der Hoogleraren gezegd, dat Dr J. G. Geelkerken geweigerd heeft zich te verklaren in den zin van „noch bedoeld, noch gezegd”. Dit wordt weer verkeerd in het geding gebracht; men moet deze weigering bezien in het licht der historie. Hij kòn er niet aan voldoen, al was hij niet onwillig. *Hij kan het advies der Hoogleraren niet aanvaarden. Ook Ds Sillevs Smitt van Laren* kan met het advies *niet medegaan*. Hij wil nogmaals *duidelijk weten, hoe de weigering van Dr J. G. Geelkerken en de preek-coupure zich verhouden*.

Hiertegen wordt door *Ds J. L. Schouten van Amsterdam namens de Commissie opgemerkt*, dat hij de houding van Ds Sillevs Smitt niet kan begrijpen. Deze heeft toch indertijd ook gestemd voor het: „noch bedoeld, noch gezegd”. *Hij stelt de historie der zaak nog eens in het licht*. Begonnen werd met uit te spreken: „Wij zijn geen ketterjagers”. De coupure wilde men van uit het meest gewenschte licht bezien, om met behoud der waarheid en eenigheid der leer Dr J. G. Geelkerken zooveel mogelijk te sparen. Over de coupure is zeer breed met Dr Geelkerken gehandeld op de Classicale vergadering, reeds van 18 Maart l.l., vóór de Deputaten ad Art. 49 K.O. uitgenoodigd waren. Toen Dr Geelkerken echter op die vergadering weigerde zich te verklaren, was aanstonds de vraag: moet het Onderteekening-formulier in werking gesteld worden? Dr Geelkerken had op die vergadering reeds uitgeroepen: „wil men van mij iets te weten komen omtrent deze zaken, welnu laat men, als men durft, het Onderteekening-formulier in

werking stellen. Men zal er lol van hebben." Toen is de hulp ingeroepen van Deputaten ad Art. 49 K.O. *In de vergadering van 1 April l.l.* is toen, waar Dr Geelkerken weigerde alsnog te verklaren: noch bedoeld, noch gezegd", door hem nader uitgesproken, dat hij zoo soepel mogelijk wilde zijn, en nadat de gevraagde verklaring was geformuleerd, zich uitspreken zou, of hij deze zou onderteekenen, ja dan wel neen. 't Is niet onmogelijk, dat dit geschied is mede door den invloed van een ernstig gesprek, dat Ds Sillevius Smitt met hem gevoerd had in de pauze, toen de Commissie van vijf vergaderde, een gesprek, waarin Ds Sillevius Smitt aan Dr Geelkerken toevoegde: „ge hebt het psychologisch moment laten voorbijgaan." *Toen heeft op die vergadering Dr Geelkerken zijn kerkrechtelijke bezwaren laten varen om mede te helpen aan een oplossing. 't Ging toen niet meer over de vraag, of hij een verklaring zou afleggen; daartoe was hij nu bereid, maar wát hij zou verklaren, dus over den inhoud.* Toen is door de Commissie van acht de verklaring opgesteld, welke door de Classis aanvaard werd. Daarop heeft Dr Geelkerken in verband met de vraag van den praeses, of hij deze verklaring wilde aanvaarden, een onderhoud aangevraagd met de Commissie. Men is toen in „het kamertje" aan 't confereeren geweest. Dr Geelkerken maakt in zijn laatste brochure daar *een sensatiestuk* van. Maar *er bestaat geen geheim van het kamertje.* Daar is toen breed gesproken, ook hierover, dat de Classis, zooals Dr Geelkerken wilde, de coupure voor haar rekening zou nemen, maar dat kon zonder meer niet gedaan worden, omdat Dr Geelkerken *in dat kamertje, toen die coupure met hem besproken werd, wel heeft gezegd: „ik bedoel het niet mythisch, niet symbolisch enz.," maar op de vraag: „hoe bedoelt ge het dan wel?" wilde hij zich niet verklaren, of 't Onderteekeningensformulier moest in werking gesteld worden.* En de door de Classis aanvaarde verklaring wilde hij niet onderteekenen; wel een eigen opgestelde formule, waaruit toch ook bleek, dat hij zijn bezwaren tegen de behandeling der zaak van br. Marinus in tweeder instantie en zijn kerkrechtelijke en moreele bezwaren om een verklaring af te leggen, had laten vallen. Maar de Classis kon hierin niet treden, omdat zij dan de coupure voor haar rekening moest nemen, wat zij nimmer, en nu na alles, ook van het kamertje, niet meer kon. Hierop is de Commissie van vijf *met een tweede advies gekomen, dat, 't was reeds laat geworden, zeer beknopt was opgesteld, dat op de volgende samenkomst na de schorsing der vergadering uitgebreid werd ingediend, en waarin juist over de coupure wordt gesproken, gelijk reeds aanstonds was opgemerkt bij de korte bespreking over de eerste redactie.* De weigering van Dr Geelkerken stond wel degelijk toen in verband met den inhoud der coupure, gelijk die met hem besproken is „in het kamertje". *Ds Schouten besluit met uit te spreken, dat de opzieners van Amsterdam-Zuid naar zijn meening mee schuld hebben aan den gang van deze procedure, hetgeen door de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid wordt tegengesproken.*

De rapporteur, *Ds W. Breukelaar van Zaandam, merkt namens de Commissie allereerst op, dat alle officieele stukken den Professoren ter hand zijn gesteld en dezen geheel zelfstandig hun oordeel hebben gevormd. Verder wil hij, waar Ds Schouten gesproken heeft over het geheim van „het kamertje" spreken in verband met loopende geruchten over het geheim*

van „het briefje”, ook een sensatie-stuk uit Dr Geelkerken's laatst verschenen (derde) brochure. De Commissie is niet de spreekbuis geweest van een ander, gelijk zekere geruchten het voorstellen. 't Advies is door Ds Breukelaar op zijn studeerkamer *alleen opgesteld* en daarna *alleen besproken en vastgesteld op de Commissie-vergadering*. De Commissie heeft nooit gezegd, dat men niet met anderen heeft gesproken of ook geen kerkrechtelijke adviezen zijn gevraagd. Maar het advies en de vragen zijn geheel zelfstandig opgesteld. Wel heeft Ds B. van Schelven in het *bewuste briefje Prof. Dr H. H. Kuyper uitgenoodigd om eene samenspreking met de Commissie te hebben over vragen van kerkrechtelijke aard.*¹⁾ Dit recht heeft iedereen. Maar verder is over niets gevraagd of met niemand gesproken, gelijk ook de vragen alleen dogmatisch en confessioneel van inhoud zijn. (Zie notulen pag. 59—60, in deze missive pag. 22 2e alinea). En wie meer of anders durft zeggen, is een lasteraar. *De kwalificatie van dengene, aan wien het briefje, dat gevonden werd, ter hand is gesteld*, en die het niet onmiddellijk doorzond naar den steller, kan gevoegelijk nagelaten worden.

Ds S. G. de Graaf van Amsterdam stelt er prijs op, om, waar zijn naam ook voorkomt in de laatst verschenen brochure (de derde) van Dr Geelkerken, te verklaren wat tot bevestiging van wat Ds Schouten en Ds Breukelaar hebben gezegd, kan dienen. Eerst was hij door het advies der Commissie niet tevreden gesteld, maar na de openbaring van wat in het kamertje was gepasseerd, op de vergadering van 1 en 22 April, begreep hij zeer goed, dat de weigering van Dr Geelkerken zeer nauw in verband stond met den inhoud der coupure. Hij begreep toen ook, dat in wezen de tweede redactie van 22 April niet anders was dan een uitbreiding van de eerste van 1 April. Ten slotte heeft het hem zeer getroffen, dat Dr Geelkerken op zoo pertinente wijze schreef over dingen, die hij van derden moet gehoord hebben.

Ds Sillevs Smitt verklaart meer licht te hebben dan ooit te voren, ook wat betreft „het briefje” en „het kamertje”. Ook blijft hij van gevoelen, dat Dr Geelkerken had moeten zeggen: „bedoeld noch gezegd”. Dat was zijn plicht als Christen geweest. Hij houdt zich echter overtuigd, dat Dr Geelkerken voor zijn besef zijn kerkrechtelijke bezwaren nooit heeft laten varen; hij was van oordeel dat er wantrouwen tegen hem was en daarom was hij zoo op zijn stuk om een antwoord te weigeren. Was er niet een stem gehoord van een Commissielid: „Hij gaat er uit!”

Ds Schouten stelt er prijs op, dat Ds Sillevs Smitt zich nader verklare, wie dat gezegd zou hebben. Ds Sillevs Smitt verklaart, dat Ds Schouten dat niet heeft uitgesproken.

Br. Bomas, lid der Commissie, spreekt naar aanleiding van hetgeen Ds Sillevs Smitt sprak, uit, dat hij zich in een particulier gesprek alleen „voorwaardelijk” heeft uitgelaten, en hij tot het laatste toe zou conciliant mogelijk is geweest. Hij betreurt het zeer, dat Ds Sillevs Smitt zich op deze manier heeft uitgelaten.

Deze laatste handhaaft zijn bewering, dat het geen losse uitlating was in een particulier gesprek; integendeel, hij heeft aanstonds gezegd, dat hij dergelijke uitlatingen zeer betreurde. En hij verklaart het stijfhoofdige van

¹⁾ N.B. Zie voor den inhoud van het briefje pag. 24 dezer memorie.

Dr Geelkerken uit dergelijke zaken, die hem van zelf ter oore zijn gekomen. Het spijt hem zeer.

Het spijt Ds J. L. Schouten, dat deze zaak onmiddellijk is gezet in het teeken van wantrouwen. De Commissie, benoemd om in de zaak-Dr J. G. Geelkerken-Marinus in tweeder instantie te handelen, is begonnen uit te spreken, dat men nog moest denken, dat Dr Geelkerken rechtzinnig was. *Ds Vonkenberg is verder vrijwel uitgeschakeld geweest* door ziekte in zijn gezin en heeft ook geen samensprekingen gehad, naar verluidde, met Ds A. v. Dijken of eenige bezwaarde broeders uit Amsterdam-Zuid.

Hiermede wordt *deze zaak voor beëindigd beschouwd*.

De besprekingen over het voorgestelde door de Commissie worden gesloten en *het advies door de vergadering aangenomen* en dus tot haar besluit gemaakt. (Zie voor dit besluit pagina 56 dezer missive, onderaan).

Besloten wordt om onzuivere publicatie's te voorkomen, het advies der Hoogleraren en het naar dat advies voorgestelde advies der Commissie, dat nu besluit der vergadering is geworden, te publiceeren dezen zelfden dag in „*De Standaard*”. Gezorgd zal worden, dat Dr J. G. Geelkerken tevoren deze stukken thuis heeft.

De praeses deelt mede, dat *Dr J. G. Geelkerken in antwoord op de tot hem door de vergadering gerichte citatie het volgend schrijven heeft ingezonden*:

„*Aan de Classis Amsterdam der Gereformeerde Kerken in Nederland.*”

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren,

Het schrijven, d.d. 8 October 1925 door Uw moderamen namens Uwe Classis aan mij gericht, werd den 9dezer tegen den avond door mij ontvangen. Ambtsbezigheden verhinderden mij ten eenenmale er eerder dan nu op te antwoorden.

De inhoud van genoemd schrijven geeft mij aanleiding het navolgende onder de aandacht Uwer vergadering te brengen:

I. Dat Uw Moderamen schrijft: „Op last der Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken in Nederland hebben wij de eer *U nogmaals* (ik onderstreep G.) te citeeren om te verschijnen in de Classicale vergadering op Dinsdag 13 October a.s. des voormiddags te 11 uur” — plaats wordt niet genoemd — komt mij voor niet juist te zijn. Immers, tot nog toe ben ik nog nimmer geciteerd „om te verschijnen in de Classicale vergadering op Dinsdag 13 October a.s. des voormiddags te 11 uur,” of in eenige andere classicale vergadering, welke ook. Een citatie van zoodanige strekking heeft mij althans te voren nog nimmer bereikt. Wel heeft Uwe „Commissie van advies, die de Classicale vergadering heeft te adviseeren inzake het door (mij) ingezonden schrijven, d.d. 5 September j.l.” mij tot tweemaal toe — bij schrijven van 14 en van 18 Sept. j.l. — geciteerd voor haar vergaderingen, resp. op 17 en 21 Sept. j.l. en ook heeft Uw *actuarius* bij schrijven van 9 Sept. j.l. en in opdracht van Uw vergadering mij mededeeling gedaan van Uw besluit, d.d. 9 Sept. j.l., „dat (ik mij) beschikbaar houde voor de vergadering van 23 September a.s., indien deze het noodig oordeelt (mij) in haar midden te zien,” doch een en ander was *niet* een „citeeren” „om te verschijnen in de Classicale vergadering”. Bovengenoemd „nogmaals” is dus in strijd met de werkelijkheid.

II. Nu „op last” Uwer vergadering niet „nogmaals”, doch *voor de eerste maal* geciteerd om te verschijnen in Uwe vergadering, moet ik Uwe vergadering allereerst m.m. hetzelfde verzoeken als ik, — echter zonder daarop een bevredigend

antwoord te ontvangen — reeds tot tweemaal toe vroeg aan bovengenoemde „Commissie van advies” — de eerste maal berichtte deze mij, dat er in de Kerkenorde geen artikel handelt over „citeeren”, maar dat mij „toch stellig bekend zou zijn, dat een kerkelijke vergadering het recht heeft personen, wier zaken zij heeft te behandelen, te citeeren en de geciteerden gehouden zijn daaraan te voldoen,” de tweede maal ontving ik op mijn vraag om inlichtingen van haar in het geheel geen antwoord —, n.l. aan welk Artikel der Kerkenordering, eventueel aan welke andere kerkelijke bepaling, hetzij in, hetzij buiten het Onderteekingsformulier, Uwe vergadering het recht meent te mogen ontleenen om mij te „citeeren om in de Classicale vergadering te verschijnen”. Mij is zulk een Artikel der Kerkenordering of zulk een andere Kerkelijke bepaling niet bekend.

III. Niet gewoon om in een vergadering te verschijnen zonder althans eenigermate te weten, wat ik in zulk eene vergadering te doen heb en wat daarin van mij verlangd zou kunnen worden, moet ik Uwe vergadering al verder verzoeken, mij wel te willen inlichten omtrent het doel, waarmede Uwe Classis „de eer” heeft mij „te citeeren om te verschijnen in de Classicale vergadering op Dinsdag 13 October a.s. des voormiddags te 11 uur”, en de wijze, waarop zij dit doel zich voorstelt te bereiken. Uw schrijven van 8 October j.l. zwijgt daarover ten eenenmale. En wel bevat Uw, mij bij schrijven van Uwen actuarius, d.d. 23 Sept j.l. ter kennis gebracht besluit van denzelfden datum de mededeeling, dat ik geciteerd zou worden, „opdat door mondelinge ondervraging nadere verklaring „van (mijn) gevoelens moge worden verkregen”, doch

¹⁰ begrijp ik vooralsnog niet, hoe een nadere verklaring van mijn gevoelens nog mogelijk zal zijn, nu ik, gelijk Uwe vergadering in mijn antwoord op Uw vijf vragen, d.d. 5 Sept. j.l. nadrukkelijk schreef in bedoeld antwoord reeds, „waar blijkbaar Uwe vergadering door allerlei oorzaken buiten mijn schuld mijn vorig antwoord niet goed heeft gelezen en begrepen,” „zooveel mij maar eenigszins mogelijk was, getracht (heb) door nadere toelichting en aanvulling de belemmering voor het recht verstaan van mijn gevoelens bij Uwe vergadering uit den weg te ruimen,” en „zakelijk..... althans tot volledige uiting van mijn gevoelens aan het gezegde niets meer toe te voegen (heb)”;

²⁰ heeft Uwe vergadering mij bij haar schrijven d.d. 23 Sept. j.l. wel laten weten, dat zij dien dag besloot:

1. „te constateeren, dat Dr J. G. Geelkerken in zijn schrijven, d.d. 5 Sept. 1.1. de hem gestelde vragen niet heeft beantwoord, zooals deze hem voorgelegd waren en hij mitsdien in gebreke is gebleven behoorlijk te voldoen aan hetgeen waartoe het Onderteekingsformulier hem verplichtte;

2. uit te spreken, dat Dr J. G. Geelkerken tot nu toe bij de schriftelijke behandeling zijner zaak doorgaans zijn gevoelens betreffende de punten, die in de hem gestelde vragen hem zijn voorgelegd, heeft uitgedrukt in voor onderscheiden uitlegging vatbare bewoordingen, en daarbij meestal in omslachtige redeneeringen om de vragen is heengegaan”

maar tot heden onthield mij Uwe vergadering de mededeeling der gronden en overwegingen, waarop h.i. deze apodictische beweringen berusten, terwijl ik toch meen er recht op te hebben die te vernemen, alvorens in billijkheid van een verdere ondervraging sprake mag zijn;

³⁰ mag ik Uwe vergadering niet verzwijgen, dat Uwe overweging, dat „verdere voortzetting der schriftelijke behandeling..... onprofijtelijk is te achten en mondelinge ondervraging noodzakelijk zal zijn,” m.i. niet juist en ten zeerste bedenkelijk is:

a. omdat de grond, waarop zij blijkens Uw besluit van 23 Sept. 1.1. sub 2, rust, m.i. onhoudbaar is;

b. omdat wel niemand in een ernstig geding over zoo diepe problemen als tusschen Uwe vergadering en mij aanhangig zijn, aan een mondelinge behandeling boven een schriftelijke de voorkeur zal geven, te minder waar, gelijk herhaaldelijk bleek, zelfs bij de schriftelijke behandeling reeds zooveel misverstand rees;

c. omdat de wederzijdsche, persoonlijke verhouding tusschen Uwe vergadering, en met name sommige harer leden en adviseurs eener- en mij anderzijds toch zeker ook naar Uw gevoelens thans van zoodanigen aard is, dat een persoonlijke ontmoeting en een mondeling onderhoud wel het allerlaatste moet geacht worden, waartoe in de gegeven omstandigheden onder redelijk denkende en zedelijk hoogstaande mannen zou dienen te worden overgegaan;

⁴⁰ zijn mij uit semi-officieele berichten in de pers en mondelinge, m.i. betrouwbare mededeelingen van kerkeraadsliden van Amsterdam-Zuid, die, hetzij als afgevaardigden, hetzij als belangstellenden, de Classicale vergadering van 23

September hebben medegemaakt, zoodanige inlichtingen omtrent de wijze, waarop Uwe vergadering „de mondelinge ondervraging” zich voorstelt te doen plaats hebben, ter kennis gekomen, dat ik deze wijze van mondelinge ondervraging vooralsnog niet anders dan kerkrechtelijk algeheel ontoelaatbaar en zedelijk volstrekt verwerpelijk oordeelen kan.

IV. Met aandrang Uwe vergadering om boven omschreven inlichtingen verzoekend, bericht ik haar ten overvloede nogmaals nadrukkelijk:

- 1° dat ik nog steeds ten volle willig en bereid ben om te voldoen aan alles, waartoe het Kerkrecht en in casu met name het Onderteekingsformulier mij verplicht;
- 2° dat ik er beslist op staan moet, dat mij geen verplichtingen worden opgelegd, die ons Gereformeerd Kerkrecht niet kent;
- 3° dat, indien mijn schrijven van 5 Sept. l.l. aan Uwe vergadering, waarin ik mijn gevoelen volkomen heb uitgedrukt, haar niettemin aanleiding mocht geven, tot het weer stellen van „vragen”, ik deze van haar tegemoet zie.

Met beleefde groeten,

Amsterdam,
11 October 1925.

(w.g.) Dr J. G. GEELKERKEN.

De Commissie van advies brengt rapport uit inzake het antwoord van Dr J. G. Geelkerken op de tot hem gerichte citatie. Het advies luidt aldus:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken in de Classis Amsterdam, gelezen het schrijven van Dr J. G. Geelkerken, d.d. 11 October, besluit:

1. Ernstig af te keuren, dat Dr J. G. Geelkerken niet is verschenen en mitsdien geen gevolg heeft gegeven aan de tot hem gerichte citatie, waardoor hij „in gebreke” is gebleven behoorlijk te voldoen aan hetgeen waartoe het Onderteekingsformulier hem verplichtte, aangezien dit formulier eischt „te allen tijde bereid en willig te zullen zijn,” nadere verklaring van gevoelen te geven;

2. Uit te spreken:

- a. dat het niet bij Dr Geelkerken, maar bij de Classis staat te bepalen op wat wijze deze nadere verklaring van zijn gevoelen wil vragen;

- b. dat het citatierecht historisch vaststaat en zeer beslist door het Onderteekingsformulier wordt verondersteld;

- c. dat Dr J. G. Geelkerken bij de laatste citatie wel voor het eerst voor de vergadering der Classis is geciteerd, maar deze citatie reeds de derde was, die namens de Classis tot hem gericht werd;

3. te verklaren, dat, ten gevolge van de feiten, dat Dr J. G. Geelkerken in gebreke is gebleven de hem gestelde vragen behoorlijk te beantwoorden en eveneens in gebreke is gebleven voor de vergadering te verschijnen, toen hij daartoe geciteerd werd, de Classis ten volle gerechtigd is, hem krachtens het Onderteekingsformulier *ipso facto* van zijn dienst gesuspendeerd te verklaren, doch in het belang der zaak beter is te achten, hiertoe thans nog niet over te gaan;

4. vooralsnog geen verdere maatregelen te nemen, om als Classis Dr J. G. Geelkerken nader, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling aangaande zijn gevoelen te vragen, omdat hij mondelinge ondervraging heeft afgewezen en verdere schriftelijke ondervraging thans ook met het oog op de door Dr J. G. Geelkerken gegeven ontijdige, deels onjuiste en verdachtmakende publicaties niet profijtelijk is te achten;

5. te besluiten, aan de Particuliere Synode, die D. V. 14 October a.s. bijeenkomt, te verzoeken, dat zij ten spoedigste de Generale Synode doe bijeenkomen, opdat deze over de zaak-Dr J. G. Geelkerken in haar geheel beslisse, en zulks omdat:

- a. de zaak, die in geding is, de Belijdenis en het gezag der Heilige Schrift raakt en mitsdien van hoog gewicht is, gelijk ook Dr J. G. Geelkerken erkent, als hij zegt, dat „diepe problemen” tusschen hem en de Classis aanhangig zijn, terwijl tevens deze zaak een algemeen belang betreft, dat alle Kerken aangaat;

- b. de Classis en de Particuliere Synode hiermede zijn in de historische lijn, zooals blijkt uit de behandeling van de zaak der Remonstranten, waarover niet door eenige Classis of Particuliere Synode eene beslissing is genomen, maar deze aan de Generale Synode is overgelaten;

- c. de beroering, die de zaak-Geelkerken bij de Kerken in breeden kring heeft verwekt, gewenscht maakt, dat zoo spoedig als mogelijk is de Generale Synode uitspraak doe, waartoe ook de Hoogleraren adviseeren;

6. Dr J. G. Geelkerken ernstig te vermanen, dat hij aflate van zijn tot nu toe gevolgde gedragslijn om door publicatie's de publieke opinie te bewerken, wat tot een eenzijdige en veelszins onjuiste voorstelling aanleiding gaf;

7. van dit besluit mededeeling te doen aan Dr J. G. Geelkerken en aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, en dit besluit op te nemen in het kort verslag.

8. Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid te berichten, dat de Classis ten zeerste betreurt, dat hij niet gepoogd heeft Dr J. G. Geelkerken af te houden van den door hem ingeslagen weg en dringend den Kerkeraad vermaant allen invloed aan te wenden, om Dr J. G. Geelkerken te bewegen, dat hij op den ingeslagen weg niet voortga.

De praeses dankt de Commissie voor haar breed advies en brengt *punt voor punt in behandeling*.

Punt 1 wordt aangenomen.

Punt 2a eveneens. Amsterdam-Zuid verklaart zich tegen.

Punt 2b wordt aangenomen.

Punt 2c eveneens. Amsterdam-Zuid is tegen.

Bij *punt 3* spreekt *Ds Sillevs Smitt* uit, dat hij de antwoorden van Dr Geelkerken voldoende heeft geacht en zich dus met *punt 3* niet kan vinden. *Amsterdam-Zuid* verzet zich ook tegen deze conclusie, wijl Dr J. G. Geelkerken herhaaldelijk blijk heeft gegeven antwoord te willen geven. *Deze meening wordt door anderen ten sterkste weersproken*. Dr J. G. Geelkerken is in deze niet ten allen tijde willig en bereid geweest. Verder komt bij monde van *Ds D. Sikkel van Amsterdam de vraag ter sprake, of Dr J. G. Geelkerken niet ipso facto zich zelf heeft gesuspendeerd*, waar hij aan de tot hem gerichte citatie om op deze vergadering te verschijnen, geen gehoor heeft gegeven. Dit feit is toch niet weg te cijferen. *Hierop wordt gewezen, dat de Classis volkomen gerechtigd is, maar nog niet verplicht is te beslissen en de uitspraak te doen*. 't Belang der Kerken brengt mede, dat Dr J. G. Geelkerken vooralsnog heden niet gesuspendeerd wordt. *De suspensie treedt eerst in, als de Classicale vergadering dit verklaart*. De constatering berust bij de Classis, gelijk ook blijkt uit de Acta van de Generale Synode van Leeuwarden (Pag. 113). Hierna wordt *punt 3 aangenomen*. Amsterdam-Zuid en *Ds Sillevs Smitt* verklaren zich tegen.

Punt 4 wordt aangenomen. Eveneens *punt 5 en 6* in den redactioneelen vorm, hier te voren aangegeven. Eveneens *punt 7*.

Verder wordt gesproken over *het besluit*, dat de Commissie onder *punt 8* voorstelt aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid namens de Classicale vergadering te berichten. *Ds Sillevs Smitt* zou dit weg willen laten, wijl Amsterdam-Zuid genoeg de meening der Classis kent. De liefde voor hun predikant, Dr J. G. Geelkerken, spreekt toch uit alles, al is die liefde in sommige opzichten een dwaze liefde. *De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid spreken zich op dergelijke wijze uit*. De Kerkeraad houdt wel degelijk toezicht op de leer. En als Dr Geelkerken iets publiceert, dan doet hij dat voor eigen rekening. *Een der ouderlingen van Amsterdam-Zuid, br. Van Vulpen*, verkrijgt het woord, en verklaart, dat in den Kerkeraad ook wel andere gevoelens vertegenwoordigd zijn. Hij voor zich twijfelt, evenals deze broeders, niet aan de goede motieven, die de Classis bij de behandeling dezer zaak hebben geleid. Hij is het er mede eens, dat de Kerkeraad vermaand moet worden. Wat de minderheid in den Kerkeraad ook heeft geprotesteerd, 't is alles vergeefs geweest. *Ds Schouten wijst op het feit*,

dat de Kerkeraad geen woord van afkeuring heeft doen hooren over de eenzijdige publicatie's, door Dr Geelkerken, gedaan. *De actuaris leest* uit de notulen der vergadering van 23 September l.l., Artikel 24, voor, dat de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid mededeelen, dat de Classicale vergadering volgens de meening van den Kerkeraad geen recht had Dr Geelkerken te citeeren, waarom hij hem ook adviseerde aan de citatie geen gehoor te geven. Wellicht zal de Kerkeraad dit weer doen, als het woord „citeeren” niet vervalt, omdat Dr Geelkerken zich niet mag laten vangen. *Beiden*, Ds Schouten en Ds Knoppers, *oordeelen*, dat dit feiten zijn, die het voorgestelde, dat aan Amsterdam-Zuid zal gemeld worden, ten volle rechtvaardigen.

Hierna wordt *de uitspraak omtrent Amsterdam-Zuid's handelwijze vastgesteld*. Amsterdam-Zuid protesteert en Ds Sillevs Smitt is tegen.

Besloten wordt alles in 't kort verslag op te nemen, ook het bericht aan Amsterdam-Zuid. Tegen dit laatste verklaren zich 4 stemmen, eveneens Amsterdam-Zuid.

De praeses dankt de Commissie voor haar gewichtigen arbeid, die met allen ernst en voorzichtigheid is verricht; *constateert, dat de Classis* in deze zaak zeer ernstig is te werk gegaan. Hij gaat voor in dankgebed. De vergadering wordt gesloten.

(Notulen der vergadering van 13 October 1925, artikel 35-37, 39, 40, 48-50, pagina 128-133, 134-138, 141-144).

December 1925.

De Actuaris,

B. A. KNOPPERS.

MEMORIE der Classis Amsterdam

van de Gereformeerde Kerken in Nederland betreffende de zaken, in geding met den Raad van de Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, naar aanleiding van de handelingen van genoemde Classis in de zaak-Dr J. G. GEELKERKEN, bevattende de officiële gegevens uit de notulen der vergaderingen van genoemde Classis.

Opgesteld op last der Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken door haar actuarius en goedgekeurd en vastgesteld op haar vergadering van Woensdag 9 December 1925.

MEMORANDUM—ZAAK AMSTERDAM-ZUID.

	Blz.	
1. <i>Eerste bezwaarschrift br. H. Marinus met afschrift zijner missive aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid</i>	3— 4	VERGADERING 11 JUNI 1924.
2. Besluit benoeming eener Commissie	4	
1. <i>Eerste rapport Classicale Commissie</i>	5— 6	VERGADERING
2. Preekcoupure	6	10 SEPT. 1924.
3. Besluit Classis	6	
1. <i>Tweede bezwaarschrift br. H. Marinus</i>	7— 9	VERGADERING
2. Benoeming eener Commissie	9	10 DEC. 1924.
1. Tweede rapport Commissie ingediend	9	VERGADERING
2. Besluit voortgezette vergadering	9	11 MAART 1925.
1. <i>Tweede rapport Commissie gelezen</i>	9—11	VERGADERING
2. <i>Amsterdam-Zuid's meening</i>	11	18 MAART 1925.
3. Besluit Classis	12	
4. <i>Weigering Dr Geelkerken om verklaring af te leggen</i>	12	
5. <i>Besluit Classis hulp in te roepen van Deputaten ad Art. 49 K.O.</i>	12	
1. <i>Nadere formulering bezwaar Amsterdam-Zuid en Dr Geelkerken van 18 Maart l.l.</i>	13	VERGADERING 1 APRIL 1925.
2. <i>Vragen en advies der Deputaten ad Art. 49 K.O. ook over deze bezwaren van Amsterdam-Zuid</i>	13—14	
3. Besluit Classis	14	
4. <i>Weigering Dr Geelkerken en de verklaring daarbij</i>	14—15	
5. <i>Amsterdam-Zuid verklaart deze zaak te behandelen en te zullen behandelen in de Kerkeraadsvergaderingen met diakenen</i>	15	
1. <i>Bezwaren tegen de afvaardiging van Amsterdam-Zuid</i>	15—17	VERGADERING
2. <i>Afkeuring vertrouwelijk schrijven van Amsterdam-Zuid aan de Kerken der Classis</i>	17—20	22 APRIL 1925.
3. <i>Instructie Amsterdam-Zuid met bezwaren tegen de behandeling der zaak, gelijk zij tot op heden is geschied</i>	20—22	
4. <i>Advies Deputaten en meening Amsterdam-Zuid daarover</i>	22—24	
5. Besluit Classis	24	

		Blz.
VERGADERING 27 MEI 1925.	1. Opmerking, dat het bezwaarschrift van br. Van Kooten on- ontvankelijk was	24
	2. <i>Bezwaar en protest Amsterdam-Zuid tegen het besluit der Classis om vragen aan Dr Geelkerken te stellen</i>	24—25
VERGADERING 10 JUNI 1925.	1. <i>Appèl Amsterdam-Zuid op de Particuliere Synode van Noord- Holland inzake de besluiten der Classis van 22 April en 27 Mei 1925</i>	25—26
VERGADERING 17 JUNI 1925.	Van de zijde van Amsterdam-Zuid niets	26
VERGADERING 23 JUNI 1925.	1. <i>Amsterdam-Zuid zal straks publiceeren in haar Kerkbode</i>	26
	2. <i>Rapport over deze vergaderingen hoort niet thuis op de ver- gaderingen van den Kerkeraad met diakenen, gelijk A'dam- Zuid doet</i>	26
VERGADERING 8 JULI 1925.	Van de zijde van Amsterdam-Zuid niets	26
VERGADERING 15 JULI 1925.	1. <i>Vraag der Commissie of Amsterdam-Zuid aan Dr Geelkerken heeft geadviseerd om te antwoorden</i>	27
	2. <i>Appèl Amsterdam-Zuid van het besluit om van Dr Geelkerken categorische antwoorden te vragen, op de Particuliere Synode van Noord-Holland</i>	27
VERGADERING 9 SEPT. 1925.	1. <i>Over de afvaardiging van Amsterdam-Zuid van twee ouder- lingen als primi</i>	27—28
VERGADERING 23 SEPT. 1925.	1. Amsterdam-Zuid wil considerans en advies der Commissie over het schrijven van Dr Geelkerken laten drukken en de vergadering verdagen	28
	2. <i>Amsterdam-Zuid en het recht der Classis om Dr Geelkerken te citeeren</i>	28
VERGADERING 13 OCT. 1925.	1. <i>Bezwaar Amsterdam-Zuid tegen het advies der Hoogleraren</i>	29
	2. <i>Missive Amsterdam-Zuid over een schrijven van den Kerkeraad aan bedoelde Hoogleraren</i>	29
	3. <i>Verzoek van Amsterdam-Zuid om 2 afschriften te mogen ontvangen. 't Eene ingewilligd, 't andere niet</i>	29
	4. <i>Bericht aan Amsterdam-Zuid inzake haar houding tegenover Dr Geelkerken</i>	29—30
	5. <i>Toezending aan Amsterdam-Zuid van de conclusie's der Classis in de zaak Dr Geelkerken</i>	30—31

De actuarius der Classis,

December 1925.

B. A. KNOPPERS.

Op de *vergadering* van de Gereformeerde Kerken, binnen het ressort der Classis Amsterdam, *gehouden Woensdag 11 Juni 1924*, werd gelezen *een bezwaarschrift van broeder H. Marinus*, belijdend lid der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid in volle rechten, *betrekking hebbend op eene predicatie van Dr J. G. Geelkerken*, Dienaar des Woords bij genoemde Kerk, *over Zondag 3 van den Heidelberger Catechismus*. Dit *bezwaarschrift luidde als volgt*:

VERGADERING
WOENSDAG
11 JUNI 1924.

1. Bezwaarschrift
br. H. MARINUS
met afschrift
zijner missive aan
den Kerkeraad
van
Amsterdam-Zuid.

Amsterdam, 13 Mei 1924, Vlietstraat 22.

2. Besluit Classis
tot benoeming
eener Commissie.

Aan de Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken in Nederland, alhier.

WelEerwaarde Heeren,

Ik heb met mijn schrijven van 26 Maart l.l. aan den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid (van welke Kerk ik lidmaat ben) medegedeeld, dat ik bezwaren heb tegen de, in de avond-godsdiensttoefening op Zondag 23 Maart l.l., in de Schinkelkerk, door Dr J. G. Geelkerken verkondigde meening betreffende het Schriftverhaal van de verzoeking en den val des menschen in het Paradijs. Van dit mijn genoemd schrijven doe ik Uwe Classis hiermede een afschrift toekomen, uit hetwelk aan Uwe Classis moge blijken, wat door Dr Geelkerken verkondigd is en welke bezwaren daartegen bij mij zijn gerezen.

In zijne vergadering van Donderdag 3 April l.l. heeft de genoemde Kerkeraad mijn schrijven *ongegrond* verklaard. Hiervan werd mij door Wijkouderlingen mondelinge mededeeling gedaan.

Bij deze uitspraak van den Kerkeraad, die naar mijne vaste overtuiging ten eenenmale onjuist is, kan ik mij niet neerleggen.

Derhalve richt ik mij thans met mijne bezwaren tot Uwe Classis in het stellige en volle vertrouwen, dat door U als God-vreezende mannen zal worden overdacht en gedaan wat noodig is.

Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid heb ik kennis gegeven, dat door mij bij Uwe Classis de, door dien Raad voor ongegrond verklaarde bezwaren zijn ingediend.

Ten slotte deel ik nog mede, dat het mij bekend is, dat o.a. br. J. Vree, Baarsstraat 20, mijne bezwaren deelt.

Met Hoogachting

Uw dw. dr. en br. i. Christus,

(w.g.) H. MARINUS.

DE BIJLAGE, bij dit bezwaarschrift gevoegd, en bevattende afschrift van zijn schrijven aan den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, d.d. 26 Maart 1924, LUIDDE:

Amsterdam, 26 Maart 1924, Vlietstraat 22.

Aan den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid.

Ik wensch Uwen Raad mijne bezwaren kenbaar te maken tegen de, door Dominee Geelkerken in zijne predikatie van j.l. Zondagavond, bij de behandeling van Zondag 3 van den Heidelbergischen Catechismus geuite meening met betrekking tot de eerste overtreding van Adam en Eva in het Paradijs.

Volgens Dominee Geelkerken is het bericht, dat de Heilige Schrift van de bedoelde eerste overtreding geeft, niet als letterlijke waarheid op te vatten en als zoodanig dus ook niet neergeschreven. De Heilige Schrift — zegt hij — verschaft geene mededeeling over wat metterdaad door God als proef was gegeven en ook niet over de feitelijke toedracht der verzoeking tot — en de daad van den val, maar geeft in een voorstellingsvorm, onder een beeld, het verhaal, dat onze eerste voorouders in eenen proef bezweken zijn. Dit zou dan zoo gebeuren, omdat ons menscheijk, door de zonde geschaad bevattingsvermogen niet bekwaam is tot een recht kennen van datgene, wat toen, in het Paradijs, in zijne hooge sfeer, eigenlijk de beproeving des menschen heeft ingehouden. Om deze redeneering te verduidelijken gebruikte Dominee Geelkerken het beeld van den vakman, die over de kleuren met een blinde zou gaan spreken. Deze blinde zou daarvan even weinig kunnen begrijpen, als wij, indien de Heilige Schrift ons het *feit* der eerste overtreding en van den val des menschen zou hebben bericht, dat zouden vermogen te verstaan.

Tegen deze verkondiging, die:

1. de waarheid van het duidelijk bericht der Heilige Schrift over de eerste zonde der menschen, waar het de toedracht der feiten betreft, zoodanig niet loochent, dan toch minst genomen in twijfel trekt en als onwaarschijnlijk verkondigt;
2. daarvoor in de plaats schuift de waarschijnlijkheids-verkondiging van iets anders dan wat de Heilige Schrift vermeldt als te zijn geschied;
3. derhalve niet schroomt de Heilige Schrift tegen te spreken en daardoor maakt van opening des Woords, sluiting des Woords;
4. in hooge mate gevaarlijk is, met name voor de Jeugd, daar zij, tornende aan de waarheid van Gods Getuigenis, deze waarheid ondergraaft en den eerbied ervoor sloopst en afbreekt;
5. in strijd is met de belijdenis onzer Gereformeerde Kerken; verhef ik met klem mijne stem, aan Uwen Raad overlatende te doen, wat in deze ernstige zaak, tegenover God en de Gemeente des Heeren, aan uwen Raad staat te doen.

Hoogachtend,

Uw dw. dr. en br. i. Christus,

(get.) H. MARINUS.

Besloten wordt, nadat de afgevaardigden der Kerk van Amsterdam-Zuid toelichting hebben gegeven, deze missive in handen eener Commissie te geven, die zich ook in verbinding zal stellen met genoemde Kerk en met Dr J. G. Geelkerken. Op de volgende vergadering wordt het rapport ingewacht. In deze Commissie worden benoemd (op aanwijzing van den praeses) de predikanten Ds J. L. Schouten van Amsterdam, en Ds J. E. Vonkenberg van Huizen, en ouderling H. Bomas van Hilversum.

(Notulen der vergadering van 11 Juni 1924, Artikel 7, pagina 7, 1ste alinea, 3de alinea).

Coupure Preek 23 Maart 1924.

(Schinkelkerk)

„Het *ontstaan* van de zonde in ons geslacht — niet dus de allereerste *oorsprong* der zonde in het *heelal*, waarover wij zooveel spraken — wordt ons medegedeeld in het derde hoofdstuk van Genesis.

Ik weet wel, dat dit gedeelte der H. S. ons voor eigenaardige moeilijkheden plaatst. Zoo spreekt het van den staat der rechtheid, en dus van een tijdperk in de geschiedenis der menschheid, dat aan haar geschiedenis, zooals *wij* die alleen kennen, n.l., in zonde, voorafgaat. En gelijk van den staat der heerlijkheid hierna maals, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat dier rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in *deze* bedeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn Openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover *én* van dien staat der hemelsche heerlijkheid *én* van dien staat der rechtheid, in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeling ontleend. Anders zouden wij er niets van kunnen vatten, en Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blinde, een blindgeborene spreekt over de kleuren.

Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Genesis 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd, en zijn er schier evenveel „verklaringen” als geleerde uitleggers. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads,” „de slang en haar spreken,” „den boom des levens” enz.

Doch de gemeente late zich door dit alles niet van de wijs brengen. Vast staat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het *feit* van den zondeval, die heeft plaats gehad aan het begin der geschiedenis van ons menschelijk geslacht. Zooals de Catechismus zegt: „Vanwaar enz.”

Uwe Commissie is van oordeel, dat ook hier door den Kerkeraad een fout werd begaan.

Hij had niet aan broeder Marinus moeten laten mededeelen, dat diens bezwaren ongegrond waren, maar dat diens weergave van het gehoorde onjuist was.

Daarom heeft Uw Commissie de eer U de volgende conclusies voor te stellen:

.

In zake het bezwaarschrift van broeder H. Marinus.

1. Aan broeder Marinus te berichten, dat het uit het door de Classis ingestelde onderzoek is gebleken, dat de verklaring, dat de Kerkeraad zijn bezwaren ongegrond acht, voor misverstand vatbaar is, maar dat de Kerkeraad daarmee bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door broeder Marinus onjuist is weergegeven, en dat de Classis derhalve dezen broeder adviseert zich over deze zaak nader met den Kerkeraad te verstaan, opdat de kwestie van de tweeërlei lezing in den weg van broederlijke samenspreking tot oplossing moge worden gebracht.

2. Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid te berichten, dat de Classis van oordeel is, dat de Kerkeraad niet had moeten spreken van ongegrond zijn van de bezwaren van broeder Marinus, maar van het onjuist weergeven van het gehoorde.

Zij adviseert dan ook den Kerkeraad door een nadere samenspreking met broeder Marinus dezen van zijn niet goed hooren te overtuigen, wat den Kerkeraad des te gemakkelijker zal vallen, waar door Dr Geelkerken een schriftelijke verklaring aangaande het door hem gesprokene werd afgegeven, en de ouderlingen, die deze preek hoorden, verzekerden, dat de verklaring door Dr Geelkerken gegeven, zakelijk, der waarheid getrouw is.

Uwe vergadering bij al haar beraadslagingen de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

Namens de Commissie voornoemd:
(w.g.) J. L. SCHOUTEN
Rapporteur.

Deze conclusie's worden door de vergadering met algemeene stemmen aanvaard.

(Notulen der vergadering van Woensdag 10 September 1924, Artikel 10, pagina 20 en 21).

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 10 December 1924, werd een *hernieuwd bezwaarschrift van broeder H. Marinus gelezen*, waarin hij meldt, dat hij met de handelingen van zijn Kerkeraad, nadat de Classicale vergadering ten vorigen male eene conclusie in zijn zaak over eene prediking, door Dr J. G. Geelkerken gehouden, had aangenomen, niet kan instemmen, en zich nu opnieuw tot de Classis richt met het verzoek thans zijn zaak ten materiële te onderzoeken. *Dit hernieuwde bezwaarschrift luidde aldus:*

VERGADERING
VAN
10 DEC. 1924

1. 2de Bezwaarschrift
br. H. MARINUS.
2. Benoeming
Commissie.

Amsterdam, den 15den November 1924. Vlietstraat 22.

Aan de Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken in Nederland, te Amsterdam.

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Ik dank Uwe Classis zeer voor de mededeeling Uwer conclusie, inzake mijn bezwaarschrift contra Dr J. G. Geelkerken, aangenomen in de vergadering Uwer Classis van 10 September dezes jaars.

Met deze conclusie kan ik even weinig instemmen als met de ongegrond-verklaring mijner bezwaren door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Afgaande op de bewoordingen Uwer conclusie is er reden voor het vermoeden, dat aan de Commissie Uwer Classis, die deze aangelegenheid had te onderzoeken, door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid de overtuiging werd bijgebracht, dat niet mijne, maar wél zijne (des Kerkeraads) lezing van het onderhavige geval de juiste is. Immers wordt mij bericht, dat met de *ongegronde verklaring mijner bezwaren de Kerkeraad bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door mij onjuist is weergegeven* en dat de Classis *derhalve* mij adviseert mij over deze zaak nader te verstaan, opdat de kwestie van de tweeërlei lezing in den weg van broederlijke samenspreking tot oplossing moge worden gebracht. Intusschen vernam ik, bij gelegenheid van het huisbezoek, dat mij mijne wijk-ouderlingen, in opdracht van den Kerkeraad, in verband met deze aangelegenheid, immers naar aanleiding van Uwe conclusie, hebben gebracht, dat ter vergadering van den Kerkeraad, in welke Uwe Commissie voor deze zaak tegenwoordig was, door Dr Geelkerken aan Uwe Commissie een geschrift werd ter hand gesteld, zakelijk behelzende wat hij gezegd heeft.

De Kerkeraad van Amsterdam-Zuid heeft tegen mij persoonlijk geen enkel redelijk argument ter vernietiging mijner beschuldiging aangevoerd. Ik werd bestreden met het louter subjectieve gevoelen zijner gecommitteerden, de broeders wijk-ouderlingen Van Hartingsveldt en Lukkien. („*Wat hij gezegd heeft, weet ik niet, maar dat kan hij niet gezegd hebben,*” aldus br. Lukkien). Het is dan ook zeer begrijpelijk, dat Uwe conclusie, die, met verzwijging van Dr. Geelkerken's eigene verklaring, (wat haar, naar mijne bescheiden meening eenigszins onevenwichtig maakt) in hare bewoordingen zich bepalende tot het verband: „*nadere verklaring of opheldering van des Kerkeraads „ongegronde” broederlijk advies,*” mij niet alleen zeer teleurstelde, maar daarnaast ook grootelijks verwonderde. Het was mij geheel onverklaarbaar, hoe de Kerkeraad, die, had hij mij van mijn ongelijk kunnen overtuigen, dat zeker zou gedaan hebben, maar, gelijk ik reeds vermeldde, daarin ten eenenmale faalde, aan Uwe Commissie de zekerheid had vermogen bij te brengen, dat niet mijne, maar wel zijne (des Kerkeraads) lezing de juiste is. Temeer daar ik datgene wat ik in het verdere van dezen brief, aan Uwe Classis, betreffende het getuigenis van eenige broeders, wensch te berichten, reeds mondeling mededeelde aan Uwe Commissie, in eene samenkomst ten huize van Ds Schouten, op 25 Augustus j.l. De, voor mij officieele, kennisgeving door de broeders wijk-ouderlingen, betreffende het geschrift van Dr Geelkerken helderde echter veel op.

Het kan niet anders, of de eigene verklaring van Dr Geelkerken houdt in wezen de ontkenning in van de beschuldiging door mij tegen hem ingebracht. De Kerkeraad heeft zichzelf door onachtzaamheid, door niet naar den eisch der ambtelijke

roeping te hooren naar wat in de prediking werd verkondigd, feitelijk buiten de bevoegdheid gesteld, om over de waarheid en de waarde der beschuldiging eenerzijds en de ontkenning ervan anderzijds, te oordeelen. Let wel, de bevoegdheid, om zelfstandig te beslissen wie van ons beiden, Dr Geelkerken of ondergeteekende gelijk heeft. Om mogelijk nieuw misverstand te voorkomen, wil ik nadrukkelijk uitspreken, dat ik alle verdere competenties van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid erken. In dit stadium verzoek ik opnieuw de welwillende en nauwgezette aandacht Uwer Classis voor deze zaak, nu het noodig is gebleken aan Uwe Classis bericht te doen van wat mij als getuigenis voor, en ondersteuning van mijne beschuldiging tegen Dr Geelkerken, bekend is geworden uit den mond van een tweetal broeders, leden der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid.

1. Broeder J. Vree, van wien ik in mijn schrijven van 13 Mei j.l. aan Uwe Classis, reeds berichtte, dat hij mijne bezwaren deelde, heeft terzake met Dr Geelkerken een onderhoud gehad. Hij heeft mij gezegd, dat dit onderhoud voor hem geheel *onbevredigend* is geweest, en zóó is geëindigd. Onder meer stelde Dr Geelkerken hem de vraag, wat hij dacht van hetgeen in de Openbaring van Johannes geschreven staat van het tweesnijdend scherp zwaard, dat uit des Heeren mond uitgaat. Broeder Vree gaf te kennen dit niet letterlijk op te vatten, waarop hem door Dr Geelkerken werd gevraagd, waarom dan *dit niet en het andere wel letterlijk* verstaan moest worden.

2. Broeder A. Kransen heeft mij medegedeeld, naar aanleiding der gewraakte uiting, tezamen met broeder J. H. van der Lichte, een onderhoud te hebben gehad, eerst met den ouderling broeder K. van den Berg, en daarna ook met Dr Geelkerken zelf. De ouderling, broeder Van den Berg bevestigde op hunne desbetreffende vraag, dat zij *inderdaad juist gehoord* hadden. Dus dat Dr Geelkerken verkondigd had, dat het bericht van den val niet feitelijk, maar onder een beeld weergeeft, wat geschied is. Broeder Van den Berg gaf verder, als zijne eigene opvatting, aan, dat de slang door geschuifel in de takken van den boom, Eva's aandacht op de verboden vrucht zou hebben geleid, en voegde hieraan nog toe, dat het verhaal van den zondeval *geheel en al zinnebeeldig* is, en dat *die* opvatting de Gereformeerde is. (Mij dunkt, dat deze uitlatingen van een opziener der Gemeente op zichzelf reeds ernstig de aandacht verdienen).

Betreffende het bezoek bij Dr Geelkerken zelf, vernam ik van broeder Kransen, dat ook voor hem en broeder Van der Lichte, verloop en afloop onbevredigend zijn geweest. Het was, volgens Dr Geelkerken, voor *de vakmensen zoo moeilijk, om in de eerste hoofdstukken van Genesis de dichtelijke voorstelling te onderscheiden van de werkelijke gebeurtenissen*. Voorts trachtte Dr Geelkerken, door het aanvoeren van eenige exempels van beeldspraak, als van *het sprekende portret, dat immers niet spreekt, al zegt men, dat het sprekend is*, en van den man, die in zijn dagboek de aantekening deed, dat zijne dienstbode *de plaat had gepoetst*, waarmede hij bedoelde te zeggen, dat zij haar betrekking bij hem verlaten had, maar *niettemin* aan vorschers van later tijd met zijne uitdrukking de moeilijkheid bereidende, om met stelligheid uit te maken, wat metterdaad had plaatsgevonden, datgene wat hij verkondigd had, aannemelijk te maken. (Vraag: Zou Dr Geelkerken deze argumenten hebben willen aanvoeren, als hij zich had gehouden aan wat de H. Schrift leert?).

Het komt mij niet onwaarschijnlijk voor, dat, naar het oordeel Uwer Classis, de bovenstaande getuigenissen in de eerste plaats ter kennis van den Kerkeraad moeten worden gebracht. In verband met deze overweging acht ik het gewenscht reeds nu aan Uwe Classis te berichten, dat ik de wijk-ouderlingen, bij hun huisbezoek, van deze dingen kennis gaf, en dus de Kerkeraad gerekend moet worden daarvan behoorlijk rapport te hebben gekregen. Niettemin blijft elke verdere actie van den Kerkeraad tot op heden uit. Omdat dus de Kerkeraad, met deze getuigenissen geheel bekend zijnde, daarin geene aanleiding meent behoeven te vinden, om verder en dieper te onderzoeken, heb ik mij opnieuw tot Uwe Classis gericht.

Mijne bezwaren bestaan nog onverzwakt. Uwe conclusie poogde ze te ontzenuwen door ze te verlagen tot een kwestie van tweeeërlei lezing. Ik moet dat afwijzen. Nogmaals leg ik mijne bezwaren, met getuigenissen versterkt, aan Uwe Classis voor, in de hoop, dat thans een grondig en afdoend onderzoek worde gedaan.

Indien Uwe Classis, onverhoopt, tot dit onderzoek niet zou besluiten, veroorloof ik mij, aan Uwe Classis beleefd te verzoeken, zich ervan te vergewissen welke redenen de Commissie Uwer Classis ertoe hebben geleid, de door mij aan haar bekend gemaakte getuigenissen voorbij te gaan, zonder daaraan die aandacht te schenken, die de ernst der zaak Uwe Commissie onbetwistbaar oplegde. Deze motieven zou ik dan gaarne vernemen.

De adressen der broeders Vree, Kransen en van der Lichte vermeld ik hieronder. Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid zend ik afschrift van dit schrijven.

Ik heb de eer met hoogachting te zijn,

Uw dw. dr. en br. i. Christus,
(w.g.) H. MARINUS.

Adressen:

J. Vree, Baarsstraat 20.
A. Kransen, Vlietstraat 20.
J. H. van der Lichte, Veerstraat 16.

Eene *Commissie* wordt benoemd om de volgende vergadering van rapport te dienen. Zij bestaat (op aanwijzing van den praeses) uit de broeders *Ds J. L. Schouten* van Amsterdam, *Ds J. E. Vonkenberg* van Huizen en ouderling *H. Bomas* van Hilversum.

(*Notulen der vergadering van Woensdag 10 December 1924, Artikel 5, pagina 27*).

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, *gehouden Woensdag 11 Maart 1925*, werd door de Commissie *rapport en advies* ingediend over het *hernieuwde bezwaarschrift van broeder H. Marinus*.

Voor eene goede en rustige behandeling van het rapport der Commissie wordt besloten, ook om des tijds wille, *de vergadering te schorsen* en in voortgezette samenkomst bijeen te komen Woensdag 18 Maart, des morgens om 11 uur.

(*Notulen der vergadering van Woensdag 11 Maart 1924, artikel 15, pagina 37*).

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, *gehouden Woensdag 18 Maart 1925* werd het rapport der Commissie *inzake het hernieuwd bezwaarschrift van broeder H. Marinus* besproken. Het rapport luidde aldus:

Aan de Classis Amsterdam der Gereformeerde Kerken.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

In zijn bezwaarschrift bij Uw Vergadering van 10 December 1924 ingediend, verklaart broeder Marinus, dat hij met de conclusie van de Classis dd. 10 September 1924 evenmin kan instemmen als met de ongegrond verklaring zijner bezwaren door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Zijn vermoeden, dat door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid aan Uw Commissie de overtuiging zou zijn bijgebracht, dat niet de lezing van hem (broeder Marinus), maar die van den Kerkeraad juist zou zijn, is ongegrond.

Uwe Commissie sprak hierover geen oordeel uit, omdat zij meende in deze zaak haar oordeel te moeten opschorten.

Zij stelde U voor aan broeder Marinus te berichten, dat met de ongegrondverklaring zijner klacht, de Kerkeraad bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door broeder Marinus onjuist was weergegeven.

G. S. 1926

VERGADERING
VAN
11 MAART 1925.

1. Rapport Commissie ingediend.
2. Besluit voortgezette vergadering.

VERGADERING
VAN
18 MAART 1925.

1. Rapport Commissie over 2de bezwaarschrift br. H. MARINUS.

2. Amsterdam-Zuid's meening.

3. Besluit Classis.

4. Weigering Dr GEELKERKEN om verklaring af te leggen.

5. Besluit Classis hulp in te roepen van Deputaten ad Art. 49 K.O.

Zij sprak daarbij de hoop uit, dat het den Kerkeraad niet moeilijk zou vallen, in den weg van broederlijke samenspreking de kwestie van de tweeeërlei lezing tot oplossing te brengen.

Uw Commissie kwam met dit voorstel, omdat zij van oordeel was, dat het niet de taak van de Classis is, om te doen wat des Kerkeraads is.

De Kerkeraad had de klacht van broeder Marinus ongegrond verklaard.

Hier bestond tweeeërlei mogelijkheid, of, dat de Kerkeraad de lezing van broeder Marinus juist achtte, en daarom diens klacht gegrond verklaarde, of dat de Kerkeraad de lezing van broeder Marinus wraakte, en daarom diens klacht ongegrond achtte.

Nu die laatste mogelijkheid de juiste bleek te zijn was Uw Commissie van oordeel, dat, dank zij het resumé dat Dr Geelkerken van de bewuste preek gaf, de kwestie van de tweeeërlei lezing door den Kerkeraad wellicht tot oplossing kon worden gebracht.

Zij achtte daarom ook in dit stadium van de kwestie het hooren van de getuigen, die door broeder Marinus werden genoemd, overbodig, omdat zij leefde in de overtuiging, dat indien onverhoopt de zaak van de tweeeërlei lezing niet werd opgelost, dan pas de noodzakelijkheid van het hooren van getuigen moest worden overwogen.

Nu helaas blijkt, dat deze kwestie niet uit den weg is geruimd en broeder Marinus daarvan aan den Kerkeraad kennis gaf, en alle verdere actie uitbleef, richt hij zich tot de Classis om haar mede te deelen, dat na de broederlijke samenspreking, zijn bezwaren nog onverzwakt bestaan en dringt hij op een grondiger onderzoek aan.

Nu de zaak door den Kerkeraad niet tot oplossing werd gebracht, is het de taak van de Classis, zoo mogelijk hier voor de gewenschte oplossing den weg te banen.

Op uw vergadering van 10 December 1924 werd dan ook dit bezwaarschrift van broeder Marinus in handen gesteld van Uw Commissie.

Zij besloot een samenspreking te hebben met broeder Marinus, aan wien zij vrijheid gaf, de door hem in zijn schrijven genoemde getuigen mede te brengen.

Uit dit onderhoud bleek, dat broeder Marinus de door hem gegeven lezing handhaaft. De beide getuigen, de broeders J. Vree en A. Kransen, door broeder Marinus medegebracht, verklaarden, dat zij een samenspreking met Dr Geelkerken hadden gehad over deze zaak, welke tot geen bevredigende oplossing leidde.

De lezing door broeder Marinus van het gesprokene gegeven, was ook de hunne.

Toen is door Uw Commissie de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid gehoord, waarbij zich echter een klein incident voordeed.

De andere bezwaarschriften waren in den Kerkeraad met diakenen behandeld en nu wenschten de diakenen ook bij de behandeling van dit bezwaarschrift tegenwoordig te zijn.

Uw Commissie (Ds Vonkenberg had intusschen wegens het vergevorderde uur en een ernstige zieke in zijn huis, de vergadering moeten verlaten) was van oordeel, dat, waar deze zaak in eerste instantie op een vergadering zonder diakenen was behandeld, en waar het hier gold een zaak de leer betreffende, nu deze zaak weer opnieuw aan de orde kwam, zij ook op een vergadering zonder diakenen moest worden behandeld.

In de breede discussie, die zich hierover ontspan, verklaarde Uw Commissie dat zij zich genoodzaakt zag heen te gaan, indien de Kerkeraad mocht besluiten, dat de diakenen konden blijven.

Hierop verlieten de diakenen eigener beweging de vergadering en was gelukkig hiermede het incident gesloten.

Uit het nu ingestelde onderzoek bleek, dat door den Kerkeraad het advies van de Classis was opgevolgd, maar dat het aan de daarvoor aangewezen ouderlingen, die broeder Marinus namens den Kerkeraad bezochten, niet was gelukt, de kwestie van de tweeeërlei lezing tot oplossing te brengen.

Zij deelden dit op de vergadering van den Kerkeraad van 9 October mede. Broeder Marinus, die niets meer van de zaak hoorde, verzocht hierop door den Kerkeraad te mogen worden gehoord.

„Later zal hierover worden beslist,” zoo melden de Notulen van 6 November.

Toen broeder Marinus echter niets meer hoorde, beriep hij zich op de Classis en zag de Kerkeraad blijkbaar van het hooren van broeder Marinus af. Immers het schrijven, waarbij broeder Marinus kennis gaf, dat hij zich op de Classis beriep, werd door den Kerkeraad voor kennisgeving aangenomen, zooals uit de Notulen van 4 December blijkt.

Zoo staat dan de Classis voor de kwestie van de tweeeërlei lezing en dringt zich de vraag aan haar op, hoe deze, gezien de schriftelijke verklaring van Dr Geelkerken en gehoord het oordeel van den Kerkeraad, mogelijk is.

Uw Commissie is na grondig onderzoek van oordeel, dat de verklaring van Dr Geelkerken en den Kerkeraad enerzijds, en die van broeder Marinus en diens getuigen anderzijds, niet met elkander in overeenstemming zijn te brengen, omdat het resumé, door Dr Geelkerken van zijn preek gegeven, één bepaald punt in het bezwaarschrift van broeder Marinus niet tot oplossing brengt.

Dat wij in Genesis 3 te doen hebben met de Goddelijke bekendmaking van een historisch feit, het feit van den zondeval, is uit de verklaring van Dr Geelkerken duidelijk, en in zooverre vervalt dan ook naar het oordeel Uwer Commissie de aanklacht van broeder Marinus en dient deze zich bij het schriftelijk resumé van Dr Geelkerken, gesteund door het oordeel van den Kerkeraad, neer te leggen.

Alleen blijft nu nog over de vraag, of heel het verloop van het verhaal, zooals dat in Gen. 3 voor ons ligt, door Dr Geelkerken als historie wordt aanvaard en werd verkondigd, en dit is uit zijn verklaring niet op te maken.

Broeder Marinus beweert, dat het in de bewuste preek van Dr Geelkerken niet alleen gaat over het historisch feit van den zondeval, maar evenzeer over de vraag of Gen. 3 als historie door Dr Geelkerken is voorgesteld. Hij meent, dat het laatste niet het geval is, en wordt in die meening versterkt door de verklaringen van zijn getuigen en door het verslag van het onderhoud, dat deze getuigen met Dr Geelkerken over de bewuste preek hebben gehad. In dit onderhoud werd door Dr Geelkerken verklaard, dat het voor vakmensen zoo moeilijk is, om in de eerste hoofdstukken van Genesis de dichterlijke voorstelling te onderscheiden van de werkelijke gebeurtenissen, waarbij door hem enkele voorbeelden ter verduidelijking van zijn gevoelens werden gebruikt, zooals het sprekend portret, de dienstbode, die de plaat heeft gepoetst enz. (Zie bezwaarschrift).

Hieruit concludeert broeder Marinus, dat zijn meening op dit punt gegrond blijkt te zijn.

Waar de zaken zoo staan, daar meent Uw Commissie dat alleen een nadere verklaring van Dr Geelkerken de gewenschte oplossing kan brengen.

Wanneer door Dr Geelkerken wordt verklaard, dat wat broeder Marinus meent ter zake gehoord te hebben, door Dr Geelkerken in zijn preek noch is bedoeld noch is gezegd, dan is naar het oordeel Uwer Commissie, broeder Marinus ook op dit punt geroepen zijn aanklacht in te trekken.

Derhalve adviseert de commissie:

A. Van Dr Geelkerken deze nadere verklaring te vragen;

en indien deze verklaring door hem is afgelegd:

B. aan broeder Marinus te berichten:

1. Dat uit het resumé, door Dr Geelkerken van diens preek gegeven, gesteund door de verklaring van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid het aan de Classis is gebleken, dat in de bewuste preek is gezegd, dat wij in Genesis 3 te doen hebben met de Goddelijke bekendmaking van een historisch feit, met het feit van den zondeval;

2. Dat uit de verklaring door Dr Geelkerken op de Classis afgelegd duidelijk is gebleken, dat heel het verloop van het verhaal in Genesis 3 door hem als historie wordt aanvaard;

3. Dat de Classis derhalve van oordeel is dat, gezien het sub 1 en 2 genoemde, het bezwaar van broeder Marinus ongegrond blijkt te zijn.

C. Van deze conclusies mededeeling te doen aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Namens de Commissie voornoemd:

(wg.) J. L. SCHOUTEN,
Rapporteur.

Een *breede discussie* ontwikkelt zich, waaraan verschillende broeders deelnemen.

Amsterdam-Zuid meent, dat deze zaak niet meer ter Classicale tafel kan dienen, en br. Marinus zich verder, indien hij dit noodig acht, heeft te wenden tot de Particuliere Synode.

Dit wordt *door de Commissie op grond van den inhoud van het bezwaarschrift en het beslotene ter vorige Classicale vergadering* (Woensdag 10 December 1924) *bestreden*.

De Afgevaardigden van Amsterdam-Zuid kunnen met de conclusie's der Commissie niet mede gaan, temeer waar de Kerkeraad zich gehouden heeft

aan de conclusie's van de Classis, ten vorigen male (10 September 1924) aangenomen. In het bezwaarschrift worden de handelingen der Classis door br. Marinus beoordeeld en gewraakt.

Daarna komt in stemming *de eerste conclusie van het rapport der Commissie*. Twee stemmen worden blanco uitgebracht, twee stemmen verklaren zich tegen, 26 stemmen verklaren zich vóór deze conclusie, zoodat *deze is aangenomen*.

Uit de besprekingen van de zaak zelve worden, naast de conclusie's der Commissie nog een *tweetal voorstellen geboren*, ingediend door *Ds C. Lindeboom*, aldus luidende:

1. „*De Classis*, gehoord het rapport der Commissie, inzake het bezwaarschrift van br. H. Marinus, overwegende, dat br. H. Marinus tegenover de ouderlingen, die hem bezochten, gezegd heeft geen verklaring van Dr Geelkerken te zullen aanvaarden, in welken vorm ook, als in overeenstemming met de waarheid,
besluit
aan br. H. Marinus te berichten met de behandeling van zijn bezwaarschrift niet te kunnen voortgaan, alvorens hij de bovengenoemde uitspraak, ten overstaan van deze ouderlingen gedaan, heeft teruggenomen.”
2. „*De Classis*, gelezen hebbende het résumé van de gehouden preek over Zondag 3 en overwogen hebbende het rapport der Commissie, gelet ook op den loop der discussiën van deze vergadering, verzoekt aan Dr Geelkerken eene nadere verklaring af te leggen over het onderhavige geval.”

Het *eerste voorstel* van *Ds Lindeboom* werd met op twee na algemeene stemmen *verworpen*. Met de aanneming van de eerste Conclusie van het rapport der Commissie was *het tweede voorstel van Ds C. Lindeboom vervallen*.

De praeses richt nu *tot Dr Geelkerken de vraag in naam der Classis*, of hij *de nadere verklaring*, van hem gevraagd ter classicale vergadering, *wil afleggen*.

Dr Geelkerken is daartoe niet gezind. Het komt hem voor, dat aan dezen wensch der Classis slechts kan voldaan worden, indien deze wensch gegrond wordt op het Onderteekingsformulier met zijn inhoud en nadere verklaring, met name van de daarin genoemde suspicie. Dan is het in overeenstemming met het Gereformeerde Kerkrecht. Daarbij is hij van oordeel, dat deze vraag tot den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid moet gericht worden.

In dit stadium wordt besloten de vergadering te schorsen en een voortgezette vergadering te houden Woensdag 1 April a.s., des voormiddags te tien uur, en daarbij uit te noodigen de Deputaten der Particuliere Synode naar Artikel 49 Kerkenordening.

(Notulen vergadering van 18 Maart 1924, Artikel 21 en 22, pagina 38—41).

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 1 April 1925, spreekt de praeses namens de vergadering zijn dank uit aan Deputaten ad Art. 49 K.O. voor hun aanwezigheid op deze vergadering.

Naar Artikel 2, alinea 4 van de Classicale regeling gaat de vergadering in comité.

Op verzoek der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid wordt in verband met hetgeen Dr Geelkerken namens zich zelf en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid ter vorige vergadering uitgesproken heeft, NL. dat aan den wensch der Classis tot nadere verklaring, slechts voldaan kan worden, indien deze wensch gegrond wordt op het Onderteekingsformulier met zijn inhoud en nadere verklaring met name van de daarin genoemde suspicie, waar het dan in overeenstemming is met het Gereformeerd Kerkrecht, en dat het oordeel van Dr Geelkerken en de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid is, dat deze vraag van nadere verklaring tot den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid moet gericht worden, — nader aangeteekend, dat Amsterdam-Zuid heeft uitgesproken, dat de behandeling der zaak aanhangig (de gevraagde verklaring van Dr Geelkerken nl.) niet moet geschieden rechtstreeks met Dr Geelkerken, maar via den Kerkeraad.

Deze bezwaren worden nader op de Classicale vergadering, gehouden 22 April, aldus geformuleerd:

„Dr J. G. Geelkerken antwoordt, dat hij vóór de stemming reeds heeft gezegd en nu handhaaft, dat de Classicale vergadering slechts langs twee wegen van hem een of andere verklaring kan vorderen:

- a. door gebruik te maken van het Onderteekingsformulier, maar dan dient er vooraf te gaan een uitdrukkelijke uitspraak, dat hij rechtvaardige oorzaak van verdenking heeft gegeven;
- b. inzake het aanhangige bezwaarschrift bij de behandeling van de conclusie van het rapport, doordat de Classis er zijn (Dr Geelkerken's) Kerkeraad op wijst, dat deze Dr Geelkerken omtrent een of ander punt eene nadere verklaring heeft te vragen, dus via den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

De Deputaten ad Art. 49 K.O. doen bij monde van Ds W. Breukelaar een enkele vraag omtrent de praealabele kwestie, in verband met Artikel 21 der notulen van 18 Maart 1925, 4de alinea:

„Amsterdam-Zuid meent, dat deze zaak niet meer ter Classicale tafel kan dienen en br. Marinus zich verder, indien hij dit noodig acht, heeft te wenden tot de Particuliere synode. Dit wordt door de Commissie op grond van den inhoud van het bezwaarschrift en het beslotene ter vorige Classicale vergadering bestreden.”

en in verband met Artikel 28 der notulen van 1 April 1925 (toen nog niet geformuleerd, maar naar aanleiding van de opmerking van Amsterdam-Zuid bij het lezen der notulen van 18 Maart gemaakt, nader geformuleerd op de vergadering van 22 April 1925, Artikel 42) aldus:

„Dr J. G. Geelkerken antwoordt, dat hij vóór de stemming reeds heeft

VERGADERING
VAN
1 APRIL 1925.

1. Nadere formulering bezwaar Amsterdam-Zuid en Dr GEELKERKEN van 18 Maart l.l.

2. Vragen en advies der Deputaten ad Art. 49 K. O. ook over deze bezwaren.

3. Besluit Classis.

4. Weigering Dr GEELKERKEN en de verklaring daarbij.

5. Amsterdam-Zuid verklaart deze zaak te zullen behandelen in de Kerkeraad-vergadering met diakenen.

gezegd, en nu handhaaft, dat de Classicale vergadering slechts langs twee wegen van hem een of andere verklaring kan vorderen:

a. door gebruik te maken van het Onderteekingsformulier, maar dan dient er vooraf te gaan een uitdrukkelijke uitspraak, dat hij rechtvaardige oorzaak van verdenking heeft gegeven;

b. inzake het aanhangige bezwaarschrift bij de behandeling van de conclusie's van het rapport, doordat de Classis er zijn (Dr Geelkerken's) Kerkeraad op wijst, dat deze Dr Geelkerken omtrent een of ander punt een nadere verklaring heeft te vragen; dus via den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid."

De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid geven de noodige toelichting van hun zijde; de Classicale Commissie geeft het vereischte licht van haar kant.

Hierna wordt op de zaak zelve ingegaan, zoowel van de zijde der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid als van de zijde der Classis, bij monde van haar Commissie.

Op verzoek der Deputaten ad Art. 49 K.O. wordt de *vergadering voor eenigen tijd geschorst*, om verschillende broeders te hooren en ook dengenen, die gehoord wenschen te worden, gelegenheid daartoe te geven.

Wanneer *Deputaten ad Art. 49 K.O.* weder binnengekomen zijn, brengt namens hen Ds Breukelaar *rapport en advies uit.*

Volgens Deputaten zijn twee zaken in geding:

1e. *de praelabele kwestie*, gaande over de vraag, of de bemoeiing der Classis met deze zaak in tweeder instantie terecht was of niet.

De Deputaten zijn eenparig van meening, dat de Classicale vergaderingen zich terecht met deze zaak in tweeder instantie hebben ingelaten, waar:

a. de Classicale vergadering volkomen het recht heeft, na eene reeds ten deele genomen beslissing de aanhangige zaak ook verder te behandelen, als de bezwaarde broeder niet gecontenteerd is;

b. metterdaad een nieuw element aanwezig is in wat de bezwaarde broeder aan de vergadering, casu quo de Commissie heeft verklaard. Hij is door de verklaring, door Dr Geelkerken gegeven ten opzichte van deze zaak, nog niet gerustgesteld. Afwijkende gevoelens zegt hij, ook na de verklaring, te moeten constateeren naar zijn indruk.

2e. *het zakelijke*, namelijk de conclusie, aangenomen door de vergadering op Woensdag 18 Maart l.l., waaraan Dr Geelkerken niet kon voldoen.

't Advies der Deputaten hierover luidt:

„De Classicale vergadering verzoekt Dr J. G. Geelkerken ernstig alsnog de gevraagde verklaring af te leggen.”

Met dit advies gaat de vergadering accoord.

De praeses vraagt nu aan Dr J. G. Geelkerken namens de vergadering *ernstig alsnog de gevraagde verklaring af te leggen.*

Dr J. G. Geelkerken verklaart op het standpunt te staan, alleen een verklaring te willen afleggen op grond van het Onderteekingsformulier voor de Dienaren des Woords, ook door hem onderteekend. Daarbij is hij op

kerkrechtelijken grond van meening, dat de vraag of verklaring hem via zijn Kerkeraad moet voorgelegd worden. *Toch wil hij zoo soepel mogelijk zijn, en nadat de gevraagde verklaring is geformuleerd, zich uitspreken, of hij deze zal onderteekenen, ja dan wel neen.*

Na den verderen gang der zaken op deze vergadering speciaal met Dr Geelkerken's weigering om de verklaring, die geformuleerd werd, te onderteekenen, *dringt de praeses er ernstig op aan en besluit de Classis, dat de bekendheid met deze zaak alleen tot den kring der opzieners der kerken zich zal beperken.*

Amsterdam-Zuid maakt het voorbehoud deze zaak te zullen bespreken in haar vergadering MET DIAKENEN, waarvan nota wordt genomen.

(Notulen der vergadering van 1 April 1925, artikel 28—31, 35 laatste alinea, pag. 42—44, 45).

Op de voortgezette vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 22 April 1925,*

bleek, dat *Amsterdam-Zuid een geheel nieuwen lastbrief heeft ingeleverd.* Hierbij wordt *een bezwaarschrift gelezen van br. A. v. Kooten, ouderling der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, een der secundus-afgevaardigden op den eersten lastbrief voorkomende. Dit bezwaarschrift hield het volgende in:*

Aan de vergadering der Kerken van de Classis Amsterdam, te houden op 22 April e.k.

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Noodgedwongen wend ik mij tot u. Op de vergadering van den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid diende ik den 16den April een tweetal bezwaren in met het volgend begeleidend schrijven:

„Zeer tot mijn leedwezen gevoel ik mij gedwongen, tweeeërlei bezwaar in te brengen tegen de handelingen van den Kerkeraad:

1° tegen het besluit van de vergadering van 2 April j.l. om Ds van Dijken niet af te vaardigen naar de Classicale vergadering van 22 April e.k. Ik acht dit in strijd met Art. 41 van onze Kerkenordering, 1e lid. Daar lees ik: „De Classicale vergaderingen zullen bestaan uit genabuurde Kerken, dewelke elk een *Dienaar* en een *Ouderling* daarhelen met behoorlijke credentie afvaardigen zullen”, enz. Nu heeft Ds van Dijken op medisch advies wel ontheffing gevraagd en verkregen van het bijwonen van *Avondvergaderingen*, maar dit raakt niet de Classicale vergaderingen, welke op den dag gehouden worden. Deze heeft hij dan ook tot nog toe bezocht. Er bestaat alzoo geen reden m.i. om *thans* van den regel der Kerkenorde af te wijken.

2° tegen het besluit van de vergadering van 9 April j.l. om mij, ofschoon het krachtens plaatselijke regeling mijn beurt was, niet naar de a.s. Classicale vergadering af te vaardigen. Dat ik om bezwaren, welke ik tegen Dr Geelkerken heb uitgesproken, den Kerkeraad niet meer zou kunnen vertegenwoordigen, is, dunkt mij, niet houdbaar. Op grond van de beginselen van het Gereformeerde Kerkrecht moet ieder, die in het ambt van Ouderling staat, geschikt worden geacht, zijn kerkeraad op de Classicale vergaderingen te vertegenwoordigen. Ik verzoek u dan ook dringend om op deze beide besluiten terug te komen en alsnog de broeders af te vaardigen, die aan de beurt waren. Ik behoef u wel niet te verzekeren, dat het mij hierbij niet gaat om personen, maar om kerkrechtelijke beginselen. Mocht u onverhoopt mijn

VERGADERING
VAN
22 APRIL 1925.

1. Bezwaren tegen de afvaardiging van Amsterdam-Zuid.

2. Afkeuring vertrouwelijk schrijven van Amsterdam-Zuid aan de kerken der Classis.

3. Instructie Amsterdam-Zuid met bezwaren tegen de behandeling der zaak, gelijk deze is geschied.

4. Advies Deputaten en meening Amsterdam-Zuid.

5. Besluit Classis.

verzoek niet inwilligen, dan geef ik u hierbij kennis, dat ik mij dan genoodzaakt zie mij te beroepen op de e.k. Classicale vergadering."

Waar nu de Kerkeraad deze besluiten niet heeft herroepen, meen ik thans deze zaak voor Uwe vergadering te moeten brengen.

Wat de niet-afvaardiging van Ds van Dijken aangaat, zijn uit den boezem van den Kerkeraad deze twee gronden aangevoerd:

- a. dat indertijd een geneesheer heeft geadviseerd, dat Ds v. Dijken geen *emotie*-volle vergaderingen zou bijwonen;
- b. dat Ds van Dijken door zijn niet-bijwonen van de Kerkeraadsvergaderingen niet genoegzaam op de hoogte van de te behandelen zaken zou zijn.

Daartegenover moet m.i. gesteld:

- a. dat Ds van Dijken indertijd twee medische attesten heeft overgelegd, waarin de ééne dokter verklaarde, dat hij geen avondvergaderingen, de andere, dat hij geen *emotie*-volle vergaderingen mocht bijwonen;
- b. dat Ds van Dijken zelf slechts verzocht heeft van het bijwonen van Kerkeraadsv- en wijkvergaderingen te worden ontheven;
- c. dat de Kerkeraad dat, maar dan ook dat alleen heeft toegestaan, blijkens de notulen van 2 October 1925, waarin staat: „Ingevolge verzoek van Ds van Dijken wordt hem toegestaan het niet-bijwonen en leiden van Kerkeraadsv- vergaderingen en Wijkvergaderingen tot September 1925;
- d. dat sindsdien Ds van Dijken naar de Classicale vergaderingen is afgevaardigd, nu eens als primus, dan als secundus volgens vasten regel, en dat hij deze vergaderingen ook heeft bezocht;
- e. dat de Kerkeraad niet heeft uit te maken, of een vergadering meer *emotie*-vol zal worden dan vorige (wie kan dat voorspellen?), maar dat hij heeft te wachten, tot Ds van Dijken zelf vraagt om ditmaal van afvaardiging verschoond te blijven; of anders had men ook eerst kunnen informeeren bij hem, of de vergadering, naar hij vrees, niet te veel van zijn krachten zal vergen en of hij daarom niet liever zich bij den Kerkeraad zou verontschuldigen. Doch hem zonder vorm van proces eenvoudig zijn recht te ontnemen, doet aan zijn eer als Dienaar des Woords te kort;
- f. dat naar ieder toch wel begrijpen zal, Ds van Dijken, al woont hij de Kerkeraadsv- vergaderingen niet bij, daarom niet onkundig is van wat er voorvalt en hij daar zeker meer van weet, dan eenig afgevaardigde van een andere kerk, die toch ook over deze zaken heeft te oordeelen;
- g. dat het in geen geval onmogelijk was voor de kerk van Amsterdam-Zuid zich aan de Kerkenorde te houden om een Dienaar des Woords af te vaardigen;
- h. dat de Kerkeraad in de tegenwoordige omstandigheden vooral alles had moeten doen om verkeerden schijn althans te voorkomen.

Wat nu de niet-afvaardiging van mij zelf aangaat, was de aanleiding daartoe de volgende:

Op de Kerkeraadsv- vergadering van 9 April j.l. vroeg de praeses, Dr Geelkerken, of de broeders, die op de laatste Classicale vergadering geweest waren, en daar met de Deputaten van de Particuliere Synode gesproken hadden, bereid waren om mede te deelen, wat zij tegenover Deputaten hadden verklaard. Toen de beurt aan mij was, heb ik gezegd, dat ik mij niet verplicht achtte mijn mededeelingen, welke voor die gelegenheid bestemd waren, aan den Kerkeraad bekend te maken, maar dat ik wel, afgedacht dan van wat ik daar gezegd had, nogmaals mijn bezwaren (*wilde*) uiteenzetten. Ik sprak o.m. de vrees uit, dat mede op grond van wat ik Dr Geelkerken in een serie lezingen over Job had hooren zeggen, de verdenking, welke bij sommigen omtrent Dr Geelkerken gerezen is, niet zal konnn weggenomen worden, indien hij den weg niet volgt, door de Classis hem gewezen. Ik heb niet verzwegen, dat, hoewel ik Dr Geelkerken niet van on-Gereformeerdheid wensch te beschuldigen, ik toch in deze niet die gerustheid heb, welke er behoort te zijn.

Daarna werd de opmerking gemaakt, dat zulk een ouderling den Kerkeraad bij de Classis niet kon vertegenwoordigen. De praeses vroeg mij, of ik mijn mandaat niet wilde neerleggen. Ik antwoordde, dat ik dat uit inschikkelijkheid wel zou willen, maar dat ik het in dit geval niet kon en mocht doen. De vergadering besloot daarop, dat ik als afgevaardigde naar de Classis niet kon worden gehandhaafd. Toen werd afgevaardigd, die na mij aan de beurt was. Wel heeft men mij later gewezen op wat Ds Jansen in zijn „Korte Verklaring” van de Kerkenorde schrijft, blz. 187: Alleen bij bijzondere moeilijke kwestie's, die de beste krachten vragen, kan het wenschelijk zijn, dat de Kerkeraad van dezen regel afwijkt (n.l. afvaardiging naar toerbeurt). Maar het is duidelijk, dat dit niet slaat op een geval als het onderhavige. Het ging er niet om, om een van de beste krachten te vinden, maar om mij te weren wegens mijn spreken op de vergadering. Ook nu

werd toch weer de plaatselijke regeling gevolgd, alleen met uitsluiting van mij.

De week daarna heb ik mijn protest ingediend. Op diezelfde vergadering werd de instructie vastgesteld, welke u heden wordt voorgelegd. In verband daarmee werd mij gevraagd, of ik die voor mijn rekening kon nemen. Ik antwoordde, dat ik die wel aan de Classis kon overleggen en ook de gevoelens van de meerderheid van den Kerkeraad kon overbrengen, en dat bij de afvaardiging ook zeker zou doen, maar dat ik natuurlijk mij het recht voorbehield om naar mijn overtuiging te spreken.

Ziethier, Weleerwaarde en Eerwaarde broeders, een nadere omkleeding van mijn bezwaren. Gaarne zou ik op uwe vergadering een enkel punt nog mondeling toelichten. Ik hoop, dat u mij dat wel zult willen toestaan.

Het is mijn hartelijke bede, dat het uwe vergadering gegeven zij onze verscheurde gemeente te helpen, zooveel gij kunt, opdat zij blijve in het spoor van het gezonde Gereformeerde Kerkrecht.

In vertrouwen uw uitspraak afwachting en u de genade des Heiligen Geestes toebiddend,

Uw dw. br. in Christus,

Ouderling der Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid,

(w.g.) A. VAN KOOTEN.

21 April 1925.

Overtoom 3061.

Br. J. K. van Loon, primus-afgevaardigde naar den oorspronkelijken lastbrief, geeft eenige toelichting. De vergadering besluit, waar de vergadering van 11 Maart l.l. altoos nog voortduurt, *alleen te erkennen de afgevaardigden primi, op den oorspronkelijken lastbrief vermeld*, of bij hun afwezigheid de secundi, op bedoelden lastbrief vermeld. Diensvolgens wordt zitting verleend op deze vergadering naar dien lastbrief aan Ds A. v. Dijken en br. J. K. van Loon.

De praeses drukt zijn ernstig leedwezen er over uit, dat door de Kerk van Amsterdam-Zuid een schrijven is gezonden aan de Kerkeraden der Gereformeerde Kerken in de Classis Amsterdam, waarin een voorstelling van zaken in sommige deelen wordt gegeven, die tot critiek aanleiding kon geven, temeer waar door een liberaal blad daarvan is gebruik gemaakt. De praeses heeft hiervoor reden, omdat op de vorige samenkomst juist besloten was tot geheimhouding.

Dit schrijven van de Kerk van Amsterdam-Zuid luidde als volgt:

Amsterdam, April 1925.

Vertrouwelijk.

Aan den Eerw. Kerkeraad der Geref. Kerk
in de Classis Amsterdam,
te

WelEerw. en Eerw. Heeren en Broeders,

Nu een en andermaal ter Classicale vergadering een bezwaarschrift van een belijdend lid der Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid een onderwerp van bespreking heeft uitgemaakt, zonder nog tot oplossing te zijn gebracht, komt het ons gewenscht voor U tot recht verstand mee te deelen, waar het bezwaar over gaat en hoe de houding van den Kerkeraad in dezen is geweest en nog is.

't Wil ons voorkomen, dat dit kan medewerken tot helderder inzicht, te meer, omdat het eens gelezen rapport, zonder dat dit, over een zoo belangrijke zaak, gedrukt den afgevaardigden ter Classic. vergadering is ter hand gesteld, niemand meer voor den geest staat.

Wij vonden daarin aanleiding om U, door middel dezes, op de hoogte te brengen van heel de geschiedenis en haar verloop.

Hoogachtend,

Met broedergroet,

Namens den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid:

(get.) J. K. VAN LOON, *h.t. praeses.*
„ J. J. ARENDS, *scriba.*

Zondag 23 Maart 1924 preekte Dr Geelkerken in de Schinkelkerk over Zondag 3 van den H. Cat. en heeft daarbij gezegd:

.....Het *ontstaan* van de zonde in ons geslacht — niet dus de allereerste *oorsprong* der zonde in het *heelal*, waarover wij zooveen spraken — wordt ons medegedeeld in het derde hoofdstuk van Genesis.

Ik weet wel, dat dit gedeelte der H. S. ons voor eigenaardige moeilijkheden plaatst. Zoo spreekt het van den staat der rechtheid en dus van een tijdperk in de geschiedenis der menschheid, dat aan haar geschiedenis, zooals *wij* die alleen kennen, n.l. in zonde, voorafgaat. En gelijk van den staat der heerlijkheid hiernaamaals, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in *deze* bedeeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtheid, in bewoordingen aan onze tegenwoordige, aardsche bedeeeling ontleend. Anders zouden wij er niets van kunnen vatten en Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blinde, een blindgeborene, spreekt over de kleuren.

Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd, en zijn er schier evenveel „verklaringen” als geleerde uitleggers. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreken”, „den boom des levens”, enz.

Doch de gemeente late zich door dit alles niet van de wijs brengen. Vast staat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het *feit* van den zondeval, die heeft plaats gehad aan het begin der geschiedenis van ons menschelijk geslacht. Zooals de Catechismus zegt: „Vanwaar, enz.....”

Naar aanleiding dezer woorden schreef een br. aan den kerkeraad, d.d. 26 Maart: „Volgens Dr Geelkerken is het bericht, dat de H. S. van de bedoelde overtreding geeft, niet als letterlijke waarheid op te vatten en als zoodanig dan ook niet neergeschreven. De H. S. — zegt hij — verschaft geen mededeeling over wat metterdaad door God als proef was gegeven en ook niet over de feitelijke toedracht der verzoeking tot — en de daad van den val, maar geeft in een voorstellingsvorm, in een beeld, het verhaal, dat onze eerste voorouders in een proef bezwaken zijn. Dit zou dan zoo gebeuren, omdat ons menschelijk, door de zonde geschaad bevattingsvermogen, niet bekwaam is tot een recht kennen van datgene, wat toen in het Paradijs, in zijn hooge steer, eigenlijk de beproeving der menschen heeft ingehouden.

Om deze redeneering te verduidelijken gebruikte Dr G. het beeld van den vakman, die over de kleuren met een blinde zou gaan spreken. Deze blinde zou daarvan even weinig kunnen begrijpen als wij, indien de H. S. ons het *feit* der eerste overtreding en van den val des menschen zou hebben bericht, dat zouden vermogen te verstaan.”

De klagende br. meende tegen deze z.i. gebezigde voorstelling en woorden zijn stem te moeten verheffen als: „de waarheid van het duidelijk bericht der H. S. in twijfel te trekken en als onwaarschijnlijk te verkondigen en in strijd met de belijdenis der Geref. Kerken te zijn”.

In zijn vergadering van 3 April besloot de Raad op dit schrijven te antwoorden:

1e. door aan brs. ouderlingen op te dragen met dezen br. te spreken en hem te overtuigen van ongelijk;

2e. om dezen br. te berichten, dat zijn bezwaar ongegrond was.

De Raad kwam tot dit besluit na Dr Geelkerken en de brs. ouderlingen, die deze predikatie bijgewoond hadden, te hebben gehoord.

In de vergadering van 10 April rapporteerden de brs. ouderlingen, dat de klagende br. niet is te overtuigen.

Den 15den Mei komt bij den Raad bericht, dat deze br. zich tot de Classis zal wenden.

21 Aug. ontvangt de Raad bericht (Dit bericht is aan den Raad reeds verzonden

11 Juni 1924. Actuarius.), dat de Classis de zaak in handen eener Commissie heeft gesteld, die Donderdag 4 September gehoord wil worden.

4 September komt deze Commissie, die de gevraagde inlichtingen ontvangt, de „coupure” uit de preek mee krijgt en zegt *bevredigd* te zijn.

In haar vergadering van 10 September besloot de Classis aan genoemden br. te berichten: „dat de verklaring, dat de kerkeraad zijn bezwaren ongegrond acht voor misverstand vatbaar is, maar dat de Raad daarmee bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door br. M. onjuist is weergegeven, en dat de Classis derhalve hem adviseert zich over deze zaak nader met den raad te verstaan, opdat de kwestie van de tweërlei lezing in den weg van broederlijke samenspreking tot oplossing moge gebracht worden.”

Aan den Raad schreef de Classis „dat de kerkeraad niet had moeten spreken van ongegrond zijn van de bezwaren van br. M., maar van het onjuist weergeven van het gehoorde.”

In zijn vergadering van 18 September besluit de Raad het advies der Classis te volgen en opnieuw brs. ouderlingen naar dezen br. te zenden om met hem te spreken en van ongelijk te overtuigen.

22 September voldeden brs. ouderlingen aan deze opdracht, waarvan 9 October in den Raad gerapporteerd wordt, dat deze br. niet bevredigd is door het classicale antwoord, omdat daarin *niet* is uitgesproken, dat Dr Geelkerken de H. S. aanneemt, zooals die in den Bijbel beschreven is, n.l. dat de slang tot Eva werkelijk gesproken heeft, met de toevoeging dat, indien hij niet door den Raad bevredigd wordt, hij zich opnieuw tot de Classis zal wenden.

Den 6den November wordt opnieuw gerapporteerd en besloten aan br. M. een schrijven te richten, waarin vermeld stond:

„Ingevolge den wensch der meerdere vergadering, in dit geval de Classicale vergadering d.d. 10 September gehouden, herhaalt de Raad, gelijk hij ook reeds door Deputaten ter Uwer kennis bracht, dat door U de prediking van Dr Geelkerken over Zondag 3 onjuist is opgevangen en weergegeven.”

4 December ontvangt de Raad een schrijven van br. M. mededeelende, dat hij zich opnieuw tot de Classis heeft gewend met afschrift van dit schrijven, d.d. 15 November.

In dit schrijven zegt de klagende broeder zich niet met het gegeven advies te kunnen vereenigen: omdat:

„de eigen verklaring van Dr Geelkerken houdt in wezen de ontkenning in van de beschuldiging door mij tegen hem ingebracht”;

„de kerkeraad heeft zich door onachtzaamheid, door niet naar den eisch der ambtelijke roeping te hooren, naar wat in de prediking werd verkondigd feitelijk buiten de bevoegdheid gesteld om over de waarheid en de waarde der beschuldiging eenerzijds en de ontkenning ervan anderzijds te oordeelen. Let wel, de bevoegdheid om zelfstandig te beslissen, wie van beiden, Dr Geelkerken of ondergeteekende, gelijk heeft.”

Om zijn woord te staven roept de klager nu twee of drie getuigen op en vraagt de Classis opnieuw de zaak te onderzoeken.

De Classicale vergadering van 10 December meende de zaak opnieuw te mogen aanroeren en heeft het schrijven in handen eener Commissie gesteld (dezelfde). Deze Commissie heeft 19 Februari den Raad bezocht.

Dr Geelkerken heeft toen gezegd over de prediking over Zondag 3 niets meer te kunnen zeggen dan 4 September is medegedeeld.

Namens den Raad werd verklaard, dat br. M. niet overtuigd wil worden en dat het verzoek om getuigen te hooren werd afgewezen op grond van opgedane ervaringen. Deze getuigen waren door Dr Geelkerken persoonlijk gehoord en beantwoord.

Ds Schouten zei ook nu, in antwoord op een vraag, dat de Commissie bevredigd was.

In de Classicale vergadering van 18 Maart werd een rapport voorgelezen, waarin gezegd werd, dat de tweërlei lezing niet tot overeenstemming was te brengen.

Het slot luidde ongeveer (de officieele tekst is ons niet verstrekt, zoodat wij op 't gehoorde moeten afgaan):

„dat wij met het historisch feit van den zondeval te doen hebben staat vast, doch of het verloop van het verhaal, zooals dit in Gen. 3 voor ons ligt werd aanvaard en werd verkondigd, is uit zijn coupure niet duidelijk.”

Indien Dr Geelkerken kon zeggen, dat, wat br. M. hem ten laste legde „bedoeld noch gezegd” is, dan was de zaak opgelost. De Commissie stelde voor aan Dr Geelkerken deze nadere verklaring te vragen.

Door de afvaardiging van Amsterdam-Zuid werd hiertegen opgekomen,

ten 1e door de praelabele kwestie te stellen, dat deze Classisvergadering niet bevoegd was deze zaak te behandelen en de klager zich krachtens art. 31 naar de Prov. Synode had te wenden;

ten 2e verzet zij (de afvaardiging) zich tegen de conclusie, omdat de Classis haar eens getrokken conclusie terugneemt;

niet waakt voor de eer van den Dienaar des Woords, en reeds bij voorbaat den klager gelijk geeft, den Dienaar des Woords en heel den Kerkeraad in het ongelijk stellend.

Een conclusie, die in den Raad meegedeeld, groote verontwaardiging wekte.

In de volgende vergadering (1 April) wordt door de Classisvergadering van Dr Geelkerken een verklaring geëischt, die hij niet af kan leggen, omdat van zijn verklaring, d.d. 18 Maart geen nota is genomen; zelfs niet in de notulen werd vermeld; waartegen 1 April door de afvaardiging van Amsterdam-Zuid is opgekomen en alsnog opname vragende: (*Deze verklaring kon NIET VOLLEDIG opgenomen worden, omdat Dr Geelkerken de juiste bewoordingen niet wilde geven schriftelijk op verzoek van den actuaarius. Pas in de notulen der vergadering van 22 April kon zij opgenomen worden, daar toen een woordelijke weergave van de verklaring aan den actuaarius was verstrekt. [Zie van deze memorie pagina 13]. Actuaarius.*)

omdat wat Deputaten ad art. 49 K.O. vragen niet gebeurd is: Dr Geelkerken heeft over Genesis 3 niets verkondigd.

Wat het tweede advies van Deputaten betreft, dit is door Dr Geelkerken en Amsterdam-Zuid niet te aanvaarden, omdat Dr Geelkerken niets geweigerd heeft en dus de conclusie, waartoe Deputaten komen, opgegrond is.

Allereerst komt nu ter tafel de instructie van de Kerk van Amsterdam-Zuid. Waar voorlezing verlangd wordt, hoewel het stuk gedrukt aan alle leden der vergadering is ter hand gesteld, voldoet de praeses aan dit verzoek en kwijt br. J. K. van Loon, een der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, zich van deze zaak. *Deze instructie hield het volgende in:*

Amsterdam, 16 April 1925.

*Aan de Classis der
Gereformeerde Kerken, Amsterdam.*

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Met zeer veel leedwezen nam de Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, uit de bijlage bij het Agendum van de voortgezette vergadering der Classis Amsterdam op Woensdag 22 April, die de mededeeling van zijn afvaardiging bevestigde, kennis van het advies-voorstel, door de Deputaten ad art. 49 K.O., in tweede instantie aan Uwe vergadering gedaan.

Hij moet er *allereerst* met nadruk op wijzen, dat dit voorstel reeds om FORMEELE REDENEN onaannemelijk is.

De éérste daarvan is deze, dat Dr Geelkerken geenszins *geweigerd* heeft de daarin bedoelde verklaring te geven, maar alleen zich over het al of niet geven van zulk eene verklaring uit te laten, omdat hij in *volkomen eenstemmigheid met den Raad*, wilde voorkomen, dat van zijne toevallige aanwezigheid als afgevaardigde misbruik zou worden gemaakt, om aan hem als predikant een eisch te stellen, die, zoowel door hem zelf als door den Raad noch gerechtvaardigd noch oirbaar kon worden geacht.

Waar derhalve de weigering, waarop het voorstel steunt, niet heeft plaats gehad, kan daarin nimmer een reden aanwezig zijn, eene nadere verklaring te vragen, en berust dit voorstel dus op eene fictie.

Ook al zou echter de weigering, om zich over het al of niet bereid zijn, om eene verklaring af te leggen, als een weigering om zulk eene verklaring af te leggen, mogen worden opgevat, dan nog ware het voorstel als onwettig te beschouwen.

Immers de eisch van Uwe vergadering om de gevraagde verklaring af te leggen, kan, al werd dit niet uitgesproken, alleen berusten op het door de Nationale Synode van Dordrecht 1618—19 in hare 164ste zitting vastgestelde Ondertekeningsformulier voor de Dienaren des Woords. De aldaar bedoelde nadere verklaring

heeft echter, blijkens alle handschriften en ook den Latijnschen tekst, alleen betrekking op de artikelen van de Confessie, den Catechismus en de Synodale Verklaring, terwijl het *hier* uitsluitend gaat over de *uitlegging* van een gedeelte der H. Schrift. Afgezien daarvan erkent het formulier het recht tot het eischen van zulk een nadere verklaring alleen, wanneer er gewichtige oorzaken van nadenken aanwezig zijn en een predikant naar het oordeel van eenige kerkelijke vergadering, rechtvaardige oorzaak van suspicie heeft gegeven. Het spreekt echter van zelf, dat het weigeren van eene verklaring als de door de Classis gevraagde — eene verklaring, die het Onderteekingsformulier *niet* kent — nimmer als zulk eene oorzaak kan worden aangemerkt. Het kan Uwe vergadering bekend zijn, dat deze weigering uitsluitend berustte op *kerkrechtelijke* gronden, die door den Kerkeraad worden gedeeld, en dus met de opvattingen van Dr Geelkerken over Gen. 3 niets te maken hebben.

Ten overvloede heeft Dr Geelkerken zich uitdrukkelijk bereid verklaard, de in het Onderteekingsformulier bedoelde nadere verklaring aanstonds te geven, indien Uwe vergadering *overeenkomstig dat formulier* vooraf als haar oordeel zou hebben uitgesproken, dat hij rechtvaardige oorzaak van verdenking heeft gegeven.

De Raad vraagt zich tevergeefs af, wat er op deze wijze van de motiveering van het advies-voorstel der Deputaten overblijft.

Meer dan deze *formeele* bedenkingen wegen bij den Kerkeraad de *materieele*. Een Kerkeraad kan een predikant, die het noodig oordeelen zou, over een of ander punt eene verklaring af te geven, moeilijk het recht daartoe ontzeggen.

De Kerkeraad van Amsterdam-Zuid zou het echter in elk geval ten zeerste hebben betreurd, wanneer Dr Geelkerken gemeend had, de door Uwe vergadering, op advies van Deputaten en de Classicale Commissie van hem gevraagde verklaring te moeten geven:

in de eerste plaats, omdat Dr Geelkerken dan de waarheid tekort zou hebben gedaan, aangezien hij eenerzijds over het verloop van het verhaal, zooals dat in Genesis 3 voor ons ligt, in de gewraakte predikatie niet heeft gehandeld en dus dit verloop ook niet heeft verkondigd, aan den anderen kant, in hetgeen br. Marinus heeft gemeend te hebben gehoord, uit den aard der zaak wel iets, zij het nog zoo weinig, moet zijn geweest, wat inderdaad gezegd is, dan echter met andere strekking en in ander verband, zoodat waar en onwaar in hetgeen deze broeder heeft gemeend te hebben gehoord, doorengemengd zijn;

in de tweede plaats, omdat Dr Geelkerken naar het oordeel van den Kerkeraad bij de behandeling der zaak ver genoeg is gegaan, om bij degenen, die werkelijk overtuigd willen worden, alle misverstand weg te nemen en daartegenover een voldoen aan den eisch Uwer vergadering ertoe zou kunnen leiden, dat elk oogeblik, zonder genoegzamen grond, van hem wordt geëischt te verklaren, dat de een of andere hem in den mond gelegde uitspraak, door hem „noch bedoeld noch gezegd is”;

in de derde plaats, omdat, waar op grond van het getuigenis van 18 ouderlingen en van de mededeelingen van Dr Geelkerken zelf, *de Kerkeraad* de klacht ten eenenmale ongegrond heeft verklaard en hij ook overigens nimmer reden heeft gevonden op de zuiverheid van Dr Geelkerken's prediking eenige aanmerking te maken, de eisch tot het afleggen van de gevraagde verklaring (die immers, gelijk gezegd werd, alleen op verdenking van afwijkende gevoelens kan berusten) tevens eene *beschuldiging tegen den Kerkeraad* zou inhouden, en een voldoen aan dien eisch door Dr Geelkerken niet zonder reden als eene erkenning van de gegrondheid van zoodanige beschuldiging tegen den Kerkeraad zou kunnen worden aangemerkt;

en *eindelijk*, omdat de Kerkeraad de bewijzen heeft, dat de klacht van br. Marinus niet op zichzelf staat, maar in verband moet worden gebracht met de actie, die door eenige leden der Gemeente reeds geruimen tijd met verschillende middelen tegen Dr Geelkerken wordt gevoerd en dus het geven van de gewraakte verklaring, wel verre van br. Marinus te bevredigen en alzoo de rust te herstellen, veeleer slechts aanleiding zou geven tot nieuwe onrust.

Het wil den Kerkeraad dan ook voorkomen, dat door de wijze, waarop Uwe vergadering het bezwaarschrift van br. Marinus heeft meenen te moeten behandelen, zonder wettigen grond op een van zijn Dienaren de verdenking van onzuiverheid heeft geladen. Het Onderteekingsformulier acht het noodig uitdrukkelijk de opvatting af te snijden, alsof de predikanten gehouden zouden zijn *op eens iegelijks* *believen* zich nader omtrent eenig punt der Leer te verklaren, opdat de rechtzinnige Leeraren niet te vergeefs voor suspect worden gehouden.

Uwe vergadering is blijkbaar van een ander gevoelen, want ze maakt zich door de rechtsorde om te keeren en den bewijslast op Dr Geelkerken te leggen, feitelijk tot tolk van één broeder, tegenover wien alle achttien ouderlingen staan, die bij

de gewraakte predikatie aanwezig waren, benevens de door den predikant zelf gegeven coupure, die ook door Uwe vergadering niet in strijd met de Belijdenisschriften werd gerekend.

De Kerkeraad acht zich geroepen, hiertegen een ernstig protest en eene niet minder ernstige waarschuwing te doen hooren.

Indien *eenig* Dienaar des Woords, gelijk art. 31 der Geloofsbelijdenis eischt, door een ieder „in zonderlinge achting” behoort te worden gehouden „om des werks wil”, dat hij doet, dan is het wel Dr Geelkerken.

De Raad laat het aan Uwe vergadering over te beslissen, of hetgeen thans staat te geschieden hiermede in overeenstemming is. Voor den persoon van zijn predikant is hij niet bevreesd; diens trouw aan de Gereformeerde Belijdenis staat voor hem boven allen twijfel.

Wanneer na een optreden van tien jaren tegen iemand, die zijn gevoelen niet onder stoelen of banken pleegt te steken, niet anders kan worden aangevoerd dan dat hij bij een Catechismusprediking over een gedeelte der Heilige Schrift opvattingen heeft verkondigd, die „voor afwijkende gevoelens ruimte laten”, dan kan het niet anders, of de ongegrondheid der verdenking zal ten slotte moeten worden erkend.

Voor het echter zóóver is, zal, indien het advies der Deputaten door Uwe vergadering wordt gevolgd, aan de zaak der Gereformeerde Kerken, naar de Raad ducht, groote schade zijn toegebracht. En met het oog daarop geeft hij U met den meesten aandrang in overweging om, niet opnieuw, zij het onopzettelijk, voedsel te geven aan een kleine groep van deels door misvatting, deels door onjuiste voorlichting of andere oorzaken ontevredenen, die reeds te lang naar buiten toch den geheel verkeerden indruk hebben gewekt, alsof de gemeente van Amsterdam-Zuid in stede van een geestelijk-bloeiende, een innerlijk verscheurde gemeente ware, en derhalve het advies van Deputaten niet te aanvaarden, maar hetzij het bemiddelingsvoorstel van Dr Geelkerken aan te nemen, hetzij aan den Kerkeraad mede te deelen, hoe deze naar het oordeel der Classis inzake het bezwaarschrift-br. Marinus verder zou hebben te handelen, hoewel de Kerkeraad zijnerzijds vooralsnog van oordeel is, dat de zaak „bezwaarschrift-Marinus” niet meer bij den Kerkeraad behoort.

Van Uwe vergadering blijvende de mede-belijdende Kerk van Amsterdam-Zuid,

(get.) J. K. VAN LOON, *h.t. Praeses.*
(get.) J. J. ARENDS, *Scriba.*

Discussie wordt hierover niet gevoerd, waar de zaak, hier aangevoerd, van zelf ter sprake komt bij de behandeling van het advies, door Deputaten ad Art. 49 K.O., uitgebracht ter vorige vergadering.

Het advies, door Deputaten ad Art. 49 K.O. hierna uitgebracht, luidde als volgt:

De Deputaten der Particuliere Synode van Noord-Holland;

Overwegende, dat ter vergadering van de Classis Amsterdam, gehouden 1 April j.l., na de mededeeling van het door hen gegeven advies geen gelegenheid meer bestond dit advies toe te lichten, achten zich geroepen schriftelijk het navolgende ter nadere motiveering van hun advies te moeten aanbieden aan de vergadering der Classis Amsterdam.

Aangezien Dr J. G. Geelkerken zelf schriftelijk een verklaring heeft gegeven, waarin hij mededeelt, wat door hem is gezegd, ligt het, geheel afgedacht van het bij Uwe vergadering ingediende protest, op Uw weg te onderzoeken of de inhoud dier verklaring zelf ook „oorzaak van verdenking” geeft.

Nu ligt, naar het eenparig oordeel der Deputaten, in de bewoording, waarin Dr Geelkerken zijn gevoelen uitgedrukt heeft, inderdaad voldoende reden een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen.

Zij gronden dit oordeel op de volgende overweging:

Dr Geelkerken zegt: „En gelijk wij van den staat der heerlijkheid hiernamaals, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeïng. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover en van

dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtheid in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeeling ontleend."

Hiermede schijnt Dr J. G. Geelkerken te zeggen, dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid ons heeft medegedeeld, gelijk is aan den vorm der Openbaring betreffende den staat der heerlijkheid.

Indien dit metterdaad zijn gevoelen is, zou dit leiden tot de voorstelling, dat de Openbaring in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, in symbolischen vorm is gegeven, evenals de Openbaring van den staat der heerlijkheid. Dit nu zou metterdaad een hoogst ernstige afwijking zijn van onze Belijdenisschriften, bepaaldelijk van art. 5 der Nederl. Geloofsbelijdenis.

Niet slechts zou door deze voorstelling het diepgaand verschil worden miskend tusschen de Openbaring, die God ons heeft gegeven van wat in den *tijd* is geschied en de Openbaring, die Hij ons gaf van den staat der heerlijkheid, die in de *eeuwigheid* ligt, maar ook zou dan, wat Genesis 1, 2 en 3 ons mededeelen, ophouden *zuivere historie-beschrijving* te zijn.

In verband hiermede wekt het dan ook bevreemding, dat Dr J. G. Geelkerken, na de herinnering aan de moeilijkheid, waarvoor de uitlegging van allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, zooals „de boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreken”, „de boom des levens”, enz. ons plaatst, wèl zegt, dat vaststaat, dat wij in Gen. 3 de Goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval, maar daarbij niet zegt, dat alles is geschied op de wijze als in dit hoofdstuk is medegedeeld, wat toch na de herinnering aan die moeilijkheden wel had mogen worden verwacht.

Zonder nu ook maar in het minst Dr Geelkerken te beschuldigen, dat hij afwijkt van de belijdenis onzer kerken, of uit te gaan van de veronderstelling, dat hij niet rechtzinnig is, zijn toch Deputaten van oordeel, dat de door hem gegeven verklaring „rechtvaardige oorzaak van verdenking” geeft, die het aan de kerkelijke vergaderingen ten plicht stelt, nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen conform het Onderteekeningsformulier voor de Dienaren des Woords.

Indien nu Dr J. G. Geelkerken aan het herhaalde ernstig tot hem gerichte verzoek had voldaan en de verklaring had afegelegd, zooals hem die door de Classis voorgelegd is, dan zou daardoor, naar de meening der Deputaten, Dr J. G. Geelkerken een uitspraak hebben gedaan, die voldoende kon worden geacht, om de bedenkingen weg te nemen, die de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, doen rijzen.

Dr Geelkerken heeft dit echter beslist geweigerd. Gezien in het licht van deze weigering, achten Deputaten des te meer in de door hem gegeven verklaring genoegzame reden aanwezig thans een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen, opdat blijke, of dit in overeenstemming is met de belijdenis onzer kerken.

Mitsdien is dan ook naar het oordeel van Deputaten het voorstel, dat Dr Geelkerken zelf indiende in de vergadering van 1 April, volstrekt onvoldoende om de zaak te beëindigen, wijl dit voorstel in geen enkel opzicht eenige nadere verklaring van zijn gevoelen geeft.

Ter voorkoming van misverstand wenschen de Deputaten thans hun advies nader te formuleeren als volgt:

„De Deputaten adviseeren de Classicale vergadering te besluiten:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam, be-treurende, dat Dr J. G. Geelkerken heeft geweigerd te voldoen aan het herhaalde ernstige verzoek, dat tot hem gericht werd, om de verklaring af te leggen, die de Classis hem heeft voorgelegd;

van oordeel, dat de door Dr J. G. Geelkerken gegeven verklaring betreffende hetgeen hij predikte, „rechtvaardige oorzaak van verdenking” geeft;

omdat de bewoording dezer verklaring de gedachte wekt, alsof Dr J. G. Geelkerken van gevoelen is, dat de Openbaring in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, door God is gegeven in symbolischen vorm, evenals de Openbaring van den staat der heerlijkheid, wat zou leiden tot de voorstelling, dat Gen. 1—3 niet zou zijn *zuivere historie-beschrijving*, hetwelk in strijd zou wezen met onze Belijdenisschriften;

voorts overwegende, dat, als men deze verklaring ziet in het licht van genoemde weigering, er thans tmeer reden is om Dr J. G. Geelkerken aangaande zijn gevoelen te hooren;

besluit:

1. van Dr J. G. Geelkerken, in verband met de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen, betreffende hetgeen in Gen. 1—3 ons is medegedeeld, opdat blijke, of zijn gevoelen in overeenstemming is met de Belijdenisschriften onzer kerken;

2. een commissie te benoemen om de vragen te formuleeren, die na door de Classis te zijn vastgesteld, aan Dr J. G. Geelkerken zullen worden voorgelegd;
3. de behandeling van het protest van br. Marinus op te schorten, totdat met Dr J. G. Geelkerken zal zijn gehandeld en dit aan dezen broeder mede te deelen;
4. aan Dr J. G. Geelkerken en aan den kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid van dit besluit mededeeling te doen."

De bespreking over dit advies wordt geopend. Een der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, br. J. K. v. Loon, merkt op, dat de Classicale vergadering op gronden, reeds ter vorige samenkomsten uiteengezet, van den kerkrechterlijken weg afwijkt. Hij doet een ernstige waarschuwing hooren om dezen weg niet verder te betreden, waar de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid homogeen is in deze zaak en de gemeente achter zich heeft, welke Dr Geelkerken niet zal loslaten.

De praeses der vergadering vraagt een nadere verklaring over de beteekenis en de draagkracht dezer woorden van Br. J. K. van Loon, en waarschuwt Amsterdam-Zuid juist niet op dat spoor voort te gaan.

Ds W. Breukelaar, één der Deputaten, antwoordt br. Van Loon, dat de Deputaten juist met dit hun nader advies op eenzelfde spoor staan. Alleen is het nader geformuleerd en meer toegelicht dan op de vergadering van 1 April l.l. Het gaat ook om de zoogenaamde coupure en deze is zeer verdacht.

't Advies wordt door de vergadering aanvaard.

(Notulen vergadering 22 April 1925, artikel 40—41, 44—47, pagina 47, 49—55).

VERGADERING
VAN
27 MEI 1925.

1. Opmerking
dat het
bezwaarschrift
van br. v. Kooten
onontvankelijk
was.

2. Bezwaar en
protest
Amsterdam-Zuid
tegen het besluit
der Classis over
vragen aan
Dr GEELKERKEN
te stellen.

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 27 Mei 1925,

wordt bij het lezen der notulen van de vergadering van 22 April opgemerkt, dat het bezwaarschrift van br. A. van Kooten (zie Art. 40 dier notulen of pag. 15 v.v. dezer memorie) niet ontvankelijk was voor behandeling. Hiervan geschiedt opneming in de notulen dezer samenkomst.

Allereerst wordt een bezwaarschrift gelezen van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, betreffende het door de Classis aangenomen voorstel om aan Dr J. G. Geelkerken vragen te stellen. De wettigheid van dit besluit wordt niet erkend en de Kerkeraad behoudt zich alle rechten voor, waar formeel op kerkrechterlijke gronden de grondslag voor het besluit der Classis ontbreekt. Voor kennisgeving aangenomen.

Het bezwaarschrift luidde als volgt:

Amsterdam, 26 Mei 1925.

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Nu, blijkens het door de afgevaardigden uitgebrachte rapport, Uwe vergadering, niettegenstaande de ernstige waarschuwing van den Kerkeraad, vervat in zijn schrijven van 16 April j.l., ja zelfs zonder daarvan nota te nemen, besloten heeft van Dr Geelkerken, overeenkomstig het Onderteekingsformulier voor de Dienaren des Woords, d. w. z. omdat hij rechtvaardige oorzaak van suspicie zou hebben

gegeven, eene nadere verklaring te vragen over zijne opvatting van Gen. 1—3, ziet de Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid zich tot zijn leedwezen genoodzaakt, U te berichten, dat hij de wettigheid van dit besluit niet kan erkennen en zich ten opzichte er van alle rechten voorbehoudt.

Waar op *kerkrechtelijke* gronden niet alleen door Dr Geelkerken, maar ook door den Raad Uw *recht*, om van den eerste de *in eerste instantie* gevraagde (*niet* in het Ondertekeningsformulier bedoelde) verklaring te eischen, was *betwist*, en uitsluitend *op dezen grond* Dr Geelkerken zich niet met het stellen van dien eisch kon vereenigen, had in elk geval de beslissing over dit *formeele* geschil door de meerdere vergaderingen moeten zijn afgewacht en schijnt het den Kerkeraad op geen enkele wijze in overeenstemming met het Gereformeerde Kerkrecht, wanneer in de op *kerkrechtelijke* overwegingen berustende houding van Dr Geelkerken — die, niet als beschuldigde, maar als *afgevaardigde van den Kerkeraad* op Uwe vergadering van 1 April aanwezig, in volkomen overeenstemming met de zienswijze van den Raad deze houding had bepaald — aanleiding wordt gevonden, rechtmatige oorzaak van verdenking aanwezig te achten.

Dat *achteraf* Deputaten der Provinciale Synode hun advies hebben gewijzigd waardoor thans over de coupure van de preek zelve, in stee van over de aanklacht is beslist — daargelaten of ook dit toelaatbaar is — kan nooit het oog er voor doen sluiten, dat reeds *formeel* de *grondslag* voor het besluit der Classis ontbreekt.

Namens den Kerkeraad voornoemd:

(get.) J. K. VAN LOON, *h.t. praeses*.
(get.) M. DE BRUIN, *sub-scriba*.

Aan de Classicale vergadering der Gereformeerde Kerken in de Classis Amsterdam.

(*Notulen vergadering 27 Mei 1925, artikel 3, 5, pagina 58*).

Op de *voortgezette vergadering* van de Gereformeerde Kerken, binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 10 Juni 1925*, werd een *missive gelezen van den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid*, waarin zij kennis geeft, dat hij overeenkomstig het door hem in zijn schrijven van 26 Mei 1925 ingenomen standpunt besloten heeft tegen *het besluit der Classicale vergadering van 22 April en van 27 Mei l.l.* inzake een gedeelte van een predicatie van Dr J. G. Geelkerken, *bij de Part. Synode van Noord-Holland in beroep te gaan*, omdat deze besluiten naar zijn meening in strijd zijn met het Gereformeerde Kerkrecht en dus onwettig, als zakelijk met de Gereformeerde Belijdenis, met name het slot van Art. 31, en dus in elk geval ontoelaatbaar. *Voor kennisgeving aangenomen.*

Dit schrijven luidde als volgt:

Amsterdam, 8 Juni 1925.

Aan de Eerwaarde Classis der Gereformeerde Kerken in de Classis Amsterdam.

Wel Eerwaarde en Eerwaarde Heeren,

De Raad der Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid heeft de eer U kennis te geven, dat hij overeenkomstig het door hem in zijn schrijven van 26 Mei 1925 ingenomen standpunt, in zijn vergadering van 4 Juni j.l. besloot, tegen het besluit Uwer vergadering d.d. 22 April en het daarop gebaseerde van 27 Mei inzake een gedeelte van een predicatie van Dr J. G. Geelkerken over Zondag 3 van den Heidelberg Catechismus, bij de Particuliere Synode van Noord-Holland in beroep te

G. S. 1926

VERGADERING
VAN
10 JUNI 1925.

1. Appèl A'dam-Zuid op de Part. Syn. van N.-Holl. inzake de besluiten der Classis van 22 April en 27 Mei 1925.

gaan, omdat deze besluiten naar zijne meening zoowel *formeel* in strijd zijn met het Gereformeerde Kerkrecht, en dus onwettig, als *zakelijk* met de Gereformeerde Belijdenis, met name het slot van art. 31, en dus in elk geval ontoelaatbaar.

Namens den Kerkeraad,

(w.g.) Dr J. G. GEELKERKEN, *praeses*.
(w.g.) M. DE BRUIN, *sub-scriba*.

(*Notulen der vergadering van 10 Juni 1925, art. 23, pagina 68*).

VERGADERING VAN 17 JUNI 1925. Op de *vergadering* der Gereformeerde Kerken, binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 17 Juni 1925*, kwam van de zijde van de Kerk van Amsterdam-Zuid *niets ter tafel*.
Niets bijzonders.

VERGADERING VAN 23 JUNI 1925. Op de *vergadering* der Gereformeerde Kerken, binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Dinsdag 23 Juni 1925*, deelen de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, in verband met klachten over publicatie's in het „Algemeen Handelsblad” van de handelingen der Classis in de zaak-Dr J. G. Geelkerken, mede, na de afhandeling der zaak, in de *Overtoomsche Kerkbode*, het officiëel orgaan der Kerk, *aan de leden der gemeente de noodige mededeelingen te doen*. Hiervan wordt *nota genomen*.

1. A'dam-Zuid zal straks publicèeren in haar Kerkbode.
2. Rapport hoort niet thuis van deze vergaderingen op den Kerkeraad met diakenen.

Watergraafsmeer vraagt, of het rapport dezer vergaderingen thuis hoort: *op de Kerkeraadsvergaderingen met diakenen, gelijk Amsterdam-Zuid doet, of op de gewone vergaderingen van den Kerkeraad. Vastgesteld wordt, dat dit rapport thuishoort op de gewone vergaderingen van den Kerkeraad.*
(*Notulen der vergadering van 23 Juni 1925, art. 50, laatste alinea en art. 51, pagina 80*).

VERGADERING VAN 8 JULI 1925. Op de *vergadering* van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 8 Juli 1925*, kwam van de zijde van de Kerk van Amsterdam-Zuid *niets ter tafel*.
Niets bijzonders.

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 15 Juli 1925*,

vraagt de Commissie van advies aan de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, of de Kerkeraad sinds de laatste Classicale vergadering, in overeenstemming met het besluit der Classis aan Dr Geelkerken heeft geadviseerd te antwoorden op de vragen, aan dezen door de Classis gesteld. Ten tweede, wanneer de vacantie van Dr Geelkerken zal geëindigd zijn.

Hierop wordt geantwoord, dat de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, ofschoon verontwaardigd over de handelingen der Classis, aan Dr Geelkerken heeft geadviseerd kort en zakelijk op de vragen, hem door de Classis gesteld, te antwoorden. Hiertegen waren een drietal broeders. Verder, dat Dr Geelkerken 15 Augustus a.s. in het land zal zijn teruggekeerd.

Een schrijven van den Raad van Amsterdam-Zuid wordt gelezen, waarbij kennis gegeven wordt, dat hij betreffende het besluit der Classicale vergadering van 8 Juli l.l. inzake Dr J. G. Geelkerken (*n.l. om hem categorisch antwoord te vragen op een 5-tal vragen*) bij de Particuliere Synode van Noord-Holland in beroep zal gaan. Voor kennisgeving aangenomen.

Dit schrijven luidde aldus:

Aan de Classicale vergadering van Gereformeerde Kerken binnen het ressort Amsterdam.

Wel Eerwaarde en Eerwaarde Heeren!

De Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid heeft de eer U kennis te geven, dat hij in zijne vergadering van 9 Juli l.l. besloot, ook tegen het besluit Uwer vergadering van 8 Juli j.l. betreffende Dr J. G. Geelkerken, bij de Particuliere Synode van Noord-Holland in beroep te gaan.

Namens den Raad voornoemd,

(w.g.) J. K. VAN LOON, *h.t. praeses.*

(w.g.) J. J. ARENDS, *scriba.*

Amsterdam, 13 Juli 1925.

(*Notulen der vergadering van 15 Juli 1925, art. 69 en 70, pagina 100.*)

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Woensdag 9 September 1925*,

wordt bij het nazien der credentie-brieven aan Amsterdam-Zuid, dat twee ouderlingen als *primi-afgevaardigden* heeft gezonden, gevraagd, waarom dit geschied is, daar dit niet is naar den regel, door de Kerken-ordering voor de afvaardiging gesteld.

Geantwoord wordt, dat Dr Geelkerken niet aan eene behandeling mag blootgesteld worden als in vorige vergaderingen (Dr Geelkerken heeft het laatst de vergadering van 1 April 1925 bijgewoond. Actuaris) en Ds van Dijken ziek is. Deze motiveering achten meerdere broeders in strijd met de waarheid. Ook wordt gevraagd, sinds wanneer Ds van Dijken de Classicale

VERGADERING
VAN
15 JULI 1925.

1. Vragen der Commissie, of A'dam-Zuid aan Dr GEELKERKEN geadviseerd heeft om te antwoorden.

2. Appèl Ad'am-Zuid van 't besluit om van Dr GEELKERKEN categorische antwoorden te vragen.

VERGADERING
VAN
9 SEPT. 1925.

1. Over de afvaardiging van Amsterdam-Zuid van twee ouderlingen als *primi-afgevaardigden*.

vergadering niet bijwonen kan. Hierop wordt geantwoord, dat Ds v. Dijken sedert 1½ jaar op medisch advies de Kerkeradsvergaderingen niet bijwoont en dus moeilijk de Kerk kan vertegenwoordigen. *Het motief tot niet-afvaardiging van Dr Geelkerken wordt teruggenomen en daarvoor in de plaats gesteld, dat het voor Dr Geelkerken in den gegeven toestand niet aangenaam is tegenwoordig te zijn.*

Hierna wordt de vergadering geconstitueerd.

(Notulen van 9 September 1925, Artikel 2, pag. 103).

VERGADERING
VAN
23 SEPT. 1925.

1. A'dam-Zuid uit considerans en advies der Commissie over het schrijven van Dr GEELKERKEN eerst laten drukken en de vergadering verdagen.

2. A'dam-Zuid en het recht der Classis om Dr GEELKERKEN te citeeren.

Op de vergadering van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden Woensdag 23 September 1925,

wil Amsterdam-Zuid, dat de considerans en het advies der Commissie, op deze vergadering uitgebracht in verband met het antwoord van Dr Geelkerken d.d. 5 September 1925, zullen gedrukt worden en aan de Kerken en de afgevaardigden zullen worden toegezonden, temeer waar men van te voren geen kennis van den inhoud heeft kunnen nemen, al kan daarvan aan de Commissie geen verwijt gemaakt worden. *Anderen zijn van oordeel, dat de vergadering de considerans der Commissie, welke zij als toelichting acht, niet voor haar rekening behoeft te nemen, en dus wel degelijk kan handelen over HET BESLUIT, dat de Commissie aan de vergadering voorstelt. Met dit laatste gevoelen gaat ook de Commissie mede.*

Een voorstel in den geest van Amsterdam-Zuid, ingediend door Ds J. H. Sillevius Smitt van Laren om considerans en advies der Commissie te laten drukken en de behandeling der zaak te verdagen, wordt hierna in stemming gebracht en verworpen met 6 stemmen vóór.

Hierna wordt het advies-besluit der Commissie door de vergadering in behandeling genomen.

Bij de bespreking van dit advies-besluit, merken de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, bij de behandeling van punt 4:

„nogmaals Dr J. G. Geelkerken te citeeren enz.”

op, dat de Classicale vergadering volgens de meening van den Kerkeraad geen recht had Dr Geelkerken te citeeren, waarom hij hem ook adviseerde aan de citatie geen gehoor te geven. Wellicht zal de Kerkeraad dit weer doen, als het woord „citeeren” niet vervalt, omdat Dr Geelkerken zich niet mag laten vangen.

Hiertegen wordt èn door de Commissie èn door de vergadering met alle kracht en verontwaardiging opgekomen. 't Recht der citatie staat naar Gereformeerd Kerkrecht van ouds vast en Amsterdam-Zuid wordt gewaarschuwd zijn weg te verlaten. De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid gaan in het verleden der zaak terug om hun standpunt te verdedigen en eindigen met te zeggen: „dat de Classis van Dr Geelkerken afblijve.”

(Notulen vergadering 23 September 1925, artikel 24, pagina 123—124).

Op de voortgezette vergadering der Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden *Dinsdag 13 October 1925*,

is eene algemeene bespreking gehouden over het advies der Hoogleraren, en het daaruit weer gevolgde advies der Deputaten. De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, bij monde van br. J. K. v. Loon, zeggen niet zonder ontroering het woord te vragen. Weer wordt in punt 1 van het prae-advies der Hoogleraren gezegd, dat Dr J. G. Geelkerken geweigerd heeft zich te verklaren in den zin van: „noch bedoeld, noch gezegd.” Hij kon er niet aan voldoen, al was hij niet onwillig. *Zij kunnen dan ook het advies der Hoogleraren niet aanvaarden.*

Hierop wordt door *Ds J. L. Schouten en Ds W. Breukelaar geantwoord in den breede*. Ds Schouten besluit met uit te spreken o.a. dat de opzieners van Amsterdam-Zuid naar zijn meening *mee schuld hebben aan den gang van deze procedure*, hetgeen door de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid wordt tegengesproken.

Een missive van Amsterdam-Zuid wordt gelezen van den volgenden inhoud:

Aan de Classis der Gereformeerde Kerken Amsterdam.

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

De Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid (Overtoom) deelt U bij dezen mede, dat hij in zijn vergadering van 8 October '25 *besloot een schrijven te richten tot de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit en het College van Hoogleraren der Theologische School te Kampen*, inzake het betrekken van de daaraan verbonden hoogleraren in het aanhangige geding betreffende zijnen predikant Dr J. G. Geelkerken.

Hoogachtend m. vr. br. gr.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk A'dam-Zuid (Overtoom),
(w.g.) M. DE BRUIN, *sub-scriba*.

Amsterdam, 10 October 1925.

Voor kennisgeving aangenomen.

Per missive vraagt de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid afschrift te mogen ontvangen van het rapport der Classicale Commissie inzake het 2de bezwaarschrift van br. H. Marinus, *Classicale vergadering 18 Maart j.l.* en insgelijks van het rapport van de Commissie van advies, uitgebracht in de *vergadering van 23 September j.l.*, daar het den Kerkeraad voorkomt, dat deze stukken, betreffende zaken, rakende een belijdend lid zijner gemeente en een zijner predikanten, ook aan den Kerkeraad ter beschikking moeten staan.

Het eerste stuk, dat voor rekening der Classicale vergadering is, zal per afschrift worden gezonden. *'t Tweede stuk*, dat niet voor rekening der vergadering is, maar door de Commissie van advies is gelezen als toelichting op hun advies, kan niet gezonden worden.

Verder wordt gesproken over het besluit, dat de Commissie voorstelt aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid namens de Classicale vergadering te berichten. Dit luidt aldus:

VERGADERING
VAN
13 OCT. 1925.

1. Bezwaar
A'dam-Zuid
tegen het advies
der Hoogleraren.

2. Missive
A'dam-Zuid
over een schrijven
van den Kerkeraad
aan bedoelde
Hoogleraren.

3. Verzoek om
twee afschriften
te ontvangen door
A'dam-Zuid.
't Eene ingewilligd
't andere niet.

4. Bericht aan
A'dam-Zuid
inzake haar
houding tegenover
Dr GEELKERKEN.

5. Toezending aan
A'dam-Zuid
van de conclusie's
der Classis
in de zaak-
Dr GEELKERKEN.

„Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid te berichten, dat de Classis ten zeerste betreurt, dat hij niet gepoogd heeft Dr J. G. Geelkerken af te houden van den door hem ingeslagen weg, en den Kerkeraad dringend vermaant allen invloed aan te wenden om Dr J. G. Geelkerken te bewegen, dat hij op den ingeslagen weg niet voortga.”

Ds Sillevis Smitt zou dit weg willen laten, wijl Amsterdam-Zuid genoeg de meening der Classis kent. De liefde voor hun predikant, Dr J. G. Geelkerken, spreekt toch uit alles, al is die liefde in sommige opzichten een dwaze liefde. *De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid spreken zich op dergelijke wijze uit*. De Kerkeraad houdt wel degelijk toezicht op de leer. En als Dr Geelkerken iets publiceert, doet hij dat voor eigen rekening. *Een der ouderlingen van Amsterdam-Zuid, br. Van Vulpen*, verkrijgt het woord, *en verklaart, dat in den Kerkeraad ook wel andere gevoelens vertegenwoordigd zijn*. Hij voor zich twijfelt niet, evenals deze broeders, aan de goede motieven, die de Classis bij de behandeling dezer zaak hebben geleid. Hij is het er mede eens, dat de Kerkeraad vermaand moet worden. Wat de minderheid in den Kerkeraad ook heeft geprotesteerd, 't is alles vergeefs geweest. *Ds Schouten wijst op het feit, dat de Kerkeraad geen woord van afkeuring heeft doen hooren over de eenzijdige publicatie's*, door Dr J. G. Geelkerken gedaan. *De actuarius leest uit de notulen der vergadering van 23 Sept. l.l. Art. 24 voor*, „dat de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid mededeelen, dat de Classicale vergadering volgens de meening van den Kerkeraad geen recht had Dr Geelkerken te citeeren, waarom hij hem ook adviseerde aan de citatie geen gehoor te geven. Wellicht zal de Kerkeraad dit weer doen, als het woord „citeeren” niet vervalt, omdat Dr Geelkerken zich niet mag laten vangen. Beiden, n.l. Ds Schouten en Ds Knoppers, oordeelen, dat dit feiten zijn, die het voorgestelde, dat aan Amsterdam-Zuid zal gemeld worden, ten volle rechtvaardigen.”

Hierna wordt *de uitspraak omtrent Amsterdam-Zuid's handelwijze aldus vastgesteld*. *Amsterdam-Zuid protesteert* en Ds Sillevis Smitt is tegen.

Eveneens zal *aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid bericht gezonden worden van de besluiten der vergadering in de zaak-Dr Geelkerken*.

Deze besluiten luiden aldus:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken in de Classis Amsterdam, gelezen het schrijven van Dr J. G. Geelkerken, d.d. 11 October, besluit:

1. Ernstig af te keuren, dat Dr J. G. Geelkerken niet is verschenen en mitsdien geen gevolg heeft gegeven aan de tot hem gerichte citatie, waardoor hij „in gebreke” is gebleven behoorlijk te voldoen aan hetgeen waartoe het Onderteekingsformulier hem verplichtte, aangezien dit formulier eischt „*te allen tijde bereid en willig te zullen zijn*,” nadere verklaring van gevoelen te geven;

2. Uit te spreken:

a. dat het niet bij Dr Geelkerken, maar bij de Classis staat te bepalen op wat wijze deze nadere verklaring van zijn gevoelen wil vragen;

b. dat het citatierecht historisch vaststaat en zeer beslist door het Onderteekingsformulier wordt verondersteld;

c. dat Dr J. G. Geelkerken bij de laatste citatie wel voor het eerst voor de vergadering der Classis is geciteerd, maar deze citatie reeds de derde was, die namens de Classis tot hem gericht werd;

3. te verklaren, dat, ten gevolge van de feiten, dat Dr J. G. Geelkerken in gebreke is gebleven de hem gestelde vragen behoorlijk te beantwoorden en eveneens in gebreke is gebleven voor de vergadering te verschijnen, toen hij daartoe geciteerd werd, de Classis ten volle gerechtigd is, hem krachtens het Onderteeکنingsformulier *ipso facto* van zijn dienst gesuspendeerd te verklaren, doch in het belang der zaak beter is te achten, hiertoe thans nog niet over te gaan;

4. vooralsnog geen verdere maatregelen te nemen, om als Classis Dr J. G. Geelkerken nader, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling aangaande zijn gevoelen te vragen, omdat hij mondelinge ondervraging heeft afgewezen en verdere schriftelijke ondervraging thans ook met het oog op de door Dr J. G. Geelkerken gegeven ontijdige, deels onjuiste en verdachtmakende publicaties niet profijtelijk is te achten;

5. te besluiten, aan de Particuliere Synode, die D. V. 14 October a.s. bijeenkomt, te verzoeken, dat zij ten spoedigste de Generale Synode doe bijeenkomen, opdat deze over de zaak-Dr J. G. Geelkerken in haar geheel beslisse, en zulks omdat:

a. de zaak, die in geding is, de Belijdenis en het gezag der Heilige Schrift raakt en mitsdien van hoog gewicht is, gelijk ook Dr J. G. Geelkerken erkent, als hij zegt, dat „diepe problemen” tusschen hem en de Classis aanhangig zijn, terwijl tevens deze zaak een algemeen belang betreft, dat alle Kerken aangaat;

b. de Classis en de Particuliere Synode hiermede zijn in de historische lijn, zooals blijkt uit de behandeling van de zaak der Remonstranten, waarover niet door eenige Classis of Particuliere Synode eene beslissing is genomen, maar deze aan de Generale Synode is overgelaten;

c. de beroering, die de zaak-Geelkerken bij de Kerken in breeden kring heeft verwekt, gewenscht maakt, dat zoo spoedig als mogelijk is de Generale Synode uitspraak doe, waartoe ook de Hoogleraren adviseeren;

6. Dr J. G. Geelkerken ernstig te vermanen, dat hij aflate van zijn tot nu toe gevolgde gedragslijn om door publicatie's de publieke opinie te bewerken, wat tot een eenzijdige en veelszins onjuiste voorstelling aanleiding gaf;

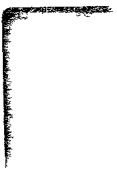
7. van dit besluit mededeeling te doen aan Dr J. G. Geelkerken en aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, en dit besluit op te nemen in het kort verslag.

Besloten wordt het bericht aan Amsterdam-Zuid ook in het kort *pers-verslag op te nemen*. Tegen dit laatste verklaren zich vier stemmen; eveneens Amsterdam-Zuid.

(Notulen der vergadering van 13 October 1925, art. 37, pagina 130, 2de alinea, art. 42—43, pagina 139, artikel 49, pagina 143, artikel 50, pagina 144).

De Actuarius,

B. A. KNOPPERS.

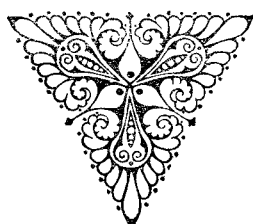

MEMORIE der Particuliere Synode

van Noord-Holland betreffende de zaak-

Dr J. G. GEELKERKEN en den Kerkeraad

Amsterdam-Zuid.

Buiksloot, 22 December 1925.

Den Eerwaarden Raad der Gereformeerde Kerk van Assen, belast met de saamroeping der Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

WelEerw. en Eerwaarde Broeders,

Het moderamen der laatstgehouden Particuliere Synode van Noord-Holland heeft door dezen de eer U te berichten, dat het in verband met Uwe beslissing op den 26sten Januari 1926 de door deze Synode gevraagde buitengewone Generale Synode te doen bijeenkomen ter behandeling van de zaak Dr J. G. Geelkerken,

besloot:

a. de Acta der Particuliere Synode van Noord-Holland, voor zoover deze betrekking hebben op voornoemde zaak, ter beschikking te stellen van de Generale Synode,

b. aan Uwen Raad thans reeds de volgende stukken, die op de zaak-Dr Geelkerken betrekking hebben en ter Particuliere Synode van Noord-Holland hebben gediend, te doen toekomen:

1. Mededeeling van den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid d.d. 11 Juni 1925, dat hij in beroep gaat bij de Particuliere Synode tegen besluiten der Classis Amsterdam d.d. resp. 22 April en 27 Mei 1925;
2. Bezwaarschrift van den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, d.d. 22 Juni 1925,
met 3 *bijlagen*:
 - a. vertrouwelijk schrijven April 1925,
 - b. afschrift schrijven aan de Classis d.d. 16 April,
 - c. idem idem d.d. 26 Mei;
3. Bezwaarschrift van Dr J. G. Geelkerken, d.d. 23 Juni 1924 tegen besluiten der Classis Amsterdam, d.d. resp. 22 April, 27 Mei en 17 Juni 1924, met 9 bijlagen (A—I);
4. Rapport der Deputaten ad Art. 49 K.O.;
5. Mededeeling van den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-

Zuid, d.d. 13 Juli 1925, dat hij in beroep gaat tegen het besluit der Classis Amsterdam d.d. 8 Juli 1925.

Hier zij nog opgemerkt, dat de Kerkeraad naliet een uiteenzetting van zijne bezwaren aan de Synode te doen toekomen, zooals dit zijn voornemen was blijkens genoemd schrijven van 8 Juli, en dat dien-tengevolge de Particuliere Synode het beroep niet heeft kunnen behandelen;

6. Protest van Amsterdam-Zuid, d.d. 24 Juli 1925 tegen de samenstelling der Synodale Commissie van praeadvies;
7. Idem van de brs. A. v. d. Plas, A. C. Reuyl, en K. W. v. d. Toorren te Zandvoort, d.d. 10 October 1925, tegen dezelfde zaak;
8. Idem van den Raad der Gereformeerde Kerk van Haarlem, d.d. 1925 tegen dezelfde zaak;
9. Idem van J. W. Spier te Amsterdam, d.d. 15 October 1925 tegen dezelfde zaak;
10. Verzoek van Amsterdam-Zuid, d.d. 9 October 1925, inzake toelating eener Commissie tot toelichting van het bezwaarschrift;
11. Mededeeling van Amsterdam-Zuid d.d. 13 October 1925, inzake de samenroeping van eene buitengewone Generale Synode;
12. Mededeeling Classis Amsterdam besluit vergadering d.d. 13 October 1925, inzake samenroeping van eene Generale Synode;
13. Tweede Rapport van de Deputaten ad Art. 49 K.O.

c. aan bovengenoemde stukken toe te voegen een exemplaar van de gedrukte Acta der Particuliere Synode van de Gereformeerde Kerken in Noord-Holland, gehouden te Enkhuizen den 24sten Juni 1924, en te Amsterdam den 14den en den 16den October 1925.

Met heilbede en broedergroete,

Namens het moderamen der Particuliere Synode voornoemd,

Uw dw. br.

(w.g.) A. SCHWEITZER, *Scriba.*

I.

**Mededeeling van den Raad der Gereformeerde Kerk
van Amsterdam-Zuid, dat hij in beroep gaat bij de Particuliere
Synode tegen besluiten der Classis Amsterdam
d.d. resp. 22 April en 27 Mei 1925.**

**GEREFORMEERDE KERK VAN
AMSTERDAM-ZUID (OVERTOOM)**

Amsterdam, 11 Juni 1925.

*Aan den Eerw. Kerkeraad der Geref. Kerk,
als saamroeper voor de Particuliere Synode,
te Enkhuizen.*

WelEerw. en Eerw. Heeren en Broeders.

De Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid heeft de eer U te berichten, dat hij in zijn vergadering van 4 Juni j.l. besloot, tegen de besluiten der Classis Amsterdam van 22 April en 27 Mei j.l. inzake een gedeelte van een predikatie van Dr J. G. Geelkerken over Zondag 3 van den Heidelbergschen Catechismus, bij de Particuliere Synode van Noord-Holland in beroep te gaan.

Dit besluit zelf, alsmede een uitvoerige memorie van toelichting, hoopt hij u tijdig voor de aanstaande vergadering der Synode te doen toekomen.

Met hoogachting,

Namens den Kerkeraad,

(get.) Dr J. G. GEELKERKEN, *praeses.*

(get.) J. J. ARENDS, *scriba.*

II.

**Bezwaarschrift van den Raad der Gereformeerde Kerk van
Amsterdam-Zuid, d.d. 22 Juni 1925.**

**RAAD DER GEREFORMEERDE
KERK VAN AMSTERDAM-ZUID.**

—
Schrijven betreffende besluiten Classis.
—

MET 3 BIJLAGEN
1 Vertrouwelijk schrijven
1 Missive 16 April
1 „ 26 Mei.

AMSTERDAM, 22 Juni 1925.

*Aan de Particuliere Synode der Geref. Kerken
in Noord-Holland, vergaderd te Enkhuizen.*

Weleerw. en Eerw. Heeren en Broeders.

De Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid ziet zich tot zijn leed-
wezen genoodzaakt, bij Uwe vergadering in verzet te komen tegen het besluit der
Classis Amsterdam van 22 April j.l., om van zijnen tweeden predikant, Dr J. G.
Geelkerken, „in verband met de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte,
nadere verklaring van zijn gevoelens te vragen betreffende hetgeen in Gen. 1, 2
en 3 ons is medegedeeld, opdat blijke of zijn gevoelens in overeenstemming is met
de Belijdenisschriften onzer Kerken”, alsmede tegen het daarop gebaseerde besluit van
27 Mei, waarbij de door Dr Geelkerken te beantwoorden vragen werden vastgesteld.

Ofschoon het recht der Classis, om overeenkomstig het door de Nationale Synode
van Dordrecht 1618—1619 in hare 164ste zitting vastgestelde Onderteekening-
formulier voor de Dienaren des Woords, „om gewichtige oorzaken van nadenken”,
„tot behouding van de eenigheid en zuiverheid in de leer”, van een tot haar ressort
behoorenden predikant, die naar haar oordeel rechtmatige oorzaak van verdenking
heeft gegeven, zijn „nader gevoelens en verklaring” te eischen over eenig artikel
van de Confessie, den Catechismus of de Synodale verklaring, natuurlijk ten volle
erkennende, acht de Kerkeraad toch *in casu* het besluit daartoe zoowel *formeel* in
strijd met het Gereformeerde Kerkrecht, en dus onwettig, als *zakelijk* met de Gere-
formeerde belijdenis, met name met het slot van artikel 31, en dus in elk geval
ontoelaatbaar.

Ten einde, mede in verband met de veelszins onwelwillende en onbillijke be-
oordeeling van zijn optreden van de zijde der Classis, elk mogelijk misverstand
ten dezen van meet af aan af te snijden, merkt hij op:

ten eerste, dat dit protest, evenals zijne missives over deze zaak aan de Classis,
achterwege zou zijn gebleven, indien hij niet ten volle overtuigd was, dat Dr
Geelkerken in geen enkel opzicht is afgeweken van de door hem onderteekende
Formulieren van Eenigheid, en dus ook alle historisch bedoelde uitspraken der
Schrift als historisch aanvaardt;

ten tweede, dat hij het niet slechts als zijn *recht*, maar ook als zijn *plicht* be-
schouwt, om tegen de z. i. *onrechtmatige handelwijze der Classis* op te komen;

1e. wijl hij van meet af aan de bezwaren tegen de gewraakte predikatie onge-
grond heeft geacht, en de houding van Dr. Geelkerken heeft gebillijkt, zoodat
het besluit der Classis feitelijk eene beschuldiging tegen hem zelf inhoudt;

2e. wijl het mede de taak van den Kerkeraad is, te waken voor de eer en het
recht van zijn predikant die door dit besluit wordt aangetast;

3e. wyl hij in de beslissing der Classis een gevaar ziet voor de rechtsorde in de Gereformeerde Kerken en voor de vrije ontplooiing der Gereformeerde Theologie.

De bedenkingen van den Raad tegen het besluit der Classis van 22 April betreffen:

I. *Zijne voorgeschiedenis, alsmede de wijze waarop het is tot stand gekomen, met name de bemoeiingen van Deputaten ad art. 49 D. K. O.;*

II. *Zijne bewoordingen en inhoud;*

III. *Zijne strekking en consequenties.*

Ad I. Ten opzichte van het eerste punt veroorlooft de Raad zich Uwe vergadering er op te wijzen:

1°. dat de verdacht-verklaring van Dr Geelkerken niet op zich zelf mag worden beschouwd, maar, ook blijkens het besluit der Classis zelf uitvloeisel is van de behandeling van het *tweede* bezwaarschrift van br. H. Marinus betreffende de predikatie over den derden Zondag;

2°. dat waar dit *tweede* bezwaarschrift feitelijk gericht was tegen de wijze waarop de *Classis* de eerste klacht van den bezwaarden broeder had behandeld, de Classis op dat bezwaarschrift niet opnieuw in had behooren te gaan, maar den klager had moeten verwijzen naar de Provinciale Synode;

3°. dat het door de Classis aanvaarde advies van Deputaten ad art. 49 D. K. O., over deze praealabele quaestie, dat van eene tegenovergestelde strekking was, onjuist moet worden geacht:

a. omdat daarin ten onrechte de beslissing der Classis in eerste instantie als eene *gedeeltelijke* wordt beschouwd;

b. omdat van een *nieuw element* reeds hierom geen sprake was, wyl het getuigenis van twee broeders toch in geen geval tegen dat van de 18 ouderlingen zou kunnen opwegen: en bovendien de aanwezigheid van zulk een element alleen had kunnen leiden tot vernietiging van de eerste beslissing en een *nieuwe* behandeling van de *geheele* zaak, niet tot eene nadere behandeling bij wijze van voortzetting;

c. omdat, wanneer de omstandigheid, dat de bezwaarde nog niet tevreden is gesteld, voor zulk eene voortgezette behandeling een genoegzaam motief zou vormen, de beëindiging van dergelijke zaken daardoor ten zeerste zou kunnen worden bemoeilijkt, zoo niet onmogelijk gemaakt;

4°. dat de eigenlijke aanleiding tot het gewraakte besluit gelegen is in de voortgezette behandeling van de zaak-Marinus in verband met diens tweede klacht, welke behandeling (gelijk reeds opgemerkt werd) met al wat daaruit is voortgevloeid, *in casu* het gewraakte besluit, als onwettig is te beschouwen;

dat al verder bij deze behandeling van Dr Geelkerken de verklaring werd verlangd, „dat heel het verloop van het verhaal, zooals dat in Gen. 3 voor ons ligt, door hem als historie wordt aanvaard en werd verkondigd, zoodat hetgeen Br. Marinus heeft gemeend in zijn prediking van hem te hebben gehoord door hem noch is bedoeld, noch is gezegd”;

dat de Classis het recht miste zulk een verklaring van Dr Geelkerken te verlangen, buiten het onderteekningsformulier om, en in elk geval Dr Geelkerken niet gehouden was, aan een dergelijken eisch te voldoen, en dus eene weigering om de gevraagde verklaring af te leggen — welke weigering immers in het kerkrecht steun vindt — nimmer als motief zou kunnen gelden, om hem verdacht te verklaren en op grond van het onderteekningsformulier een nadere uiteenzetting van zijn gevoelen te verlangen;

5°. dat intusschen Dr Geelkerken inderdaad nimmer definitief heeft geweigerd, eene nadere verklaring te geven, maar *alleen* zich over het al of niet geven ervan uit te laten, hoogstens geweigerd heeft, haar te geven *in dit stadium*, en wel uitsluitend, omdat hij, evenmin als de Kerkeraad, wilde meewerken aan willekeur en aantasting van de rechten van de Dienaren des Woords, overigens echter van meet af aan alle inlichtingen heeft verstrekt, eigener beweging de coupure uit de gehouden predikatie aan de Commissie van Onderzoek uit de Classis heeft ter hand gesteld, en zich ook verder bereid verklaarde, *in den kerkelijken weg*, d. i. via zijn kerkeraad, of op grond van het onderteekningsformulier, na verdacht-verklaring, alle ophelderingen die hij kon, te verschaffen, zoodat alleen ongeoorloofd wantrouwen uit zijne houding de gevolgtrekking kon maken, dat hij iets zou hebben te verbergen;

6°. dat bovendien door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid tegen het eischen van de in eerste instantie gevraagde verklaring was geprotesteerd, en dus in elk geval eene beslissing van de meerdere vergaderingen over dit *formeele* geschil had moeten zijn uitgelokt, vóór op grond van de beweerde weigering van Dr Geelkerken om de bedoelde verklaring te geven, verdere maatregelen tegen hem werden genomen;

7°. dat eindelijk, wanneer de aanvankelijk gevraagde verklaring, zooals Deputaten ad art. 49 D. K. O. in hunne toelichting schrijven, voldoende had kunnen worden geacht, om de bedenkingen weg te nemen, die de door Dr Geelkerken gegeven verklaring van wat hij preekte, doet rijzen, deze verklaring *ook volgens Deputaten zelf* geheel de plaats inneemt van de in het onderteekenings-formulier bedoelde nadere verklaring, en dus de door de Classis aangenomen weigering van Dr Geelkerken, om die aanvankelijk gevraagde verklaring af te leggen, ingevolge het onderteekenings-formulier, *alleen had kunnen leiden tot onmiddellijke suspendering ipso facto*, nimmer tot het vragen van eene meer in bijzonderheden afdalende, nadere verklaring;

8°. dat derhalve (gelijk trouwens door den kerkeraad aan de Classis meer dan eens is uiteengezet: zie Bijlagen, missives van 16 April en 26 Mei 1925) het aan het gewraakte besluit der Classis ten grondslag liggende voorstel, van Dr Geelkerken de in het onderteekenings-formulier bedoelde nadere verklaring te eischen en dus hem suspect te verklaren *op grond van zijne aangenomen weigering om de aanvankelijk gevraagde verklaring af te leggen*, op alle manier als *onwettig* moet worden aangemerkt;

9°. dat nu wel *achteraf* Deputaten der Provinciale Synode hun advies ten eenenmale hebben gewijzigd, en bij het begin der voortgezette vergadering op 22 April met het principieel geheel verschillende voorstel zijn gekomen, om niet in de hiervóór bedoelde weigering, maar *in de coupure van de predikatie zelve* de „rechtvaardige oorzaak van verdenking” te zoeken, doch dat daardoor zoowel uit kerkrechtelijk als uit zedelijk oogpunt de zaak een te bedenkelijker karakter krijgt, wijl:

a. niet deze coupure, maar de klacht van br. Marinus in geding was, ook *alleen* voor de behandeling *daarvan* en niet over de coupure, het advies van Deputaten was gevraagd; en in elk geval eerst deze klacht op eene of andere wijze had moeten zijn afgedaan, terwijl eerst *daarna, los daarvan, als afzonderlijke* kwestie, eventueel de coupure had kunnen worden behandeld,

b. dat echter overeenkomstig de strekking van het onderteekenings-formulier het initiatief daartoe van kerkeraad, Classis, of Synode had moeten uitgaan, niet van Deputaten;

c. gegeven het feit, dat de coupure van meet af aan bekend was en dus ook van meet af aan als grond voor verdachtverklaring had kunnen worden gebruikt, terwijl dit inderdaad *niet* is geschied, het vermoeden voor de hand ligt, dat de plotselinge en onvoldoend gemotiveerde zwenking van Deputaten te verklaren is uit redenen, die geheel of gedeeltelijk buiten die coupure en buiten de klacht van br. Marinus zijn gelegen;

d. de kerkeraad inderdaad het bewijs in handen heeft en bereid is aan Uwe vergadering over te leggen, dat Deputaten tusschen de vergadering van 22 en die van 1 April (waarin ze, naar eigen zeggen, uit de omstandigheid, dat Dr Geelkerken geweigerd had, „zich nader te verklaren over de vraag, of hij erkende niet alleen de historiciteit van den val, maar ook de historiciteit van hetgeen dienaangaande in Gen. 3 wordt verhaald” geconcludeerd hadden tot de mogelijkheid, dat hij te verdenken is van afwijking van de belijdenis en geoordeeld hadden dat nader onderzoek wettelijk was) het advies hebben ingewonnen van een hoogleeraar in het kerkrecht, en er reden is om aan te nemen, dat tengevolge van diens tusschenkomst het kerkrechtelijk onhoudbare voorstel van 1 April door het formeel veel meer correcte van 22 April werd vervangen, waardoor niet alleen hun verklaring ter classicale vergadering van 27 Mei, dat hun advies geheel zelfstandig is geconcipieerd *zonder eenigen invloed van buiten*, in een eenigszins eigenaardig licht zou komen te staan, maar ook de vraag gewettigd wordt, of er geen reden is, hun geheele advies te wraken, en in elk geval de werkelijke waarde van dit advies niet onbelangrijk zou worden verkleind;

10°. dat ook afgezien hiervan de houding van Deputaten niet blijk gegeven heeft van eene dusdanige onpartijdigheid, als redelijkerwijze van hen had mogen worden verwacht, en zij zich tegen elke poging, om, zonder aanranding van eenig beginsel, tot eene schikking te geraken (zooals bijv. het ter elfder ure, maar daarom toch nog niet te laat door Dr Wielenga geopperde en door Ds Sillevius Smitt in een voorstel belichaamde denkbeeld van eene niet-officieele, vriendschappelijke samenspreking), of zelfs ook maar den vorm van het besluit te verzachten, ten sterkste hebben verzet;

11°. dat, waar aan het einde der vergadering van 1 April de beslissing over het voorstel, om van Dr Geelkerken *op grond van de hiervoor bedoelde weigering* eene nadere verklaring te eischen, was verdaagd, dit voorstel eerst door de classicale vergadering had moeten zijn ingetrokken of verworpen, alvorens een ander

voorstel omtrent dezelfde zaak in behandeling kon komen, en Deputaten in elk geval in dit stadium niet het recht hadden eenzijdig het aanhangige voorstel door een geheel nieuw advies, dat met de klacht van br. Marinus slechts indirect verband hield, te vervangen;

12°. dat de Kerken der Classis in de meening moesten verkeerden, dat in de voortgezette vergadering van 22 April over het 1 April aangehouden voorstel zou worden beslist, en zij zich over het nieuwe voorstel van Deputaten niet hebben kunnen beraden, daar het niet tevoren was rondgezonden;

13°. dat eindelijk hetzelfde geldt ten opzichte van Dr Geelkerken zelf, die in verband met eene opdracht van het Ministerie van Marine, met toestemming van den Kerkeraad, den 22sten April buitenslands vertoefde, zoodat, met krenking van de meest elementaire rechtsregelen, eene beslissing is genomen, zonder dat de verdachtverklaarde over de gronden voor de verdenking tevoren gehoord, of ook maar daarmede in kennis gesteld is, ja zelfs terwijl ook hij in den waan moest verkeerden, dat beslist zou worden over een geheel ander voorstel, dat kerkrechtelijk volkomen onhoudbaar was.

De Kerkeraad is van gevoelen, dat het aangevoerde op zichzelf reeds voldoende is, om het besluit der Classis zoowel formeel als materieel te veroordeelen.

Ad. II: Thans komende tot de *bewoordingen en den inhoud van het gewraakte besluit*, vraagt de Kerkeraad Uwe aandacht voor de volgende overwegingen:

1°. dat, ofschoon de grond voor de verdenking thans ten principiale *in de coupure zelve* gezocht wordt, toch ook nu nog, blijkens de eerste en derde overweging van het besluit, de in het voorstel van 1 April *eenige* reden, om een nadere verklaring te vragen, aangevoerde weigering, als zoodanig niet wordt losgelaten;

2°. dat derhalve niet slechts alle bedenkingen tegen dit vroegere voorstel, die hiervóór werden uiteengezet, zich ook tegen het geïncrimineerde besluit laten aanvoeren, en met name de eerste overweging moet worden gewraakt. maar ook uit het besluit zelf blijkt, dat de coupure op zichzelf *geen genoegzamen grond* bood tot verdenking, aangezien anders het de argumentatie slechts verzwakkende beroep op Dr Geelkerken's beweerde weigering buiten beschouwing had kunnen blijven;

3°. dat overigens, ook al had deze weigering inderdaad plaats gehad, de Kerkeraad aan de Classis het recht zou moeten ontzeggen, de coupure in het licht daarvan te bezien, aangezien, gelijk reeds meer dan eens werd opgemerkt. de houding van Dr Geelkerken zuiver werd bepaald door *kerkrechterlijke* overwegingen, die met zijne opvattingen over Gen. 3 niets te maken hebben, en hij in den *kerkrechtelijken* weg alle mogelijke ophelderingen wilde verstrekken, zoodat deze derde overweging van het besluit der Classis niet zonder grond als verdachtmaking zou kunnen worden aangemerkt;

4°. dat bovendien de gevraagde verklaring zelve in de overweging had behooren te worden opgenomen, waardoor zou zijn gebleken, dat ze zóó was geformuleerd, dat Dr Geelkerken, door haar af te leggen, de waarheid te kort zou hebben gedaan, aangezien hij inderdaad *niet* over het verloop van het verhaal van Genesis 3 had gepredikt;

5°. dat uit het besluit niets blijkt van het bestaan van „gewichtige oorzaken van nadenken”, en evenmin gevaar voor de eenheid en zuiverheid der leer is aangetoond;

6°. dat volgens het Onderteekeningsformulier niet hetgeen Dr Geelkerken predikte, maar *hij zelf* rechtvaardige oorzaak van verdenking zou hebben gegeven, en de Classis dus verplicht geweest ware, de coupure te beoordeelen in verband met het geheele optreden en den persoon van Dr Geelkerken van, wien Dr Wielenga nog op de Classicale vergadering van 27 Mei, zonder tegenspraak uit te lokken, kon verklaren, dat hij *onverdacht Gereformeerd* is;

7°. dat voorts de coupure geacht wordt „rechtvaardige oorzaak van verdenking” te geven niet op grond van wat zij *rechtstreeks* zegt, maar op grond van eene gedachte die zij wekt; dat hiermede op bedenkelijke wijze een subjectief element in de beoordeeling wordt ingevoerd, het niet alleen van de woorden van een spreker of schrijver, doch ook van de mentaliteit van den hoorder of lezer kan afhangen, welke gedachte het gesprokene of geschrevene bij deze wekt, in elk geval echter Dr Geelkerken niet aansprakelijk mag worden gesteld voor wat anderen uit zijne woorden meenen te mogen afleiden, nog veel minder (gelijk Deputaten in hun toelichting doen) voor wat hij naar sommiger gevoelens schijnt gezegd te hebben;

8°. dat de verdenking althans rechtstreeks niet betrekking heeft op eenig artikel van de Blijdenis, den Catechismus, of de Synodale verklaring, gelijk het Onder-

teekeningsformulier vereischt, en alleen door niet geoorloofde deductie en veronderstellender wijze tot mogelijken strijd met de Belijdenisschriften wordt geconcludeerd;

9°. dat, tenzij stellig van afwijkende gevoelens was gebleken, het naar den aard der Christelijke liefde geboden ware geweest het gesprokene in gunstigen zin uit te leggen;

10°. dat eindelijk de motiveering van de verdenking in de tweede overweging van het besluit, ten eenenmale onvoldoende moet worden geacht, deze overweging steun biedt aan het vermoeden, dat de Classis zich noch van het „*derde van vergelijking*”, noch van wat onder den „*symbolischen vorm*” te verstaan is, noch van het begrip „*zuivere historie-beschrijving*” eene juiste voorstelling heeft gevormd, en in elk geval bewijst, dat de Classis de coupure niet goed heeft gelezen, aangezien daarin over een symbolischen vorm van de Openbaring, in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, noch openlijk, noch bedektelijk, noch direct ook maar met een enkel woord wordt gesproken en ook moeilijk gesproken kon worden, omdat, gelijk den Kerkeraad bekend is Dr Geelkerken er niet aan denkt, zulk een vorm voor Gen. 1—3 aan te nemen.

Ad. III. Wat eindelijk de *strekking en consequenties* van het besluit aangaat, merkt de Raad op:

1°. dat, wanneer door Deputaten in hun schriftelijke toelichting wordt verklaard, dat aangezien Dr Geelkerken zelf schriftelijk een verklaring heeft gegeven, waarin hij mededeelt, wat door hem is gezegd, het, *geheel afgedacht van het bij de classicale vergadering ingediende protest*, op den weg der Classis ligt, te *onderzoeken*, of de inhoud dezer verklaring zelf ook „rechtmatige oorzaak van verdenking” geeft, dit in zijne consequenties moet leiden tot eene onduldbare en in elk geval door en door ongereformeerde inquisitie;

2°. dat het besluit, zonder dat dit uitdrukkelijk wordt uitgesproken, toch schijnt ingegeven te zijn door een niet gerechtvaardigd en niet geoorloofd wantrouwen;

3°. dat het, door op lichtvaardige wijze verdenking te laden op een te goeder naam bekend staand Dienaar des Woords, niet alleen in strijd komt met den eisch der Christelijke liefde in het algemeen, maar ook met de strekking van het Onder-teekeningsformulier, dat er immers voor wil waken, dat de rechtzinnige Leeraren niet te vergeefs voor suspect worden gehouden; en met den eisch van artikel 31 der Geloofsbelijdenis, „dat een ieder de Dienaren des Woords... in zonderlinge achtung behoort te hebben, om des werks wil dat zij doen”;

4°. dat deze handelwijze zich te minder laat verontschuldigen, waar de Classis te voren zoowel door den Kerkeraad als op andere wijze was ingelicht omtrent het karakter van de actie, die den psychologischen achtergrond vormt van klachten als die, welke tot de onderhavige quaestie aanleiding gaf, en ernstig werd gewaarschuwd, geen voedsel te geven aan een kleine groep van ontevreden, die reeds te lang naar buiten toe omtrent de kerk van Amsterdam-Zuid en haren tweeden predikant een geheel verkeerden indruk hebben gewekt;

5°. dat, wanneer door Uwe vergadering, het besluit der Classis onverhoopt zou worden gesanctioneerd, dit niet slechts den vrede en de rust in deze kerk blijvend zou kunnen verstoren, maar ook in het algemeen het gevolg zou wezen, dat juist in den vollen zin des woords Gereformeerde predikanten, dit is in dit verband predikanten, die de hun geschonken gaven gebruiken, om, naar den eisch der Gereformeerde beginselen bij de uitlegging der H. Schrift voortdurend en nauwgezet rekening te houden met de gegevens van het wetenschappelijk onderzoek, er aan bloot zouden staan, elk oogenblik zonder genoegzamen grond genoopt te worden, om zich te verantwoorden, — en deze of gene niet in de Belijdenis vastgelegde interpretatie van een gedeelte der Schrift in de plaats van den tekst zelf zou worden geschoven, en als de consciëntie bindend beschouwd, waardoor de voor de Theologische wetenschap onmisbare vrijheid van exegetische op onherstelbare wijze zou kunnen worden geschaad.

Op grond van deze overwegingen meent de Kerkeraad Uwe vergadering met den meesten aandrang en ernst te mogen verzoeken, zijn beroep gegrond te verklaren en de Classis uit te noodigen op haar besluit terug te komen.

Namens den Kerkeraad:

(w.g.) Dr J. G. GEELKERKEN, *Praeses.*

„ J. J. ARENDS, *q.q. Scriba.*

P.S. Van dit beroep is door den Kerkeraad bericht gedaan aan de Classis Amsterdam.

Namens den Kerkeraad:

(w.g.) Dr J. G. GEELKERKEN, *Praeses.*

„ J. J. ARENDS, *Scriba.*

BIJLAGE I.

VERTROUWELIJK.

AMSTERDAM, April 1925.

Aan den Eerw. Kerkeraad der Geref. Kerk in
de Classis Amsterdam,
te

Weleerw. en Eerw. Heeren en Broeders.

Nu een en andermaal ter Classicale vergadering een bezwaarschrift van een belijdend lid der Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid een onderwerp van bespreking heeft uitgemaakt, zonder nog tot oplossing te zijn gebracht, komt het ons gewenscht voor U tot recht verstand mee te deelen, waar het bezwaar over gaat en hoe de houding van den Kerkeraad in dezen is geweest en nog is.

't Wil ons voorkomen, dat dit kan medewerken tot helderder inzicht, te meer, omdat het eens gelezen rapport, zonder dat dit, over een zoo belangrijke zaak, gedrukt den afgevaardigden ter Classis. vergadering is ter hand gesteld, niemand meer voor den geest staat.

Wij vonden daarin aanleiding om U, door middel dezes, op de hoogte te brengen van heel de geschiedenis en haar verloop.

Hoogachtend,

Met broedergroet,

Namens den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid :

(get.) J. K. VAN LOON, *h.f. praeses.*

„ J. J. ARENDS, *Scriba.*

Zondag 23 Maart 1924 preekte Dr Geelkerken in de Schinkelkerk over Zondag 3 van den H. Cat. en heeft daarbij gezegd :

.... Het *ontstaan* van de zonde in ons geslacht — niet dus de allereerste *oorsprong* der zonde in het *heelal*, waarover wij zoo even spraken — wordt ons mededeeld in het derde hoofdstuk van Genesis.

Ik weet wel, dat dit gedeelte der H. S. ons voor eigenaardige moeilijkheden plaatst. Zoo spreekt het van den staat der rechtheid en dus van een tijdperk in de geschiedenis der menschheid, dat aan haar geschiedenis, zooals *wij* die alleen kennen, n.l. in zonde, voorafgaat. En gelijk van den staat der heerlijkheid hiernaals, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in *deze* bedeeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtheid, in bewoordingen aan onze tegenwoordige, aardsche bedeeeling ontleend. Anders zouden wij er niets van kunnen vatten en Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blinde, een blindgeborene, spreekt over de kleuren.

Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd, en zijn er schier evenveel „verklaringen” als geleerde uitleggers. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreken”, „den boom des levens”, enz.

Doch de gemeente late zich door dit alles niet van de wijs brengen. Vast staat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het *feit* van den zondeval, die heeft plaats gehad aan het begin der geschiedenis van ons menschelijk geslacht. Zooals de Catechismus zegt : „Vanwaar, enz. . . .”.

Naar aanleiding dezer woorden schreef een br. aan den kerkeraad, d.d. 26 Maart : „Volgens Dr Geelkerken is het bericht, dat de H. S. van de bedoelde overtreding geeft, niet als letterlijke waarheid op te vatten en als zoodanig dan ook niet neergeschreven. De H. S. — zegt hij — verschaft geen mededeeling over wat metterdaad door God als proef was gegeven en ook niet over de feitelijke toedracht der verzoeking tot — en de daad van den val, maar geeft in een voorstellingsvorm, in een beeld, het verhaal, dat onze eerste voorouders in een proef bezweken zijn. Dit zou dan zoo gebeuren, omdat ons menschelijk, door de zonde

geschaad bevattingsvermogen, niet bekwaam is tot een recht kennen van datgene, wat toen in Parijs, in zijn hooge sfeer, eigenlijk de beproefing der menschen heeft ingehouden.

Om deze redeneering te verduidelijken gebruikte Dr G. het beeld van den vakman, die over de kleuren met een blinde zou gaan spreken. Deze blinde zou daarvan even weinig kunnen begrijpen als wij, indien de H. S. ons het *feit* der eerste overtreding en van den val des menschen zou hebben bericht, dat zouden vermogen te verstaan."

De klagende br. meende tegen deze z.i. gebezigde voorstelling en woorden zijn stem te moeten verheffen als: „de waarheid van het duidelijk bericht der H. S. in twijfel te trekken en als onwaarschijnlijk te verkondigen en in strijd met de belijdenis der Geref. Kerken te zijn."

In zijn vergadering van 3 April besloot de Raad op dit schrijven te antwoorden:

1e. door aan br. ouderlingen op te dragen met dezen br. te spreken en hem te overtuigen van ongelijk;

2e. om dezen br. te berichten, dat zijn bezwaar ongegrond was.

De Raad kwam tot dit besluit na Dr Geelkerken en de brs. ouderlingen, die deze predikatie bijgewoond hadden, te hebben gehoord.

In de vergadering van 10 April rapporteerden de brs. ouderlingen dat de klagende br. niet is te overtuigen.

Den 15den Mei komt bij den Raad bericht, dat deze br. zich tot de Classe zal wenden.

21 Aug. ontvangt de Raad bericht, dat de Cl. de zaak in handen eener Commissie heeft gesteld, die Donderdag 4 September, gehoord wil worden.

4 September komt deze Commissie, die de gevraagde inlichtingen ontvangt, de „coupure" uit de preek mee krijgt en zegt *bevredigd* te zijn.

In haar vergadering van 10 September besloot de Classe aan genoemden br. te berichten: „dat de verklaring, dat de kerkeraad zijn bezwaren ongegrond acht voor misverstand vatbaar is, maar dat de Raad daarmede bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door br. M. onjuist is weergegeven, en dat de Classis derhalve hem adviseert zich over deze zaak nader met den raad te verstaan, opdat de kwestie van de tweërlei lezing in den weg van broederlijke samenspreking tot oplossing moge gebracht worden."

Aan den Raad schreef de Classis „dat de kerkeraad niet had moeten spreken van ongegrond zijn van de bezwaren van br. M., maar van het onjuist weergeven van het gehoorde."

In zijn vergadering van 18 September besluit de Raad het advies des Classis te volgen en opnieuw brs. ouderlingen naar dezen br. te zenden om met hem te spreken en van ongelijk te overtuigen.

22 September voldeden brs. ouderlingen aan deze opdracht, waarvan 9 October in den Raad gerapporteerd wordt, dat deze br. niet bevredigd is door het classicale antwoord, omdat daarin *niet* is uitgesproken, dat Dr Geelkerken de H. S. aanneemt, zooals die in den Bijbel beschreven is, n.l. dat de slang tot Eva werkelijk gesproken heeft, met de toevoeging dat, indien hij niet door de Classe bevredigd wordt, hij zich opnieuw tot de Classis zal wenden.

Den 6den November wordt opnieuw gerapporteerd en besloten aan br. M. een schrijven te richten, waarin vermeld stond:

„Ingevolge den wensch der meerdere vergadering, in dit geval de Classicale vergadering d.d. 10 September gehouden, herhaalt de Raad, gelijk hij ook reeds door deputaten ter Uwer kennis bracht, dat door U de prediking van Dr Geelkerken over Zondag 3 onjuist is opgevangen en weergegeven."

4 December ontvangt de Raad een schrijven van br. M. mededeelende, dat hij zich opnieuw tot de Classe heeft gewend met afschrift van dit schrijven, d.d. 15 November.

In dit schrijven zegt de klagende broeder zich niet met het gegeven advies te kunnen vereenigen: omdat

„de eigen verklaring van Dr Geelkerken houdt in wezen de ontkenning in van de beschuldiging door mij tegen hem ingebracht";

„de kerkeraad heeft zich door onachtzaamheid, door niet naar den eisch der ambtelijke roeping te hooren, naar wat in de prediking werd verkondigd, feitelijk buiten de bevoegdheid gesteld om over de waarheid en de waarde der beschuldiging eenerzijds en de ontkenning ervan anderzijds te oordeelen. Let wel, de bevoegdheid om zelfstandig te beslissen, wie van beiden Dr Geelkerken of ondergeteekende, gelijk heeft."

Om zijn woord te staven roept klager nu twee of drie getuigen op en vraagt de Classis opnieuw de zaak te onderzoeken.

De Classicale vergadering van 10 December meende de zaak opnieuw te mogen aanroeren en heeft het schrijven in handen eener Commissie gesteld (dezelfde). Deze Commissie heeft 19 Februari den Raad bezocht.

Dr Geelkerken heeft toen gezegd over de prediking over Zondag 3 niets meer te kunnen zeggen dan 4 September is medegedeeld.

Namens den Raad werd verklaard, dat br. M. niet overtuigd wil worden en dat het verzoek om getuigen te hooren werd afgewezen op grond van opgedane ervaringen. Deze getuigen waren door Dr Geelkerken persoonlijk gehoord en beantwoord.

Ds Schouten zei ook nu, in antwoord op een vraag, dat de Commissie bevredigd was.

In de Classicale vergadering van 18 Maart werd een rapport voorgelezen, waarin gezegd werd, dat de tweeërlei lezing niet tot overeenstemming was te brengen.

Het slot luidde ongeveer (de officieele tekst is ons niet verstrekt, zoodat wij op 't gehoorde moeten afgaan):

„dat wij met het historisch feit van den zondeval te doen hebben staat vast, doch of het verloop van het verhaal, zooals dit in Gen. 3 voor ons ligt werd aanvaard en werd verkondigd, is uit zijn coupure niet duidelijk”.

Indien Dr Geelkerken kon zeggen, dat, wat br. M. hem ten laste legde „bedoeld noch gezegd” is, dan was de zaak opgelost. De Commissie stelde voor aan Dr Geelkerken deze nadere verklaring te vragen.

Door de afvaardiging van Amsterdam-Zuid werd hiertegen opgekomen, ten 1e door de praelabele kwestie te stellen, dat deze Classisvergadering niet bevoegd was deze zaak te behandelen en de klager zich krachtens art. 31 naar de Prov. Synode had te wenden;

ten 2e verzet zij (de afvaardiging) zich tegen de conclusie, omdat de Classe haar eens getrokken conclusie terugneemt;

niet waakt voor de eer van den Dienaar des Woords, en reeds bij voorbaat den klager gelijk geeft, den Dienaar des Woords en heel den Kerkeraad in het ongelijk stellend.

Een conclusie, die in den Raad meegedeeld, groote verontwaardiging wekte.

In de volgende vergadering (1 April) wordt door de Classisvergadering van Dr Geelkerken een verklaring geëischt, die hij niet af kan leggen, omdat van zijn verklaring, d.d. 18 Maart geen nota is genomen; zelfs niet in de notulen werd vermeld; waartegen 1 April door de afvaardiging van Amsterdam-Zuid is opgekomen en alsnog opname vragende:

omdat wat Deputaten ad art. 49 K. O. vragen niet gebeurd is: Dr Geelkerken heeft over Genesis 3 niets verkondigd.

Wat het tweede advies van Deputaten betreft, dit is door Dr Geelkerken en Amsterdam-Zuid niet te aanvaarden, omdat Dr Geelkerken niets geweigerd heeft en dus de conclusie, waartoe Deputaten komen, ongegrond is.

BIJLAGE II.

AFSCHRIFT.

AMSTERDAM, 16 April 1925.

*Aan de Classis der Gereformeerde Kerken,
Amsterdam.*

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Met zeer veel leedwezen nam de Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, uit de bijlage bij het Agendum van de voortgezette vergadering der Classis Amsterdam op Woensdag 22 April, die de mededeeling van zijn afvaardiging bevestigde, kennis van het advies-voorstel, door de Deputaten ad art. 49 K. O., in tweede instantie aan Uwe vergadering gedaan.

Hij moet er *eerst* met nadruk op wijzen, dat dit voorstel reeds om *formeele redenen* onaannemelijk is.

De eerste daarvan is deze, dat Dr Geelkerken geenszins *geweigerd* heeft de daarin bedoelde verklaring te geven, maar alleen zich over het al of niet geven van zulk eene verklaring uit te laten, omdat hij *in volkomen eenstemmigheid met den Raad*, wilde voorkomen, dat van zijne toevallige aanwezigheid als afgevaardigde misbruik zou worden gemaakt, om aan hem als predikant een eisch te stellen, die, zoowel door hem zelf als door den Raad noch gerechtvaardigd noch oirbaar kon worden geacht.

Waar derhalve de weigering, waarop het voorstel steunt, niet heeft plaats gehad, kan daarin nimmer een reden aanwezig zijn, eene nadere verklaring te vragen, en berust dit voorstel dus op eene fictie.

Ook al zou echter de weigering, om zich over het al of niet bereid zijn, om eene verklaring af te leggen, als een weigering om zulk eene verklaring af te leggen, mogen worden opgevat, dan nog ware het voorstel als onwettig te beschouwen.

Immers de eisch van Uwe vergadering om de gevraagde verklaring af te leggen, kan, al werd dit niet uitgesproken, alleen berusten op het door de Nationale Synode van Dordrecht 1618—'19 in hare 164ste zitting vastgestelde Onderteekingsformulier voor de Dienaren des Woords. De aldaar bedoelde nadere verklaring heeft echter, blijkens alle handschriften en ook den Latijnschen tekst, alleen betrekking op de artikelen van de Confessie, den Catechismus en de Synodale Verklaring, terwijl het *hier* uitsluitend gaat over de *uitlegging* van een gedeelte der H. Schrift. Afgezien daarvan erkent het formulier het recht tot het eischen van zulk een nadere verklaring alleen, wanneer er gewichtige oorzaken van nadenken aanwezig zijn en een predikant naar het oordeel van eenige kerkelijke vergadering, rechtvaardige oorzaak van suspicie heeft gegeven. Het spreekt echter van zelf, dat het weigeren van eene verklaring als de door de Classis gevraagde — eene verklaring, die het Onderteekingsformulier *niet* kent — nimmer als zulk eene oorzaak kan worden aangemerkt. Het kan Uwe vergadering bekend zijn, dat deze weigering uitsluitend berustte op *kerkrechtelijke* gronden, die door den Kerkeraad worden gedeeld, en dus met de opvattingen van Dr Geelkerken over Gen. 3 niets te maken hebben.

Ten overvloedige heeft Dr Geelkerken zich uitdrukkelijk bereid verklaard, de in het Onderteekingsformulier bedoelde nadere verklaring aanstonds te geven, indien Uwe vergadering *overeenkomstig dat formulier* vooraf als haar oordeel zou hebben uitgesproken, dat hij rechtvaardige oorzaak van verdenking heeft gegeven.

De Raad vraagt zich tevergeefs af, wat er op deze wijze van de motiveering van het advies-voorstel der Deputaten overblijft.

Meer dan deze *formeel* bedenkingen wegen bij den Kerkeraad de materiele. Een Kerkeraad kan een predikant, die het noodig oordeelen zou, over een of ander punt eene verklaring af te geven, moeilijk het recht daartoe ontzeggen.

De Kerkeraad van Amsterdam-Zuid zou het echter in elk geval ten zeerste hebben betreurd, wanneer Dr Geelkerken gemeend had, de door Uwe vergadering, op advies van Deputaten en de Classicale Commissie van hem gevraagde verklaring te moeten geven:

in de eerste plaats, omdat Dr Geelkerken dan de waarheid tekort zou hebben gedaan, aangezien hij eenerzijds over het verloop van het verhaal, zooals dat in Genesis 3 voor ons ligt, in de gewraakte predikatie niet heeft gehandeld en dus dit verloop ook niet heeft verkondigd, aan den anderen kant, in hetgeen br Marinus heeft gemeend te hebben gehoord, uit den aard der zaak wel iets, zij het nog zoo weinig, moet zijn geweest, wat inderdaad gezegd is, dan echter met andere strekking en in een ander verband, zoodat waar en onwaar in hetgeen deze broeder heeft gemeend te hebben gehoord, doorengemengd zijn;

in de tweede plaats, omdat Dr Geelkerken naar het oordeel van den Kerkeraad bij de behandeling der zaak ver genoeg is gegaan, om bij degenen, die werkelijk overtuigd willen worden, alle misverstand weg te nemen en daartegenover een voldoen aan den eisch Uwer vergadering ertoe zou kunnen leiden, dat elk oogeblik, zonder genoegzamen grond, van hem wordt geëischt te verklaren, dat de een of andere hem in den mond gelegde uitspraak, door hem „noch bedoeld noch gezegd is”;

in de derde plaats, omdat, waar op grond van het getuigenis van 18 ouderlingen en van de mededeelingen van Dr Geelkerken zelf, de *Kerkeraad* de klacht ten eenenmale ongegrond heeft verklaard en hij ook overigens nimmer reden heeft gevonden op de zuiverheid van Dr. Geelkerken's prediking eenige aanmerking te maken, de eisch tot het afleggen van de gevraagde verklaring (die immers, gelijk gezegd werd, alleen op verdenking van afwijkende gevoelens kan berusten) tevens eene *beschuldiging tegen den Kerkeraad* zouden inhouden.

en een voldoen aan dien eisch door Dr Geelkerken niet zonder reden als eene erkenning van de gegrondheid van zoodanige beschuldiging tegen den Kerkeraad zou kunnen worden aangemerkt;

en eindelijk, omdat de Kerkeraad de bewijzen heeft, dat de klacht van br. Marinus niet op zichzelf staat, maar in verband moet worden gebracht met de actie, die door eenige leden der Gemeente reeds geruimen tijd met verschillende middelen tegen Dr Geelkerken wordt gevoerd en dus het geven van de gewraakte verklaring, wel verre van br. Marinus te bevredigen en alzoo de rust te herstellen, veeleer slechts aanleiding zou geven tot nieuwe onrust.

Het wil den Kerkeraad dan ook voorkomen, dat door de wijze, waarop Uwe vergadering het bezwaarschrift van br. Marinus heeft meenen te moeten behandelen, zonder wettigen grond op een van zijn Dienaren de verdenking van onzuiverheid heeft geladen. Het Onderteekingsformulier acht het noodig uitdrukkelijk de opvatting af te snijden, alsof de predikanten gehouden zouden zijn *op eens iegelijks* *believen* zich nader omtrent eenig punt der Leer te verklaren, opdat de rechtzinnige Leeraren niet te vergeefs voor suspect worden gehouden.

Uwe vergadering is blijkbaar van een ander gevoelen, want ze maakt zich door de rechtsorde om te keeren en den bewijslast op Dr Geelkerken te leggen, feitelijk tot tolk van één broeder, tegenover wien alle achttien ouderlingen staan, die bij de gewraakte predikatie aanwezig waren, benevens de door den predikant zelf gegeven coupure, die ook door Uwe vergadering niet in strijd met de Belijdenisschriften werd gerekend.

De Kerkeraad acht zich geroepen, hiertegen een ernstig protest en eene niet minder ernstige waarschuwing te doen hooren.

Indien *eenig* Dienaar des Woords, gelijk art. 31 der Geloofsbelijdenis eischt, door een ieder „in zonderlinge achting” behoort te worden gehouden „om des werks wil”, dat hij doet, dan is het wel Dr Geelkerken.

De Raad laat het aan Uwe vergadering over te beslissen, of hetgeen thans staat te geschieden hiermede in overeenstemming is. Voor den persoon van zijn predikant is hij niet bevreesd; diens trouw aan de Gereformeerde Belijdenis staat bij hem boven allen twijfel.

Wanneer na een optreden van tien jaren tegen iemand, die zijn gevoelen niet onder stoelen of banken pleegt te steken, niet anders kan worden aangevoerd dan dat hij bij een Catechismusprediking over een gedeelte der Heilige Schrift opvattingen heeft verkondigd, die „voor afwijkende gevoelens ruimte laat” dan kan het niet anders, of de ongegrondheid der verdenking zal ten slotte moeten worden erkend.

Voor het echter zoover is, zal, indien het advies der Deputaten door Uwe vergadering wordt gevolgd, aan de zaak der Gereformeerde Kerken, naar de Raad ducht, groote schade zijn toegebracht. En met het oog daarop geeft hij U met den meesten aandrang in overweging om, niet opnieuw, zij het onopzettelijk, voedsel te geven aan een kleine groep van deels door misvatting, deels door onjuiste voorlichting of andere oorzaken ontevredenen, die reeds te lang naar buiten toch den geheel verkeerden indruk hebben gewekt, alsof de gemeente van Amsterdam-Zuid in stede van een geestelijk-bloeiende, een innerlijk verscheurde gemeente ware, en derhalve het advies van Deputaten niet te aanvaarden, maar hetzij het bemiddelings-voorstel van Dr Geelkerken aan te nemen, hetzij aan den Kerkeraad mede te deelen, hoe deze naar het oordeel der Classis inzake het bezwaarschrift-br. Marinus verder zou hebben te handelen, hoewel de Kerkeraad zijnerzijds vooralsnog van oordeel is, dat de zaak „bezwaarschrift-Marinus” niet meer bij den Kerkeraad behoort.

Van Uwe vergadering blijvende de mede-belijdende
Kerk van Amsterdam-Zuid.

(get.) J. K. VAN LOON, *h.t. Praeses.*
„ J. J. ARENDS, *Scriba.*

BIJLAGE III.

GEREFORMEERDE KERK VAN
AMSTERDAM-ZUID (OVERTOOM).

—
*Schrijven betreffende het door de Classis
aangenomen voorstel om aan Dr J. G.
Geelkerken vragen te stellen.*

AMSTERDAM, 26 Mei 1925.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders.

Nu, blijkens het door de afgevaardigden uitgebrachte rapport, Uwe vergadering, niettegenstaande de ernstige waarschuwing van den Kerkeraad, vervat in zijn schrijven van 16 April j.l., ja zelfs zonder daarvan nota te nemen, besloten heeft van Dr Geelkerken, overeenkomstig het Onderteekingsformulier voor de Dienaren des Woords, d.w.z. *omdat hij rechtvaardige oorzaak van suspicie zou hebben gegeven*, eene nadere verklaring te vragen over zijne opvatting van Gen. 1—3, ziet de Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid zich tot zijn leedwezen genoodzaakt, U te berichten, dat hij de wettigheid van dit besluit niet kan erkennen en zich ten opzichte er van alle rechten voorbehoudt.

Waar op *kerkrechterlijke* gronden niet alleen door Dr Geelkerken, maar ook door den Raad Uw *recht*, om van den eerste de *in eerste instantie* gevraagde (*niet* in het Onderteekingsformulier bedoelde) verklaring te eischen, was *betwist*, en uitsluitend *op dezen grond* Dr Geelkerken zich niet met het stellen van dien eisch kon vereenigen, had in elk geval de beslissing over dit *formeele* geschil door de meerdere vergaderingen moeten zijn afgewacht en schijnt het den Kerkeraad op geen enkele wijze in overeenstemming met het Gereformeerde Kerkrecht, wanneer in de op *kerkrechterlijke* overwegingen berustende houding van Dr Geelkerken — die, niet als beschuldigde, maar als *afgevaardigde van den Kerkeraad* op Uwe vergadering van 1 April aanwezig, in volkomen overeenstemming met de zienswijze van den Raad deze houding had bepaald — aanleiding wordt gevonden, rechtmatige oorzaak van verdenking aanwezig te achten.

Dat *achteraf* Deputaten der Provinciale Synode hun advies hebben gewijzigd waardoor thans over de coupure van de preek zelve, in stee van over de aanklacht is beslist — daargelaten of ook dit toelaatbaar is — kan nooit het oog er voor doen sluiten, dat reeds *formeel* de *grondslag* voor het besluit der Classis ontbreekt.

Namens den Kerkeraad voornoemd :

(get.) J. K. VAN LOON, *h.t. praeses.*„ M. DE BRUIN, *sub-scriba.*

*Aan de Classicale vergadering der Gereformeerde
Kerken in de Classis Amsterdam.*

III.

**Bezwaarschrift van Dr J. G. Geelkerken tegen besluiten
der Classis Amsterdam, d.d. resp. 22 April, 27 Mei en 17 Juni 1924,
met 9 bijlagen (A—I).**

Aan de Particuliere Synode van de Gereformeerde Kerken in Noord-Holland, vergaderd te Enkhuizen op Woensdag 24 Juni 1925.

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Ondergeteekende, Dr J. G. Geelkerken, Dienaar des Woords van de Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid (Overtoom), ziet zich tot zijn leedwezen genoodzaakt bij Uwe Synode in beroep te gaan van een drietal besluiten, te zijnen opzichte genomen, door de Classis Amsterdam, resp. d.d. 22 April, 27 Mei en 17 Juni dezes jaars, waarvan afschrift hiernevens gaat (bijlage D, E, G en I), terwijl door hem van dit zijn beroep op Uwe Synode is kennis gegeven aan genoemde Classicale vergadering; en wel, omdat hij van oordeel is, dat de wijze, waarop de Classis Amsterdam blijkens bedoelde besluiten gemeend heeft ten opzichte van hem gebruik te mogen maken van het Onderteekingsformulier voor de Dienaren des Woords, onrechtmatig is en deze besluiten, zowel kerkrechtelijk onwettig als zedelijk verwerpelijk zijn.

Alvorens de gronden te ontwikkelen, waarop dit mijn oordeel rust, zij het mij veroorloofd, aan Uwe Synode kortelijk mededeeling te doen van de wordingsgeschiedenis dezer besluiten.

Op Zondag 23 Maart 1924 predikte ik in de Schinkelkerk alhier over Zondag III van den Heidelbergschen Catechismus. In deze predicatie zeide ik o.a., wat Uwe Synode gelieve aan te treffen als bijlage A. Reeds den daarop volgenden Donderdag werd over deze predicatie door br. H. Marinus, belijdend lid der Gereformeerde Kerk te Amsterdam-Zuid (Overtoom) bij den Kerkeraad schriftelijk een bezwaar ingediend (bijlage B). De Kerkeraad verklaarde dit voor ten eenenmale ongegrond. Br. Marinus beriep zich toen van deze uitspraak des Kerkerads op de Classis. Deze benoemde in haar vergadering van 11 Juni 1924 voor deze zaak een Commissie, bestaande uit de dienaren des Woords J. L. Schouten en J. E. Vonkenberg en den ouderling H. Bomas. Genoemde Commissie bezocht de Kerkeradsvergadering van 9 October 1924, ontving daar alle door haar gewenschte inlichtingen, benevens afschrift van het door mij op 23 Maart 1924 over dit punt in kwestie gezegde, welk afschrift haar na afloop van haar onderzoek geheel vrijwillig werd ter hand gesteld. Ik had toch onmiddellijk, nadat mij ter oore was gekomen van het bezwaar van br. Marinus, nog in de week zelve van 23 Maart 1924, een zoo getrouw mogelijke weergave op schrift gesteld — ik had van schets gepreekt — van het door mij op den kansel ter zake gesprokene.

In de Classicale vergadering van 10 September d. a. v. bracht genoemde Commissie haar rapport uit. Van eenig bezwaar harerzijds tegen den inhoud mijner predicatie bleek toen, gelijk bij haar bezoek op de Kerkeradsvergadering niets. Zij constateerde, dat br. Marinus niet goed had gehoord, dat daarom de Kerkeraad hem moet berichten, dat zijn klacht „onjuist” was en hem daarvan moest trachten te overtuigen in den weg van broederlijke samenspreking, wat naar het oordeel der Commissie den Kerkeraad niet moeilijk zou vallen, nu hem de schriftelijke weergave van wat ik predikte ter beschikking stond en de ouderlingen, die de predicatie gehoord hadden, verzekerd hadden, dat deze der waarheid getrouw was. De Classis aanvaardde de conclusie der Commissie en de Kerkeraad voerde het besluit der Classis uit.

Edoch, br. Marinus bleek niet te overtuigen van zijn onjuist-gehoord-hebben. Bij schrijven van 15 November 1924 (bijlage C) beriep hij zich andermaal op de Classis, die 10 December d. a. v. vergaderde, zeide, dat hij wél goed gehoord had, maar dat de Classicale Commissie de door hem bijgebrachte getuigen niet behoorlijk had gehoord. De Classis stelde de zaak andermaal in handen van dezelfde Commissie, om haar andermaal ook met den Kerkeraad te behandelen.

De Commissie zeide *nu*, dat zij in eerste instantie de zaak slechts formeel had behandeld, doch thans in tweede instantie dit materieel zou doen. De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid spraken toen onmiddellijk uit, niet te begrijpen wat de

Kerkeraad nog met de zaak te maken had en dat huns inziens de Classis bij handhaving van haar tevoren genomen besluit den bezwaarde daarover naar de Particuliere Synode had te verwijzen; bij twijfel of haar besluit wel juist was geweest, omdat misschien hare Commissie haar werk niet behoorlijk had verricht, deze Commissie moest opdragen alsnog de getuigen van br. Marinus te hooren, maar dat in ieder geval geen „materiële” behandeling mogelijk was, wanneer formeel niet meer zou vaststaan, wat de juiste weergave was van het door mij op 23 Maart gesprokene.

Toen de Classicale Commissie 23 Februari 1925 in de vergadering van den Kerkeraad verscheen, bleek deze van gelijk gevoelen als zijn afgevaardigden, werd door hem aan de Commissie medegedeeld, dat hij indertijd het advies der Classis had opgevolgd, dat hij de tweede behandeling de zelfde zaak onwettig achtte en ter zake niets meer had te verklaren. De Kerkeraad weigerde dan ook nadrukkelijk, evenals ondergeteekende, te doen, wat de Commissie wenschte, n.l. dat er door hem of door Dr Geelkerken nog zou worden verklaard, dat het door br. Marinus beweerd door mij was „bedoeld noch gezegd”. Niettemin stelde de Commissie in de vergadering der Classis op 18 Maart j.l. als een der conclusies van haar rapport voor, dat Dr Geelkerken dit alsnog zou verklaren. De Classis aanvaardde, niet-tegenstaande het protest der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, deze conclusie en eischte bij monde van haren Voorzitter toen van Dr Geelkerken het afleggen dezer verklaring staande de vergadering. Toen ik hiertoe niet bereid was, besloot de Classis de hulp in te roepen van de Deputaten der Particuliere Synode ad art. 49 K.O.

Op 1 April j.l. vergaderde de Classis opnieuw en waren Deputaten voornoemd mede aanwezig. Ik heb toen uitvoerig de redenen genoemd, waarom ik aan den zoeven vermelden eisch der Classis niet kon voldoen. Uwe Synode vergunne mij ze hier summierlijk te noemen.

1e. Reeds in het algemeen mag het van niemand gevorderd worden, om, nadat hij reeds zijn positieve verklaring, zelfs schriftelijk, heeft afgelegd van wat hij wel gezegd heeft, ook nog te verklaren, dat hij andere dingen niet bedoeld en niet gezegd heeft.

2e. Het gaat met name niet aan, dat een predikant, die reeds zoover is gegaan van schriftelijk over te leggen, wat hij gepredikt heeft, nog bovendien moet ontkennen bedoeld of gezegd te hebben, wat daartegenover een gemeentelid hem gelieft in den mond te leggen.

3e. In casu was dit te meer onaanvaardbaar, omdat de z.g.n. „getuigen” van br. Marinus allen te wraken waren; deze dus feitelijk met zijn beweringen alleen stond tegenover het schriftelijk getuigenis van den predikant, het getuigenis van 18 ouderlingen, die de bewuste predikatie hadden gehoord, en de uitspraak van den Kerkeraad en de uitspraak van de Classis; br. Marinus er nimmer voor te vinden was geweest met mij over zijn bezwaar te spreken; maar bekend was dat zijn optreden ten nauwste samenhang met de actie van een kleine, maar roerige groep gemeenteleden tegen mij, die allerminst op deze wijze steun mocht ontvangen, wilde de vrede in de kerk van Amsterdam-Zuid bewaard blijven; en br. Marinus tegenover zijn wijkouderlingen verklaard had, dat hij, zelfs al zou Dr Geelkerken schriftelijk hem overleggen, wat hij gepredikt had, dat toch niet zou gelooven juist te zijn.

4e. Ook ging het niet aan van de toevallige omstandigheid, dat ik als afgevaardigde ter Classicale vergadering tegenwoordig was, gebruik te maken om — en nog wel naar aanleiding eener conclusie van een rapporteerende Commissie en bij Classicaal besluit — de afzonderlijke verklaring van mij te eischen, die ik tevoren op den Kerkeraad dezer Commissie beslist geweigerd had, te minder, omdat mijn Kerkeraad bezwaar gemaakt had tegen heel de tweede behandeling der betrokken zaak en evenmin eenige verdere verklaring had willen afleggen.

5e. Het kon moeilijk als een behoorlijke kerkrechtelijke behandeling van br. Marinus' tweede bezwaarschrift aangemerkt worden, wanneer een nieuwe, afwijzende beslissing der Classis alleen en uitsluitend zou rusten op *mijn* verklaring, dat ik, wat hij beweerde, bedoeld noch gezegd had.

6e. De door de Classis gevorderde verklaring *kon* niet in goede conscientie door mij worden afgelegd, wijl uit den aard der zaak in hetgeen br. Marinus meende gehoord te hebben, wel iets, — zij het nog zoo weinig, — zijn moest wat inderdaad door mij gezegd en dus ook bedoeld was, zij het dan ook met een andere strekking en in een ander verband, zoodat waar en onwaar, in hetgeen hij beweerde te hebben gehoord, dooreengemengd waren.

Gelijk Uwe Synode gelieve op te merken, waren alle deze bezwaren uitsluitend van moreelen en kerkrechtelijken aard. Bovendien heb ik herhaaldelijk in den loop

der vergadering uitgesproken, dat ik ten volle bereid was „verklaringen” af te leggen, mits in een zaak, die mijn Kerkeraad aanging via dien Kerkeraad en ook natuurlijk op grond van het Ondertekeningsformulier.

Deputaten ad Art. 49 daarop hun advies uitbrengend, waren van gevoelen: 1e. dat de Classis terecht het bezwaarschrift-Marinus opnieuw in behandeling genomen had en 2e. dat Dr Geelkerken de door de Classis gevraagde verklaring diende af te leggen. Wat dit laatste betreft werd mij geenszins duidelijk gemaakt, waarop dit gevoelen van Deputaten steunde en ook werd op geen enkel van mijn aangevoerde bezwaren door hen ingegaan. Het was een zuiver apodictische uitspraak.

Toen ik volhardde bij mijn inzicht en houding, stelden Deputaten een tweede advies op, waarbij zij mij het navolgende als af te leggen verklaring overhandigden: „Dr Geelkerken verklaart, dat heel het verloop van het verhaal, zooals dat in Gen. 3 voor ons ligt, door hem als historie wordt aanvaard en werd verkondigd, zoodat hetgeen br. Marinus heeft gemeend in zijn prediking van hem te hebben gehoord door hem noch is bedoeld noch gezegd.” Ik merkte op, dat, nog afgedacht van mijn reeds herhaaldelijk genoemde bezwaren tegen het afleggen van een afzonderlijke verklaring, het afleggen van *deze* verklaring, waarvan de zin niet eens liep, reeds daarom mij volstrekt onmogelijk was, omdat ik dan zou liegen; immers ik had op 23 Maart niet „heel het verloop van het verhaal, zooals dit in Genesis voor ons ligt..... verkondigd”, maar over Zondag 3 gepreekt en slechts ter loops een opmerking over Gen. 3 gemaakt.

Een door mij toen gedaan voorstel, waarbij ik mij bereid verklaarde om mijn weergave van mijn preekgedeelte aan te vullen met de mededeeling, dat ik overigens over Gen. 3 niets had gezegd of bedoeld te zeggen, luidende: „de Classis, gelezen de coupure van Dr G. uit zijn gehouden predikatie, gehoord de nadere mededeeling van Dr Geelkerken, dat hij overigens over Gen. 3 niets heeft gezegd of bedoeld te zeggen, bericht aan br. Marinus, dat hetgeen hij op grond van de gehoorde predikatie aan Dr Geelkerken toeschrijft, ongegrond is” werd door Deputaten onvoldoende verklaard en kon ook in de oogen der Classis geen genade vinden.

Ten slotte kwamen Deputaten met het advies, dat dezelfde Classicale vergadering, waarvan de leden, voor zoover zij het woord voerden, zich hadden uitgeput in de herhaalde betuiging, dat niemand in de vergadering ook maar in het minst twijfelde aan mijn rechtzinnigheid — al had dan ook de rapporteur der Commissie, Ds J. L. Schouten, daarnevens verklaard, dat de coupure van mijn preek „ruimte voor afwijkende gevoelens” liet — zou uitspreken dat zij, betreurende het feit, dat Dr Geelkerken de door de Classicale vergadering gevraagde nadere verklaring weigerde af te leggen, in die weigering de reden aanwezig acht om Dr Geelkerken nadere verklaring te vragen omtrent zijn gevoelen, opdat blijke, of dit gevoelen in overeenstemming is met de Belijdenisschriften onzer kerken.

De Classis nam dit advies in bespreking, maar wilde toch, alvorens een besluit te nemen, zich nog nader beraden en schorste dus haar vergadering tot 22 April.

Op 16 April 1925 vertrok ik met Hr. Ms. „Heemskerck” naar de Azoren. En bij mijn terugkomst op 28 Mei j.l. vond ik twee brieven van de Classis, één gedateerd 29 April, den ander gedateerd 27 Mei, van welke beide afschrift hierbijgaat (bijlage D en E).

Uit deze missives werd mij bekend, dat de Classis besloten had: „in verband met de door (mij) gegeven verklaring van wat (ik) predikte (mij) nadere verklaring van (mijn) gevoelen te vragen, betreffende hetgeen in Gen. 1—3 ons is medegedeeld, opdat blijke, of (mijn) gevoelen in overeenstemming is met de Belijdenis-schriften onzer Kerken” en mij een zestal „vragen” voorlegde, „schriftelijk te beantwoorden voor den 6den Juni.”

Aangezien de Classis mij echter niet mededeelde op welken grond of welke gronden zij mij deze vragen voorlegde, vroeg ik haar daarnaar bij schrijven van den 5den Juni 1925 (Bijlage F) en ontving toen afschrift van het rapport der Deputaten der Particuliere Synode van Noord-Holland ad art. 49 K.O. en van het besluit der Classicale vergadering, d.d. 22 Mei 1925, wat bleek te moeten zijn: 22 April 1925 (bijlage G). Ik antwoordde met mijn schrijven van 16 Juni j.l. (bijlage H), doch ontving op 17 Juni d.a.v. het bericht der Classis, dat deze beantwoording naar haar oordeel niet voldoende was (bijlage I). Andermaal onder protest en mededeeling, dat ik mij op Uwe Synode beroepen zou, zond ik heden een uitvoerig antwoord op al de vragen bij de Classicale vergadering van heden in.

Na alzoo Uwe Synode de wordingsgeschiedenis der door mij gewraakte besluiten van de Classis Amsterdam te hebben verhaald, kom ik thans tot de opsomming

mijner bezwaren daartegen. Ik stel er echter den hoogsten prijs op, vooraf nadrukkelijk ook voor Uwe Synode uit te spreken, dat ik geenszins aan eenige kerkelijke vergadering en dus ook niet aan de Classis Amsterdam, ook maar in het minst het recht ontzeg, om op grond van het Onderteekingsformulier naar eigen goedvinden „te eischen nadere verklaring van gevoelen over eenige Artikelen der Belijdenis, van den Catechismus of van de verklaring van de Nationale Synode” en dat ik er dan ook geen oogenblik aan gedacht heb of denk, om mij te onttrekken aan de verplichting door mijn onderteekening van het betreffende formulier op mij genomen, om „te aller tijd bereid en willig (te) zullen zijn” zulk een van mij verlangde nadere verklaring af te leggen, gelijk ik dan ook door mijn, zij het dan ook onder protest, zelfs tot twee malen toe gegeven beantwoording van de mij door de Classis Amsterdam op grond van het Onderteekingsformulier voorgelegde vragen bewezen heb te zijn. Doch het komt mij voor, dat bedoeld Onderteekingsformulier met de eigen bewoordingen daarvan niet alleen bindt de Dienaren des Woords, maar ook de kerkelijke vergaderingen, die er gebruik van maken, en dat die bewoordingen, wel verre van een geheel willekeurig apodictisch en inquisitoriaal gebruik van dit formulier, tot bereiking van alle mogelijke doeleinden vrij te laten, *objectief* vaststelle, dat zulk een eisch tot nadere verklaring van gevoelen, slechts mag worden gesteld: 1e. „om gewichtige oorzaken van nadenken”, 2e. „tot behouding van de eenheid en zuiverheid van leer”, 3e. „over eenige artikelen der voorzeide Belijdenis, van den Catechismus of van de Verklaring der Nationale Synode.”

Het komt mij voor, dat in het licht dezer bewoordingen de onrechtmatigheid van de drie besluiten der Classis Amsterdam, waartegen ik thans bij Uwe Synode in beroep ben, onmiskenbaar is.

Quod ad I. „om gewichtige oorzaken van verdenken”. De besluiten der Classis Amsterdam zijn in dit opzicht m.i. te wraken op de volgende gronden:

1. Gedurende heel de procedure, die tot het mij stellen van „vragen” leidde, werd de Classicale vergadering, zonder tegenspraak van wie ook, door stemhebbende en adviseerende leden en door Deputaten ad art. 49 K.O. herhaaldelijk uitgesproken, dat zij aan mijn rechtzinnigheid niet twijfelden.

2. De door mij vrijwillig verstrekte coupure uit mijn preek was reeds jaar en dag aan de Classis ten volle bekend, zonder door haar als een „gewichtige oorzaak van nadenken” te worden beschouwd.

3. Ook bij de tweede behandeling der zaak Marinus werd de eisch om te verklaren: „bedoeld noch gezegd”, althans aanvankelijk allerminst gesteld, omdat de coupure op zichzelf zulk een nadere verklaring noodzakelijk zou maken, maar om daarmee br. Marinus te bevredigen.

4. Ook later zeide de Commissie bij monde van haren rapporteur niet, dat de coupure ernstige oorzaak van suspicie gaf, maar slechts dat zij „ruimte” liet „voor afwijkende gevoelens”; en welke preek, laat staan preekgedeelte doet dit niet?

5. Het weigeren van de verklaring: „bedoeld noch gezegd”, evenals dat van de verklaring „dat (ik) heel het verloop van het verhaal” enz. leidde dan ook niet tot een constateeren door de Classicale vergadering, dat ik „ipso facto” was gesuspendeerd, gelijk toch op grond van het Onderteekingsformulier had moeten geschieden, indien er naar het gevoelen der Classis een „gewichtige oorzaak van nadenken” ware geweest, die het eischen van een verklaring noodzakelijk maakte.

6. In den considerans van het Rapport en Advies der Deputaten ad art. 49 K.O., die geleid hebben tot het besluit der Classis van mij „nadere verklaring” op grond van het Onderteekingsformulier te vragen, wordt wel gezegd, dat er „in de bewoordingen, waarin Dr J. G. Geelkerken zijn gevoelen heeft uitgedrukt..... voldoende reden (ligt) een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen”, maar de argumenten, die hiervoor worden bijgebracht, houden bij toetsing geen steek.

Immers:

a. Dr J. G. Geelkerken, „schijnt te zeggen, dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid heeft medegedeeld aan ons, gelijk is aan den vorm der openbaring betreffende den staat der heerlijkheid.” Niemand zal zeker beweren, dat een „schijn” een „ernstige reden tot verdenken” is. En zelfs deze „schijn” vervliegt, wanneer men er op let, dat ik volstrekt niet gezegd heb „dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid heeft medegedeeld aan ons, gelijk is aan den vorm der Openbaring, betreffende den staat der heerlijkheid”. Deputaten en Classis hadden eenvoudig geen oog voor het „derde van vergelijking” in hetgeen ik metterdaad wél zeide. Vandaar de „schijn”.

b. Uitgaande van „schijn” poneeren Deputaten en Classis vervolgens de be-

denkelijke stelling, dat de openbaring van den staat der heerlijkheid „in symbolischen vorm” is gegeven; een stelling, die ik geenszins voor mijn rekening zou willen nemen en in mijn coupure geenerlei steun vindt. En uitgaande van deze door hen zelf opgeworpen stelling en van de door hen ten onrechte gemaakte veronderstelling, dat ik den vorm der openbaring aangaande den staat der rechtheid en den vorm der openbaring aangaande den staat der heerlijkheid gelijk acht, komen zij dan tot de nu ook noodzakelijk onjuiste conclusie, dat ik den vorm der openbaring aangaande den staat der rechtheid voor „symbolisch” zou houden. Deze onjuiste conclusie, gevolg van het afgaan op „schijn”, van veronderstellingen, van „indien's” en „zou's”, kan toch bezwaarlijk gelden als een „gewichtige oorzaak van nadenken”.

c. Conclusie nemend uit zulke door en door onjuiste praemissen, maken Deputaten en Classis dan de gevolgtrekking: „Dit nu zou metterdaad een hoogst ernstige afwijking zijn van onze Belijdenisschriften, bepaaldelijk van art. 5 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis”. Doch waar, gelijk ik aantoonde, de praemissen wegvallen, valt noodwendig ook de conclusie weg, kan er bij wegvallen dezer conclusie geen „gewichtige oorzaak van nadenken” in deze weggevalen conclusie gelegen zijn om een „nadere verklaring” te vorderen over art. 5 onzer Belijdenis en toch zeker niet over art. 4, de lijst der canonieke Bijbelboeken.

d. „Niet slechts zou”, gaan Deputaten, en op hun voetspoor ook de Classis, voort, „door deze voorstelling het diepgaand verschil worden miskend tusschen de openbaring, die God ons gegeven heeft van wat in den tijd is geschied en de openbaring, die Hij ons gaf van den staat der heerlijkheid, die in de eeuwigheid ligt, maar ook zou dan, wat Gen. 1, 2 en 3 ons mededeelen, ophouden zuivere historiebeschrijving te zijn. In verband hiermede wekt het bevreemding, dat Dr J. G. Geelkerken na de herinnering aan de moeilijkheid, dat de uitlegging van allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons berichten” (sic!)... „daarna wel zegt, dat vaststaat” enz. maar daarbij niet zegt, dat *alles* is geschied op de wijze enz. wat na de herinnering aan die moeilijkheden had mogen verwacht worden”. Dat, waar „deze voorstelling” niet de mijne is, ook wat daaruit door Deputaten en Classis wordt afgeleid, niet op mijn rekening kan worden gebracht, is duidelijk. Dat de uitdrukking „zuivere historiebeschrijving” door Deputaten en Classis — in de „vragen” is zelfs sprake van „geschiedenis in den gewonen zin des woords” — als aanduiding van de openbaring Gods, zacht uitgedrukt op bedenkelijke wijze „ruimte laat voor afwijkende gevoelens”, behoeft voor een Gereformeerde Synode geen betoog. Dat nu dit alles wegvalt, ook hetgeen hiermede „in verband” wordt gebracht alle kracht verliest, evenmin. Maar wel merk ik nog op, dat hetgeen iemand *niet* zegt — het moge dan bevreemding wekken bij dezen of genen, die meenden het te hebben „mogen verwachten”, — alleen wanneer argwaan in het spel is, oorzaak kan geven tot „verdenking”, maar toch moeilijk „ernstige oorzaak” voor wie geen wantrouwen koestert en in casu niet vergeet, dat er gepreekt werd over Zondag III en niet over Gen. 3. Zelfs in dit stuk zijn Deputaten en Classis nog wel zoo vriendelijk te verklaren: „Dr Geelkerken (niet) in het minst te beschuldigen, dat hij afwijkt van de Belijdenis onzer Kerken, of uit te gaan van de veronderstelling, dat hij niet rechtzinnig is”, maar wie het leest, kan toch moeilijk het denkbeeld van zich zetten, dat de eisch tot „nadere verklaring” eerder „schijnt” ingegeven door wantrouwen en verdenking dan door „ernstige oorzaak van nadenken”, die door Dr Geelkerken zoude zijn gegeven.

7. In den considerans van het besluit der Classis wordt gezegd, dat „de be-woordingen dezer verklaring de gedachte wekt, alsof Dr Geelkerken van gevoelen is” enz. Bij het wekken van een gedachte komt een gedeelte van de aansprakelijkheid daarvoor toch zeker op rekening van dengene, bij wien de gedachte ontstaat en het gaat toch niet aan een spreker de volle schuld te geven van de gedachten, die zijn woorden wekken, allerminst om in het gewekt worden van onjuiste gedachten bij het hooren een „ernstige oorzaak” aanwezig te achten voor suspicie ten opzichte van den spreker.

Quod ad II. „tot behouding van de eenheid en zuiverheid van leer”. De besluiten der Classis Amsterdam zijn in dit opzicht n.i. te wraken op de navolgende gronden:

1. De wordingsgeschiedenis van het besluit tot het eischen van een „nadere verklaring” op grond van het Onderteekeningformulier, wijst zeer duidelijk uit, dat men aanvankelijk van Dr Geelkerken een verklaring vroeg niet tot „behouding van de eenheid en zuiverheid van leer”, maar teneinde br. Marinus aldus tevreden te stellen. Blijkens het besluit der Classis van 22 April j.l., is zelfs de behandeling van het bezwaarschrift-Marinus opgeschort, totdat men met mij zou hebben gehandeld, ofschoon toch het geding over de juiste lezing van het door mij gesprokene

gevoeglijk had kunnen voortgaan, ook afgedacht van mijn gevoelen omtrent Gen. 3. Temeer, omdat br. Marinus nimmer tegen den inhoud mijner coupure bezwaar maakte, maar slechts betwisten bleef, dat deze coupure de juiste weergave was van het door mij gesprokene.

2. Toen het niet mogelijk bleek van mij ten behoeve van het bezwaarschrift-Marinus tegen de Classis een afzonderlijke verklaring los te krijgen, is men begonnen bezwaar te maken tegen den inhoud der coupure, die men reeds van overlang kende. Ook bleef men zich uitputten in betuigingen omtrent mijn goed Gereformeerd-zijn, zelfs terwijl men de coupure besprak.

3. Ter Classicale vergadering van 1 April wilden Deputaten, blijkens hun toen gegeven advies, het Onderteekingsformulier in werking stellen, omdat in mijn weigering om ten gerieve van br. Marinus een afzonderlijke verklaring af te geven, genoegzame grond van verdenking gezien werd.

4. Wel doen Deputaten het in hun rapport voorkomen, alsof hun advies van 22 April in wezen precies hetzelfde is als hun advies van 1 April en zeggen zij, dat hun alleen maar op 1 April de gelegenheid ontbroken heeft om hun advies nader toe te lichten. Doch dit laatste is in strijd met de feiten. Deputaten hebben op 1 April hun advies gegeven, dit is door de Classis in bespreking genomen en alleen het feit, dat de Classis huiverig bleek om onmiddellijk op dit advies een besluit te nemen, was oorzaak, dat er geen beslissing over viel en de vergadering geschorst werd; niet dat Deputaten verklaarden meerdere gelegenheid te wenschen voor toelichting. Het advies van 22 April is dan ook voor ieder, die lezen kan, een geheel ander dan dat van 1 April, want bij de weigering van de door de Classis verlangde verklaring af te leggen, welke weigering op 1 April de eenige grond was voor in werking stellen van het Onderteekingsformulier, komt nu als *voornaamste* motief het bezwaar tegen den inhoud der coupure.

Duidelijk is, dat Deputaten tusschen 1 en 22 April tot de ontdekking zijn gekomen, dat hun eerste advies om „een nadere verklaring” op grond van het Onderteekingsformulier te eischen van iemand, die *kerkrechtelijke* bezwaren geopperd had tegen het afleggen van een afzonderlijke verklaring, kerkrechtelijk onhoudbaar was.

5. Toch handhaven Deputaten — en op hun voetspoor de Classis — ook in het advies van 22 April nog, zij het dan ook in de tweede plaats, het aanvankelijke motief om een „nadere verklaring” op grond van het Onderteekingsformulier te eischen, n.l. de weigering van ondergeteekende om de door de Classis gevraagde verklaring af te leggen. In het licht van deze weigering achten Deputaten *des te meer* (ik onderstreep; G.) in de door (mij) gegeven „coupure” genoegzame reden aanwezig thans een nadere verklaring van (mijn) gevoelen te vragen, opdat blijke, of dit gevoelen in overeenstemming is met de belijdenis onzer kerken. Het wekt zeker bevreemding, dat er naast den naar het oordeel van Deputaten en Classis zoo bedenkelijken inhoud van de coupure nog wenschelijk was een tweede motief om een „nadere verklaring” te eischen. Hun „des te meer” versterkt dan ook de positie van Deputaten en Classis inzake de coupure niet, verzwakt die positie veeleer aanmerkelijk. Doch het wekt rechtmatige verontwaardiging, dat Deputaten en Classis hier niet onduidelijk insinueeren, dat de reden, waarom ik volstandig geweigerd had de door de Classis verlangde afzonderlijke verklaringen in de zaak-Marinus af te leggen, niet van kerkrechtelijken en moreelen aard zou zijn, gelijk ik uitsprak, maar gelegen zou zijn in de omstandigheid, dat ik leerstellig een gevoelen zou te verheimelijken hebben gehad, dat niet in overeenstemming zou zijn met de Belijdenis onzer Kerken. Hier neemt het wantrouwen, de argwaan, die ik reeds moest constateeren, wel een zeer ongunnen vorm aan.

Quod ad III. „over eenige Artikelen der..... Belijdenis, van den Catechismus of van de verklaring der Nationale Synode”. De besluiten der Classis Amsterdam zijn in dit opzicht m.i. te wraken op de navolgende gronden:

1. Er wordt in het besluit van 22 April, sub 1, van mij nadere verklaring van mijn gevoelen gevraagd, „betreffende hetgeen in Gen. 1, 2 en 3 ons is medegedeeld”. Er wordt dus hier en nergens in dit besluit ook maar eenig artikel van de Belijdenis, van den Catechismus, van de Verklaring der Nationale Synode genoemd, waaromtrent van mij geëischt wordt mijn nader gevoelen te verklaren.

2. In de eerste van de zes mij voorgelegde vragen, wordt wel artikel 4 en 5 der Belijdenis genoemd, doch deze beide artikelen reppen met geen woord van den vorm der openbaring in Gen. 1, 2 en 3, noch van de exegetische dezer hoofdstukken, waarmede de zes vragen zich schier uitsluitend bezig houden.

3. Er worden tal van vragen van exegetischen aard gesteld in de zes „vragen”, welke de Classis mij ter beantwoording voorlegde, terwijl van het vragen over

punten van exegese de bewoordingen van het Onderteekeningsformulier niets kan bevatten.

4. Er worden geen opmerkingen in de zes vragen gemaakt omtrent uitspraken, formuleeringen, zinsneden, zelfs van de Drie Formulieren van Eenigheid, waarmee uitlatingen van mij dan in strijd zouden geacht worden te zijn.

5. Er wordt herhaaldelijk gevraagd naar punten, waarover ik *niets* zeide, terwijl toch de bewoordingen van het Onderteekeningsformulier geenszins de opvatting huldigen, als zoude het tot de bevoegdheid der kerkelijke vergaderingen behooren een inquisitoriaal onderzoek in te stellen omtrent het gevoelen van iemand, dat hij *niet* uitsprak.

6. Op mijn bezwaar om te antwoorden op vragen, tot welker beantwoording m.i. het Onderteekeningsformulier mij geenszins verplichtte, wijl ze kennelijk vallen buiten eenig artikel der Geloofsbelijdenis, van den Catechismus en de Dordtsche leerregels, antwoordt de Classis in haar schrijven van 17 Juni 1925 slechts apodictisch: „dat de Classis juist op grond van het Onderteekeningsformulier een nadere verklaring over art. 4 en 5 der Belijdenis van (mij) vroeg en daarom de zes vragen stelde, en dat (ik) krachtens het Onderteekeningsformulier tot de beantwoording van al deze vragen gehouden (ben).

7. Terwijl ik in mijn schrijven van 16 Juni j.l. niet alleen uitsprak „voor zoover ik hiertoe naar (het) Onderteekeningsformulier gehouden ben” de mij gestelde vragen wilde beantwoorden en dit ook metterdaad deed, beweert de Classis in haar schrijven van 17 Juni j.l. botweg, zonder zelfs een poging van argumentatie, „dat Dr Geelkerken wel zegt, dat hij „voorzoover hij hiertoe naar het Onderteekeningsformulier gehouden is” de gestelde vragen wil beantwoorden, maar dat hij in gebreke gebleven is dit te doen, wijl wat Dr Geelkerken als antwoord geeft, geenszins eene beantwoording is van de vragen, die door de Classis hem zijn gesteld”.

Waar zulk een gebruik van het Onderteekeningsformulier, gelijk blijkt het bovenstaande de Classis Amsterdam zich ten opzichte van mij veroorloofde, naar ik meen aangetoond te hebben, kerkrechtelijk in lijnrechten strijd is met de bewoordingen en bedoelingen van dit formulier zelf; op hoogst bedenkelijke wijze de kerkelijke rechtspositie van een Dienaar des Woords aantast en wankel stelt; hem overlevert aan de willekeur van een kerkelijke vergadering; ja — juist het omgekeerde van wat de toelichting bij dit formulier wil voorkomen — een Dienaar des Woords dwingt, op poene van anders ipso facto gesuspendeerd te worden, op een iegelijks believen gehouden te zijn verklaring van zijn gevoelen te geven, indien zoo'n eisch maar steun vindt bij een kerkelijke vergadering en deze bij weigering het Onderteekeningsformulier gebruiken gaat, zonder dat er rechtvaardige oorzaak van verdenking gegeven is een rechtzinnigen Leeraar tevergeefs verdacht maakt, en een inquisitie ontketent, die zelfs geheel buiten de Belijdenis, den Catechismus en de Vijf Artikelen vragen gaat stellen ook over hetgeen iemand niet zeide; achtte ik mij verplicht daartegen bij Uwe Synode met den meesten aandrang mijn bezwaar in te dienen. En waar ik door de besluiten der Classis Amsterdam, waartegen ik bij Uwe Synode in beroep ging, mij ten zeerste aangetast gevoel in mijne positie, eer en goeden naam als Dienaar des Woords, verzoek ik Uwe Synode de bedoelde besluiten der Classis ten opzichte van mij wel te willen vernietigen en mij volledige rehabilitatie te verschaffen.

Niet het minst, doordat de Classis Amsterdam mij sedert mijn terugkeer in het vaderland op 28 Mei j.l., na een zes-weeksche afwezigheid uit mijn arbeid alhier, overstelpt met werk, genoodzaakt heeft tot zeer tijdroovenden arbeid buiten mijn toch al zoo omvangrijke gewone ambtelijke bediening om, was ik tot mijn leedwezen niet in de gelegenheid Uwe Synode dit mijn bezwaarschrift tijdiger te doen toekomen en ik bied Uwe Synode daarvoor mijne verontschuldiging aan, vertrouw, dat het haar geen beletsel zal zijn om van mijn bezwaren met ernst kennis te nemen, bid haar ook daarbij, gelijk bij al hare werkzaamheden, de leiding des Heiligen Geestes toe en noem mij

met broedergroeten en heilbede,

Uw dw.,

(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

BIJLAGE A.

Coupure Preek 23 Maart 1924.

(Schinkelkerk)

„Het *ontstaan* van de zonde in ons geslacht — niet dus de allereerste *oorsprong* der zonde in het *heelal*, waarover wij zooveen spraken — wordt ons medegedeeld in het derde hoofdstuk van Genesis.

Ik weet wel, dat dit gedeelte der H. S. ons voor eigenaardige moeilijkheden plaatst. Zoo spreekt het van den staat der rechtheid, en dus van een tijdperk in de geschiedenis der menschheid, dat aan haar geschiedenis, zooals *wij* die alleen kennen, nl., in zonde, voorafgaat. En gelijk van den staat der heerlijkheid hierna, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat dier rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in *deze* bedeeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn Openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover én van dien staat der hemelsche heerlijkheid én van dien staat der rechtheid, in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeeling ontleend. Anders zouden wij er niets van kunnen vatten, en Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blinde, een blindgeborene spreekt over de kleuren.

Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Genesis 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd, en zijn er schier evenveel „verklaringen” als geleerde uitleggers. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads,” „de slang en haar spreken,” „den boom des levens” enz.

Doch de gemeente late zich door dit alles niet van de wijs brengen. Vast staat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het *feit* van den zondeval, die heeft plaats gehad aan het begin der geschiedenis van ons menschelijk geslacht. Zooals de Catechismus zegt: „Vanwaar enz.”

BIJLAGE B.

Amsterdam, 26 Maart 1924, Vlietstraat 22.

Aan den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid.

Ik wensch Uwen Raad mijne bezwaren kenbaar te maken tegen de, door Dominee Geelkerken in zijne predikatie van j.l. Zondagavond, bij de behandeling van Zondag 3 van den Heidelbergschen Catechismus geuite meening met betrekking tot de eerste overtreding van Adam en Eva in het Paradijs.

Volgens Dominee Geelkerken is het bericht, dat de Heilige Schrift van de bedoelde eerste overtreding geeft, niet als letterlijke waarheid op te vatten en als zoodanig dus ook niet neergeschreven. De Heilige Schrift — zegt hij — verschaft geene mededeeling over wat metterdaad door God als proef was gegeven en ook niet over de feitelijke toedracht der verzoeking tot — en de daad van den val, maar geeft in een voorstellingsvorm, onder een beeld, het verhaal, dat onze eerste voorouders in den proef bezweken zijn. Dit zou dan zoo gebeuren, omdat ons menschelijk, door de zonde geschaad bevattingsvermogen niet bekwaam is tot een recht kennen van datgene, wat toen, in het Paradijs, in zijne hooge sfeer, eigenlijk de beproeving des menschen heeft ingehouden. Om deze redeneering te verduidelijken gebruikte Dominee Geelkerken het beeld van den vakman, die over de kleuren met een blinde zou gaan spreken. Deze blinde zou daarvan even weinig kunnen begrijpen, als *wij*, indien de Heilige Schrift ons het *feit* der eerste overtreding en van den val des menschen zou hebben bericht, dat zouden vermogen te verstaan.

Tegen deze verkondiging, die:

1. de waarheid van het duidelijk bericht der Heilige Schrift over de eerste zonde der menschen, waar het de toedracht der feiten betreft, zool niet loochent, dan toch minst genomen in twijfel trekt en als onwaarschijnlijk verkondigt;
2. daarvoor in de plaats schuift de waarschijnlijkheids-verkondiging van iets anders dan wat de Heilige Schrift vermeldt als te zijn geschied;
3. derhalve niet schroomt de Heilige Schrift tegen te spreken en daardoor maakt van opening des Woords, sluiting des Woords;

4. in hooge mate gevaarlijk is, met name voor de Jeugd, daar zij, tornende aan de waarheid van Gods Getuigenis, deze waarheid ondergraaft en den eerbied ervoor sloop en afbreekt;
5. in strijd is met de Belijdenis der Gereformeerde Kerken; verhef ik met klem mijne stem, aan Uwen Raad overlatende te doen, wat in deze ernstige zaak, tegenover God en de Gemeente des Heeren, aan uwen Raad staat te doen.

Hoogachtend,
Uw dw. dr. en br. i. Christus,
(get.) H. MARINUS.

BIJLAGE C.

Amsterdam, den 15den November 1924. Vlietstraat 22.

Aan de Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken in Nederland, te Amsterdam.

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Ik dank Uwe Classis zeer voor de mededeeling Uwer conclusie, inzake mijn bezwaarschrift contra Dr J. G. Geelkerken, aangenomen in de vergadering Uwer Classis van 10 September dezes jaars.

Met deze conclusie kan ik even weinig instemmen als met de ongegrond-verklaring mijner bezwaren door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Afgaande op de bewoordingen Uwer conclusie is er reden voor het vermoeden, dat aan de Commissie Uwer Classis, die deze aangelegenheid had te onderzoeken, door den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid de overtuiging werd bijgebracht, dat niet mijne, maar wél zijne (des Kerkeraads) lezing van het onderhavige geval de juiste is. Immers wordt mij bericht, dat *met de ongegrond-verklaring mijner bezwaren de Kerkeraad bedoelde te zeggen, dat het gehoorde door mij onjuist is weergegeven* en dat de Classis *derhalve* mij adviseert mij over deze zaak nader te verstaan, opdat de kwestie van de tweërlei lezing in den weg van broederlijke samenspreking tot oplossing moge worden gebracht. Intusschen vernam ik, bij gelegenheid van het huisbezoek, dat mij mijne wijk-ouderlingen, in opdracht van den Kerkeraad, in verband met deze aangelegenheid, immers naar aanleiding van Uwe conclusie, hebben gebracht, dat ter vergadering van den Kerkeraad, in welke Uwe Commissie voor deze zaak tegenwoordig was, door Dr Geelkerken aan Uwe Commissie een geschrift werd ter hand gesteld, zakelijk behelzende wat hij gezegd heeft.

De Kerkeraad van Amsterdam-Zuid heeft tegen mij persoonlijk geen enkel redelijk argument ter vernietiging mijner beschuldiging aangevoerd. Ik werd bestreden met het louter subjectieve gevoelen zijner gecommiteerden, de broeders wijk-ouderlingen Van Hartingsveldt en Lukkien. („*Wat hij gezegd heeft, weet ik niet, maar dat kan hij niet gezegd hebben,*” aldus br. Lukkien). Het is dan ook zeer begrijpelijk, dat Uwe conclusie, die, met verzwijging van Dr. Geelkerken's eigene verklaring, (wat haar, naar mijne bescheiden meening enigszins onevenwichtig maakt) in hare bewoordingen zich bepalende tot het verband: „*nadere verklaring of opheldering van des Kerkeraads „ongegronde” broederlijk advies,*” mij niet alleen zeer teleurstelde, maar daarnaast ook grootelijks verwonderde. Het was mij geheel onverklaarbaar, hoe de Kerkeraad, die, had hij mij van mijn ongelijk kunnen overtuigen, dat zeker zou gedaan hebben, maar, gelijk ik reeds vermeldde, daarin ten eenenmale faalde, aan Uwe Commissie de zekerheid had vermogen bij te brengen, dat niet mijne, maar wél zijne (des Kerkeraads) lezing de juiste is. Temeer daar ik datgene wat ik in het verdere van dezen brief, aan Uwe Classis, betreffende het getuigenis van eenige broeders, wensch te berichten, reeds mondeling mededeelde aan Uwe Commissie, in eene samenkomst ten huize van Ds Schouten, op 25 Augustus j.l. De, voor mij officieele, kennisgeving door de broeders wijk-ouderlingen, betreffende het geschrift van Dr Geelkerken helderde echter veel op.

Het kan niet anders, of de eigene verklaring van Dr Geelkerken houdt in wezen

de ontkenning in van de beschuldiging door mij tegen hem ingebracht. De Kerke- raad heeft zichzelf door onachtzaamheid, door niet naar den eisch der ambtelijke roeping te hooren naar wat in de prediking werd verkondigd, feitelijk buiten de bevoegdheid gesteld, om over de waarheid en de waarde der beschuldiging eener- zijds en de ontkenning ervan anderzijds, te oordeelen. Let wel, de bevoegdheid, om zelfstandig te beslissen wie van ons beiden, Dr Geelkerken of ondergeteekende gelijk heeft. Om mogelijk nieuw misverstand te voorkomen, wil ik nadrukkelijk uitspreken, dat ik alle verdere competenties van den Kerke raad van Amsterdam- Zuid erken. In dit stadium verzoek ik opnieuw de welwillende en nauwgezette aandacht Uwer Classis voor deze zaak, nu het noodig is gebleken aan Uwe Classis bericht te doen van wat mij als getuigenis voor, en ondersteuning van mijne be- schuldiging tegen Dr Geelkerken, bekend is geworden uit den mond van een tweetal broeders, leden der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid.

1. Broeder J. Vree, van wien ik in mijn schrijven van 13 Mei j.l. aan Uwe Classis, reeds berichtte, dat hij mijne bezwaren deelde, heeft terzake met Dr Geelkerken een onderhoud gehad. Hij heeft mij gezegd, dat dit onderhoud voor hem geheel *onbevredigend* is geweest, en zóó is geëindigd. Onder meer stelde Dr Geelkerken hem de vraag, wat hij dacht van hetgeen in de Openbaring van Johannes ge- schreven staat van het tweesnijdend scherp zwaard, dat uit des Heeren mond uitgaat. Broeder Vree gaf te kennen dit niet letterlijk op te vatten, waarop hem door Dr Geelkerken werd gevraagd, waarom dan *dit niet en het andere wel letterlijk* verstaan moest worden.

2. Broeder A. Kransen heeft mij medegedeeld, naar aanleiding der gewraakte uiting, tezamen met broeder J. H. van der Lichte, een onderhoud te hebben gehad, eerst met den ouderling broeder K. van den Berg, en daarna ook met Dr Geel- kerken zelf. De ouderling, broeder Van den Berg bevestigde op hunne desbe- treffende vraag, dat zij *inderdaad juist gehoord* hadden. Dus dat Dr Geelkerken verkondigd had, dat het bericht van den val niet feitelijk, maar onder een beeld weergeeft, wat geschied is. Broeder Van den Berg gaf verder, als zijne eigene opvatting, aan, dat de slang door geschuifel in de takken van den boom, Eva's aandacht op de verboden vrucht zou hebben geleid, en voegde hieraan nog toe, dat het verhaal van den zondeval *geheel en al zinnebeeldig* is, en dat *die* opvatting *de* Gereformeerde is. (Mij dunkt, dat deze uitlatingen van een opziener der Gemeente op zichzelf reeds ernstig de aandacht verdienen).

Betreffende het bezoek bij Dr Geelkerken zelf, vernam ik van broeder Kransen, dat ook voor hem en broeder Van der Lichte, verloop en afloop onbevredigend zijn geweest. Het was, volgens Dr Geelkerken, voor *de vakmensen zoo moeilijk, om in de eerste hoofdstukken van Genesis de dichterlijke voorstelling te onder- scheiden van de werkelijke gebeurtenissen*. Voorts trachtte Dr Geelkerken, door het aanvoeren van eenige exempels van beeldspraak, als van *het sprekende portret, dat immers niet spreekt, al zegt men, dat het sprekend is*, en van den man, die in zijn dagboek de aantekening deed, dat zijne dienstbode *de plaat had gepoetst*, waarmede hij bedoelde te zeggen, dat zij haar betrekking bij hem verlaten had, maar niettemin aan vorschers van later tijd met zijne uitdrukking de moeilijkheid bereidende, om met stelligheid uit te maken, wat metterdaad had plaatsgevonden, datgene wat hij verkondigd had, aannemelijk te maken. (Vraag: Zou Dr Geel- kerken deze argumenten hebben willen aanvoeren, als hij zich had gehouden aan wat de H. Schrift leert?).

Het komt mij niet onwaarschijnlijk voor, dat, naar het oordeel Uwer Classis, de bovenstaande getuigenissen in de eerste plaats ter kennis van den Kerke raad moeten worden gebracht. In verband met deze overweging acht ik het gewenscht reeds nu aan Uwe Classis te berichten, dat ik de wijk-ouderlingen, bij hun huisbezoek, van deze dingen kennis gaf, en dus de Kerke raad gerekend moet worden daarvan behoorlijk rapport te hebben gekregen. Niettemin blijft elke verdere actie van den Kerke raad tot op heden uit. Omdat dus de Kerke raad, met deze getuigenissen geheel bekend zijnde, daarin geene aanleiding meent behoeven te vinden, om verder en dieper te onderzoeken, heb ik mij opnieuw tot Uwe Classis gericht.

Mijne bezwaren bestaan nog onverzwakt. Uwe conclusie pogde ze te ont- zenuwen door ze te verlagen tot een kwestie van tweeërlei lezing. Ik moet dat afwijzen. Nogmaals leg ik mijne bezwaren, met getuigenissen versterkt, aan Uwe Classis voor, in de hoop, dat thans een grondig en afdoend onderzoek worde gedaan.

Indien Uwe Classis, onverhoopt, tot dit onderzoek niet zou besluiten, veroorloof ik mij, aan Uwe Classis beleefd te verzoeken, zich ervan te vergewissen welke redenen de Commissie Uwer Classis ertoe hebben geleid, de door mij aan haar bekend gemaakte getuigenissen voorbij te gaan, zonder daaraan die aandacht te

schenken, die de ernst der zaak Uwe Commissie onbetwistbaar oplegde. Deze motieven zou ik dan gaarne vernemen.

De adressen der broeders Vree, Kransen en van der Lichte vermeld ik hieronder. Aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid zend ik afschrift van dit schrijven.

Ik heb de eer met hoogachting te zijn,

Uw dw. dr. en br. i. Christus,

(w.g.) H. MARINUS.

Adressen:

J. Vree, Baarsstraat 20.

A. Kransen, Vlietstraat 20.

J. H. van der Lichte, Veerstraat 16.

BIJLAGE D.

*WelEerwaarden Zeergeleerden Heer,
den Heer Dr J. G. Geelkerken,
Amsterdam.*

Waarde Heer en Broeder,

In opdracht van de voortgezette samenkomst der Classicale vergadering, gehouden 22 April j.l., heb ik U mededeeling te doen van het besluit, dat op deze samenkomst is genomen inzake het bezwaarschrift van br. H. Marinus, en hetgeen daaruit is voortgevloeid.

Dit besluit luidt aldus:

De Classicale vergadering besluit:

1. Van Dr J. G. Geelkerken in verband met de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen, betreffende hetgeen in Gen. 1—3 ons is medegedeeld, opdat blijke, of zijn gevoelen in overeenstemming is met de Belijdenisschriften onzer Kerken;

2. Een Commissie te benoemen om de vragen te formuleeren, die, na door de Classis te zijn vastgesteld, aan Dr J. G. Geelkerken zullen worden voorgelegd;

3. De behandeling van het protest van br. H. Marinus op te schorten, totdat met Dr J. G. Geelkerken zal zijn gehandeld en dit aan dezen broeder te berichten;

4. Aan Dr J. G. Geelkerken en aan den Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid van dit besluit mededeeling te doen.

Met broedergroete en heilbede

Uw dw.

(w.g.) B. A. KNOPPERS, *actuarius.*

Nicolaas Maesstraat 40,
29 April 1925.

BIJLAGE E.

*WelEerwaarden Zeergeleerden Heer,
den Heer Dr J. G. Geelkerken,
Amsterdam.*

Waarde Heer en Broeder,

In aansluiting op het U toegezonden bericht van het besluit der vergadering der „Classis Amsterdam”, gehouden 22 April l.l., heb ik U thans in opdracht der gehouden vergadering der Classis Amsterdam, 27 Mei, de hier nevensgaande vragen te zenden, die U hierbij uit naam der vergadering worden voorgelegd ter beantwoording.

De vergadering verzocht U deze vragen *voor den 6den Juni* schriftelijk te beantwoorden. Dit antwoord wordt ingewacht bij Ds J. L. Schouten, 2e Constantijn Huygensstraat 48. Mocht U samenspreking wenschen over een of ander punt dezer

vragen, in opdracht der vergadering is de Commissie, die in deze zaak benoemd is door de Classis, daartoe gemachtigd. Het adres is ook hiervoor: Ds J. L. Schouten.

Met broederlijke groeten en heilbede

(w.g.) B. A. KNOPPERS, *actuarius*.

Amsterdam,
27 Mei 1925.

„1. Stemt gij ten volle in met wat onze kerken belijden in artikel 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis aangaande de Heilige Schrift, zoodat gij, ondanks de „*eigenaardige moeilijkheden*”, waarvoor naar het door U in Uwe „*Verklaring*” uitgesproken oordeel het derde hoofdstuk van Genesis ons plaatst, gelooft, dat alle gebeurtenissen, die in dit hoofdstuk ons zijn medegedeeld, ook metterdaad alzoo hebben plaats gehad?

2. Gij zegt in Uw „*Verklaring*”: „*En gelijk wij van den staat der heerlijkheid hiernaams, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijne openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtheid in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeeling ontleend.*” Bedoelt gij hiermede te zeggen, dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid ons heeft meegedeeld, gelijk is aan den vorm der openbaring van den staat der heerlijkheid?

3. Geloofst gij, dat de Openbaring Gods, betreffende den staat der rechtheid, zooals die in Gen. 1, 2 en 3 is geboekt, naar inhoud en vorm in alles de historisch getrouwe mededeeling is van wat ook metterdaad aldus is geschied?

4. Wanneer gij in Uw „*Verklaring*” zegt: „*Zoo spreekt het van den staat der rechtheid en dus van een tijdperk in de geschiedenis der menschheid, dat aan haar geschiedenis, zooals wij die alleen kennen, n.l. in zonde, voorafgaat*” bedoelt gij dan daarmede, dat, wat God van den staat der rechtheid openbaarde, niet als geschiedenis in den gewonen zin van het woord moet worden opgevat en dat de geschiedenis van den staat der rechtheid ons dus eigenlijk onbekend is?

5. Verwerpt gij elke voorstelling, waarin wat in Gen. 3 ons betreffende den zondeval is medegedeeld, wordt geacht één of ander soort van „*inkleeding*” te zijn, zij het dan ook met een historische kern?

6. Gij zegt in Uw „*Verklaring*”: „*Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreken”, „den boom des levens”, enz.... Vaststaat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval.*”

Bedoelt gij hiermede, dat alleen dat feit van den zondeval vaststaat, of staat evenzeer voor U vast:

1. dat God aan Adam het proefgebod gaf, zooals Gen. 2 : 16 en 17 ons meldt?
2. dat de boom der kennis des goeds en des kwaads een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest?
3. dat de slang, waarvan Gen. 3 ons spreekt, een werkelijke slang is geweest, dat zij werkelijk tot de vrouw heeft gesproken en dat eerst de vrouw en daarna Adam werkelijk van de vrucht van den boom der kennis des goeds en des kwaads hebben gegeten?
4. dat de boom des levens eveneens een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest?”

BIJLAGE F.

*Aan de Classis Amsterdam van de Geref.
Kerken in Nederland.*

WelEerw. en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Uw schrijven van 29 April j.l. en dat van 27 Mei d.a.v. werden door mij ontvangen. Ik heb de eer te herhalen, wat ik reeds vroeger verklaarde, dat ik, over-

eenkomstig het door mij onderschreven Ondertekeningsformulier van de Dienaren des Woords, te allen tijde bereid en willig ben, aan een om gewichtige oorzaken van nadenken, tot behouding van de eenheid en zuiverheid der leer, door Uwe vergadering te stellen eisch, om mij nader te verklaren omtrent eenig artikel van de Confessie, den Catechismus of de Verklaring der Nationale Synode, te voldoen, behoudens natuurlijk mijn recht van appèl.

Volgens de toelichting van genoemd Formulier ben ik hiertoe echter eerst dan gehouden, wanneer ik naar het oordeel Uwer vergadering rechtvaardige oorzaak van verdenking zou hebben gegeven. Waar nu uit de mij geworden beide missives niet blijkt, dat Uwe vergadering inderdaad zulk een oordeel heeft uitgesproken, zou ik het allereerst op prijs stellen, van U te vernemen, op welken grond of op welke gronden het besluit Uwer vergadering, om mij de toegezonden vragen voor te leggen, berust.

Met broedergroete en heilbede,
Uw dw.
(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam,
5 Juni 1925.

BIJLAGE G.

REDACTIE VAN HET ADVIES DER DEPUTATEN.

„De Deputaten der Particuliere Synode van Noord-Holland;

Overwegende, dat ter vergadering van de Classe Amsterdam, gehouden 1 April j.l., na de mededeeling van het door hen gegeven advies geen gelegenheid meer bestond dit advies toe te lichten, achten zich geroepen schriftelijk het navolgende ter nadere motiveering van hun advies te moeten aanbieden aan de vergadering der Classe Amsterdam.

Aangezien Dr J. G. Geelkerken zelf schriftelijk een verklaring heeft gegeven, waarin hij mededeelt, wat door hem is gezegd, ligt het, geheel afgedacht van het bij Uwe vergadering ingediende protest, op Uw weg te onderzoeken of de inhoud dier verklaring zelf ook „oorzaak van verdenking” geeft.

Nu ligt, naar het eenparig oordeel der Deputaten, in de bewoording, waarin Dr Geelkerken zijn gevoelens uitgedrukt heeft, inderdaad voldoende reden een nadere verklaring van zijn gevoelens te vragen.

Zij gronden dit oordeel op de volgende overweging:

Dr Geelkerken zegt: „En gelijk wij van den staat der heerlijkheid hiernamaals, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtheid in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeeling ontleend.”

Hiermede schijnt Dr J. G. Geelkerken te zeggen, dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid ons heeft medegedeeld, gelijk is aan den vorm der Openbaring betreffende den staat der heerlijkheid.

Indien dit metterdaad zijn gevoelens is, zou dit leiden tot de voorstelling, dat de Openbaring in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, in symbolischen vorm is gegeven, evenals de Openbaring van den staat der heerlijkheid. Dit nu zou metterdaad een hoogst ernstige afwijking zijn van onze Belijdenisschriften, bepaaldelijk van art. 5 der Nederl. Geloofsbelijdenis.

Niet slechts zou door deze voorstelling het diepgaand verschil worden miskend tusschen de Openbaring, die God ons heeft gegeven van wat in *den tijd* is geschied en de Openbaring, die Hij ons gaf van den staat der heerlijkheid, die in *de eeuwigheid* ligt, maar ook zou dan, wat Genesis 1, 2 en 3 ons mededeelen, ophouden *zuivere historiebeschrijving* te zijn.

In verband hiermede wekt het dan ook bevreemding, dat Dr J. G. Geelkerken, na de herinnering aan de moeilijkheid, waarvoor de uitlegging van allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, zooals „de boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreken”, „de boom des levens”, enz. ons plaatst, wèl zegt, dat „vaststaat, dat wij in Gen. 3 de Goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval,” maar daarbij niet zegt, dat alles is geschied op de wijze als in dit hoofdstuk is medegedeeld, wat toch na de herinnering aan die moeilijkheden wel had mogen worden verwacht.

Zonder nu ook maar in het minst Dr Geelkerken te beschuldigen, dat hij afwijkt van de belijdenis onzer kerken, of uit te gaan van de veronderstelling, dat hij niet rechtzinnig is, zijn toch Deputaten van oordeel, dat de door hem gegeven verklaring „rechtvaardige oorzaak van verdenking” geeft, die het aan de kerkelijke vergaderingen ten plicht stelt, nadere verklaring van zijn gevoelens te vragen conform het Onderteekingsformulier voor de Dienaren des Woords.

Indien nu Dr J. G. Geelkerken aan het herhaalde ernstig tot hem gerichte verzoek had voldaan en de verklaring had afgelegd, zooals hem die door de Classis voorgelegd is, dan zou daardoor, naar de meening der Deputaten, Dr J. G. Geelkerken een uitspraak hebben gedaan, die voldoende kon worden geacht, om de bedenkingen weg te nemen, die de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, doen rijzen.

Dr Geelkerken heeft dit echter beslist geweigerd. Gezien in het licht van deze weigering, achten Deputaten des te meer in de door hem gegeven verklaring genoegzame reden aanwezig thans een nadere verklaring van zijn gevoelens te vragen, opdat blijke, of dit in overeenstemming is met de Belijdenis onzer kerken.

Mitsdien is dan ook naar het oordeel van Deputaten het voorstel, dat door Dr Geelkerken zelf ingediend is in de vergadering van 1 April, volstrekt onvoldoende om de zaak te beëindigen, wijl dit voorstel in geen enkel opzicht eenige nadere verklaring van zijn gevoelens geeft.

Ter voorkoming van misverstand wenschen de Deputaten thans hun advies nader aldus te formuleeren:

De Deputaten adviseeren de Classicale vergadering te besluiten:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classe Amsterdam, bevreurende, dat Dr J. G. Geelkerken heeft geweigerd te voldoen aan het herhaalde ernstige verzoek, dat tot hem gericht werd, om de verklaring af te leggen, die de Classis hem heeft voorgelegd;

van oordeel, dat de door Dr J. G. Geelkerken gegeven verklaring betreffende hetgeen hij predikte, „rechtvaardige oorzaak van verdenking” geeft;

omdat de bewoording dezer verklaring de gedachte wekt, alsof Dr J. G. Geelkerken van gevoelens is, dat de Openbaring in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, door God is gegeven in symbolischen vorm, evenals de Openbaring van den staat der heerlijkheid, wat zou leiden tot de voorstelling, dat Gen. 1—3 niet zou zijn *zuivere historie-beschrijving*, hetwelk in strijd zou wezen met onze Belijdenisschriften;

voorts overwegende, dat, als men deze verklaring ziet in het licht van genoemde weigering, er thans temeer reden is om Dr J. G. Geelkerken aangaande zijn gevoelens te hooren;

besluit:

1. van Dr J. G. Geelkerken, in verband met de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, nadere verklaring van zijn gevoelens te vragen, betreffende hetgeen in Gen. 1—3 ons is medegedeeld, opdat blijke, of zijn gevoelens in overeenstemming is met de Belijdenisschriften onzer kerken;

2. een commissie te benoemen om de vragen te formuleeren, die na door de Classe te zijn vastgesteld, aan Dr J. G. Geelkerken zullen worden voorgelegd;

3. de behandeling van het protest van br. Marinus op te schorten, totdat met Dr J. G. Geelkerken zal zijn gehandeld en dit aan dezen broeder mede te deelen;

4. aan Dr J. G. Geelkerken en aan den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid van dit besluit mededeeling te doen.”

Aldus werd dit besluit door de Classis vastgesteld.

BIJLAGE H.

Aan de Classis Amsterdam van Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Amsterdam, op Woensdag 17 Juni 1925.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Uw schrijven d.d. 10 Juni l.l. met daarbij gevoegd afschrift van het rapport der Deputaten der Particuliere Synode van Noord-Holland ad art. 49 K.O. en van het „besluit der Classicale vergadering 22-4-'25” werd door mij ontvangen.

Nadrukkelijk protesteer ik voor Uwe vergadering tegen de wijze, waarop zij, blijkens den inhoud van genoemde missives, gemeend heeft gebruik te mogen maken van het door mij indertijd in goed vertrouwen onderschreven Onderteekings-

formulier voor de Dienaren des Woords en ik deel Uwe vergadering dan ook mede, dat ik van hare ten opzichte van mij genomen besluiten resp. d.d. 22 April en 27 Mei j.l., in beroep ga bij de a.s. Particuliere Synode van Noord-Holland.

Ongeacht dit appèl, ga ik echter bij dezen op de mij, naar aanleiding van hetgeen Uwe vergadering noemt mijn „verklaring”, doch wat in werkelijkheid is een gedeelte van mijn op 23 Maart 1924 over Zondag 3 van den Heid. Catechismus uitgesproken predicatie, gestelde vragen, voor zoover ik hiertoe naar genoemd Onderteekeningsformulier gehouden ben, antwoorden. Ik doe dit, zoowel uit het respect voor het kerkelijk karakter Uwer vergadering, als omdat ik zelfs den schijn wenschte te vermijden, als zou ik mij aan de nakoming van mijn door de onder-teekening van gezegd formulier gegeven woord ook maar in het minste zoeken te onttrekken, alsmede omdat ik er ten hoogste prijs op stel, ook zelfs geen oogenblik den indruk te wekken, als zou er *op zichzelf* bij mij ook maar het geringste bezwaar bestaan mijn gevoelen kenbaar te maken over welk ook van „alle artikelen en stukken der Leer, in de Belijdenis en den Catechismus der Geref. Nederl. Kerken begrepen, mitsgaders de verklaring over eenige punten der voorzeide leer in de Nat. Synode Anno 1619 te Dordrecht gesteld”.

Mijn antwoord luidt dan aldus: Ik stem ten volle in met wat onze Kerken belijden in art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis aangaande de H. Schrift en reken mitsdien ook Gen. 1, 2 en 3 naar *inhoud* en *vorm* in *alles* te behooren tot „al de Schrift... van God ingegeven” (2 Tim. 3 : 16).

Met broedergroet en heilbede,
Uw dw.

(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam,
16 Juni 1925.

BIJLAGE I.

*Den WelEerwaarden Zeergeleerden Heer
den Heer Dr J. G. Geelkerken, Amsterdam.*

Waarde Heer en Broeder.

In opdracht van de vergadering der Gereformeerde Kerken, binnen het ressort der Classis Amsterdam, gehouden 17 Juni 1925, heb ik de eer U mede te deelen, in antwoord op Uw ingekomen schrijven, gedateerd 16 Juni 1925,

1e. dat de vergadering der Classis van Uwe mededeeling dat Gij protesteert tegen de handelingen der Classis, en dat Gij in beroep gaat bij de a.s. Particuliere Synode, nota neemt en daarvan aanteekening opneemt in de notulen dezer vergadering;

2e. blijkbaar heeft Dr J. G. Geelkerken bezwaar tegen het woord „verklaring”. De vergadering spreekt uit:

- a. dat in den loop van de behandeling dezer zaak drie woorden zijn gebruikt „resumé”, „coupure” en „verklaring”;
- b. dat volgens de mededeeling van de Classicale Commissie Dr Geelkerken bij het afgeven van het schriftelijke stuk betreffende hetgeen hij predikte, zelf heeft verklaard, dat het een résumé was van wat hij preekte, weshalve dit woord ook door de Classicale Commissie in haar rapport is gebruikt, terwijl onder het woord „résumé” wordt verstaan een *zakelijke* en niet een *woorde-lijke* mededeeling van het gesprokene;
- c. dat later door Dr Geelkerken in de Classicale vergadering het woord „coupure” is gebruikt, waaronder verstaan wordt niet een *zakelijke*, maar een *woorde-lijke* weergave van het gesprokene;
- d. dat Dr Geelkerken aan de Commissie van prae-advies heeft medegedeeld, dat hij bedoelde preek niet geheel had uitgeschreven, doch van een schets preekte, maar den inhoud daarvan heeft weergegeven;
- e. dat mitsdien met het oog op de historie het woord „verklaring” moet worden gehandhaafd, welk woord ook is gebruikt in het gedrukte stuk der Classe;
- 3e. dat de Classicale vergadering verder uitspreekt:
 - a. dat Dr Geelkerken wel zegt, dat hij, voor zoover hij hiertoe naar het Onderteekeningsformulier gehouden is, de gestelde vragen wil beantwoorden, maar dat hij in gebreke is gebleven dit te doen, wijl wat Dr Geelkerken als antwoord geeft geenszins een beantwoording is van de vragen, die door de Classe hem zijn gesteld;

- b. dat de Classis juist op grond van het Onderteekingsformulier een nadere verklaring over art. 4 en 5 der Belijdenis van hem vroeg en daarom zes vragen aan hem stelde en dat hij krachtens het Onderteekingsformulier tot de beantwoording van al deze vragen gehouden is;
- c. dat de Classis besluit deze uitspraak aan Dr Geelkerken mede te deelen en van hem te vragen, dat hij alsnog duidelijk antwoord geve op elke vraag, die hem is voorgelegd, en dat hij dit antwoord schriftelijk indiene aan het adres van Ds J. L. Schouten, 2e Constantijn Huygensstraat 48, lid der Commissie, die voor deze zaak is gecontinueerd, en wel vóór of op den 20sten Juni a.s.

Voor eventueele samenspreking over de vragen kunt Gij U wenden tot bedoelde Commissie. Adres Ds J. L. Schouten.

Namens genoemde vergadering,

Met broedergroete en heilbede,

Uw dw.,

(w.g.) B. A. KNOPPERS, *actuarius*.

Amsterdam, 17 Juni 1925.

IV.

Rapport der Deputaten ad Art. 49 K.O.

Aan de Particuliere Synode van Gereformeerde Kerken in de Provincie Noord-Holland, saamgekomen te Enkhuizen op Woensdag, 24 Juni 1925.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Het rapport, dat namens Deputaten ad art. 49 K.O. bij dezen U wordt aangeboden, zal ditmaal wat langer Uwe aandacht vragen dan vorige jaren wel het geval was.

Niet, dat over de „gewone” zaken zooveel meer valt mee te deelen. Integendeel! Emeritaatsverklaringen hadden sedert de laatstgehouden Particuliere Synode in de provincie N.-Holland niet plaats; en slechts tweemaal werd de hulp der Deputaten ingeroepen bij het afleggen van een peremptoir examen.

Op 10 Juli 1924 werd in de Classe Edam de Heer L. Hoorweg Jr, beroepen predikant te Purmerend, en op 1 October d.a.v. in de classe Enkhuizen de heer W. Seinen, beroepen predikant van Opperdoes, peremptoir geëxamineerd. Het onderzoek liep over de bekende vakken en met blijdschap mocht in beide gevallen geconstateerd, dat door de candidaten genoegzame kennis aan den dag werd gelegd, zoodat Deputaten met alle vrijmoedigheid tot toelating adviseeren konden. Overeenkomstig dit advies werden genoemde broeders dan ook met algemeene stemmen tot de bediening des Goddelijken Woords en der Sacramenten toegelaten.

Voor advies in een aangelegenheid, die veel zorg aan Deputaten gaf, werden zij opgeroepen door de classe Amsterdam in haar voortgezette vergadering van 1 April j.l.

Daar was voorvallende zwaarigheid naar aanleiding van een bezwaarschrift, ingediend door een lid der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid tegen den inhoud van een predicatie, indertijd gehouden door Dr J. G. Geelkerken over Zondag III van den Catechismus.

Afschrift werd tevoren aan Deputaten verstrekt van de Notulen der Classis van 11 Juni, 10 September en 10 December 1924 en van 11 Maart, 18 Maart 1925, voor zoover zij op deze zaak betrekking hadden.

Daaruit bleek, dat een Commissie door de Classe benoemd was, om over deze

zaak te rapporteren en te dienen van advies. Aan haar had Dr J. G. Geelkerken ook een verklaring in handen gesteld, die naar hij meedeelde, zakelijk weergaf, wat door hem in zijn gehouden predicatie in verband met Genesis 3 was gezegd.

In de vergadering van 18 Maart had deze Commissie haar rapport met bijgevoegde conclusies uitgebracht. Een breede discussie had zich daarbij ontwikkeld naar aanleiding van een bezwaar van de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid, die van oordeel waren, dat de bezwaarde broeder, na alles wat door de Classe naar aanleiding van zijn bezwaarschrift reeds was gedaan en besloten, zijn zaak niet meer ter classicale vergadering brengen mocht, maar zich, indien hij dit noodig achtte, krachtens art. 31 K. O. tot de Particuliere Synode te wenden had.

Niettemin was de Classe van oordeel geweest, dat de behandeling der zaak in dit stadium wel degelijk tot hare bevoegdheid behoorde, en had zij de 1e conclusie van het rapport der Commissie aangenomen, waarbij Dr Geelkerken werd uitgenoodigd te verklaren, dat wat hem werd ten laste gelegd, door hem noch bedoeld was noch gezegd.

Hieraan had Dr Geelkerken echter gemeend niet te kunnen en te mogen voldoen, wijl naar zijn oordeel de classicale vergadering slechts langs twee wegen van hem een of andere verklaring vorderen kon:

- a. door gebruik te maken van het Onderteekingsformulier; maar dan dient hieraan vooraf te gaan een uitdrukkelijke uitspraak, dat hij „rechtvaardige oorzaak van verdenking” gegeven had;
- b. door, inzake het aanhangige bezwaarschrift zijn (Dr Geelkerkens) Kerkeraad er op te wijzen, dat deze Dr Geelkerken omtrent een of ander punt een nadere verklaring had te vragen; dus: via den kerkeraad van Amsterdam-Zuid.

Hierop was de vergadering der Classe geschorst, teneinde den Deputaten naar art. 49 K. O. te verzoeken op een voortgezette vergadering op 1 April de behulpzame hand te bieden.

Uw deputaten hebben zeer serieus met deze zaak zich ingelaten en alle licht zich doen ontsteken, wat zij, tot een juiste beoordeeling, meenden noodig te hebben.

Na een breedvoerige uiteenzetting van het verloop en den stand der zaken door de Classe en een nadere uiteenzetting van Dr Geelkerken, waarom hij geweigerd had de gevraagde verklaring te geven, werden tal van kerkeraadsliden en bijijdende leden van Amsterdam-Zuid in de gelegenheid gesteld tegenover Deputaten hun hart te ontlasten — wat echter niet veel ter zake deed.

Na ernstige overweging brachten Deputaten, weder binnengekomen, het volgende rapport en advies uit:

„1. Wat de praealabele quaestie betreft, of de bemoeiing der Classe met deze zaak in de 2e instantie terecht was of niet, zijn zij eenparig van meening, dat de Classe terecht zich met deze zaak in 2e instantie heeft ingelaten, waar:

- a. de classicale vergadering volkomen het recht heeft na een reeds ten deele genomen beslissing de aanhangige zaak ook verder te blijven behandelen, als de bezwaarde broeder niet gecontenteerd is;
- b. metterdaad een nieuw element aanwezig is in wat de bezwaarde broeder aan de classicale commissie verklaard heeft, dat hij door de verklaring van Dr Geelkerken ten opzichte van deze zaak gegeven, niet tevreden gesteld is;

2. Wat de zaak zelf betreft, n.l. de conclusie, aangenomen in de vergadering van 18 Maart, waaraan Dr Geelkerken niet kon voldoen, luidt het advies: „de classicale vergadering verzoeke Dr Geelkerken ernstig alsnog de gevraagde verklaring af te leggen.”

Met dit advies ging de vergadering accoord.

Ernstig namens de vergadering door den praeses gevraagd, hieraan te willen voldoen, verklaart Dr J. G. Geelkerken weder op het standpunt te staan, alleen een verklaring te willen afleggen op grond van het Onderteekingsformulier van de Dienaren des Woords; daarbij is hij op kerkrechtelijken grond van meening, dat de vraag of verklaring hem via zijn kerkeraad moet voorgelegd worden. Toch wil hij zoo soepel mogelijk zijn en nadat de gevraagde verklaring geformuleerd is, zal hij zich uitspreken, of hij deze zal onderteekenen, ja dan wél neen.

Door Deputaten en de Classis-Commissie wordt een verklaring geformuleerd en door de Classe aanvaard, luidende: „Dr J. G. Geelkerken verklaart, dat heel het verloop van het verhaal, zooals dat in Gen. 3 voor ons ligt, door hem als historie wordt aanvaard en werd verkondigd, zoodat hetgeen br. Marinus heeft gemeend in zijn prediking van hem te hebben gehoord, door hem noch is bedoeld noch gezegd.”

Verzocht deze verklaring af te leggen, vraagt Dr J. G. Geelkerken een onderhoud aan met de Classis-commissie en Deputaten en spreekt daarna in de classicale vergadering uit, dat de coupure uit zijn predicatie uitsluitend het een en al is, wat hij gezegd heeft en hij dus de formule van de Classe niet kan aanvaarden.

Wel verklaart hij zich bereid mede te werken tot de volgende oplossing :

„De Classis, gelezen de coupure van Dr J. G. Geelkerken uit zijn gehouden predicatie ;

gehoord de nadere mededeeling van Dr J. G. Geelkerken, dat hij overigens over Gen. 3 niets heeft gezegd of bedoeld heeft te zeggen ;

bericht aan br. Marinus, dat hetgeen hij op grond van de gehouden predicatie aan Dr J. G. Geelkerken toeschrijft, ongegrond is.”

Waar Dr Geelkerken niet in de hem voorgelegde verklaring kan treden, brengen Deputaten, op verzoek der Classe, in dit stadium der zaak nu een 2e advies uit, luidende :

„Deputaten adviseeren de classicale vergadering uit te spreken, dat zij, betreurende het feit, dat Dr J. G. Geelkerken de door de classicale vergadering gevraagde verklaring weigert af te leggen, in die weigering de reden aanwezig acht van Dr J. G. Geelkerken een nadere verklaring te vragen van zijn gevoelen betreffende de feiten, die in Genesis ons zijn medegedeeld, opdat blijke, of dat „gevoelen in overeenstemming is met de belijdenisschriften onzer Kerken.”

Wijl dit advies eenige discussie uitlokt en wegens het vergevorderd uur Deputaten geen gelegenheid hebben hun advies in den breede toe te lichten, terwijl meerdere broeders reeds de vergadering hebben verlaten, wordt de vergadering, om het groot gewicht der zaak, geschorst tot Woensdag, 22 April waarbij Deputaten op verzoek weder zullen tegenwoordig zijn.

In deze vergadering was een instructie ter tafel van de kerk van Amsterdam-Zuid, waarin haar formeele en materieele bezwaren tegen het advies-voorstel der Deputaten werden uiteengezet.

Discussie werd hierover niet gevoerd, waar de zaak, hier aangeroerd, vanzelf bij de behandeling van het advies der Deputaten ad art. 49 ter sprake zou komen.

Intusschen hadden Deputaten gemeend hun laatste advies schriftelijk nog nader te moeten toelichten en motiveeren, waarvan ds W. Breukelaar, die ook nu, gelijk bij alle gelegenheden, als rapporteur optrad, voorlezing doet.

‘t Is van den volgenden inhoud :

„De Deputaten der Particuliere Synode van Noord-Holland ;

Overwegende, dat ter vergadering van de classe Amsterdam, gehouden 1 April j.l., na de mededeeling van het door hen gegeven advies geen gelegenheid meer bestond dit advies te lichten, achten zich geroepen schriftelijk het navolgende ter nadere motiveering van hun advies te moeten aanbieden.

Aangezien Dr J. G. Geelkerken zelf schriftelijk heeft medegedeeld, wat door hem is gezegd, ligt het, geheel afgedacht van het bij Uwe vergadering ingediende protest, op Uw weg te onderzoeken of de inhoud dier verklaring zelf ook oorzaak van verdenking geeft.

Nu ligt, naar het eenparig oordeel der Deputaten, in de bewoording, waarin Dr Geelkerken zijn gevoelen uitgedrukt heeft, inderdaad voldoende reden een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen.

Zij gronden dit oordeel op de volgende overweging :

Dr Geelkerken zegt : „En gelijk wij van den staat der heerlijkheid hierna, van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeeling. Als God ons dan ook daaromtrent Zijn openbaring geeft, dan spreekt Hij daarover en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtheid in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeeling ontleend.”

Hiermede schijnt Dr J. G. Geelkerken te zeggen, dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid ons heeft medegedeeld, gelijk is aan den vorm der Openbaring betreffenden den staat der heerlijkheid.

Indien dit metterdaad zijn gevoelen is, zou dit leiden tot de voorstelling, dat de Openbaring in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, in symbolischen vorm is gegeven, evenals de Openbaring van den staat der heerlijkheid. Dit nu zou metterdaad een hoogst ernstige afwijking zijn van onze Belijdenisschriften, bepaaldelijk van art. 5 onzer Nederl. Geloofsbelijdenis.

Niets slechts zou door deze voorstelling het diepgaand verschil worden miskend tusschen de Openbaring, die God ons heeft gegeven van wat in den tijd is geschied en de Openbaring, die Hij ons gaf van den staat der heerlijkheid, die in de eeuwigheid ligt, maar ook zou dan, wat Genesis 1, 2 en 3 ons mededeelen, ophuden zuivere historie-beschrijving te zijn.

In verband hiermede wekt het dan ook bevreemding, dat Dr J. G. Geelkerken,

na de herinnering aan de moeilijkheden, waarvoor de uitlegging van allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, zooals „de boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreken”, „de boom des levens”, enz. ons plaatst, wèl zegt, dat „vaststaat, dat wij in Gen. 3 de Goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van de zondeval, maar daarbij niet zegt, dat alles is geschied op de wijze als in dit hoofdstuk is medegedeeld, wat toch na de herinnering aan die moeilijkheden wel had mogen worden verwacht.

Zonder ook maar in het minst Dr Geelkerken te beschuldigen, dat hij afwijkt van de belijdenis onzer kerken, of uit te gaan van de veronderstelling, dat hij niet rechtzinnig is, zijn toch Deputaten van oordeel, dat de door hem gegeven verklaring rechtvaardige oorzaak van verdenking geeft, die het aan de kerkelijke vergadering ten plicht stelt, nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen conform het Onderteekningsformulier voor de Dienaren des Woords.

Indien nu Dr J. G. Geelkerken aan het herhaalde ernstig tot hem gerichte verzoek had voldaan en de verklaring had aangelegd, zooals hem die door de Classis voorgelegd is, dan zou daardoor, naar de meening der Deputaten, Dr J. G. Geelkerken een uitspraak hebben gedaan, die voldoende kon worden geacht, om de bedenkingen weg te nemen, die de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte doet rijzen.

Dr Geelkerken heeft dit, echter beslist geweigerd. Gezien in het licht van deze weigering, achten Deputaten des te meer in de door hem gegeven verklaring genoegzame reden aanwezig thans een nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen, opdat blijke, of dit in overeenstemming is met de belijdenis onzer kerken.

Mitsdien is dan ook naar het oordeel van Deputaten het voorstel, dat Dr Geelkerken zelf indiende in de vergadering van 1 April, volstrekt onvoldoende om de zaak te beëindigen, wijl dit voorstel in geen enkel opzicht eenige nadere verklaring van zijn gevoelen geeft.

Ter voorkoming van misverstand wenschen de Deputaten thans hun advies nader te formuleeren als volgt:

„De Deputaten adviseeren de classicale vergadering te besluiten:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classe Amsterdam, betreuwend, dat Dr J. G. Geelkerken heeft geweigerd te voldoen aan het herhaalde ernstige verzoek, dat tot hem gericht werd, om de verklaring af te leggen, die de Classis hem heeft voorgelegd;

van oordeel, dat de door Dr J. G. Geelkerken gegeven verklaring betreffende hetgeen hij predikte, „rechtvaardige oorzaak van verdenking” geeft;

omdat de bewoording dezer verklaring de gedachte wekt, alsof Dr J. G. Geelkerken van gevoelen is, dat de Openbaring in Gen. 1, 2 en 3 geboekt, door God is gegeven in symbolischen vorm, evenals de Openbaring van den staat der heerlijkheid, wat zou leiden tot de voorstelling, dat Gen. 1—3 niet zou zijn *zuivere historie-beschrijving*, hetwelk in strijd zou wezen met onze belijdenisschriften;

voorts overwegende, dat, als men deze verklaring ziet in het licht van genoemde weigering, er thans temeer reden is om Dr J. G. Geelkerken aangaande zijn gevoelen te hooren;

besluit:

1. van Dr J. G. Geelkerken, in verband met de door hem gegeven verklaring van wat hij predikte, nadere verklaring van zijn gevoelen te vragen, betreffende hetgeen in Gen. 1—3 ons is medegedeeld, opdat blijke, of zijn gevoelen in overeenstemming is met de belijdenisschriften onzer kerken;

2. een commissie te benoemen om de vragen te formuleeren, die na door de Classe te zijn vastgesteld, aan Dr J. G. Geelkerken zullen worden voorgelegd;

3. de behandeling van het protest van br. Marinus op te schorten, totdat met Dr J. G. Geelkerken zal zijn gehandeld en dit aan dezen broeder mede te deelen;

4. aan Dr J. G. Geelkerken en aan den kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam Zuid van dit besluit mededeeling te doen.”

Deze nadere motiveering en toelichting lokte verzet uit bij een der afgevaardigden van Amsterdam-Zuid (Dr J. G. Geelkerken was zelf niet ter vergadering aanwezig, maar vervangen door zijn secundus Ds A. van Dijken), wijl naar zijn meening de zaak wordt overgebracht van kerkrechtelijk op dogmatisch terrein, weshalve hij een ernstige waarschuwing hooren doet om dezen weg niet verder te betreden. Bij monde van Ds W. Breukelaar wordt hierop geantwoord, dat de Deputaten juist met dit hun nader advies op hetzelfde spoor staan. Alleen is het nader geformuleerd en meer toegelicht dan op de vorige vergadering (1 April). Het gaat over de z.g.n. coupure en deze geeft inderdaad *iusta causa suspicionis*, zoodat op grond van het Onderteekningsformulier nadere verklaring van gevoelen gevraagd worden moet.

Ook de Classe was van deze meening. Met twee stemmen tegen en een stem blando werd het advies van Deputaten tot besluit gemaakt en aan hen met de classicale commissie opgedragen de vragen te formuleeren, die, na door de Classe te zijn vastgesteld, aan Dr J. G. Geelkerken zouden worden voorgelegd.

Tweemaal werd ter voldoening aan deze opdracht, door de Deputaten met de Classicale Commissie vergaderd, zoodat in de Classicale vergadering van 27 Mei de geformuleerde vragen ter overweging en vaststelling konden worden aangeboden. Ook nu waren alle Deputaten weer tegenwoordig.

In deze vergadering werd een bezwaarschrift gelezen van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, betreffende het door de Classe aangenomen voorstel om aan Dr J. G. Geelkerken vragen te stellen. De wettigheid van dit besluit wordt niet erkend en de kerkeraad behoudt zich alle rechten voor, waar formeel op kerkrechtelijke gronden de grondslag voor het besluit der Classe ontbreekt, op een meerdere vergadering zich te beroepen.

Wordt voor kennisgeving aangenomen.

Voordat men tot behandeling der vragen overging, wordt het adviseerend lid der Classis, Dr B. Wielenga van Amsterdam, op zijn verzoek in de gelegenheid gesteld een woord in de zaak van Dr J. G. Geelkerken te spreken. Hij zou wenschen, dat het proces werd opgeschort en nog een poging tot minnelijke oplossing werd gedaan. Daartoe kan een Commissie benoemd tot vriendschappelijke samenspreking met Dr Geelkerken. Door Ds J. H. Sillevius Smitt van Laren wordt dit advies tot voorstel gemaakt. Deputaten adviseeren echter eenparig en met nadruk op dit voorstel niet in te gaan, wijl er geen novum was in deze zaak en de opschorting feitelijk een opzijetting van het besluit der Classe zou zijn, dat na ernstige overweging genomen was.

Naar dit advies der Deputaten werd dan ook door de Classe (3 stemmen verklaarden zich tegen) gehandeld en werden de conceptvragen met een enkele kleine wijziging (het tusschen aanhalingsteekens zetten van een enkel woord en het invoegen van een stomme e) door de classe overgenomen en vastgesteld.

Deze vragen waren de volgende:

„1. Stemt gij ten volle in met wat onze kerken belijden in artikel 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis aangaande de Heilige Schrift, zoodat gij, ondanks de „eigenaardige moeilijkheden”, waarvoor naar het door U in Uwe „Verklaring” uitgesproken oordeel het derde hoofdstuk van Genesis ons plaatst, gelooft, dat alle gebeurtenissen, die in dit hoofdstuk ons zijn medegedeeld, ook metterdaad alzo hebben plaats gehad?

2. Gij zegt in Uw „Verklaring”: „En gelijk wij van den staat der heerlijkheid hiernamaals van den hemel, zoo kunnen wij ook van dien staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeing. Als God ons dan daaromtrent Zijne openbaring geeft dan spreekt Hij daarover en van dien staat der hemelsche heerlijkheid en van dien staat der rechtheid in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeing ontleend.” Bedoelt gij hiermede te zeggen, dat de vorm der Openbaring, waarin de Heere de geschiedenis van den staat der rechtheid ons heeft meegedeeld, gelijk is aan den vorm der openbaring van den staat der heerlijkheid?

3. Geloofst gij, dat de Openbaring Gods, betreffende den staat der rechtheid, zooals die in Gen. 1, 2 en 3 is geboekt, naar inhoud en vorm in alles de historisch getrouwe mededeeling is van wat ook inderdaad aldus is geschied?

4. Wanneer gij in Uw „Verklaring” zegt: „Zoo spreekt het van den staat der rechtheid en dus van een tijdperk in de geschiedenis der menschheid, dat aan haar geschiedenis, zooals wij die alleen kennen, n.l. in zonde voorafgaat” bedoelt gij dan daarmede, dat, wat God van den staat der rechtheid openbaarde, niet als geschiedenis in den gewonen zin van het woord moet worden opgevat en dat de geschiedenis van den staat der rechtheid ons dus eigenlijk onbekend is?

5. Verwerpt gij elke voorstelling, waarin wat in Gen. 3 ons betreffende den zondeval is medegedeeld, wordt geacht één of ander soort van „inkleding” te zijn, zij het dan ook met een historische kern?

6. Gij zegt in Uw „Verklaring”: „Ook is het vaak moeilijk uit te maken, hoe allerlei bijzonderheden, die Gen. 3 ons bericht, moeten worden uitgelegd. Denk maar aan „den boom der kennis des goeds en des kwaads”, „de slang en haar spreker”, „de boom des levens”, enz. . . . Vaststaat, dat wij in Gen. 3 de goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het feit van den zondeval”.

Bedoelt gij hiermede, dat alleen dat feit van den zondeval vaststaat, of staat evenzeer voor U vast:

1. dat God aan Adam het proefgebod gaf, zooals Gen. 2:16 en 17 ons meldt?

2. dat de boom der kennis des goeds en des kwaads een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest?

3. dat de slang, waarvan Gen. 3 ons spreekt, een werkelijke slang is geweest, dat zij werkelijk tot de vrouw heeft gesproken en dat eerst de vrouw en daarna Adam werkelijk van de vrucht van den boom der kennis des goeds en des kwaads hebben gegeten?

4. dat de boom des levens eveneens een werkelijke, door God zelf aangeduide boom is geweest?"

Op advies van Deputaten werd besloten de thans vastgestelde vragen schriftelijk aan Dr J. G. Geelkerken voor te leggen, met verzoek deze vragen vóór den 6den Juni schriftelijk te beantwoorden; dit antwoord te zenden aan de commissie voor deze zaak, adres Ds J. L. Schouten en de vergadering tot Woensdag 10 Juni te verdagen. Aan Deputaten met de Classicale Commissie werd opgedragen over het antwoord van Dr Geelkerken van advies te dienen; terwijl hem werd gemeld, dat hij voor eventueele samenspreking over de vragen zich kon richten tot de Commissie, adres Ds J. L. Schouten.

Op Maandag 8 Juni hadden Deputaten met de classicale Commissie weder een vergadering.

Van Dr J. G. Geelkerken was een schrijven ingekomen van den volgenden inhoud:

„Weleerwaarde en Eerw. Heeren en Broeders,

Uw schrijven van 29 April j.l. en dat van 27 Mei d.a.v. werden door mij ontvangen. Ik heb de eer te herhalen, wat ik reeds vroeger verklaarde, dat ik overeenkomstig het door mij onderschreven onderteekningsformulier van de Dienaren des Woords, te allen tijde bereid en willig ben, aan een om gewichtige oorzaken van nadenken, tot behouding van de eenheid en zuiverheid der leer, door Uwe vergadering te stellen eisch, om mij nader te verklaren omtrent eenig artikel van de Confessie, den Catechismus of de Verklaring der Nationale Synode, te voldoen, behoudens natuurlijk mijn recht van appèl.

Volgens de toelichting van genoemd Formulier ben ik hiertoe echter eerst dan gehouden, wanneer ik naar het oordeel Uwer vergadering rechtvaardige oorzaak van verdenking zou hebben gegeven. Waar nu uit de mij geworden beide missives niet blijkt, dat Uwe vergadering inderdaad zulk een oordeel heeft uitgesproken, zou ik het allereerst op prijs stellen, van U te vernemen, op welken grond of welke gronden het besluit Uwer vergadering, om mij de toegezonden vragen voor te leggen, berust."

Deputaten konden moeilijk anders dan besluiten eerst nadere toelichting in deze van de classe te vragen.

In de classicale vergadering van 10 Juni j.l. bleek, dat het antwoord van Dr J. G. Geelkerken formeel genomen volkomen juist was. Het besluit der classe was hem toch slechts ten deele medegedeeld, wijl wel de vastgestelde vragen met verzoek om die te beantwoorden hem waren gezonden, maar niet de door de Deputaten aangeboden nadere toelichting en motiveering, waarbij naar hun advies, de classicale vergadering als haar oordeel had uitgesproken, dat de door Dr J. G. Geelkerken gegeven verklaring betreffende hetgeen hij predikte, rechtvaardige oorzaak van verdenking gegeven had.

Inmiddels was dit onwillekeurig verzuim door den actuaire reeds hersteld. Toch meenden Deputaten de classicale vergadering te moeten adviseeren om te besluiten: „dat zij haar leedwezen er over uitspreke, dat aan Dr J. G. Geelkerken niet zijn toegezonden de gronden, waarop genoemde besluiten berusten.

dat alsnog hem worden toegezonden en het advies van de Deputaten, op de vergadering van 22 April j.l. uitgebracht en het besluit der vergadering zelve;

aan Dr J. G. Geelkerken te verzoeken zijn schriftelijk antwoord op de hem toegezonden vragen vóór Zaterdag 13 Juni te zenden aan de Classicale Commissie voor deze zaak, adres Ds J. L. Schouten, en de vergadering te schorsen tot Woensdag 17 Juni a.s."

Overeenkomstig dit advies werd door de Classe besloten en aan Deputaten met de Classicale Commissie verzocht over het antwoord van Dr J. G. Geelkerken van advies te willen dienen.

Op deze vergadering was ook een missive ter tafel van den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid, waarin hij kennis gaf, dat hij, overeenkomstig het door hem in zijn schrijven van 26 Mei 1925 ingenomen standpunt, besloten had, tegen het besluit der Classicale vergadering van 27 Mei j.l. inzake een gedeelte van een predikatie van Dr Geelkerken over Zondag III van den Heid, Catechismus bij de Particuliere Synode van Noord-Holland in beroep te gaan,

omdat deze besluiten naar zijn meening, zoowel formeel in strijd zijn met het Geref. kerkrecht en dus onwettig, als zakelijk met de Geref. belijdenis, met name het slot van art. 31, en dus in elk geval ontoelaatbaar, wat voor kennisgeving werd aangenomen.

In een vergadering van Deputaten op 15 Juni moest geconstateerd, dat nog geen antwoord van Dr Geelkerken op de hem gestelde vragen was ingekomen, zoodat geen advies aan de Classe door hen kon worden in gereedheid gebracht.

In de vergadering der Classe van 17 Juni was echter een schrijven van Dr Geelkerken ter tafel, gedateerd 16 Juni 1925, dat dien morgen was ingekomen, van dezen inhoud:

„Aan de Classis Amsterdam van de Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Amsterdam, op Woensdag 17 Juni 1925.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Uw schrijven van 10 Juni met daarbij gevoegd afschrift van het rapport der Deputaten der Particuliere Synode van Noord-Holland ad art. 49 en van het besluit der Classicale Vergadering 22—5—'25 werd door mij ontvangen.

Nadrukkelijk protesteer ik voor Uwe vergadering tegen de wijze, waarop zij, blijkens den inhoud van genoemde missives, gemeend heeft gebruik te mogen maken van het door mij indertijd in goed vertrouwen onderschreven Onderteekingsformulier voor de Dienaren des Woords en ik deel Uwe vergadering dan ook mede, dat ik van hare ten opzichte van mij genomen besluiten resp. d.d. 23 April, 22 Mei en 27 Mei j.l., in beroep ga bij de a.s. Particuliere Synode van Noord-Holland.

Ongeacht dit appèl, ga ik echter bij dezen op de mij, naar aanleiding van hetgeen Uwe vergadering noemt mijn „verklaring”, doch wat in werkelijkheid is een gedeelte is van mijn op 23 Maart 1924 over Zondag 3 van den Heid. Catechismus uitgesproken predicatie gestelde vragen, voor zoover ik hiertoe naar genoemd Onderteekingsformulier gehouden ben, antwoorden. Ik doe dit, zoowel uit het respect voor het kerkelijk karakter Uwer vergadering, als omdat ik zelf den schijn wensch te vermijden, als zou ik mij aan de nakoming van mijn door de onderteekening van gezegd formulier gegeven woord ook maar in het minste zoeken te willen onttrekken, alsmede omdat ik er ten hoogste prijs op stel, ook zelfs geen oogenblik den indruk te wekken, als zou er op *zichzelf* bij mij ook maar het geringste bezwaar bestaan mijn gevoelens kenbaar te maken over welk ook van „alle artikelen en stukken der Leer, in de Belijdenis en den Catechismus der Geref. Nederl. Kerken begrepen, mitsgaders de verklaring over eenige punten der voorzeide leer in de Nat. Synode Anno 1619 te Dordrecht gesteld.

Mijn antwoord luidt dan aldus: Ik stem ten volle in met wat onze Kerken belijden in art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis aangaande de H. Schrift en reken mitsdien ook Gen. 1, 2 en 3 naar inhoud en vorm in alles te behooren tot al de de Schrift... van God ingegeven (2 Tim. 3 : 16).”

Op verzoek der Classe geven Deputaten na rijp beraad over de drie punten, die in het schrijven van Dr J. G. Geelkerken in aanmerking komen, het volgende advies.

„I. Wat zijn protest betreft: De commissie adviseert, dat de Classicale vergadering van de mededeeling van Dr J. G. Geelkerken, dat hij protest tegen de handelingen der Classe aantekent, en dat hij in beroep gaat bij de Particuliere Synode nota neemt en daarvan aantekening opneemt in de Notulen.

II. Wat het bezwaar van Dr J. G. Geelkerken tegen het woord „Verklaring” betreft: Uwe Commissie adviseert met het oog hierop uit te spreken:

- a. dat in den loop van de behandeling dezer zaak drie woorden zijn gebruikt „resumé” „coupure” en „verklaring”;
- b. dat volgens de mededeeling van de Classicale Commissie Dr Geelkerken bij het afgeven van het schriftelijke stuk betreffende hetgeen hij predikte, zelf heeft verklaard, dat het een résumé was van wat hij preekte, weshalve dit woord ook door de Classicale Commissie in haar rapporten is gebruikt, terwijl onder het woord „résumé” wordt verstaan een *zakelijke* en niet een woordelijke mededeeling van het gesprokene.
- c. dat later door Dr Geelkerken in de Classicale vergaderingen het woord „coupure” is gebruikt, waaronder verstaan wordt niet een zakelijke, maar een *woordelijke* weergave van het gesprokene;
- d. dat Dr Geelkerken aan de Commissie van prae-advies heeft medegedeeld,

- dat hij bedoelde preek niet geheel had uitgeschreven, doch van een schets preekte, maar den inhoud daarvan heeft weergegeven;
- e. dat mitsdien met het oog op de historie het woord „verklaring” moet worden gehandhaafd, welk woord ook is gebruikt in het gedrukte stuk der Classe;

III. Wat het antwoord van Dr Geerkerken op de vragen zelf betreft:

De Commissie adviseert de vergadering uit te spreken:

- 1e. a. dat Dr Geelkerken wel zegt, dat hij, voor zoover hij hiertoe naar het onderteekningsformulier gehouden is, de gestelde vragen wil beantwoorden, maar dat hij in gebreke is gebleven dit te doen, wijl wat Dr Geelkerken als antwoord geeft, geenszins een beantwoording is van de vragen, die door de Classe hem zijn gesteld;
- b. dat de classe juist op grond van het onderteekningsformulier een nadere verklaring over art. 4 en 5 der belijdenis van hem vroeg en daarom de zes vragen aan hem stelde en dat hij krachtens het Onderteekningsformulier tot de beantwoording van al deze vragen gehouden is;
- 2e. te besluiten deze uitspraak aan Dr Geelkerken mede te deelen en van hem te vragen, dat hij alsnog duidelijk antwoord geve op elke vraag, die hem is voorgelegd en dat hij dit antwoord schriftelijk indiene aan het adres van Ds J. L. Schouten vóór of op den 20sten Juni a.s.”

Het advies omtrent punt 1 werd door de Classe zonder verdere bespreking aangevaard; dat omtrent punt 2 werd na eenige discussie aangenomen, terwijl dat in zake punt 3 wat breder discussie uitlokte, maar ten slotte zonder hoofdelijke stemming daartoe werd besloten.

Hierna werd de vergadering geschorst tot Dinsdag 23 Juni, nadat aan Deputaten en Classicale Commissie was verzocht dien dag van advies te willen dienen.

Op Maandag 22 Juni hadden Deputaten met de Classicale Commissie weder vergadering, doch moesten onverrichter zake uiteengaan, wijl geen schrijven van Dr J. G. Geelkerken was ingekomen en dus geen advies kon worden in gereedheid gebracht.

Wel was in de vergadering der Classe van 23 Juni een breedvoerig schrijven van hem ter tafel, aan de Classe geadresseerd. Gehoord de redenen, waarom Deputaten niet van advies konden dienen, sprak de Classe haar leedwezen uit over de wijze, waarop in deze zaak door Dr Geelkerken gehandeld werd en ook Deputaten gaven hun leedwezen er over te kennen, dat zij, door het uitblijven van eenig bericht, reeds meerdere malen noodeloos ter vergadering waren saamgekomen.

Na voorlezing van het schrijven van Dr J. G. Geelkerken werd de vergadering geschorst, om de Commissie in de gelegenheid te stellen mede te deelen, wanneer zij haar advies zou kunnen hebben in gereedheid gebracht.

Dit advies luidde: „De Commissie is van oordeel, dat de opstelling van een advies inzake de tweede missive van Dr Geelkerken te veel tijd vraagt om de vergadering heden daarop te doen wachten, en stelt U voor:

1. de vergadering te verdagen tot Woensdag 8 Juli a.s. en
2. de tegenwoordige Commissie te verzoeken alsdan de vergadering te dienen van advies.”

Overeenkomstig dit voorstel werd besloten.

Met toebidding van het licht en de leiding des H. Geestes aan Uwe vergadering.

Namens Deputaten voornoemd,

(get.) D. TOM Wzn,
Rapporteur.

HILVERSUM, 23 Juni 1925.

Mededeeling van den Raad der Gereformeerde kerk
van Amsterdam-Zuid, dat hij in beroep gaat tegen het besluit der
Classis Amsterdam d.d. 8 Juli 1925.

GEREFORMEERDE KERK VAN
AMSTERDAM-ZUID (OVERTOOM).

*Schrijven betreffende beroep inzake besluit
Classis A'dam.*

AMSTERDAM, 13 Juli 1925.

*Aan de Particuliere Synode der Gerefor-
meerde Kerken in Noord-Holland.
Adres: WelEerw. Heer Ds D. Hoek,
Enkhuizen.*

WelEerw. en Eerwaarde Heeren.

De Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam Zuid heeft de eer U te be-
richten, dat hij in zijne vergadering van 9 Juli j.l. besloot, ook tegen het besluit
der Classicale vergadering van de Classis Amsterdam van 8 Juli j.l. betreffende
Dr J. G. Geelkerken bij de Particuliere Synode van Noord-Holland in beroep
te gaan.

Zoo spoedig mogelijk hoopt hij U eene uiteenzetting van zijn bezwaren te doen
toekomen.

Met broedergroet en Hoogachting,

Namens den Raad voornoemd:

(w. g.) J. K. VAN LOON, *h.t. Praeses.*

(w. g.) J. J. ARENDS, *Scriba.*

VI.

Protest van Amsterdam-Zuid, d.d. 24 Juli 1925, tegen de samen-
stelling der Synodale Commissie van praeadvies.

GEREFORMEERDE KERK VAN
AMSTERDAM-ZUID (OVERTOOM).

*Schrijven betreffende de samenstelling der
Commissie van voorbereiding en der be-
sluiten van de Classis Amsterdam.*

AMSTERDAM, 24 Juli 1925.

*Aan de Particuliere Synode der Geref.
kerken in Noord-Holland.*

Weleerw. en Eerw. Heeren en Broeders,

Het is den Raad der Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid ter oore gekomen, dat
het door hem bij Uwe vergadering ingediende bezwaarschrift tegen de besluiten

der Classis Amsterdam d.d. 22 Juni 1925, inzake Dr J. G. Geelkerken, ter fine van advies gesteld is in handen eener Commissie, waarin o.m. twee broeders zitting hebben, die aan de voorbereiding van de gemaakte besluiten deel hebben genomen.

Ofschoon het den Raad niet gemakkelijk valt, te gelooven, dat door Uwe vergadering aldus zou zijn gehandeld, heeft hij toch geen reden, aan de juistheid van dit bericht te twijfelen.

Tot zijn leedwezen ziet hij zich daarom genoodzaakt tegen de samenstelling der hiervoor bedoelde Commissie bezwaar te maken.

Toelichting van dit bezwaar zal wel nauwelijks noodig zijn, waar het ingestelde beroep zich zeker niet in de laatste plaats richt tegen de handelwijze van de Classis en Commissie van voorbereiding en van Deputaten ad art. 49 D. K. O., schijnt het den Kerkeraad bezwaarlijk te rijmen met den eisch van strikte onpartijdigheid, wanneer de instructie van dit beroep mede aan leden dezer Commissie wordt opgedragen.

De Raad vertrouwt, dat Uwerzijds met zijn bezwaar alsnog rekening zal worden gehouden.

Met broedergroeten,

Namens den Kerkeraad voorn.,

(w. g.) J. H. VAN LOON, *loco-Praeses.*

(w. g.) M. DE BRUIN, *sub-Scriba.*

VII.

**Protest van de brs. A. v. d. Plas, A. C. Reuyl en K. W. v. d. Toorren
te Zandvoort, d.d. 10 October 1925, tegen dezelfde zaak.**

ZANDVOORT, 10 October 1925.

Aan de Provinciale Synode van N.-Holland.

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren,

Ondergeteekenden, belijdende leden van de Gereformeerde Kerk van Zandvoort, die als ouderlingen van genoemde Kerk hebben kennis genomen van de samenstelling der Commissie welke de Provinciale Synode van advies heeft te dienen inzake de kwestie-Geelkerken, wenschen bij dezen nadrukkelijk tegen de door deze Commissie uit te brengen adviezen bij voorbaat te protesteeren,

omdat in genoemde commissie zitting heeft Ds W. Breukelaar van Zaandam, tegen wien door Dr J. G. Geelkerken in zijn brochure: „Nadere Mededeelingen inzake mijn kerkelijk geding”, waarvan een exemplaar hierbij gesloten is, een ernstige beschuldiging is uitgebracht, welke tot nu toe niet is weerlegd.

Deze beschuldiging houdt niet minder in dan dat de bedoelde predikant zich, bij de behandeling der onderhavige kwestie in een classicale commissie en in de classicale vergadering van Amsterdam, heeft schuldig gemaakt aan onwaarheid en verdachtmaking:

aan onwaarheid, doordien de Deputaten ad Art. 49, waartoe ook de genoemde predikant behoort, ter classicale vergadering van Amsterdam van 27 Mei nadrukkelijk hebben verklaard, dat zij hun nieuwe advies geheel zelfstandig hebben geconcipeerd zonder eenigen invloed van buiten in te roepen, terwijl volgens de bovenvermelde brochure de bewijzen daar zijn, die het tegendeel met zeer groote waarschijnlijkheid getuigen, welke waarschijnlijkheid door Prof. Dr H. H. Kuyper in de „Heraut” van heden tot zekerheid is gemaakt;

aan verdachtmaking, doordien hij „namens de Commissie” ter classicale vergadering van Amsterdam op 8 Juli 1925 de classis gewaarschuwd heeft in verband met „bedenkelijke uitlatingen” welke door Dr Geelkerken op een commissie-

vergadering zouden zijn gedaan, terwijl pertinent door Dr Geelkerken wordt medegedeeld, dat dit een absoluut valsche voorstelling van zaken is.

Ondergeteekenden dringen er om den hoogen ernst der zaak bij de Provinciale Synode op aan.

1°. te weigeren eenig advies te aanvaarden van een commissie, die in haar midden een persoon heeft, tegen wien een zoo ernstige beschuldiging is uitgebracht in zake een dergelijke, den naam en de zaak des Heeren onwaardige, onheilige, zeer onbroederlijke en zelfs naar gewoon menschenlijke begrippen onrechtvaardige handelwijze, tenzij door den bedoelden predikant pertinent is verklaard, dat de uitgebrachte beschuldigingen geen redelijken grond hebben;

2°. indien deze dit niet kan of wil verklaren, de behandeling der kwestie-Geelkerken onmiddellijk op te schorten en eerst een onderzoek ter zake dezer beschuldiging in te stellen, en

3°. indien voorbedoelde beschuldigingen juist blijken te zijn, de bestaande commissie te ontbinden en een nieuwe commissie aan te wijzen, waarin bedoelde predikant geen zitting heeft.

Zij verblijven onder toebidding van 's Heeren zegen,

met broedergroeten,

(w. g.) A. v. D. PLAS.

(w. g.) A. C. REUIJL.

(w. g.) K. W. v. D. TOORREN.

VIII.

Protest van den Raad der Gereformeerde Kerk van Haarlem, d.d. 1925, tegen dezelfde zaak.

GEREFORMEERDE KERK HAARLEM

HAARLEM, 13 October 1925.

*Aan de voortgezette Particuliere Synode
der Gereformeerde Kerken in Noord-Holland.*

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

In de vergadering van den Raad der Gereformeerde Kerk te Haarlem van Maandag 12 October 1925 werd besloten U van de volgende uitspraak dezer vergadering in kennis te stellen: De Raad der Gereformeerde Kerk te Haarlem door middel zijner afgevaardigden ter Classe Haarlem op 9 September 1925, kennis genomen hebbende van het verslag der gedeeltelijke gehouden Particuliere Synode Noord-Holland 1925, spreekt zijn bevreemding en zijn leedwezen uit over de wijze, waarop de Commissie van voorlichting en advies inzake de bezwaarschriften van de Kerk van Amsterdam-Zuid en van Dr J. G. Geelkerken is samengesteld, wijl in deze Commissie zijn benoemd twee broeders, die in de Classe Amsterdam en onder de deputaten ad art. 49 K. O. mede gewerkt hebben aan handelingen, waartegen juist bezwaar is ingebracht.

Met heilbede en broedergroeten,

Namens den Raad der Gereformeerde Kerk te Haarlem

(w. g.) Dr J. BRINKMAN, *h. t. Praeses.*

(w. g.) D. VAN DEN EIJKHOF, *Scriba.*

IX.

**Protest van J. W. Spier te Amsterdam, d.d. 15 October 1925,
tegen dezelfde zaak.**

AMSTERDAM, 15 Oct. 1925.

WelEerwaarde Heeren.

Ondergeteekende neemt hiermee de vrijheid een gloeiend protest te laten hooren tegen de wijze waarop Uwe vergadering de zaak van Dr Geelkerken behandelt en wel met name tegen het feit, dat een zoo klaarblijkelijk tegen Dr Geelkerken voor-ingenomen en derhalve niet meer onbevooroordeeld persoon als Ds. Breukelaar, die reeds zitting had in de Commissie van Advies van de Classis Amsterdam,

1°. weer zitting genomen heeft in de Commissie van advies van de Particuliere Synode van N.-Holland,

2°. het voorzitterschap aanvaard heeft van de Provinciale Synode van N.-Holland zelf,

en 3°. benoemd is als afgevaardigde naar de a.s. Generale Synode der Geref. Kerken in Nederland.

Zulke tendentieuze praktijken zouden m.i. niet voorkomen, wanneer men eens *metterdaad* ernst maakte met de zoo gemakkelijk uit te spreken en misschien veelal te dikwijls louter uitgesproken geloofswaarheid, dat Christus is het Hoofd der Kerk.

Hiermee één mijner bezwaren tegen de wijze van behandeling van de zaak van Dr Geelkerken geuit hebbend,

teeken ik
van Uwe vergadering
de dw. dn.
(w. g.) J. M. SPIER.

X.

**Verzoek van Amsterdam-Zuid, d.d. 9 October 1925, inzake toelating
eener Commissie tot toelichting van het bezwaarschrift.**

**GEREFORMEERDE KERK VAN
AMSTERDAM-ZUID (OVERTOOM).**

AMSTERDAM, 9 October 1925.

*Aan de Particuliere Synode der Geref.
Kerken in Noord-Holland.
Adres den Weleerw. Heer Ds A. Schweitzer,
Buiksloot.*

Weleerw. en Eerw. Heeren en Broeders.

Het kwam den Kerkeraad b.g. ter oore, dat inzake het door hem bij Uwe vergadering ingediende bezwaarschrift tegen de handelingen der Classis Amsterdam, zijnen tweeden Predikant Dr J. G. Geelkerken betreffende, door de voor het uit-

brenge van het advies te dezer zake benoemde Commissie, aan Uwe vergadering een rapport is uitgebracht, zonder dat de Raad in de gelegenheid is gesteld, zijn bezwaar nader toe te lichten.

Met het oog op de groote belangen, die hier op het spel staan, neemt de Raad de vrijheid, er bij U op aan te dringen in deze quaestie geen beslissing te nemen, alvorens dit alsnog is geschied.

De Raad wees daartoe een drietal broeders aan als zijn vertegenwoordigers en deelt U mede, dat het adres is bij den sub-scriba van den Kerkeraad br. M. de Bruin, P. Langendijkstraat 62.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk Amsterdam-Zuid (Overtoom),
(w. g.) DR J. G. GEELKERKEN, *Praeses.*
(w. g.) M. DE BRUIN, *Sub-Scriba.*

XI.

**Mededeeling van Amsterdam-Zuid d.d. 13 October 1925, inzake de
samenroeping van eene buitengewone Generale Synode.**

**GEREFORMEERDE KERK TE
AMSTERDAM-ZUID (OVERTOOM).**

AMSTERDAM, 13 October 1925.

WelEerw. en Eerw. Heeren en Broeders.

Ondergeteekende heeft bij dezen de eer U te berichten, dat de commissie, door den Kerkeraad der Geref. Kerk van A'dam-Zuid (Overtoom) aangewezen voor het geven van toelichting inzake het bij Uwe vergadering ingediende bezwaarschrift, zijnen tweeden predikant Dr J. G. Geelkerken betreffende, D.V. Woensdag 14 October te elf uur 15 minuten in Uw vergaderlokaal Kerkstraat no. 109 te Amsterdam, hoopt aanwezig te zijn.

Hoogachtend m. vr. br. g.

Namens den Kerkeraad b. g.,
(w. g.) MARCELIS DE BRUIN, *sub. scriba.*

*Aae de Particuliere Synode der Geref.
Kerken in Noord-Holland
p/a den WelEerw. Heer Ds A. Schweitzer
te Buiksloot.*

XII.

**Mededeeling Classis Amsterdam besluit vergadering
d.d. 13 October 1925, inzake samenroeping
van eene Generale Synode.**

*Aan de Gereformeerde Kerken in Noord-
Holland, vergaderd in Particuliere Synode op
Woensdag 14 October 1925 te Amsterdam.*

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders.

In opdracht van de Gereformeerde Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam, vergaderd op Dinsdag 13 October 1925 heb ik de eer U het navolgende besluit van genoemde vergadering te berichten :

Ten einde hun advies in zake deze missive vast te stellen, kwamen Deputaten met de Classicale Commissie samen op 1 en 6 Juli, en werd dit door hen in de vergadering der Classis op Woensdag 8 Juli 1925 ingediend, en voor zoo veel noodig nader door den Rapporteur, Ds W. Breukelaar, toegelicht.

Dit advies luidde als volgt:

Wel Eerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Gij hebt het antwoord van Dr Geelkerken, d.d. 22 Juni j.l. door hem gegeven enz.

.

Breedvoerig werd over dit advies in de vergadering der Classis gehandeld en werden eenige wijzigingen met goedvinden der Deputaten daarin aangebracht.

De conclusie onder punt 6c, die eerst luidde: „dat, hoe uitnemend het antwoord op de 1ste vraag op zichzelf ook schijnt te zijn, dit antwoord thans niet kan losgemaakt worden van het antwoord op de laatste vier vragen gegeven. In verband met die antwoorden verliest het antwoord op de eerste vraag helaas een aanmerkelijk deel van zijn waarde. Wat Dr Geelkerken later zegt, ontnemt aan het antwoord op de 1ste vraag schier alle beteekenis, zooals verder zal blijken,” — werd zóó veranderd, dat de lezing er van werd: „dat, hoe uitnemend het antwoord op de 1ste vraag ook schijnt te zijn, dit antwoord thans niet kan losgemaakt worden van het antwoord op de laatste twee vragen gegeven.”

Tegen wat onder 9a was opgenomen: „Bovendien wekt het groote bevreemding wat Dr Geelkerken te dezer zake in zijn antwoord zegt. Hij schrijft, dat hij bedoeld heeft te zeggen: „dat wij natuurlijk buiten de Openbaring om, alleen weten van de geschiedenis der menschheid in de bedeeeling der zonde.” Dr Geelkerken schijnt dus van oordeel te zijn, dat wij de geschiedenis der menschheid in de bedeeeling der zonde kunnen kennen buiten de Openbaring om. Wanneer dit metterdaad zijn gevoelen zou zijn, zou naar deze opvatting voor de kennis der ellende de bijzondere openbaring niet noodig zijn. Dit zou metterdaad een hoogst bedenkelijke afwijking zijn van de Gereformeerde Belijdenis, weshalve nadere verklaring op dit punt noodig moet worden geacht,” — werden bedenkingen ingebracht. Gehoord de bespreking, en wijl dit niet in rechtstreeksch verband stond met de zaak, waarom het ging, had de Commissie geen bezwaar deze woorden te laten vervallen, waarmede tevens de 2de van de door haar voorgestelde, aan Dr J. G. Geelkerken te stellen vragen verviel.

En eindelijk werd de zinsnede in de conclusie sub 10d: „De beantwoording van de 5de vraag is ten eenen male onvoldoende, en stelt tevens het antwoord, dat Dr Geelkerken op de 1ste vraag gaf in een zeer eigenaardig licht”, — zóó veranderd, dat hiervoor in de plaats kwam: „De beantwoording van de 5de vraag is mitsdien onvoldoende”.

Zóó gewijzigd werd het advies der Commissie door de Classis overgenomen, en werden de aan Dr J. G. Geelkerken voor te leggen vragen onveranderd vastgesteld.

Slechts twee leden der vergadering, Ds J. H. Sillevius Smitt en Ds J. Schelhaas wenschten aanteekening, dat zij, waar zij indertijd de redenen tot suspicie van Dr Geelkerken niet deelden, ook van zelf dit rapport niet konden aanvaarden.

Besloten werd aan Dr J. G. Geelkerken het volledige rapport toe te zenden, en hem te verzoeken de gestelde vragen vóór 15 Juli te beantwoorden, waarop de Classis in voortgezette vergadering wéér bijeenkomen zou. (Adres: Ds J. L. Schouten, lid van de Commissie van praeadvies).

Voorts sprak de Classis de wenschelijkheid uit, dat Dr Geelkerken persoonlijk met de daartoe aangewezen Commissie zou samenkomen, en dat de Commissie hem daartoe gaarne ontvangen zou op Maandag 13 Juli, 's morgens te 10 uur, in een der lokalen van het gebouw aan de Kerkstraat. Zoo hij daarvan geen gebruik wenschte te maken, werd hem verzocht dit aan Ds J. L. Schouten vóór Vrijdagavond 10 Juli te melden.

Op Maandag 13 Juli waren Deputaten met de Classicale Commissie weder bijeen. Van Dr Geelkerken was echter geenerlei bericht ingekomen; noch een beantwoording van de hem voorgelegde vragen, noch een mededeeling, dat hij van de gelegenheid tot saamspreking geen gebruik wenschte te maken, zoodat Deputaten onverrichter zake naar huis konden gaan.

Op Woensdag 15 Juli kwam de Classis weer saam, en waren Deputaten ook dáár tegenwoordig.

Van Dr Geelkerken was een schrijven ter tafel, d.d. 11 Juli 1925, van dezen inhoud:

Dr Geelkerken heeft echter aan dat verzoek niet voldaan. Wel heeft hij d.d. 29 Augustus aan den actuarius der Classis bericht gezonden, dat hij er niet in geslaagd was vóór 1 September zijn antwoord aan de Classis gereed te hebben.

De uitvoerige missive, die zijn antwoord bevat, en gedateerd is 5 September 1925, werd evenwel eerst den 7den September door Uw actuarius ontvangen. Deze heeft dit stuk onmiddellijk doen toekomen aan Uw Commissie, die nog dienzelfden dag is saamgekomen. Aangezien echter dit stuk van Dr Geelkerken zeer uitvoerig is, en naar het oordeel van Uw Commissie ernstige overweging vereischt, is het haar volstrekt onmogelijk haar advies betreffende dit stuk binnen twee dagen gereed te hebben en bij U in te dienen op Uw vergadering van den 9den September a.s. Mitsdien heeft Uw Commissie met algemeene stemmen besloten aan Uw Vergadering voor te stellen:

- A. 1e. af te keuren, dat Dr Geelkerken zijn missive ter beantwoording van de hem gestelde vragen niet vóór of op den hem gestelden datum aan het hem genoemde adres heeft ingezonden;
 - 2e. Uw Commissie van advies te machtigen, namens de Classicale Vergadering Dr Geelkerken te citeeren om over den inhoud zijner missive met hem te spreken, indien zij dit mocht noodig achten;
 - 3e. ter behandeling van het schrijven van Dr Geelkerken en het advies der Commissie te vergaderen op 23 September a.s.;
 - 4e. Dr Geelkerken mededeeling te doen, dat hij zich beschikbaar houde voor de vergadering van 23 September a.s., indien deze het noodig oordeelt hem in haar midden te zien.
- B. van dit besluit mededeeling te doen aan Dr Geelkerken.

Dienovereenkomstig werd door de Classis besloten, terwijl aan de Commissie werd opgedragen, het laatste stuk van Dr Geelkerken benevens het advies der Commissie, toe te zenden, en wel aan elke Kerk binnen het ressort der Classis twee exemplaren, alsmede aan de adviseerende leden der vergadering één exemplaar.

Op Maandag 14 September waren Deputaten met de Classicale Commissie bijeen, om van de laatste missive van Dr Geelkerken nader kennis te nemen, en werd besloten, krachtens machtiging der Classis, hem in hun vergadering van Donderdag 17 September te citeeren.

Hem werd het volgende schrijven gezonden:

*Den WelEerwaarden Zeer Geleerden Heer
Dr J. G. Geelkerken te Amsterdam.*

Zeer geachte Heer en Broeder!

Daartoe gemachtigd door het besluit der vergadering van de Geref. Kerken der Classis Amsterdam, gehouden den 9den September j.l. heeft de Commissie van advies, die de Classicale vergadering heeft te adviseeren in zake het door U ingezonden schrijven, d.d. 5 September l.l. de eer u te citeeren voor hare vergadering Donderdag 17 September a.s. elf uur voor den middag in de Kerkekamer Kerkstraat 109, Amsterdam.

Namens de Commissie voornoemd,

Met beleefde groete

Uw Br. in Chr.

(w.g.) B. VAN SCHELVEN, *voorz.*

(w.g.) W. BREUKELAAR, *scriba.*

Amsterdam, 14 Sept. '25.

In de samenkomst der Commissie op 17 September verscheen Dr Geelkerken evenwel niet, maar wel was een schrijven van hem ter tafel, van dezen inhoud:

*Den WelEerwaarden Heer,
Ds W. Breukelaar, Zaandam.*

WelEerwaarde Heer,

Het zonderlinge schrijven, gisteren door mij ontvangen, waarmede Gij als „scriba” en Ds B. van Schelven als „voorzitter” van zekere „Commissie van advies, die de Classicale vergadering heeft te adviseeren inzake het door (mij) ingezonden schrijven, d.d. 5 September l.l.”, „daartoe gemachtigd door het besluit der vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam, gehouden den

9e (n) September j.l.", „de eer" hebt mij „te citeeren" voor een vergadering van bedoelde Commissie op Donderdag 17 September a.s., geeft mij aanleiding U allereerst de volgende inlichtingen te vragen:

1°. Niet gewoon mij naar een vergadering te begeven, waarvan de samenstelling mij onbekend is, zou ik gaarne vernemen, wie „de Commissie" vormen, waarvan Uw schrijven gewag maakt. Wel sprak ook de Classis Amsterdam in haar correspondentie der laatste maanden met mij herhaaldelijk van „de Commissie" en is niet onwaarschijnlijk thans door U dezelfde bedoeld, doch tot op dit oogenblik had men niet de beleefdheid mij officieel mede te deelen, hoe zij is samengesteld.

2°. Niet gewoon mij door een persoon of een college te laten „citeeren", tenzij vaststaat, dat dezen daartoe rechtens de bevoegdheid bezitten, zou ik gaarne vernemen, aan welk Artikel der Kerkenordening, eventueel aan welke andere kerkelijke bepaling, „de Commissie" — al werd zij dan ook „gemachtigd" door een besluit der vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam — het recht meent te kunnen ontleenen, om een Dienaar des Woords van een der Kerken binnen het ressort der Classis Amsterdam te „citeeren" voor een harer vergaderingen. Mij is zulk een Artikel of zulk een kerkelijke bepaling niet bekend.

3°. Niet gewoon om in een vergadering te verschijnen, zonder althans eenigermate te weten, wat ik in zulk een vergadering heb te doen, zou ik gaarne vernemen, met welk doel „de Commissie" „de eer" had mij „te citeeren".

U wilt ongetwijfeld deze vragen om inlichtingen wel ter kennis brengen van „de Commissie", als welker „scriba" Gij mij schreeft.

Met beleefde groeten.

(w.g.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam, 15 September 1925.

Ten einde de maat der lankmoedigheid vol te meten, besloot de Commissie aan Dr Geelkerken het volgende schrijven te richten:

*Aan den WelEerwaarden ZeerGeleerden
Heer Dr J. G. Geelkerken te Amsterdam.*

WelEerwaarde Zeer Geleerde Heer en Broeder!

Uw schrijven d.d. 15 September j.l., geadresseerd aan onzen secretaris Ds W. Breukelaar te Zaandam, is door ons gelezen.

Wij deelen u mede, dat de leden der in ons eerste schrijven aan uw adres genoemde Commissie van advies zijn de B.B.: H. Bomas, Ds W. Breukelaar, Ds H. Meyer, Ds B. van Schelven, Ds J. L. Schouten, Ds A. Schweitzer, Ds D. Tom, Ds J. E. Vonkenberg.

Ofschoon er in de Kerkenorde geen artikel handelt over „citeeren", zal het u toch stellig bekend zijn, dat een kerkelijke vergadering het recht heeft personen, wier zaken zij heeft te behandelen, te citeeren en de geciteerden gehouden zijn daaraan te voldoen.

Ten tweeden male citeeren wij u voor onze vergadering, die thans gehouden staat te worden Maandag 21 September 11 uur, Kerkstraat 109, Amsterdam.

Voorts spreekt het vanzelf, dat wij u navraag willen doen in verband met uw schrijven d.d. 5 September j.l. aan de Classis Amsterdam.

Namens de Commissie ad hoc

(w.g.) B. VAN SCHELVEN, Voorzitter.

(w.g.) W. BREUKELAAR, Secretaris.

18 Sept. 1925.

Ook in de vergadering der Commissie van 21 September liet Dr Geelkerken vergeefs op zich wachten. Echter werd, gedurende de samenkomst, van hem het volgende schrijven ontvangen:

*Aan „de Commissie van advies, die de
Classicale vergadering heeft te adviseeren
inzake het door Dr J. G. Geelkerken inge-
zonden schrijven d.d. 5 September j.l."*

WelEerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders.

In antwoord op Uw door mij ontvangen schrijven van 18 September j.l. bericht ik U het volgende:

I. Met voldoening constateer ik, dat ook naar Uw gevoel en in de Kerkenorde geen artikel handelt over „citeeren”.

Geheel in het midden latende of en in hoeverre ooit „eene kerkelijke vergadering het recht heeft personen, wier zaken zij heeft te behandelen, te citeeren en de geciteerden gehouden zijn daaraan te voldoen,” merk ik op, dat Uwe Commissie geen „kerkelijke vergadering” is. Onze Kerkenordering kent slechts vier „kerkelijke vergaderingen,” welke zij met name noemt: „de(n) Kerkeraad, de Classicale vergaderingen, de Particuliere Synode, en de Generale of Nationale” (Art. 29 K.O.).

Ten volle willig en bereid om te voldoen aan alles, waartoe het kerkrecht mij verplicht — gelijk ik in heel mijn ambtelijke loopbaan en ook in de thans aanhangige procedure *beweest* — moet ik toch ook er op staan, dat mij geen verplichtingen worden opgelegd, die ons kerkrecht niet kent. En ik moet U herhalen, dat mij inderdaad, ook buiten de Kerkenordering, geen enkele kerkelijke bepaling bekend is, waaraan Uwe Commissie — al werd zij dan ook „gemachtigd” door een besluit der vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam — het recht zou vermogen te ontleenen om in casu mij te „citeeren” voor een harer vergaderingen.

Met name ook het Onderteekings-formulier verplicht mij wel om een Kerkeraad, Classis of Synode „verklaring van gevoel en” te geven, wanneer zij dit van mij eischen, maar gezegd Formulier rept met geen woord van een dergelijke verplichting ook tegenover een Commissie als de Uwe, blijkens haar eigen naam slechts een Commissie van *advies*, die de Classicale vergadering heeft te adviseeren inzake het geschrift, waarin ik juist aan die Classicale vergadering reeds zwart op wit een volledige verklaring van mijn gevoel en heb gegeven.

Genoemd Onderteekings-formulier spreekt in zijn eerste gedeelte van het „vooraf den Kerkeraad, Classis of Synode..... openbaren,” indien een Dienaar des Woords „tegen de..... Leer of eenig punt derzelve..... eenig bedenken of ander gevoel en” mocht hebben gekregen, om daarover dan door zulk een kerkelijke vergadering „geëxamineerd te worden”, bij welke examinatie men dan eventueel ook aan een *mondelinge* zou mogen denken. Maar in het geval, waarvan het Onderteekings-formulier in zijn tweede gedeelte spreekt, en dat in casu aanwezig is, wordt in dit zoo nauwkeurig stipulatiën stellende Formulier van zulk eene *examinatie*, mondeling of schriftelijk, in het geheel niet gesproken. Het eenige, waartoe de Dienaren des Woords zich *daar* verplichten is „te allen tijde bereid en willig (te) zullen zijn” om „nadere verklaring van gevoel en te geven over eenige Artikelen der..... Belydenis, van den Catechismus of van de verklaring der Nationale Synode.” Van „citeeren”, van een gehouden zijn daaraan te voldoen, van een *mondeling* moeten geven van zulk een „nadere verklaring” is met geen woord sprake.

Uwe Commissie heeft zich indertijd veroorloofd mij te verwijzen naar de procedure-Ds J. B. Netelenbos en naar het gedrag der Generale Synode van Leeuwarden. Laat mij thans op mijn beurt — en naar ik meen met meer recht — Uwe Commissie dit mogen doen. In de Acta der Synode voornoemd betreffende hare behandeling van de zaak-Ds Netelenbos is nergens sprake van een „citeeren”. Integendeel, daar lezen wij: „Het kwam haar (n.l. der Commissie van de Generale Synode voor genoemde zaak) voor, dat, om het volle licht in deze moeilijke zaak te verkrijgen, en niet minder met het oog op de rust in onze Kerken, het goed zou zijn zelve br. N. te onderzoeken, en tot blijdschap Uwer Commissie had deze niet het minste bezwaar zich aan dit onderzoek te onderwerpen. (Acta Leeuwarden 1920, blz. 115; cursiveering van mij. G.).

Ik moet dan ook nogmaals Uwe Commissie verzoeken mij wel te willen aanwijzen, op welken kerkrechtelijken grond zij meende mij, thans „ten tweeden male” te mogen „citeeren”.

II. In de tweede plaats moet ik Uwe Commissie wraken als een college, om mijnerzijds een mondelinge bespreking mede te houden. Want:

a. De samenstelling Uwer Commissie, mij thans officieel bekend, gemengd als zij is uit de Deputaten der Particuliere Synode ad Art. 49 K.O., die in voorvallende zwaarigheden aan de Classen de hand (hebben) te bieden, waarbij voor de onderscheidene belangen zooveel mogelijk afzonderlijke groepen van deputaten te benoemen zijn”, en drie leden der Classis Amsterdam, welke Classis meende „zwaarigheden” te hebben, zoodat derhalve laatstgenoemde drie broeders evenals Ds Tom, die tegelijk lid is der Classis, en dus met haar „zwaarigheden” heeft, en Deputaat ad Art. 49, *zichzelven* in die „zwaarigheden” „de hand bieden” — waarlijk, een zonderlinge toestand! — maakt haar m.i. reeds op zichzelf tot een kerkrechtelijk monstrum.

b. In Uwe Commissie hebben blijkens Uw schrijven — om van andere harer

leden voorloopig nog maar te zwijgen — ook zitting Ds B. van Schelven, die zelfs als Uw Voorzitter fungeert, en Ds J. E. Vonkenberg. Doch eerstgenoemde wordt algemeen gehouden voor den schrijver van de twee infame artikelen, getiteld: „De Classe Amsterdam” en „Waar het om gaat” in de *Amsterdamsche Kerkbode* van 2 Augustus j.l., is in ieder geval als lid der Redactie van dit orgaan en met name belast met de verzorging van de rubriek, waarin bedoelde artikelen verschenen, voor den inhoud daarvan mede verantwoordelijk. En de nu juist niet onpartijdige gezindheid en bedoelingen van Ds J. E. Vonkenberg ten opzichte van mij kwamen niet slechts voor enkele jaren terug reeds niet onduidelijk aan het licht, toen hij in het *Geref. Jongelingsblad* een recensie gaf van de „Proeve van Uitbreiding van de „Eenige Gezangen enz.”, uitgegeven vanwege den Kring van Belangstellenden in de Verrijking van ons Kerkgezag 1922”, maar uitte o.a. zich ook, toen hij nu twee jaar geleden te Medemblik zeide, dat ik „uit de Gereformeerde Kerken weggewerkt moest worden”, en nog onlangs op 9 September j.l. tegenover een belijdend lid mijner Gemeente zich aldus uitliet: „de zaak staat zóó: of Dr Geelkerken moet de Kerk uit, of ik ga er uit; beiden, hij of ik, met ons gevolg”; terzake van welke beide laatstgenoemde uitlatingen een schrijven gericht werd aan de Classicale vergadering door bedoeld belijdend lid der Gereformeerde Kerk te Amsterdam-Zuid, waaromtrent de Classicale vergadering nog geen besluit nam.

c. De vijf Deputaten ad Art. 49, die deel uitmaken van Uwe Commissie, hebben ter Classicale vergadering van 27 Mei verklaard, dat hun aan de Classis op 22 April gegeven advies door hen geheel zelfstandig was opgemaakt zonder eenigen invloed van buiten, maar de bewijzen zijn voorhanden, dat zij, zelfs zonder door de Classis daartoe „gemachtigd” te zijn, advies hebben gevraagd aan Prof. Dr H. H. Kuyper te Bloemendaal. Een en ander kan niet anders, dan, op zijn zachtst uitgedrukt, omtrent hun waarheidszin twijfel wekken.

d. Ter classicale vergadering van 8 Juli l.l. werd door Uwe Commissie gezinspeeld op hoogst bedenkelijke uitlatingen inzake de leer, welke door mij zouden zijn gedaan, toen ik op 1 April l.l. met degenen, die thans Uwe Commissie vormen, alleen een onderhoud had in een afzonderlijk vertrek buiten de classicale vergadering. Maar Uwe Commissie weet heel wel, dient althans te weten, dat zulks in geen enkel opzicht het geval is geweest. Het gesprek liep uitsluitend over formeele en kerkrechtelijke onderwerpen. Welbewust heb ik mij toen streng onthouden van elke uitlating, die op een verklaring van gevoelen ook maar zou gelijken. Slechts herhaalde ik wat ik reeds in de classicale vergadering te voren had gezegd, n.l. dat bij mij geenerlei reservatio mentalis aanwezig was, ik omtrent Genesis 3 noch een allegorische, noch een symbolische, noch een mythologische opvatting voorstond, maar overigens positief omtrent mijn opvatting van Genesis 3 alleen gehouden was mij opzettelijk te verklaren, indien de Classis door het Onderteeknings-formulier te gaan gebruiken mij hiertoe dwong. Niemand zal het mij euvel mogen duiden, dat ik op grond dezer opgedane ervaring, mij niet andermaal wil wagen aan een mondeling onderhoud met dezelfde personen, die op 8 Juli zulk een valsche voorstelling gaven van het gepasseerde op 1 April.

III. Het is mij, ook na Uw schrijven van 18 dezer, nog steeds niet duidelijk, met welk doel Uwe Commissie mij, thans „ten tweeden male”, citeert. Wel schreef Uwe Commissie mij, dat zij „navraag” wil doen „in verband met (mijn) schrijven d.d. 5 Sept. j.l. aan de Classis Amsterdam”. Maar wat zij met deze vage en onklare aanwijzing bedoelt, met name met dit „navragen” is mij niet helder. „Navragen” ken ik alleen bij kerkelijke examina. Doch zoowel mijn praeparatoir als mijn peremptoir heb ik reeds geruimen tijd achter mij. Ik moet dus ook mijn derde vraag om inlichtingen aan Uwe Commissie herhalen. Indien mijn laatste schrijven aan de Classis, waarin ik mijn gevoelen volkomen heb uitgedrukt, *haar* niettemin aanleiding mocht geven tot het weer stellen van „vragen”, zie ik deze van *haar* tegemoet.

Met beleefde groeten,

(w. g.) J. G. GEELKERKEN.

Amsterdam,
21 September 1925.

Wijl het advies der Deputaten aan de Classis afhankelijk kon wezen van een samenspreking met Ds Geelkerken, en deze tot twee malen toe geweigerd had aan een oproeping, om in hun vergadering te verschijnen, te voldoen, kon aan den uitgesproken wensch der Classis om de laatste missive van Dr Geelkerken benevens het advies der Commissie vóór de vergadering der Classis op 23 September aan de kerken binnen haar ressort en haar adviseerende leden toe te zenden, niet meer

voldaan, — wat, na toelichting in de vergadering der Classis, aanstonds door haar gebillijkt werd.

Inmiddels waren echter Deputaten en Classicale Commissie met hun rapport en advies in gereedheid gekomen, waarvan bij monde van Ds W. Breukelaar in de vergadering van 23 September werd voorlezing gedaan.

De inhoud daarvan was, voorzoover dit ter toelichting van het advies moest dienen, als volgt:

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Gij hebt aan Uwe Commissie enz. . . .

(tot pag. 7, onder: Het komt Uwe Commissie echter voor, dat hiertoe nogmaals een poging moet worden gedaan.)

Wijl dit rapport niet aan Dr J. G. Geelkerken zou worden toegezonden, en het meer de strekking had ter toelichting van het advies te dienen, werd over dit stuk zelf niet in den breedte door de Classis gehandeld. Wel echter over het advies, dat van den volgende inhoud was:

Uwe Commissie stelt u voor het volgende besluit te nemen:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Amsterdam, gehoord het schrijven van Dr J. G. Geelkerken d.d. 5 September 1925, besluit:

1. te constateeren, dat Dr J. G. Geelkerken in zijn schrijven d.d. 5 September 1925 de hem gestelde vragen niet heeft beantwoord zooals deze hem waren voorgelegd, en hij mitsdien in gebreke is gebleven behoorlijk te voldoen aan hetgeen, waartoe het Onderteekeningsformulier hem verplichtte;

2. uit te spreken, dat Dr J. G. Geelkerken tot nu toe bij de schriftelijke behandeling zijner zaak doorgaans zijn gevoelen betreffende de punten, die in de hem gestelde vragen hem zijn voorgelegd, heeft uitgedrukt in voor onderscheiden uitlegging vatbare bewoordingen en daarbij meestal in omslachtige redeneeringen om de vragen heengegaan is, weshalve verdere voortzetting der schriftelijke behandeling op dezen voet onprofijtelijk is te achten en mondelinge ondervraging noodzakelijk zal zijn;

3. en voorts met nadruk af te keuren, dat Dr J. G. Geelkerken niet is verschenen toen hij door de daartoe gemachtigde Commissie tot tweemaal toe voor hare vergadering is geciteerd;

4. nogmaals Dr J. G. Geelkerken te citeeren, opdat door mondelinge ondervraging nadere verklaring van zijn gevoelen moge worden verkregen, terwijl de daarvoor te bepalen plaats en tijd hem nader zal worden bericht;

5. van dit besluit mededeeling te doen aan Dr J. G. Geelkerken.

Deze voorstellen werden alle door de Classis aangenomen, waarbij slechts eenige broeders zich tegen verklaarden, terwijl eveneens het voorstel der Commissie, dat, ter uitvoering van wat in sub 4 is genoemd, aan de Classis werd voorgelegd, door haar werd aangenomen, n.l.

A. Op te dragen aan hare Commissie van advies:

1. namens de Classicale vergadering de Hoogleraren van de Theologische School en van de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit dringend uit te noodigen in de zoo hoogst ernstige zaak van Dr J. G. Geelkerken van praeadvies te dienen en met haar te dezer zake overleg te plegen;

2. in verband met het sub 1 genoemde den datum te bepalen, waarop de voorgestelde vergadering zal worden gehouden, waarvoor Dr J. G. Geelkerken zal worden geciteerd en dit aan het Moderamen te berichten.

B. de vergadering te verdagen en aan het Moderamen op te dragen:

1. de vergadering wéér samen te roepen, zoodra de Commissie den daarvoor bestemden datum zal hebben bericht;

2. namens de Classis Dr J. G. Geelkerken te citeeren voor de vergadering.

C. te bepalen, dat bij de ondervraging van Dr J. G. Geelkerken de vragen aan Dr J. G. Geelkerken alleen zullen worden gesteld door wie daartoe zullen worden aangewezen.

Aan de uitnoodiging, die namens de Classis door de Commissie aan de Hoogleraren der Theol. School en der Theol. Faculteit der Vrije Universiteit gezonden werd, werd door allen gehoor gegeven.

Op den middag van 7 October hadden zij een gemeenschappelijke samenkomst, om de Notulen der Classis en alle stukken, die op de zaak betrekking hadden, — en die, voor zoover mogelijk, te voren hun ter inzage waren gezonden, in studie te nemen, terwijl aan den avond van dien dag, en den volgenden dag, Donderdag 8 October, de Commissie met hen vergaderde. Over het historisch verloop der zaak en de gewisselde stukken werd breedvoerig gesproken, en werden alle gewenschte inlichtingen verstrekt.

Ten slotte werd door de Hoogleeraren aan de Commissie het volgende advies ter hand gesteld, dat met eenparige stemmen door hen werd gegeven:

1°. „dat de door Dr J. G. Geelkerken medegedeelde „coupure” uit zijn preek „over Catechismus Zondag III, bepaaldelijk gezien in het licht van zijn weigering „om te verklaren, dat hij „noch bedoeld noch gezegd” had, wat broeder Marinus „hem ten laste had gelegd, metterdaad aan de Classis recht gaf om hem nadere „verklaring van zijn gevoelens te vragen.

2°. „dat de antwoorden, door Dr J. G. Geelkerken op de hem gestelde vragen „gegeven, ook naar hun meening bedenkelijke uitlatingen bevatten, ten opzichte „van het gezag der Heilige Schrift.

3°. „dat naar hun oordeel iemand, die de historiciteit van het verhaal in Gen. „2 en 3 aantast, in strijd komt met de Heilige Schrift en met de Belijdenis.

4°. „dat zij de Classis adviseeren om de vragen, die aan Dr J. G. Geelkerken „gesteld zijn, dato 8 Juli l.l., hem opnieuw voor te leggen, maar uit de eerste „vraag te laten vervallen „Genesis 1”, aangezien de bewuste preek-„coupure” „daarop geen betrekking had.

5°. „dat ingeval Dr J. G. Geelkerken in gebreke blijft deze vragen te beant- „woorden, of naar het gevoelens van de Classis onvoldoende antwoorden geeft, „zij de Classis aanraden, afgezien van de voorloopige maatregelen, welke deze „meent te moeten nemen, zich wegens het gewicht der zaak tot de Particuliere „Synode te wenden, met het verzoek ten spoedigste een vervroegde Generale „Synode te doen bijeenkomen, ten einde over deze zaak in haar geheel een „beslissing te nemen.”

De Hoogleeraren vonden goed, dat dit hun advies gepubliceerd worden zou, maar achtten niet noodig in de vergadering der Classis, waarvoor Dr Geelkerken opnieuw geciteerd worden zou, tegenwoordig te zijn.

Na een woord van hartelijken dank door den Voorzitter aan de Hoogleeraren voor de moeite, die zij zich hadden willen getroosten, en voor hun gegeven advies, ging de vergadering uiteen.

Daartoe gemachtigd richtte de Commissie nu onverwijld aan het Moderamen der Classis het verzoek, de Classis te willen saamroepen op Dinsdag 13 October, en Dr Geelkerken op dien dag voor hare vergadering te willen citeeren.

Waar hieraan voldaan werd, kwam 13 October de Classis bijeen, en werd bij monde van Ds W. Breukelaar het prae-advies der Hoogleeraren aan de Classis medegedeeld, en dienovereenkomstig namens de Commissie voorgesteld:

„1° In de eerste vraag in plaats van de woorden „Genesis 1, 2 en 3” te lezen: „„Genesis 2 en 3.”

„2° Aan Dr J. G. Geelkerken, als hij, gehoor gevende aan de tot hem gerichte „citatie, voor Uwe vergadering verschijnt, dezelfde vragen voor te leggen, zooals „die zijn vastgesteld in Uwe vergadering van den 8sten Juli l.l., behoudens de sub 1 „genoemde wijziging.”

Deze voorstellen werden na breedvoerige bespreking aangenomen en daarmede tot besluiten der Classis gemaakt.

Van Dr J. G. Geelkerken was een schrijven ingekomen, als antwoord op zijn citatie, waarin hij meldde: „dat hij nog nimmer voor de Classicale vergadering werd geciteerd, en dus ’t „nogmaals” in strijd is met de werkelijkheid; dat hij hier dezelfde vragen heeft te stellen als destijds aan de Commissie gedaan, maar waarop hij geen bevredigend antwoord verkreeg; dat hij blijft bij zijn gevoelens, de vragen voldoende beantwoord te hebben, voorzoover het Onderteekingsformulier hem verplichtte, en de vergadering niet de gronden aangaf, waarop haar uitspraak rustte, dat de beantwoording onbevredigend was; dat hij, om meerdere redenen, zich niet kan vinden in de meening der Classis, dat een mondelinge ondervraging boven een schriftelijke behandeling moet worden gesteld, en dat hij een mondelinge ondervraging volstrekt ontoelaatbaar en zedelijk verwerpelijk acht; terwijl hij nogmaals herhaalt, dat hij ten volle bereid is te voldoen aan waartoe het Onderteekingsformulier hem verplicht. Meent de vergadering hem nieuwe vragen te moeten stellen, dan ziet hij die tegemoet.”

Gehoord het advies der Commissie neemt de vergadering hierop het volgende besluit:

De vergadering van de Gereformeerde Kerken in de Classis Amsterdam, gelezen het schrijven van Dr J. G. Geelkerken, d.d. 11 October, besluit:

1. Ernstig af te keuren, dat Dr J. G. Geelkerken niet is verschenen en mitsdien geen gevolg heeft gegeven aan de tot hem gerichte citatie, waardoor hij „in gebreke” is gebleven behoorlijk te voldoen aan hetgeen waartoe het Onderteekeningsformulier hem verplichtte, aangezien dit formulier eischt „te allen tijde bereid en willig te zullen zijn,” nadere verklaring van gevoelen te geven;

2. Uit te spreken:

a. dat het niet bij Dr Geelkerken, maar bij de Classis staat te bepalen op wat wijze deze nadere verklaring van zijn gevoelen wil vragen;

b. dat het citatierecht historisch vaststaat en zeer beslist door het Onderteekeningsformulier wordt verondersteld;

c. dat Dr J. G. Geelkerken bij de laatste citatie wel voor het eerst voor de vergadering der Classis is geciteerd, maar deze citatie reeds de derde was, die namens de Classis tot hem gericht werd;

3. te verklaren, dat, ten gevolge van de feiten, dat Dr J. G. Geelkerken in gebreke is gebleven de hem gestelde vragen behoorlijk te beantwoorden en eveneens in gebreke is gebleven voor de vergadering te verschijnen, toen hij daartoe geciteerd werd, de Classis ten volle gerechtigd is, hem krachtens het Onderteekeningsformulier *ipso facto* van zijn dienst gesuspendeerd te verklaren, doch in het belang der zaak beter is te achten, hiertoe thans nog niet over te gaan;

4. vooralsnog geen verdere maatregelen te nemen, om als Classis Dr J. G. Geelkerken nader, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling aangaande zijn gevoelen te vragen, omdat hij mondelinge ondervraging heeft afgewezen en verdere schriftelijke ondervraging thans ook met het oog op de door Dr J. G. Geelkerken gegeven ontijdige, deels onjuiste en verdachtmakende publicaties niet profijtelijk is te achten;

5. te besluiten, aan de Particuliere Synode, die D. V. 14 October a.s. bijeenkomt, te verzoeken, dat zij ten spoedigste de Generale Synode doe bijeenkomen, opdat deze over de zaak-Dr J. G. Geelkerken in haar geheel beslisse, en zulks omdat:

a. de zaak, die in geding is, de Belijdenis en het gezag der Heilige Schrift raakt en mitsdien van hoog gewicht is, gelijk ook Dr J. G. Geelkerken erkent, als hij zegt, dat „diepe problemen” tusschen hem en de Classis aanhangig zijn, terwijl tevens deze zaak een algemeen belang betreft, dat alle Kerken aangaat;

b. de Classis en de Particuliere Synode hiermede zijn in de historische lijn, zooals blijkt uit de behandeling van de zaak der Remonstranten, waarover niet door eenige Classis of Particuliere Synode eene beslissing is genomen, maar deze aan de Generale Synode is overgelaten;

c. de beroering, die de zaak-Geelkerken bij de Kerken in breeden kring heeft verwekt, gewenscht maakt, dat zoo spoedig als mogelijk is de Generale Synode uitspraak doe, waartoe ook de Hoogleeraren adviseeren,

6. Van dit besluit mededeeling te doen aan Dr J. G. Geelkerken en aan de Kerk van Amsterdam-Zuid en het voorts door het Kort Verslag te publiceeren.”

Waar aldus besloten werd, werd den volgenden dag, 14 October, in de voortgezette vergadering der Particuliere Synode, het verzoek der Classis Amsterdam, om ten spoedigste de Generale Synode te doen bijeenkomen, ter tafel gebracht, en dienovereenkomstig door de Synode besloten.

D. TOM Wz.
Rapporteur.

MEMORIE VAN TOELICHTING VAN DE CLASSICALE COMMISSIE INZAKE DE VOORGESCHIEDENIS VAN DE KWESTIE GEELKERKEN.

Omdat in den beginne niemand vermoedde, dat „het bezwaarschrift Marinus” zulke vèr strekkende gevolgen hebben zou, zijn uit den aard der zaak de notulen van de Classis over de voorgeschiedenis dezer procedure uiterst beknopt.

Nu echter allerlei geruchten en voorstellingen, met de waarheid in strijd, in omloop zijn gebracht, mag een nadere toelichting niet achterwege blijven.

Zij worde hier gegeven, opdat het juiste licht op de voorgeschiedenis moge vallen.

1e. *De benoeming van de Commissie.*

Op de vergadering van de Classis Amsterdam dd. 11 Juni 1924 kwamen 2 bezwaarschriften in uit de Kerk van Amsterdam-Zuid. Zij waren gericht tegen den Kerkeraad en stonden in verband met een tweetal predikaties van Dr Geelkerken. De Praeses, Ds Y. van der Zee, benoemde met goedvinden van de Classis, een Commissie van onderzoek, rapport en advies en wees daarvoor aan Ds J. L. Schouten van Amsterdam, Ds J. E. Vonkenberg van Huizen en ouderling H. Bomas van Hilversum. Hoe de Praeses tot deze keuze kwam was aan allen, die de vergadering bijwoonden, duidelijk.

Er waren in één van de Kerken van de Classis (niet Amsterdam-Zuid) allerlei moeilijkheden gerezen. Een Commissie uit de Classis had deze zaak behandeld en, na heel wat dagen van vergaderen, was het haar gelukt, gunstige resultaten te bereiken.

In deze Commissie hadden zitting de dienaren des Woords J. G. Geelkerken, J. L. Schouten, J. E. Vonkenberg en de ouderlingen A. W. Hofmann van Amsterdam en D. J. Tieker van Amsterdam-West.

Ds Vonkenberg trad op als rapporteur en uit het lijvig rapport bleek welk een tijd en moeite het gekost had, het verkregen resultaat te bereiken. De Praeses bracht den dank der Classis aan de Commissie en inzonderheid aan den rapporteur voor den verrichten arbeid.

Toen nu een Commissie voor de bezwaarschriften uit Amsterdam-Zuid moest worden benoemd, was het alleszins begrijpelijk, dat de Praeses, nog

onder den indruk van het uitgebrachte rapport, zijn oog liet vallen op de beide dienaren des Woords, die in de pas afgehandelde zaak dienst hadden gedaan. Zij werden benoemd en ouderling Bomas werd aan hen toegevoegd.

Dit aangaande de benoeming.

Van meer dan één zijde werd later tegen de keuze van Ds J. E. Vonkenberg bezwaar gemaakt. Men zag er zelfs opzet in, wjl het gerucht verspreid werd, dat deze zich wel eens in ongunstigen zin over Dr Geelkerken, voor wat betreft diens rechtzinnigheid, zou hebben uitgelaten. Van een vooropgezet plan om in deze benoeming de mogelijkheid van een soort ketterjacht tegen Dr Geelkerken te openen, is echter schijn noch schaduw van bewijs bij te brengen. Achterdocht heeft uit haar gedistilleerd, wat met de feiten in strijd is.

2e. *Eerste werkzaamheid van de Commissie.*

De Commissie stelde in haar eerste vergadering haar gedragslijn vast, waarbij zij besloot twee dingen te doen:

a. Kennis te maken met de bezwaarden, omdat toen reeds werd verluid, dat de beide bezwaarschriften in verband zouden staan met een zekere actie, die door sommigen in de Kerk van Amsterdam-Zuid tegen Dr Geelkerken werd gevoerd. De Commissie oordeelde het wenschelijk met de beide bezwaarden afzonderlijk te spreken om, zoo mogelijk, een indruk te krijgen van het karakter van de beide bezwaarschriften. Zuster A. en br. M. werden beiden gehoord. Het doel van de samenspreking werd hun medegedeeld en over den ernst hunner bezwaren werd in den breede met hen gehandeld.

b. Aan Dr Geelkerken te verzoeken, waar het ging over twee door hem gehouden predikaties, schriftelijk te willen overleggen, wat door hem was verkondigd, omdat dit de taak der Commissie zeer zou vergemakkelijken.

Aan Ds Schouten werd opgedragen dit aan Dr Geelkerken te gaan vragen, waaraan deze belofde te zullen voldoen.

3e. *De Commissie op de Kerkeradsvergadering.*

Uit het onderzoek, dat op den Kerkeraad werd ingesteld, bleek dat broeder Marinus, nadat hij zijn klacht had ingezonden, door de wijkouderlingen was bezocht, die hem namens den Kerkeraad hadden medegedeeld, dat zijn klacht ongegrond was. De Commissie merkte op, dat ongegrond tweërlei kon beteekenen. (Zie haar eerste en tweede rapport).

Zij meende, dat zij het voorloopig bij deze formeele opmerking moest laten. Wel opperde zij de gedachte, dat zij desnoods bereid was materieel op de zaak in te gaan, de door br. Marinus genoemde getuigen te hooren enz., maar dat zij dan iets doen zou, wat des Kerkerads was.

Met dit laatste ging de Kerkeraad accoord, want hij verklaarde, bij monde van zijn Praeses, dat onze Kerken gelukkig nog geen Classikale besturen kenden.

Aan het einde van de vergadering werden door Dr Geelkerken afschriften van de gehouden predikaties voorgelezen en aan de Commissie overhandigd.

Het gedeelte van de preek, waartegen door zuster A. bedenkingen waren ingebracht, werd woordelijk verstrekt, terwijl van het gedeelte van de preek, waartegen door br. Marinus bezwaar was gemaakt, een kort resumé werd gegeven, omdat Dr Geelkerken van een schets had gepreekt.

Als bijzonderheid zij nog vermeld, dat het juist Ds Vonkenberg was, die toen opmerkte, dat het best mogelijk was, dat de Kerkeraad met dit resumé de bezwaren van br. Marinus tot oplossing kon brengen. Deze verklaring uit zijn mond wijst toch allerminst op onwelwillendheid zijnerzijds.

Met dank voor de ontvangen inlichtingen, verliet de Commissie de vergadering.

4e. Vergadering van de Commissie.

Allereerst werd op haar vergadering besproken en vastgesteld, dat men bij de behandeling der beide bezwaarschriften, had uit te gaan van het goed-Gereformeerd-zijn van Dr Geelkerken en dat elke vooringenomenheid hier contrabande was. Voorts werd in verband met verspreide geruchten, als zou één van de Commissieleden een samenspreking hebben gehad met Ds van Dijken en anderen uit Amsterdam-Zuid, geconstateerd, dat dit alles uit de lucht was gegrepen.

Toen deze dingen vaststonden, was het niet moeilijk een beslissing te nemen.

De Commissie was van oordeel, dat de zoogenaamde coupure, omdat het een resumé was van een preek, zoo gunstig mogelijk moest worden uitgelegd, en dat zij vooralsnog niet behoefde te zijn voorwerp van nader onderzoek.

Daarenboven had de Kerkeraad schier nog niets aan de zaak gedaan en had deze alsnog te doen wat des Kerkeraads was.

Deze moest trachten, nu de coupure in zijn bezit was, broeder Marinus van diens verkeerd luisteren te overtuigen.

In de coupure stond duidelijk, dat vaststond het feit van den zondeval, en al bracht zij geen helderheid in zake de historiciteit van het verhaal, waarin de zondeval wordt medegedeeld, de mogelijkheid was niet uitgesloten, dat in den weg van broederlijke samenspreking de kwestie van de tweeërlei lezing uit den weg kon worden geruimd, waardoor het bezwaarschrift van broeder Marinus vanzelf zou vervallen.

Deze gedachtengang zou worden neergelegd in het rapport, dat door de Commissie op de vergadering van de Classis dd. 10 September 1924 zou worden ingediend.

Met het bezwaarschrift van zuster A. zou dezelfde weg worden bewandeld, want ook hier had de Kerkeraad zich wel wat al te gemakkelijk van de zaak afgemaakt.

Omdat de Commissie de zaak alleen formeel wilde behandelen zag zij van het hooren van getuigen af, al waren deze ook bij de samenspreking, die zij met br. Marinus had, door dezen genoemd.

Ook hier dus geen zweem van een zoeken van Dr Geelkerken, of van het openen van een ketterjacht tegen hem.

Wel werd in verband met allerlei geruchten de opmerking gemaakt, dat men op de vergadering van de Classis wel verbaasd zou staan over zulk een mak rapport, maar de tegenopmerking, dat als de Kerkeraad de zaak niet tot oplossing bracht, deze dan toch weer op de Classis kwam, had aller instemming.

5e. *De vergadering van de Classis op 10 September 1924.*

Het rapport van de Commissie werd gelezen en de daaraan toegevoegde conclusies werden door de Classis met algemeene stemmen aanvaard.

Ook hier was geen enkel symptoom te ontdekken van een minder goede gezindheid ten opzichte van Dr Geelkerken. Wel waren er, die tegen de coupure bedenkingen hadden, maar dit werd door hen niet in het openbaar gezegd, omdat zij Dr Geelkerken wenschten te sparen.

Ook zij waren van oordeel, dat de Kerkeraad eerst had te doen wat des Kerkeraads was, en leefden in de hoop, dat het dezen gelukken zou de gewenschte oplossing te vinden.

6e. *Het tweede bezwaarschrift van br. Marinus.*

Tegelijk met het tweede bezwaarschrift van br. Marinus waren er op de vergadering van de Classis Amsterdam dd. 10 December 1924 nog drie andere bezwaarschriften uit de Kerk van Amsterdam-Zuid.

Al deze bezwaarschriften werden gesteld in handen van dezelfde Commissie ter fine van onderzoek, rapport en advies. Hierbij dient echter opgemerkt, dat toen het bezwaarschrift van br. Marinus was voorgelezen, en de Praeses voorstelde dit te stellen in handen van dezelfde Commissie, er verzet kwam van de zijde van de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid.

De zaak was afgehandeld zoo meenden zij en derhalve moest br. Marinus verwezen worden naar de Particuliere Synode van Noord-Holland.

In de discussie, die zich hierover ontspon werd opgemerkt, dat de zaak in eerster instantie alleen formeel was behandeld, omdat de Kerkeraad niet had gedaan, wat des Kerkeraads was, dat de getuigen niet waren gehoord en dat, waar bleek, dat de Kerkeraad de zaak niet had kunnen afdoen, deze nu weer door de Classis diende ter hand genomen te worden.

Dit was het eenparig gevoelen der Classis. Dr Geelkerken beëindigde trouwens zelf deze discussie met de opmerking: „Heb er dan lol van”.

De afgevaardigden van Amsterdam-Zuid legden zich toen, zij het dan niet con amore, bij de behandeling van de zaak in tweeder instantie neer.

Appèl werd door hen niet aangeteekend. Zoo kwam dan ook dit tweede bezwaarschrift weer in handen van dezelfde Commissie.

7e. *Vergadering van de Commissie.*

Zij had vier bezwaarschriften te behandelen.

In zake het bezwaarschrift van br. Marinus besloot zij eerst den Kerkeraad te hooren, en daarna broeder Marinus en diens getuigen op te roepen. Aan den Kerkeraad werd bericht, dat de Commissie gaarne op een daarvoor speciaal belegde Kerkeraadsvergadering al de bezwaarschriften wilde behandelen, en dat zij vooraf inzage van de notulen wenschte te nemen.

De Kerkeraad ging hiermede accoord. Dag en uur van de vergadering werden vastgesteld en het verzoek in zake de notulen werd ingewilligd.

Onverwacht kwam er echter bericht in, dat de Kerkeraad de Commissie niet op den vastgestelden datum kon ontvangen, waardoor zij in geen geringe verlegenheid kwam. Ds Schouten en Ds Vonkenberg hadden hun catechisaties stopgezet, en konden hierin geen verandering meer brengen.

Goede raad was duur. De Commissie besloot toch maar op dien bewusten

avond te vergaderen, en dan zoo mogelijk al de bezwaarden, en in casu, ook broeder Marinus en diens getuigen te hooren. Het was kort dag.

Aan br. Marinus werd verzocht dienzelfden avond om negen uur te willen komen en zijn getuigen mede te brengen.

Omdat de Commissie niet meer in de mogelijkheid was hen te convoceeren werd een beroep op de medewerking van broeder M. gedaan. Nadat de bezwaarden in zake de andere drie bezwaarschriften waren gehoord, verscheen broeder Marinus op het bepaalde uur met twee getuigen. De broeders Kransen en Vree. De derde getuige, broeder Van der Lichte, kon dien avond onmogelijk, wat zijn oorzaak vond in de late oproeping.

Nadat eerst broeder Marinus was gehoord, werd aan de beide getuigen gelegenheid gegeven zich uit te spreken.

Zij verklaarden, dat de lezing van br. Marinus der waarheid getrouw was. Een samenspreking met Dr Geelkerken door de brs. K. en v. d. L. had geen bevredigend resultaat opgeleverd. Br. V., die ook een onderhoud met Dr Geelkerken had gehad, was evenmin bevredigd. (Zie tweede bezwaarschrift br. Marinus.)

Het was inderdaad treffend, op welk een sympathieke wijze broeder V. zijn bezwaren kenbaar maakte. Uit heel zijn optreden en uit heel zijn betoog sprak liefde tot de waarheid en liefde tot den persoon van Dr Geelkerken. Er was botsing tusschen deze tweeërlei liefde in zijn ziel, dat bleek uit al zijn woorden. Hij had dit ook aan Dr Geelkerken in het onderhoud dat hij met dezen had, laten gevoelen, want hij was begonnen met de betuiging: „Ds, ik heb U lief”. Teleurgesteld had hij echter de woning van Dr Geelkerken verlaten.

Breedvoerig werd met broeder Marinus en met diens getuigen over den ernst hunner beschuldiging gehandeld. Hun werd onder het oog gebracht, hoe moeilijk het zou zijn hier een oplossing te vinden.

Zij hadden natuurlijk geen stenografisch verslag van het gesprokene en Dr Geelkerken gaf in zijn coupure slechts den beknopten inhoud van hetgeen hij had gezegd. Ook werd ter sprake gebracht, dat broeder Marinus gezegd zou hebben, dat al verklaarde Dr Geelkerken ook, dat hij niet had gezegd wat br. Marinus verzekerde gehoord te hebben, hij (br. Marinus) hem dan toch niet gelooven zou.

Aan broeder Marinus werd duidelijk gemaakt, dat dit een onhoudbaar standpunt was. Wanneer Dr Geelkerken verklaarde: „wat br. Marinus beweert gehoord te hebben heb ik „noch bedoeld noch gezegd”, dan rustte op br. Marinus de verplichting zijn aanklacht in te trekken. Toen dit door br. Marinus werd toegestemd, was naar het oordeel der Commissie de weg voor de oplossing gebaad.

De Commissie was van plan op den Kerkeraad voor te stellen, dat Dr Geelkerken zou verklaren: „bedoeld noch gezegd”. Deze oplossing kwam haar daarom zoo wenschelijk voor, omdat de achttien ouderlingen die de preek gehoord hadden, eenparig verklaarden: „wat hij gezegd heeft, weten wij niet, maar dat kan hij niet gezegd hebben.” Deze verklaring had naar het oordeel der Commissie weinig waarde, omdat zij door al de vrienden van Dr Geelkerken kon afgelegd worden, al hadden zij de preek ook niet gehoord.

Wel beweerden zij toen de coupure werd voorgelezen, „ja, zoo is het, dat heeft hij gezegd”, maar ook deze betuiging miste bewijskracht, omdat het resumé, juist omdat het een resumé was, in het onderhavige geval niet kon zijn het einde van alle tegenspreken.

8e. *De Commissie op de Kerkeradsvergadering.*

Vol moed ging de Commissie naar den Kerkeraad. Van 's avonds acht tot elf uur werden de andere bezwaarschriften behandeld en daarna kwam, in een vergadering zonder diakenen, het bezwaarschrift van br. Marinus aan de orde. Van 's avonds elf uur tot 's nachts half twee werd over dit bezwaarschrift gehandeld. Ds Vonkenberg moest wegens ernstige ziekte van één van zijn kinderen de vergadering verlaten en nam derhalve aan deze discussie geen deel. Uit de gehouden bespreking bleek, dat het advies van de Classis was opgevolgd. Br. Marinus was door de wijkouderlingen bezocht, die hem hadden medegedeeld, dat de Kerkeraad met het ongegrond-verklaren van zijn klacht had bedoeld, dat broeder Marinus onjuist had gehoord.

Het bleek echter, dat broeder Marinus zich niet bij het gevoelen van den Kerkeraad kon neerleggen. Hij wenschte, dat hij en zijn getuigen door den Raad zouden worden gehoord. Zoo gingen de wijkouderlingen heen en rapporteerden op den Kerkeraad, dat br. Marinus niet overtuigd wilde worden.

Op een vraag van de Commissie, waarom br. Marinus en zijn getuigen niet door den Kerkeraad waren gehoord, verklaarde deze, bij monde van den Praeses, dat dit niet was geschied op grond van opgedane ervaringen. Daarenboven was de Kerkeraad niet van plan nader op de zaak in te gaan, omdat, naar zijn oordeel, br. Marinus met zijn bezwaarschrift moest worden verwezen naar de Particuliere Synode. Dit werd door de Commissie bestreden.

Br. Marinus, die na het bezoek van de wijkouderlingen niets meer hoorde, zond 6 November een schrijven aan den Kerkeraad, waarin hij verzocht door dezen te worden gehoord. Hij ontving geen antwoord, maar las des Zaterdag in de Kerkbode, dat er later over zijn verzoek zou worden geoordeeld. Toen hij echter weer niets hoorde, en de Classis van December in het zicht kwam, berichtte hij aan den Kerkeraad, dat hij genoodzaakt was zich op de Classis te beroepen. Dit schrijven werd door den Kerkeraad voor kennisgeving aangenomen.

Zoo was dus het tweede bezwaarschrift van br. Marinus ter classikale vergadering gekomen. Na breedvoerige discussie stelde één van de leden van de Commissie voor, dat Dr Geelkerken zou verklaren: „wat br. Marinus meent gehoord te hebben is door mij noch bedoeld noch gezegd”.

Hiervoor was deze echter niet te vinden, en ook uit de vergadering gingen enkele stemmen op, die adviseerden deze verklaring niet af te leggen. Toen de zaken zoo stonden, werd de vergadering, die intusschen vrij bewogen was geworden, nadat door de Commissie dank was gezegd voor de ontvangingen inlichtingen, gesloten.

In het vertrouwelijk schrijven van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid van April 1925 staat, dat Ds Schouten verklaarde, dat de Commissie be-

vredigd was. Iedereen zal echter terstond gevoelen, dat deze verklaring betrekking had op de ontvangen inlichtingen.

9e. *Vergadering van de Commissie.*

Op haar vergadering kon de Commissie tot geen andere conclusie komen, dan dat Dr Geelkerken diende te verklaren: „bedoeld noch gezegd”.

Wel had hij op den Kerkeraad geweigerd deze oplossing te aanvaarden, maar als de Classis hem *ook* dezen weg aanwees, was hij wellicht geneigd dien te betreden. Ook hier zat weer voor de begeerte om Dr Geelkerken zooveel mogelijk ter wille te zijn. Als hij dit verklaarde, kon de coupure buiten beschouwing gelaten worden, en was, met behoud van de waarheid, de zaak op de meest tegemoetkomende wijze tot oplossing gebracht.

De Commissie oordeelde het echter wenschelijk, nadat zij haar rapport had vastgesteld, eerst nog eens met den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid te gaan spreken. Zij wilde èn Dr Geelkerken èn den Kerkeraad vooraf met het in te dienen rapport en de daarbij behorende conclusies in kennis stellen. Zij leefde in de hoop, dat alsnog Dr Geelkerken bereid zou zijn de voorgestelde oplossing te aanvaarden, waardoor dan vanzelf een nadere bespreking over de coupure overbodig zou worden. Toen het rapport des Vrijdags officieel was vastgesteld, werd des Zaterdag een schrijven aan den Kerkeraad gezonden, waarin de Commissie verzocht toegang tot den Kerkeraad op den daarop volgenden Donderdag. Ds Vonkenberg kon wegens huiselijke omstandigheden niet meegaan, zoodat Ds Schouten en br. Bomas deze opdracht hadden te volvoeren.

Toen zij zich des avonds om negen uur aandienden, werden zij weliswaar in de vergadering toegelaten, maar werd hun terstond door den Voorzitter, br. J. K. van Loon, meegedeeld, dat de Kerkeraad bezwaar maakte met de broeders over de bewuste zaak te handelen.

De Praeses, Dr Geelkerken, die een rede hield voor de Middernachtzending was niet aanwezig en in zijn afwezigheid achtte de Kerkeraad een bespreking ongewenscht. De Commissie kon onverrichter zake weer heengaan, waarover zij haar leedwezen uitsprak.

Naar haar werd meegedeeld, had de Scriba van den Kerkeraad het schrijven van de Commissie vergeten, en dit eerst Donderdag ter tafel gebracht, zoodat Dr Geelkerken van de komst van de Commissie niets afwist.

Woensdag d. a. v. zou de Classisvergadering gehouden worden.

De Commissie leefde in de overtuiging, dat zij gedaan had, wat zij kon doen om, met behoud van de waarheid, de zaak van Dr Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, op de meest broederlijke wijze tot oplossing te brengen.

Ten overvloede besloot zij nog, dat de coupure niet ter sprake zou worden gebracht als het „bedoeld noch gezegd” werd aanvaard.

Zoo brak de Classisvergadering van 11 Maart aan.

Eerst werden de drie andere bezwaarschriften behandeld en de door de Commissie voorgestelde conclusies aanvaard. Daarna kwam het rapport in zake het bezwaarschrift van br. Marinus aan de orde, en werden de bekende conclusies voorgesteld. Toen er echter terstond verzet kwam van

de zijde van Dr Geelkerken, besloot de Classis voor een goede en rustige behandeling, ook om des tijds wille, de vergadering te schorsen, en in een voortgezette samenkomst op 18 Maart het rapport met zijn conclusies te bespreken.

Toen op die vergadering Dr Geelkerken bleef weigeren de voorgestelde conclusie te aanvaarden, werd, zij het dan ook noode, ter sprake gebracht, dat dan over de coupure nadere inlichtingen moesten worden gevraagd. Van meer dan één zijde werd aangetoond, dat zij ruimte liet voor afwijkende gevoelens, en dat daarom de verklaring „bedoeld noch gezegd” hier de gewenschte oplossing kon brengen. Het kerkrecht verbood zulk een verklaring toch niet.

Deze welwillendheid was toch van een dienaar des Woords, waar het hier zulk een ernstige zaak gold, te verwachten. Men wilde niet van het ongereformeerd zijn van Dr Geelkerken uitgaan, maar in dit stadium van de kwestie kon de Classis, gezien de coupure, met niet minder tevreden zijn, dan met „bedoeld noch gezegd”.

Onderscheidene leden voerden het woord, ook over de coupure, maar Dr Geelkerken bleef weigeren.

Daar was bij de Classis goedwilligheid. Op de meest vriendelijke en voorkomende wijze, werd er bij hem op aangedrongen de bedoelde verklaring af te leggen.

Ds J. P. Tazelaar van Weesp, één van de oudste dienaren van de Classis, drong bij Dr Geelkerken op toegeven aan. Hij bond hem op het hart, dat het hier was het dringen van de liefde. Heel de Classis was onder den indruk van zijn broederlijk en ernstig woord. Dr Geelkerken betoogde echter, dat als men iets naders over de coupure wilde weten, men het Onderteekingsformulier maar in werking moest stellen.

Ds Lindeboom kwam al heel spoedig met zijn voorstellen (Acta Prov. Syn. pag. 62). Het eerste was overbodig, gehoord de mededeelingen van de Commissie. Het werd dan ook verworpen met op twee na algemeene stemmen.

Het tweede, dat veel verder ging dan dat van de Commissie, wees in de richting van het in-werking-stellen van het Onderteekingsformulier. De Classis wilde dien weg nog niet op, maar had hope, dat Dr Geelkerken nog ter elfder ure zich zou bezinnen.

Aan het einde der vergadering, die van elf uur 's morgens tot 's avonds zeven uur duurde, werd met op twee na algemeene stemmen het voorstel van de Commissie aangenomen.

Toen werd aan Dr Geelkerken vriendelijk gevraagd, thans de door de Classis gewenschte verklaring te willen afleggen. Ook nu bleef hij weigeren, waarbij hem duidelijk werd gemaakt, dat deze weigering moest voortvloeien uit een *niet willen* of een *niet kunnen*.

Een „niet willen” zou in een dergelijke hoogst ernstige aangelegenheid uitermate onverantwoordelijk zijn.

Bij een „niet kunnen” zou de zaak natuurlijk gansch anders komen te staan.

Toen de Praeses hem vroeg of zijn weigering voortvloeide uit een niet willen of uit een niet kunnen, weigerde hij hierop een antwoord te geven.

Wilde de Classis iets naders weten, dan moest dat, of via zijn Kerkeraad, of via het Onderteekingsformulier.

De Classis bevond zich toen in een uiterst moeilijke positie. Zij besloot op een voortgezette vergadering de hulp van de Deputaten ad Art. 49 K.O. in te roepen. Deze vergadering werd bepaald op 1 April.

Hier kan de Memorie van toelichting inzake de voorgeschiedenis eindigen. Met veel lankmoedigheid en met veel geduld is getracht, *met behoud van de waarheid*, de zaak in geding, op de meest vriendelijke en tegemoetkomende wijze voor Dr Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid te behandelen.

Juist omdat de Classis, indien eenigszins mogelijk, het Onderteekeningsformulier niet in werking wenschte te stellen, drong zij aan op het „bedoeld noch gezegd”.

Met minder kon zij geen genoegen nemen. De klacht van br. Marinus, de inhoud van de coupure, de laksche houding van den Kerkeraad en de gevoerde discussie, maakten zulk een verklaring noodzakelijk.

Wie aan de Classis verwijt, dat het haar aan liefde, of aan de wijsheid der liefde, ontbroken heeft, kent of de historie niet, of is door vooroordeel verblind.

Wij betreuren het, dat Dr Geelkerken en de meerderheid van den Kerkeraad van stonde aan, het zakelijke door het persoonlijke, en het materiele door het formeele op den achtergrond hebben gedrongen. Daarenboven acht de Commissie het in hooge mate onverantwoordelijk, dat Dr Geelkerken deze zaak, die in Comité werd behandeld, omdat men alle ruchtbaarheid wilde vermijden, door zijn publicaties gebracht heeft voor de vierschaar van de publieke opinie die, niets kennende van de voorgeschiedenis, tot oordeelen onbevoegd was.

Hierdoor zijn de hartstochten ontketend, onze Kerken in opspraak gebracht en is de Naam en de zaak des Heeren gesmaad.

Omdat de Classis met de grootste voorzichtigheid wilde handelen, besloot zij, alvorens verdere stappen te doen, het advies van de Deputaten ad Art. 49 K.O. in te winnen.

Ook hierbij zat weer vóór de begeerte het geding, indien eenigszins mogelijk, alsnog op de meest tegemoetkomende wijze tot oplossing te brengen.

De Commissie ad hoc:

H. BOMAS.
J. L. SCHOUTEN.
J. E. VONKENBERG.

MEMORIE DER CLASSICALE COMMISSIE EN DEPUTATEN AD ART. 49 K.O. INZAKE DE BEHANDELING DER ZAAK DOOR DE CLASSIS,

De Deputaten.

Den 1sten April 1925 waren de Deputaten ad Artikel 49 K.O. van de Provincie Noord-Holland voor het eerst in de vergadering der Classis Amsterdam tegenwoordig.

Afschrift was hun reeds te voren verstrekt van de Notulen der laatste Classicale vergaderingen, voor zoover zij op de zaak, waarin hun hulp werd ingeroepen, betrekking hadden.

Met enkele woorden werden zij door den Praeses der vergadering over den stand van zaken ingelicht, en werd hun verzocht met de Commissie van drie leden uit de Classis, die van alle bijzonderheden op de hoogte waren, te willen confereeren, ten einde de vergadering van advies te dienen; waartegen geen bezwaar werd gemaakt.

Wij zullen deze vijf Deputaten en drie leden uit de Classis, gemakshalve verder: „de Commissie” noemen.

Allerminst kon toen vermoed, dat deze Commissie maanden achtereen, vaak tweemaal per week, zou moeten vergaderen. Ook had niemand kunnen denken, dat de zaak, waarover advies werd gevraagd, zulk een omvang zou nemen, en zooveel beroering in de Kerken teweeg zou brengen.

De praealabele quaestie.

Tweeërlei vroeg al aanstonds de ernstige overweging der Deputaten. Eerst een praealabele quaestie.

Door Dr J. G. Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid was op Kerkrechtelijke gronden bezwaar gemaakt, dat de Classis in 2e instantie het bezwaarschrift van br. Marinus had in behandeling genomen, wjl deze broeder naar hun meening, indien hij dat noodig achtte, krachtens Art. 31 K.O. zich tot de Particuliere Synode had moeten wenden. Over dit bezwaar, — reeds te voren besproken, — moesten Deputaten de opvatting der Classis deelen.

De zaak was door de Classis naar den Kerkeraad teruggezonden, wjl het heette, dat er misverstand, een verkeerd hooren, in het spel was. Toen

de Kerkeraad echter het bezwaar niet wegnemen kon, en deze broeder er bij bleef, dat hij niet verkeerd gehoord had, wat door getuigen kon worden bevestigd, lag voor de hand, dat hij zich andermaal op de Classis beriep, en lag het geheel op haren weg, andermaal met de zaak zich bezig te houden. De Deputaten achtten het Kerkrechtelijk bezwaar van Dr Geelkerken en den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid dan ook ongegrond.

Het eerste advies.

Van veel meer belang was echter de zaak zelve, waarom het ging.

Wat had Dr Geelkerken in de bewuste predicaie gezegd, en gaf dit oorzaak tot bedenking? Wilt hij van schets had gepreikt, kon wat hij precies had gezegd, niet met alle zekerheid vastgesteld. Dr Geelkerken had evenwel te voren reeds aan de Commissie uit de Classis een „coupure” ter hand gesteld, die, naar zijn zeggen, zooveel mogelijk getrouwelijk weergaf wat door hem in zijn gehouden predicaie in verband met Genesis 3 was gezegd, wat door br. Marinus evenwel niet werd erkend. Wat lag nu meer voor de hand, dan dat de Classis, waar er verschil van gevoelen over het gesprokene was, aan Dr Geelkerken eenvoudig verzocht uit te spreken, dat wat hem werd ten laste gelegd, door hem „noch was bedoeld noch gezegd”?

Om meerdere redenen, reeds te voren aangegeven, had Dr Geelkerken echter gemeend hieraan niet te mogen voldoen. Zulk een verklaring mocht de Classis alleen via zijn Kerkeraad van hem vragen, of zij moest, wanneer zij iets meer van hem wilde weten, het Onderteekningsformulier voor de Dienaren des Woords tegen hem in werking stellen.

Hierover om advies gevraagd, hebben de Deputaten zeer serieus met deze zaak zich ingelaten, en alle licht zich doen ontsteken, dat zij tot een juiste beoordeeling meenden noodig te hebben. Terwijl de vergadering was geschorst, werd met meerdere Kerkeraadsliden en belijdende leden van Amsterdam-Zuid, die dit verzochten, en ook met Dr Geelkerken, afzonderlijk een saamspreking gehouden.

Dit alles had in „het kamertje” plaats, een klein vertrek tegenover de groote vergaderzaal, waarover later zoo veel gesproken zou worden.

Na ernstige overweging waren de Deputaten van oordeel, dat de door de Classis ingeslagen weg de aangewezen was, om tot een bevredigende oplossing te komen. Hun eerste advies was dan ook: „De Classicale vergadering verzoeke Dr Geelkerken ernstig alsnog de gevraagde verklaring af te leggen.”

Och, had Dr Geelkerken zich toen hiertoe laten vinden! Iets krenkends lag daar voor hem allerminst in. Wat ligt meer voor de hand, wanneer men door een ander verkeerd wordt verstaan, dan dat men eenvoudig-weg uitspreekt: „Dat heb ik niet gezegd, en ook niet bedoeld te zeggen.” Wanneer hij letterlijk had kunnen weergeven wat hij in zijn preek had gezegd, zou dit nog iets anders geweest zijn; maar wilt de „coupure” geen vaststaande letterlijke weergave was, bleef er mogelijkheid van verschil tusschen een „onjuist zich uitgedrukt hebben” en een „verkeerd gehoord hebben”.

Met deze eenvoudige verklaring zou de zaak op eenmaal zijn beëindigd

geweest. Dr Geelkerken zou aanstonds de geheele Classis aan zijn zijde hebben gehad; de aanklacht van br. Marinus zou terstond zijn vervallen; de rust in de Kerk van Amsterdam-Zuid teruggekeerd. Het vertrouwen in de rechtzinnigheid van Dr Geelkerken zou hersteld zijn geworden, en de beroering in den lande ware achterwege gebleven.

„Het kamertje” en het tweede advies.

Ook nu bleef Dr Geelkerken echter, tot aller leedwezen, op zijn eenmaal ingenomen standpunt staan en weigerde deze verklaring te geven.

Toch wilde hij zoo soepel mogelijk zijn, en nadat een verklaring duidelijk geformuleerd was, zich uitspreken of hij deze zou afleggen, ja dan wel neen. Op verzoek van den Praeses is toen door de Deputaten de volgende verklaring opgesteld, en door de Classis aanvaard: „Dr Geelkerken verklaart, dat hij heel het verloop van het verhaal, zooals dat in Genesis 3 voor ons ligt, door hem als historie wordt aanvaard en werd verkondigd, zoodat hetgeen br. Marinus heeft gemeend in zijn prediking van hem te hebben gehoord, door hem noch is bedoeld noch is gezegd.”

Verzocht deze verklaring af te leggen, vroeg Dr Geelkerken een onderhoud aan met de Commissie. De door Dr Geelkerken gegeven voorstelling, alsof „de Voorzitter hem verzocht zich met de Commissie in het kamertje te willen beraden” is dus niet juist. Niet de voorzitter, maar Dr Geelkerken zelf heeft dit gevraagd.

En over die soepele houding verheugden wij ons.

Blijkbaar had ook een en ander daartoe medegewerkt.

De schorsing der vergadering had toch reeds meerdere uren geduurd, en in dien tusschentijd hadden in de groote vergaderzaal heftige discussies plaats gehad. Van alle zijden werd de houding van Dr Geelkerken afgekeurd. Zelfs werd door Ds J. H. Sillevius Smitt, die een langdurig gesprek met hem hield, hem toegevoegd: „Ge hebt het psychologisch moment laten voorbijgaan,” hierop doelend, dat hij het „bedoeld noch gezegd” had moeten uitspreken. Blijkbaar had dit op Dr Geelkerken indruk gemaakt. Hij wilde ten minste thans met de Commissie aan het zoeken van een oplossing medewerken. Toen we dan ook met elkander naar „het kamertje” gingen, leefden we in de hoopvolle verwachting, dat nu de zaak tot een gewenschte oplossing komen zou.

In „het kamertje”, waar alleen Dr Geelkerken en wij bijeen waren, zijn toen heel wat woorden gewisseld, en liep het onderhoud, in verband met de „coupure”, in hoofdzaak over zijn opvattingen van Genesis 2 en 3.

Liefst wilde de Commissie de „coupure” toen nog van de lichtste zijde bezien, en zou zij de bedenkingen, die zij toen reeds tegen meerdere uitdrukkingen daarvan had, door een bevredigende verklaring gaarne hebben prijs gegeven. Maar dat heeft, helaas, zoo niet mogen zijn. Op meerdere vragen, die voornamelijk door den Voorzitter der Commissie, Ds B. van Schelven, en den Rapporteur, Ds W. Breukelaar, hem werden gedaan, werd door Dr Geelkerken wel vrij uitvoerig gezegd, hoe Genesis 3 naar zijn oordeel niet moet verstaan, o. a. dat hij geen allegorische, noch een symbolische, noch een mythologische opvatting voorstond, maar over wat dan metterdaad wel zijn opvatting was, liet hij ons geheel in het duister. Indien

hij toen, al was het in een geheel anderen vorm dan door ons werd voorgesteld, had willen zeggen, dat hij de zaken in Gen. 2 en 3 aangaande het proefgebod, de beide boomen, de slang en haar spreken, als werkelijk historische feiten aanvaardde, zou alle bedenking vervallen zijn. Maar dit nu juist wilde Dr Geelkerken niet. En daardoor kwam de „coupure” in een bedenkelijk licht te staan. Er haperde iets, waarover, om der belijdenis wil, het licht moest opgaan.

Wel verklaarde Dr Geelkerken zich bereid tot deze uitspraak: „De Classis, gelezen de coupure van Dr J. G. Geelkerken uit zijn gehouden predicatie; gehoord de nadere mededeeling van Dr J. G. Geelkerken, dat hij overigens over Genesis 3 niets heeft gezegd of bedoeld te zeggen; bericht aan br. Marinus, dat hetgeen hij op grond van de gehouden predikatie aan Dr J. G. Geelkerken toeschrijft, ongegrond is,” maar na het onderhoud, dat de Commissie, in verband met de „coupure” met hem had gehad, kon en mocht zij daarmede niet tevreden zijn. Duidelijk was thans gebleken, dat het noodig was, een besliste verklaring van zijn gevoelens te vragen, en moest zij, zij het dan ook noode, waar geen andere weg daartoe openstond, adviseeren van het Onderteekeningsformulier voor de Dienaren des Woords gebruik te maken.

Dr J. G. Geelkerken heeft alleen aan zichzelf te wijten, dat het hiertoe gekomen is.

Tot het uiterste had de Classis geduld gebruikt. Een bevredigende oplossing had Dr Geelkerken tot het laatste afgewezen door de verklaring, „bedoeld noch gezegd”, hardnekkig te blijven weigeren. Dat hij in „het kamertje”, toen hij in een onderhoud met de Commissie op de zaak zelve inging, in verband met de „coupure”, geen verklaring van zijn gevoelens omtrent Genesis 2 en 3 wilde geven, maakte die weigering zeer bedenkelijk, zoodat er alle reden tot suspicie kwam, en de Commissie niet anders kon doen, dan de Classicale vergadering adviseeren om den weg te bewandelen, waarop Dr Geelkerken zelf haar gedreven had, n.l. uit te spreken, dat zij „beteurende het feit, dat Dr J. G. Geelkerken de door de Classicale vergadering gevraagde verklaring weigert af te leggen, in die weigering de reden aanwezig acht van Dr J. G. Geelkerken een nadere verklaring te vragen van zijn gevoelens betreffende de feiten, die in Genesis 3 ons zijn medegedeeld, opdat blijke, of dat gevoelens in overeenstemming is met de Belijdenisschriften onzer kerken.”

Tijdshalve kon dit advies toen niet behoorlijk worden toegelicht en behandeld, en werd de vergadering tot Woensdag 22 April verdaagd.

Het briefje en een Kerkrechtelijk advies.

Waar intusschen de zaak tot dit stadium gekomen was, stond de Commissie voor zeer gewichtige vragen van Kerkrechtelijken aard, waarover zij de Classis van advies zou hebben te dienen, o.a.: hoe moet het Onderteekeningsformulier worden in werking gesteld? Hoe moeten de woorden in dit formulier „Kerkeraad, Classis of Synode” verstaan? Moet het eerst van den kerkeraad uitgaan, of hebben, wanneer de Kerkeraad onwillig is, ook de meerdere kerkelijke vergaderingen het recht, buiten den Kerkeraad om, in te grijpen? Op welke wijze en door wie(n) moet het onderzoek

worden ingesteld? Wat is de strekking van het „ipso facto gesuspendeerd”, wanneer iemand verklaring van gevoelen blijft weigeren, enz.

't Lag dan ook voor de hand, dat de Commissie, om alle zekerheid aangaande deze dingen te hebben, een Kerkrechtelijk advies op prijs moest stellen.

Tot het vragen van zulk een advies had zij het volste recht, dat niemand haar zal kunnen betwisten. Meer nog, de Classis had het haar kunnen kwalijk nemen, wanneer zij, hoe dan ook, aangaande deze dingen zich niet de grootst mogelijke zekerheid had verschaft. En zoo werd dan ook door Ds B. van Schelven, den Voorzitter der Commissie, aan Professor Dr H. H. Kuyper te Bloemendaal, Hoogleraar in het Kerkrecht aan de Vrije Universiteit, een briefje geschreven met verzoek in de vergadering der Commissie te willen tegenwoordig zijn.

't Was van dezen inhoud:

Overveen, 7 April 1925.

Amice,

Op de Classicale vergadering van j.l. Woensdag heeft Dr Geelkerken geweigerd zich nader te verklaren over de vraag, of hij erkende niet alleen de historiciteit van den val, maar ook de historiciteit van hetgeen dienaangaande in Gen. 3 wordt verhaald. Daaruit hebben Deputaten ad Art. 49 K.O. geconcludeerd, tot de mogelijkheid, dat G. te verdenken is van afwijking van de Belijdenis en geoordeeld, dat nader onderzoek wenschelijk was. Wegens het late uur is de Classis uiteengegaan om op 22 dezer weer saam te komen. Voordien wilden Deputaten met elkander overleg plegen en zouden U gaarne daarbij tegenwoordig zien. De samenkomst zou worden gehouden te A'dam ten huize van Ds Schouten, 2de Constantijn Huygensstraat 48 (de vroegere woning van vader Woltjer), in een van de namiddaguren. Zoudt gij kunnen b.v. Donderdag 16 of Vrijdag 17, Maandag 20 of Dinsdag 21 dezer? Zoodra ik bericht dienaangaande heb, zal ik de Deputaten aanschrijven.

Vale t. t.

VAN SCHELVEN.

Prof. Kuyper was bereid aan het verzoek te voldoen, doch sprak aanstonds in een samenkomst uit, dat hij geen bezwaar had Kerkrechtelijk advies te geven, maar over de zaak zelve, om begrijpelijke redenen, zich liever niet uitliet. Hij heeft dan ook een college in het Kerkrecht gegeven, wat op hoogen prijs werd gesteld, waardoor we in onze Kerkrechtelijke opvattingen werden versterkt.

Wel was intusschen op de vergadering van 1 April reeds gebleken, dat het advies der Deputaten te beknopt en niet duidelijk genoeg was, wat o. a. wel bleek toen in die vergadering op een vraag van een der leden, of de „coupure” niet met name genoemd moest worden, door den rapporteur werd opgemerkt, dat dit een vanzelfsheid was, wijl het advies met de coupure in het nauwste verband stond. Wijl dit advies, na een woeligen dag, in korten tijd was opgesteld, had het nadere toelichting en motiveering van noode, en moest het breeder en duidelijker geformuleerd.

Dit breeder advies is dan ook, na saamspreking van de Commissie in een andere samenkomst, (waarbij Prof. Kuyper niet tegenwoordig was), door Ds W. Breukelaar als rapporteur ontworpen, in een volgende samenkomst der Commissie in den breede besproken en vastgesteld, en ingediend in de vergadering van 22 April.

Wanneer Dr Geelkerken zegt, dat dit advies „in wezen geheel anders” is dan dat van 1 April, is dit geheel en al onjuist. Zakelijk is het geheel hetzelfde. En ook is niet waar, wat hij schrijft, dat eerst den 22sten April de „coupure” als bedenkelijk werd voorgesteld, wijl reeds den 1sten April de saamspreking in „het kamertje” zich om de „coupure” bewoog, terwijl in het advies, dat toen werd gegeven, ook gesproken wordt van „een nadere verklaring te vragen van zijn gevoelen betreffende de feiten, die in Genesis 3 ons zijn medegedeeld”.

Ook had Ds W. Breukelaar het volste recht, om in de Classikale vergadering van 27 Mei uit te spreken, dat het breeder advies *geheel zelfstandig* was geconcipieerd, *zonder eenigen invloed van buiten*; en dat dit eveneens zoo met de vragen zelve stond.

Tot die verklaring was alle reden.

Reeds toen stond de Commissie toch aan verdachtmaking bloot, en werd er gemompeld, dat zij niet anders dan de spreekbuis van anderen was; waarom Ds Breukelaar er dan ook met nadruk op volgen liet: „Dit wenschen de Deputaten met allen nadruk te zeggen in verband met geruchten, die hun zijn ter oore gekomen.”

Blijkbaar stonden die geruchten, — maar geheel zonder grond, — met „het briefje” in verband, dat door Ds B. van Schelven aan Prof. Dr H. H. Kuyper geschreven was. Dat dit „briefje” toch door Prof. Kuyper verloren is, en aan Ds J. C. Brussaard te Bloemendaal ter hand gesteld; — dat deze, in plaats van het aanstonds aan Ds van Schelven toe te zenden, gelijk verwacht worden mocht, „vertrouwelijk” het aan Dr Geelkerken toezond; — en, naar men verzekert, te Amsterdam-Zuid fotografische afdrucken ervan werden gemaakt, die noodzakelijkerwijs stemming moesten maken en de atmosfeer nog meer vergiftigen; — en dat Ds Brussaard ten laatste, na meerdere weken, met een vriendelijk begeleidend schrijven, het aan Ds van Schelven toekomen deed, — doet niets ter zake. Dat „briefje” zelf, waarover zooveel ophef gemaakt is, is geheel onschuldig, waar het niet anders dan een uitnoodiging aan Professor Kuyper bevatte voor een Kerkrechtelijk advies.

Feit is, dat het stellen van het rapport, geheel zelfstandig, door Ds Breukelaar heeft plaats gehad, en dit met volle recht door hem verklaard worden mocht. Tegen wat Dr Geelkerken dan ook schrijft dat „de inhoud van dit briefje moeilijk te rijmen valt met onze verklaring”; en: „Een en ander kan niet anders dan op zijn zachtst uitgedrukt omtrent hun waarheidszin twijfel wekken,” moet een ernstig protest worden uitgesproken. En wanneer Ds Breukelaar, of eigenlijk de geheele Commissie, uit welke naam hij sprak, van „leugen” beticht wordt, kunnen wij niet anders dan dit als laster van ons werpen.

De verdere behandeling in de Classicale vergaderingen.

Wat nu de verdere behandeling der zaak betreft, zij kortelings het volgende medegedeeld.

Het breeder advies der Commissie, dat in de Classicale vergadering van 22 April werd ingediend, werd na breede bespreking door de Classis tot besluit gemaakt. Slechts twee leden verklaarden er zich tegen, wijl ze geen

reden tot verdenking in Dr Geelkerken vonden, en één stemde blanco.

De vragen, die aan Dr Geelkerken zouden worden gesteld, werden in de voortgezette vergadering der Classis van 27 Mei vastgesteld, terwijl werd besloten deze met de toelichting en motiveering aan Dr Geelkerken voor te leggen, met verzoek om schriftelijke beantwoording.

In de vergadering van 17 Juni kwam hierop een schrijven in van Dr J. G. Geelkerken, dat, met mededeeling van zijn protest tegen de handelingen der Classis en van zijn beroep op de Particuliere Synode, een kort antwoord bevatte, dat echter niet kon worden aangemerkt als een beantwoording van de vragen, die door de Classis hem waren gesteld. De vergadering besloot dan ook, op advies der Commissie, Dr Geelkerken te verzoeken, „dat hij alsnog duidelijk antwoord geve op elke vraag, die hem is voorgelegd, en dat hij dit antwoord schriftelijk indiene aan het adres van Ds J. L. Schouten vóór of op den 20sten Juni a.s.”

Als antwoord hierop was in de vergadering van 23 Juni een missive van Dr J. G. Geelkerken ter tafel, waarop echter toen, — wijl ze niet vóór of op den genoemden datum aan de Commissie zelve was toegezonden, — geen advies kon worden in gereedheid gebracht, waarom de vergadering tot 8 Juli moest worden verdaagd.

In deze vergadering werd het rapport der Commissie behandeld, waarin „met leedwezen werd uitgesproken, dat zij het antwoord van Dr Geelkerken in zijn geheel overziende, de door hem gegeven beantwoording der vragen onbevredigend acht(te), en moe(s)t adviseeren opnieuw een nader onderzoek in te stellen”. Dienovereenkomstig sprak ook de Classis zich uit. Nieuwe vragen werden vastgesteld, en besloten werd „het volledig rapport aan Dr Geelkerken toe te zenden, met verzoek de hem gestelde vragen vóór 15 Juli te willen beantwoorden,” waarop de Classis wéér bijeenkomen zou.

In de vergadering van 15 Juli was echter een schrijven van Dr Geelkerken ter tafel, meldend, dat hij voor vacantieverblijf op reis zou gaan, en ten eenen male de gelegenheid hem ontbrak van het lijvig stuk der Classis met nauwgezetheid kennis te nemen.

Er bleef niet anders over, dan weder onverrichter zake uiteen te gaan, na besloten te hebben op 9 September wéér te vergaderen, en Dr Geelkerken te verzoeken vóór 1 September zijn antwoord bij Ds J. L. Schouten in te zenden.

Ook aan dit laatste verzoek werd echter opnieuw geen gehoor gegeven.

Toen de Commissie op 7 September samenkwam, was eerst dien morgen (en niet, gelijk verzocht was, vóór 1 September), bij Ds B. A. Knoppers, den actuaire der Classis, (en niet bij Ds J. L. Schouten), een breedvoerige missive ingekomen. 't Was daardoor niet mogelijk nog vóór de Classicale vergadering van 9 September een advies in gereedheid te brengen.

Ten derden male moesten daarom de afgevaardigden onverrichter zake uiteen, en werd de Classis tot 23 September verdaagd.

De Commissie was toen met haar advies gereed. Ook nu echter moest zij, tot haar leedwezen, op gemotiveerde gronden als haar oordeel uitspreken, dat „Dr Geelkerken zich metterdaad onttrokken had aan de beantwoording der vragen, zooals die hem waren voorgelegd, en mitsdien niet behoorlijk had voldaan aan hetgeen waartoe het Onderteekingsformulier hem ver-

plichtte". Zij sprak daarbij verder uit, dat „wjl Dr Geelkerken tot nu toe bij de schriftelijke behandeling van zijn zaak doorgaans zijn gevoels betreffende wat in de vragen hem was voorgelegd, had uitgedrukt in voor onderscheidene uitlegging vatbare bewoordingen, en daarbij meestal in omslachtige redeneeringen om de vragen was heengegaan", zij „oordeelde verdere voortzetting der schriftelijke behandeling onprofijtelijk te achten"; waarom zij ook voorstelde „hem nogmaals te citeeren, opdat door mondelinge ondervraging nadere verklaring van zijn gevoelen verkregen mocht worden".

Daartoe werd dan ook door de Classis besloten.

Een viertal opmerkingen.

Alle gewisselde stukken in pleno in deze memorie op te nemen, is niet noodig wjl ze in de Acta der Particuliere Synode te vinden zijn.

Wel is echter noodig op de zaak zelve, waarom het in dit geding gaat, het volle licht te doen vallen, nadat vooraf eenige opmerkingen zijn gemaakt.

Een *1ste opmerking* betreft de *houding*, die Dr Geelkerken voortdurend inneemt en den *toon*, dien hij voert.

Daartegen moeten ernstige bedenkingen ingebracht.

Wel keert Dr Geelkerken het om, en beschuldigt hij de Classis, o.a. dat het schrijven dat zij hem zond, een „krenkend, insinueerend karakter" draagt; spreekt hij van een „hiërarchischen toon", dien 't voert; en laat hij 't voorkomen, alsof een „onwaardige bejegening" hem werd aangedaan, de „onware, onwaarachtige beschuldigingen" tegen hem werden gericht. Maar hij blijft geheel in gebreke, om ook maar met een enkel woord bewijs daarvoor te leveren, gelijk uit de officieele stukken wel duidelijk blijkt.

Dat een Classis, indien er bedenking rijst, om de eenheid en zuiverheid der leer te behouden, een onderzoek instelt, kan niemand haar toch ten kwade duiden, maar is dat integendeel haar recht en haar roeping. En de Classis Amsterdam heeft dit niet dan zeer noode, door Dr Geelkerken zelf daartoe gedrongen, gedaan, en de grootste lankmoedigheid daarbij aan den dag gelegd. 't Was voortdurend haar zoeken om tot klaarheid, en ware het mogelijk tot een oplossing der bezwaren te komen. Dat zij ook in haar vergadering van 27 Mei niet inging op het advies van Dr B. Wielenga van Amsterdam, — die zelden de vergaderingen bezoekt, en toen voor het eerst en voor het laatst bij de behandeling der quaestie tegenwoordig was, — „om het proces op te schorten en eerst nog te trachten in een (niet officieele) vriendschappelijke samenspreking met Dr Geelkerken tot een minnelijke oplossing te geraken," welk advies door Ds J. H. Sillevius Smitt van Laren tot een voorstel werd gemaakt, was geen onwelwillendheid, maar kon wel niet anders. Dit voorstel kwam hierop neer, dat de Classis de zaak uit handen zou geven, om ze door vrienden in een onder-onsje te laten afdoen, wat, vooral in het stadium, waarin het geding toen verkeerde, ten eenenmale onaannemelijk was, en waartegen door de Commissie dan ook ernstig gewaarschuwd moest worden.

Hoe is daartegenover echter doorlopend de houding van Dr Geelkerken geweest?

Met allerlei insinuaties gaat hij telkens de Classis te lijf. Hij beschuldigt

haar van een „volharden bij een ongemotiveerde, ieder broederhart krenkende verdenking,” spreekt van „lichtvaardig” handelen; schrijft haar een „benijdenswaardige naïviteit en zelfingenomenheid” toe; en laat 't voorkomen, alsof het stellen van haar vragen „op bedenkelijke wijze tot profanatie van de heilige Schrift-waarheid Gods zou kunnen leiden”.

Aan een verzoek der vergadering weigert hij telkens te voldoen. Waar de gelegenheid hem wordt geboden met de Commissie een saamspreking te hebben, en hij wordt verzocht bijtijds te melden, zoo hij geen gebruik daarvan wenschte te maken, verwaardigt hij zich niet eenig bericht te zenden, en laat hij de Commissie vergeefs tezamen komen. Bij citatie's, zelfs namens en door de Classis, verschijnt hij niet. En dat hij zoo de Commissie negeerde, is nog het ergste niet. Veel erger is, dat de Classis, zelfs tot driemaal toe, onverrichter zake uiteen moest gaan, wijl niet vóór of op den gestelden datum een gevraagd antwoord van Dr Geelkerken was ingekomen. En dit beteekende wat voor tal van afgevaardigden, die ter bijwoning van de vergadering hun dagloon moesten missen, of uit hun dagelijksch werk uitbreken. Doorgaans is het dan ook een spelen van Dr Geelkerken met de Commissie en met de Classis geweest, zoodat deze houding op zichzelf reeds meer dan genoegzame reden tot censuur kon hebben gegeven.

Een *2de opmerking* moet gemaakt in verband met zijn *zich vastklemmen aan formeele bezwaren*, waardoor de zaak zelve op den achtergrond zou komen te staan. Bij eenige welwillendheid, die een Christen, en inzonderheid een Dienaar des Woords, betaamt, had de zaak wellicht niet eens ter Classikale vergadering behoeven te komen. Terecht werd door Ds van Schelven in „het kamertje” hierop gewezen. Toen zij op de Classis kwam, weigerde hij „op moreele en kerkrechtelijke gronden” aan een vriendelijk verzoek te voldoen. Toch konden zelfs vrienden deze bezwaren niet deelen. Ook toen hij met broederlijke liefde gebeden werd, een gevraagde verklaring af te leggen, kon hij er niet toe komen naar het woord van den Heiland, dat hij zelf nog wel aanhaalt: „Zoo wie u zal dwingen één mijle te gaan, ga met hem twee mijlen”, te handelen, waar hij zelfs de ééne mijle, die gevraagd werd, laat staan de twee mijlen, niet ging. En toen later, door zijn eigen toedoen, de vragen hem gesteld moesten worden, werd de bedenking ingebracht, dat de zaak van kerkrechtelijk op dogmatisch terrein was overgebracht.

Zóó werden telkens pogingen aangewend, om aan de behandeling van de zaak zelve te ontkomen. Doch ieder zal aanstonds toestemmen moeten, dat een Classis, die reden tot verdenking heeft, hiervoor niet uit den weg mag gaan. Men voelt en tast: er hapert iets; een onderzoek moet ingesteld. En dan gaat het niet aan allerlei formeele bedenkingen op te werpen, waardoor dit onderzoek wordt onmogelijk gemaakt.

Wel hebben die bezwaren voor de buitenstaanders soms een schijn van recht. Wie echter met de kerkgeschiedenis in ons vaderland bekend is, weet, hoe telkens dergelijke bezwaren ingebracht zijn en daardoor feitelijk obstructie gevoerd is. De Remonstranten deden dit voor de Dordtsche Synode; door Ds Anth. van den Os werd niet anders gehandeld; en zoo zouden meerdere voorbeelden te noemen zijn. Zelfs toen het Onderteeke-ningsformulier in werking was gesteld, ging Dr Geelkerken hiermede voort.

Hoewel hij meermalen uitspreekt, dat hij zich aan de beantwoording der vragen niet onttrekken wil, maar overeenkomstig het door hem onderschreven Onderteekingsformulier „te allen tijde bereid en gewillig is, om zich nader te verklaren”, gaat hij in zijn antwoord wel in breede bewoordingen om de zaak zelve heen, maar een rechtstreeksch antwoord op de vragen geeft hij niet.

Hoezeer hij formeele quaesties opwierp, kan o.a. ook wel blijken uit de correspondentie, die hij met de Commissie voerde, toen deze, met machtiging der Classis, hem had geciteerd, en hij weigerde voor haar te verschijnen o.a. op dezen grond, dat zij „geen kerkelijke vergadering” was. Toen Dr Geelkerken echter zelf, een groot jaar vroeger, in een Classicale Commissie had zitting gehad, om in een toen aanhangige zaak van advies te dienen, waren meerdere Dienaren des Woords en gemeenteleden door haar opgeroepen, zonder eenige bedenking zijnerzijds; doch nu heette het van een zelfde Commissie, nog wel uitdrukkelijk door de Classis gemachtigd: „Gij zijt geen kerkelijke vergadering”. Wel een proeve er van, hoe het met zijn formeele bezwaren staat.

Een *3de opmerking* moet gemaakt over zijn wijze van polemiek.

In zijn missive's is Dr Geelkerken gewoon tegen windmolens te vechten. Hij denkt zich een vijand, die er niet is, en trekt tegen hem te velde. Zóó legt hij meermalen aan de Classis dingen ten laste, die geheel ongegrond zijn, en bindt daar dan den strijd tegen aan. Om slechts enkele te noemen. Over wat hij schreef, dat de vragen, zooals de Classis hem deed „op bedenkelijke wijze tot profanatie van de heilige Schrift-waarheid Gods zouden kunnen leiden”, spraken we reeds, waarin hij heimelijk de Classis van profanatie beschuldigt, hoewel hij zelf ernstig deswege gewaarschuwd moest worden. Wat hij schrijft, dat hij met Dr A. Kuyper Sr „elke methode van Schriftbeschouwing en Schriftgebruik, die den Bijbel verlaagt tot een „codex”, een „concordans”, een „register”, volstrekt verwerpelijk acht,” doet niets ter zake, al wil hij zijdelings dit der Classis toedichten. En een „modern-historistische opvatting” huldigt hij niet, maar zegt ook daar weer van, dat de vragen der Classis maar al te zeer „voor dit afwijkend gevoelen ruimte laten.” — Dit nu is geen gewenschte polemiek. Bij buitenstaanders moet dit wel de meening doen rijzen, alsof hij felle slagen toebrenge, ja als zou hij opkomen voor de zuivere beginselen, terwijl de Classis daarvan afwijkt; maar 't is ten slotte niet anders, dan haar in een hoek willen dringen, waarin zij niet staat, om ze zóó als geslagen en belachelijk voor te stellen. Dit behoort mede tot de verdachtmakingen, waarover meermalen geklaagd worden moest.

Een *4de opmerking* geldt ten slotte het droeve feit, dat Dr J. G. Geelkerken tijdens de procedure meerdere stukken in het licht heeft gegeven. Wijl te voren hierover reeds geschreven werd, willen we hier volstaan met te zeggen: zoo doet men niet! Waar moet dat heen, wanneer, in welke procedure dan ook, zóó wordt gehandeld? Dat kan niet anders dan een verkeerden indruk naar buiten wekken, en moet dienen om door ontijdige en eenzijdige publicatie beroering te maken en aanhang te verkrijgen. Wat veel erger is, Dr Geelkerken is hierdoor oorzaak geworden, dat zelfs spotbladen zich over dit kerkelijk geding hebben vroolijk gemaakt, en dat de Naam en de zaak des Heeren gesmaad zijn geworden.

Het advies der Hoogleeraren.

Waar Dr J. G. Geelkerken in gebreke was gebleven behoorlijk te voldoen aan hetgeen waartoe het Onderteekeningensformulier hem verplichtte, stond de Commissie voor de gewichtige vraag, welk advies zij aan de Classis geven zou. Wel was uit zijn missives de verdenking, die tegen hem gerezen was, telkens bij vernieuwing versterkt geworden, maar — hij was meestal in omslachtige redeneeringen om de hem gestelde vragen heengegaan, en had zijn gevoelens betreffende de punten, in die vragen voorgelegd, doorgaans in voor onderscheidene uitlegging vatbare bewoordingen uitgedrukt. Had de Commissie nu wel goed gelezen. Waren de door de Classis voorgelegde vragen wel juist geformuleerd? Moest, waar schriftelijke behandeling onprofijtelijk gebleven was, worden getracht door mondelinge ondervraging nadere verklaring van zijn gevoelens te verkrijgen? Wanneer daarbij bleek, dat metterdaad het gevoelens van Dr Geelkerken was, gelijk men meende uit zijn coupure en uit zijn missives, helaas, te moeten lezen, was daarvoor dan in onze Gereformeerde Kerken plaats? Moest dan tot suspendeering van zijn dienst geadviseerd, en was het wenschelijk dat deze, gezien de beroering, die de zaak in den lande gewekt had, door de Classis geschiedde?

Ziedaar vragen, die moesten beantwoord worden. Besloten werd aan de Classis te adviseeren nogmaals Dr Geelkerken te citeeren, om hem mondeling te ondervragen, en ter uitvoering daarvan „namens de Classicale vergadering de Hoogleeraren van de Theologische School en van de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit dringend uit te noodigen in de zoo hoogst ernstige zaak van Dr J. G. Geelkerken van praeadvies te dienen en met haar te dezer zake overleg te plegen.”

Neen, dit laatste was niet, zooals wel is voorgesteld, wijl de Commissie in het moeras zat. Wanneer zucht tot „ketterjacht” haar had gedreven, zou zonder het advies der Hoogleeraren haar voorstel geweest zijn, om onverwijld tot suspendeering over te gaan. Maar gelijk een huisarts, die een ernstig kranke behandelt, en daarbij geen betering maar verergering ziet, tot consult met een bekend specialist adviseert, zóó was het ook hier.

Aan de uitnoodiging namens de Classis gaven alle Hoogleeraren gehoor. Bijna twee volle dagen hebben zij, eerst onderling, toen met de Commissie, met de zaak zich bezig gehouden. En het advies, door hen met eenparige stemmen gegeven, is, ook uit de Acta der Particuliere Synode bekend.

Aan de citatie voor de Classicale Vergadering gaf Dr Geelkerken ook nu geen gehoor, waarvan hij bij ingekomen schrijven de redenen opgaf. Naar den raad der Hoogleeraren nam toen de Classis het besluit, wegens het gewicht der zaak zich tot de Particuliere Synode te wenden, met het verzoek ten spoedigste een vervroegde Generale Synode te doen bijeenkomen, ten einde over deze zaak in haar geheel een beslissing te nemen. En aan dit verzoek werd door de Particuliere Synode voldaan.

Waar het om gaat?

Wanneer we thans over de quaestie zelf spreken gaan, doen we goed de „coupure” als uitgangspunt te nemen, wijl zij van het begin in het geding is geweest en altoos weer in het middelpunt van alle besprekingen heeft gestaan.

Ofschoon deze „coupure” bij nauwgezette lezing reeds bedenking wekte nam ze, bezien in het licht der historie en van verschillende uitlatingen in de missive's, een steeds ernstiger karakter aan. Dr Geelkerken zegt toch: „Gelijk van den staat der heerlijkheid hiernamaals, van den hemel, zoo kunnen wij ons ook van d(i)en staat der rechtheid ons alleen een voorstelling maken met behulp van wat wij kennen in deze bedeeling. God geeft ons zijn Openbaring daaromtrent in bewoordingen aan onze tegenwoordige aardsche bedeeling ontleend. Anders zouden we er niets van kunnen vatten, en zou Hij tot ons spreken, gelijk iemand tot een blindgeborene spreekt over de kleuren.”

Nu moet het eerste aanstonds toegestemd. Wanneer we in de Openbaring van Johannes lezen van het Nieuwe Jeruzalem als een stad met gouden straten en paarden poorten, die van uit den hemel op de aarde nederdaalt, gevoelt ieder terstond, dat we hier met beeldspraak hebben te doen. Zeker, 't is alles *volle werkelijkheid*, maar de wijze, waarop ons die wordt voorgesteld, is in bewoordingen, aan onze tegenwoordige aardsche bedeeling ontleend; anders zouden we er niets van vatten.

Doch nu lezen we in de „coupure”, dat dit ook geldt van wat ons aangaande den staat der rechtheid, den paradijstoestand, wordt medegedeeld. Ook dat is zeker „*werkelijkheid*, zelfs *de hoogst denkbare werkelijkheid*, maar die in haar volheid ons intellectueel begrijpen ten eenen male te boven gaat”. „Vast staat, dat we in Genesis 3 de Goddelijke bekendmaking hebben van een historisch feit, het *feit van den zondeval*”. Maar wat in verband daarmee bekend wordt gemaakt, — neen, dat is geen historische inkleeding; 't mag niet symbolisch, allegorisch of typisch verstaan; — 't is alles werkelijkheid; alleen maar: God heeft zich in de mededeeling daarvan naar onzen toestand geschikt, anders zouden wij er niets van vatten.

Doch nu rijzen de vragen: Is het alles dan niet zóó gebeurd, als in Gen. 2 en 3 wordt medegedeeld? Zijn de bijzonderheden, daar vermeld, geen *historische feiten*? Hebben we met den boom der kennis des goeds en des kwaads en den boom des levens aan geen *werkelijke* boomen te denken? Was het spreken Gods, toen Hij het proefgebod gaf, niet met een hoorbare stem, die tot Adam sprak, zooals Gen. 2 : 16, 17 ons meldt? Was de slang, die Eva verleidde, geen grijpbaar beest, en heeft zij niet op hoorbare wijze met die woorden gesproken, zooals ons in Gen. 3 : 1—5 bekend wordt gemaakt?

Zie, deze vragen rezen tijdens de behandeling bij 't lezen der „coupure”. En dáárover was het, dat de Classis Dr Geelkerken hooren wilde. Worden de zaken, in Gen. 2 en 3, ook metterdaad door hem als feiten erkend? Dáárover ging het in de vragen, die aan hem zijn voorgelegd; of hij aanneemt, „dat alle gebeurtenissen, welke in die hoofdstukken zijn medegedeeld, ook metterdaad alzoo hebben plaats gehad”?

Nu staan deze dingen onder ons ontwijfelbaar vast, en ieder Gereformeerde zal aanstonds zonder aarzeling op die vragen een bevestigend antwoord geven. Maar bij Dr Geelkerken was dat, helaas, niet zoo. Door hem werd geen onomwonden antwoord op die vragen gegeven. Resultaat van alle correspondentie, die met hem gevoerd werd, is geweest, dat de Classis niet verder kwam, en Dr Geelkerken nog altoos het antwoord op

die vragen is schuldig gebleven. Of neen; meer en meer bleek metterdaad, dat hij de dingen, in Gen. 2 en 3 vermeld, als historische feiten disputabel stelt. Maar dan deed ook de vraag zich voor: Is dat in overeenstemming met onze Belijdenis? Is zulk een beschouwing in onze Kerken toelaatbaar?

De antwoorden van Dr Geelkerken.

Het eerste antwoord van Dr Geelkerken op de hem gestelde vragen bracht in de zaak, waarom het gaat, geen haarbreed verder. Dit luidde toch: „Ik stem ten volle in met wat onze Kerken belijden in art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis aangaande de H. Schrift, en reken mitsdien ook Genesis 1, 2 en 3 naar *inhoud* en *vorm* in *alles* te behooren tot „al de Schrift... van God ingegeven” (2 Tim. 3 : 16).

't Is wel te verstaan, dat velen, dit antwoord lezend, niet kunnen begrijpen, dat de Classis hier geen genoegen mee nam. Dr Geelkerken erkent toch de Goddelijke ingeving van al de Schrift, en „stemt ten volle in met wat onze Kerken belijden in art. 4 en 5 van onze Belijdenis”. Toch was dit antwoord geheel onvoldoende. 't Gaf geen antwoord op de hem gedane vragen. Of hij de Goddelijke ingeving der Schrift erkent, was geen punt van geding. De geschiedenis der Kerk leert, dat zelfs ketteren, met zeer afwijkende gevoelens, de ingeving der Schrift wel wilden erkennen. En ook de Remonstranten wilden indertijd den Catechismus en de Geloofsbelijdenis nog wel onderteekenen. Trouwens, de in-werking-stelling van het Onderteekeningformulier heeft niet de bedoeling iemand te verzoeken nogmaals de Drie Formulieren te onderteekenen, maar hem, in verband met die Formulieren, nadere verklaring van gevoelen te vragen; en deze verklaring werd door Dr Geelkerken niet gegeven.

Het 2e en 3e antwoord van Dr Geelkerken waren veel breedvoeriger, maar helaas, weer onbevredigend.

Laten we slechts de meest sterk sprekende uitspraken daaruit citeren. „Ik houd de mededeelingen van Genesis 1, 2 en 3, naar inhoud en vorm, in alles voor geïnspireerde, getrouwe en autoritatieve onthulling van den Raad Gods, en aanvaardt deze hoofdstukken ten volle zooals zij zich aandienen, en dus niet als notariële opteekening”, schrijft hij. En dit schijnt wel weêr afdoende, maar laat toch alle ruimte tot vragen. Wat wil dat zeggen: De mededeelingen van Genesis 1, 2 en 3 zijn onthulling van den Raad Gods? Heeft die Raad zich dan niet in de historie verwerkelijkt, en geven die hoofdstukken ons geen mededeeling van historische feiten? Dr Geelkerken „aanvaardt die hoofdstukken ten volle zooals zij zich aandienen, en dus niet als notariële opteekening”. Maar hoe zij zich dan wel aandienen, vernemen we niet. 't Is vaag en zwevend.

„Het komt mij voor”, heet het verder, „dat wij bij al deze bijzonderheden — dus ook bij het „proefgebod”, de beide Paradijsboomen, de slang en haar spreken — Goddelijke mededeeling hebben van werkelijkheid, zelfs van de hoogst denkbare werkelijkheid, maar dan ook van een werkelijkheid, die in haar volheid ons intellectueel „begrijpen” ten eenenmale te boven gaat.” Wij vragen weer: Is dat alles dan „hoogere” historie, waarvan we eigenlijk niets begrijpen? Zijn al die bijzonderheden dan niet zóó geschied, gelijk ze ons worden medegedeeld?

Niet beter wordt het er op, wanneer we lezen: „Een ieder is gehouden om de feiten, die God in Genesis 1—3, ja, in heel de H. Schrift, mededeelt, ook als feiten te aanvaarden. Deze stelling drukt volkomen ook mijn gevoelen uit”..... „Loochende of betwijfelde ik ook maar eenig feit, dat *als zoodanig* *) door Gods openbaring ons als *werkelijk geschied* *) wordt medegedeeld, dan zou ik inderdaad aan het gezag van Gods Woord te kort doen”.

Nu zal zeker niemand betwijfelen, of Dr Geelkerken de dingen, die *naar zijn oordeel* door de H. Schrift als feiten worden medegedeeld, wel als feiten aanvaardt. Maar het gaat er juist om, of hij de genoemde gegevens, n.l. het proefgebod, de beide boomen, de slang en haar spreken, metterdaad ook als feiten erkent. Hoe hij daarover denkt, blijkt wel uit wat hij aanstonds volgen laat: „Het gaat tusschen Uwe vergadering en mij niet over de vraag, of ik als feit aanvaard wat de Schrift als feit mededeelt,..... neen, het gaat over de geheel andere vraag: hoe de mededeelingen van Gen. 1—3 in hun zin zijn te verstaan.” Dus: Welke is de zin daarvan? Zijn het historische feiten, of niet? En dan schijnt hij dit laatste disputabel te stellen, gelijk wel blijkt uit wat onmiddellijk volgt: „En in dit verband heb ik evenveel recht om aan Uwe vergadering te vragen b.v.: gelooft gij, dat in Genesis 3 sprake is van werkelijk zaad der slang; dat er bij de verleiding met een werkelijke menschenstem werkelijk en letterlijk dezelfde woorden zijn gezegd, die nu in den Hebreuwschen Bijbel staan; dat er bij de schepping een werkelijk gewelf („uitspansel”) als een koepel over de aarde is gezet; dat er na den val een werkelijk zwaard — er staat „*het zwaard*”, dus een bekend zwaard; wat was dat? — werkelijk stond te vlammen enz. enz.” Wanneer men hierbij dus niet denkt aan een werkelijk zaad der slang, een werkelijk gewelf, een werkelijk zwaard, mag men, volgens hem, dus ook niet spreken van werkelijke boomen, een werkelijke slang, een werkelijk spreken, zoodat dit dus wordt disputabel gesteld.

Wanneer dan op 2 Cor. 11 : 3 (en 1 Tim. 2 : 13, 14) wordt gewezen, waar de Apostel deze dingen toch als feit erkent, wijst hij deze bewijsvoering af met te zeggen: „Het woord van Paulus in 2 Cor. 11 : 3 is een gebruikmaking door den Apostel van een gegeven uit Genesis 3,— wil men een aanhaling ervan, zonder dat evenwel in eenig opzicht een toelichting, een verklaring van dit gegeven geboden wordt.” Het is dus slechts een „gegeven”, een „aanhaling”, waaruit over de historiciteit der mededeelingen in Gen. 2 en 3 echter nog niets kan afgeleid worden, gelijk hij ook zelf volgen laat: „Men zou verwachten: Uit het aangevoerde (n.l. het beroep op 2 Cor. 11 : 3 en 1 Tim. 2 : 13, 14) volgt, dat al de dingen, die zijn genoemd in de door de Classe aan Dr Geelkerken gestelde vragen, onmiskenbaar in de H. Schrift als historische feiten worden medegedeeld en dus hun aanvaarding op grond van Art. 5 eisch is van trouw aan de Belijdenis. Indien er dit stond in Uw memorie, zou wel is waar *het uitgangspunt deze stelling, gelijk ik zoeven aantoonde, zakelijk onjuist zijn,* *) maar ware de conclusie ten minste logisch. Immers, dat alle feiten, die God in Genesis 1—3 ons mededeelt, ook als zoodanig behooren te worden aanvaard,

*) Cursiveering van mij. T.

wil men niet in strijd komen met Art. 5, spreekt van zelf. Maar het gaat er juist om, of *de door Uwe vergadering gegeven formulering der vragen metterdaad aan den inhoud van dit Schriftgedeelte recht doen wedervaren, *)* en derhalve de inhoud dier vragen met Art. 5 iets te maken heeft. *En in het bewijzen daarvan schiet het betoog Uwer memorie ten eenenmale te kort.* *) Het beroep op 2 Cor. 11 : 3 is dus zakelijk onjuist. Dat in de vragen wordt gesproken van werkelijke boomen, een werkelijke slang, een werkelijk spreken, doet aan den inhoud van het Schriftgedeelte in Gen. 1—3 volgens Dr Geelkerken, geen recht wedervaren.

En zóó gaat het in zijn antwoorden telkens voort.

Dat „het historisch karakter van het paradijsverhaal in de Christelijke Kerk te allen tijde werd vastgehouden”, is hij met Dr Bavinck wel eens, maar dit is slechts als dogmen-historisch feit te aanvaarden, en zegt nog niet, dat dit gevoelen der Kerk ook juist was; en ook blijkt daaruit nog niet, „hoe Dr Bavinck zelf dacht over het historisch karakter van Gen. 1—3”; evenmin als uit citaten van Dr A. Kuyper Sr, die bijgebracht werden, kan afgeleid worden „hoe hij zelf het gebeurde bij den zondeval zich voorstelt en den zin van allerlei mededeelingen, welke Genesis 3 daaromtrent bevat, verklaart”.

Dat wij bij de mededeelingen in Genesis 2 en 3 met historische feiten hebben te doen, schijnt hij dus telkens disputabel te stellen. Zeker, hij zegt „ten overvloede wensch ik nog te verklaren, dat ik eerbiedig luister naar ook het gedeelte der H. Schrift, dat Genesis 3 heet, onbevangen er den zin van tracht te verstaan, en mij niet vermeet aan zijn bewoordingen ook maar een enkele, zelfverzonnen voorstelling op te dringen”, maar dit sluit allerm minst een erkenning van de historische realiteit daarvan in. Den *zin* er van moet men onbevangen trachten te verstaan. En welke de zin daarvan is, zal de Theologische wetenschap hebben uit te maken. „Aan de wetenschappelijke exegese, die zich gebonden erkent aan het Woord en doordrongen is van geloovigen eerbied voor het Woord, moet volle vrijheid blijven, om den zin van genoemde mededeelingen al zuiverder te trachten te vatten.” Of, gelijk het later heet: „Bij de taak om den zin der Schrift-mededeelingen — ook in Genesis 1—3 — te verstaan, heeft nu de theologische wetenschap, met name de exegese, haar eigen roeping, welke niet een kerkelijke vergadering als de Uwe, zelfs bijgestaan door Deputaten ad Art. 49 K.O., competeert, en bij welker vervulling zij, als geloovige wetenschap alleen gebonden aan het Woord, in vollen omvang rekening heeft te houden met de gegevens van het wetenschappelijk onderzoek.”

De Theologische wetenschap zal dus hebben uit te maken, of de mededeelingen in Gen. 2 en 3 *historische feiten* zijn of niet.

Het hoog belang van deze zaak.

De zaak, die bij deze procedure aan de orde gesteld is, is zeker niet van geringe beteekenis. Zij, die, gelijk men wel uitspreken hoort, van oordeel zijn, dat ze slechts kleinigheden geldt, verstaan van het belang der quaestie niet met al. Hier zijn inderdaad diepe problemen aan de orde, gelijk ook

*) Cursiveering van mij. T.

Dr Geelkerken zelf wel inziet. De zaken, waarom het hier gaat, zijn van het hoogste belang. Zij gelden niet alleen een quaestie van Schriftbeschouwing, maar allereerst van Schriftgezag.

Wel wil Dr Geelkerken 't telkens doen voorkomen, alsof de vragen, die hem werden voorgelegd, slechts „van dogmatischen en exegetischen aard zijn, immers betreffende den vorm der openbaring in de hoofdstukken 1—3 van het boek Genesis, en betreffende de uitlegging van allerlei bijzonderheden, welke ons in genoemde hoofdstukken worden medegedeeld,” waartoe hij het recht aan de Classis ontzegt, wyl Art. 4 en 5 onzer Geloofsbelijdenis met geen enkel woord daarvan reppen. Maar zóó staat de zaak niet. Het is de vraag, of wij als historische feiten hebben te erkennen, wat de Schrift in Gen. 2 en 3 ons mededeelt. En de beantwoording van die vraag kan niet van het resultaat van exegetisch onderzoek worden afhankelijk gesteld. De werkelijkheid van deze dingen staat voor wie Gereformeerd denkt en gelooft volkomen vast. Voor hem is 't niet een oogenblik onzeker, of we hebben in Genesis 2 en 3 met historische werkelijkheid te doen, gelijk ook de Schrift zelve in 2 Cor. 11 : 3 en 1 Tim. 2 : 13 ons leert, waarom „het historisch karakter van het paradijsverhaal in de Christelijke Kerk” dan ook terecht „te allen tijde werd vastgehouden”.

Wie daaraan tornt, raakt in strijd met Art. 5 van onze Geloofsbelijdenis, want hij „gelooft niet zonder eenige twijfeling al wat daarin begrepen is”; neen, veel meer, hij tast het aanzien en de autoriteit der H. Schrift aan.

Hij erkent niet als historische feiten, die de Schrift duidelijk als zoodanig ons mededeelt. Of dit historische feiten zijn, is volstrekt geen quaestie van exegese, maar raakt de waarheid en betrouwbaarheid der Schrift. 't Gaat hier wel degelijk om het gezag van Gods Woord.

En wat het disputabel stellen van de feiten in Genesis 2 en 3 met zich meebrengt, zal aanstonds worden ingezien. Wat wij belijden omtrent den staat der rechtheid, het geschapen zijn van den mensch naar Gods beeld, het werkverbond, het proefgebod, de verleiding door de slang, den val van Adam, en ons gevallen zijn in hem, komt alles op losse schoeven te staan. Maar ook wordt zóó een filosofisch element, in verband met de kenleer, ten opzichte van de H. Schrift ingedragen, dat beslist moet worden afgewezen.

Ieder zal toch aanstonds gevoelen, dat, wanneer men dergelijke beschouwingen toelaat over Genesis 2 en 3, dat ook moet worden toegestaan bij andere Schriftgedeelten. De waarheid, de realiteit er van, wordt disputabel gesteld, maar — men moet den zin er van trachten te vatten. Wij zouden b.v. kunnen wijzen op de geschiedenis van Jona in den visch, van Daniël in den leeuwenkuil, van de drie jongelingen in den oven. Zeker, alles „getrouwe en autoritatieve onthulling van den Raad Gods”, waarnaar „eerbiedig moet worden geluisterd”; maar de realiteit er van kan men disputabel stellen, om dan „onbevangen den zin er van te mogen verstaan.” En zoo wordt het ten slotte zelfs de vraag, of de Vleeschwording des Woords en de kribbe van Bethlehem en het kruis van Golgotha en de opstanding van Christus en Zijn opvaren in onze natuur ten hemel wel historische werkelijkheid zijn. Zeker, — men houdt het u wel voor: 't is alles „werkelijkheid, zelfs de hoogste werkelijkheid,” maar — historische werke-

lijkheid? zie, dat is de vraag; en al zijn het geen historische feiten, zoo we er den zin maar van vatten!

En nu zeggen we allermint, dat Dr Geelkerken zóó over deze hooge heilswaarheden denkt, maar wie eenmaal den voet zet op dezen weg, be-treedt een hellend pad, waarvan het eind niet is te voorzien.

Bij zulk een Schriftbeschouwing als hij, zoo we ons niet vergissen, ten opzichte van Genesis 2 en 3 schijnt in te nemen, komt alles op losse schroeven te staan. Wij raken alle vastigheden van Gods Woord geheel en al kwijt; de Belijdenis wordt aangerand; als Gereformeerde Kerken zijn wij weg. Daarom is het noodig, dat er klaarheid kome, en niet de minste twijfel dienaangaande overblijve.

Men laat het wel voorkomen, alsof, door het in-werking-stellen van het Ondertekeningsformulier zijn rechten als Dienaar des Woords zijn aan-gerand. Met alle beslistheid moet dat worden weersproken. De Classis heeft alle recht aan Dr Geelkerken doen toekomen, en met haar wenscht ook de Commissie, waar dit noodig mocht zijn, voor het recht en de vrijheid van de Dienaren des Woords den strijd te voeren; maar niet minder wenschen wij voor het goed recht van de Kerken op te komen, om, waar er „ge-wichtige reden van nadenken” is, voor „de eenheid en zuiverheid der Leer” te waken, welk recht door de wijze van optreden van Dr Geelkerken maar al te zeer miskend is geworden.

Ook willen wij voor niemand onderdoen, om de Theologische wetenschap hoog te waardeeren, en willen wij aan de wetenschappelijke exegese, mits zij de Schrift erkent als Gods Woord, volle vrijheid laten om den zin van Gods Woord na te speuren. Maar wij mogen ook niet toestaan, dat de Kerken ten opzichte van de Schrift onder de voogdij der Theologische wetenschap komen, alsof zij zou hebben uit te maken of de dingen, waarvan de Schrift ons mededeeling doet, werkelijkheden, historische feiten zijn, of niet.

De komende Synode.

De Classis had, waar „Dr Geelkerken zich metterdaad onttrokken had aan de beantwoording der vragen, zooals die hem waren voorgelegd, en mitsdien niet behoorlijk had voldaan aan hetgeen waartoe het Onder-teekeningsformulier hem verplichtte,” op grond hiervan tot suspensieering kunnen overgaan.

Toch deed zij dit niet, en wel om meerdere zeer gewichtige redenen.

Vooreerst zou dan de suspensie op formeele gronden hebben plaats gehad, en zou de zaak zelve, waarom het ging, geheel op den achtergrond zijn gesteld; en zoo lang nog een andere weg openstond, kwam haar dit zeer ongewenscht voor.

In de tweede plaats deed zij dit niet, wijl zóó de quaestie zeer onzuiver zou zijn gesteld. Om formeele redenen zouden velen in den lande, die wellicht, mede door verkeerde inlichtingen, van oordeel waren, dat aan Dr Geelkerken onrecht was aangedaan, of dat hij de hem gestelde vragen wel voldoende beantwoord had, zijne zijde hebben gekozen, en zou daardoor, op een zeer onzuiver gestelde quaestie, gevaar van scheuring zijn ontstaan. En dit gevaar was zeker zeer groot. Vooral door het schrijven van Dr Geel-

kerken zelf is de atmosfeer vergiftigd. Velen, niet alleen in de Kerk van Amsterdam-Zuid, maar door het geheele land, zien nog altoos niet in het hoog belang van de zaak, waarom het eigenlijk gaat, ja zien er zelfs niet anders in dan een zoeken van Dr Geelkerken, om persoonlijke redenen. Een besluit tot suspensie van de Classis, die op allerlei wijzen als bevooroordeeld en tot een uitspraak onbevoegd, was voorgesteld, zou bij velen dan ook geen aansluiting bij de conscientie hebben gevonden, wat een onberekenbare schade aan ons kerkelijk leven had kunnen toebrengen.

In de derde plaats zou deze zaak dan nog maanden, en wellicht jaren achtereen, de Kerken in beroering hebben gebracht. 't Liet zich toch voorzien, dat Dr Geelkerken en een groot deel van de Kerk van Amsterdam-Zuid, om van anderen niet te spreken, bij het besluit der Classis zich niet zouden hebben neergelegd, en bij de meerdere vergaderingen zijn in beroep gegaan. Dit zou dan echter op zijn minst nog tot het midden van 1926 hebben geduurd. In dien tijd zou een groot deel van Amsterdam-Zuid Dr Geelkerken in de bediening hebben gehandhaafd, en zou er een actie in de Kerken gevoerd zijn, die niet anders dan tot groote beroering en verscheuring zou moeten leiden. Om nog hiervan te zwijgen, dat op meerdere vergaderingen dan natuurlijk de protesten zouden worden in behandeling genomen, maar de zaak zelve, waarom het gaat, geheel op den achtergrond zou komen te staan.

En eindelijk, en niet het minst, moet uitgesproken, dat de zaak, waarom het gaat, een belijdenisquaestie is, die al de Kerken raakt. 't Is niet een quaestie alleen van de Classis Amsterdam, en ook niet slechts van de provincie Noord-Holland, maar een quaestie, die voor onze Kerken in het algemeen van het hoogste gewicht is, wijl naar het oordeel der Classis een levensbelang der Gereformeerde Kerken hierbij op 't spel staat.

In alle opzichten werd het dan ook noodig geoordeeld, dat de Generale Synode, — en dat wel zoo spoedig mogelijk, uitspraak zou doen. En wij verheugen er ons over, dat de zaak in haar geheel in hare handen is gesteld.

Moge God de Heere haar in rijke mate het licht en de wijsheid Zijns Geestes schenken, opdat zij in deze moeilijke aangelegenheid den rechten weg bewandele, om in gebondenheid aan Zijn Woord en aan onze Belijdenis, een beslissing te nemen, die in het hart van ons Gereformeerde volk weerklank vindt, waardoor de rust in onze Kerken worde hersteld, de Belijdenis in al haar zuiverheid worde gehandhaafd, en de Naam des Heeren worde verheerlijkt.

De Commissie:

Ds B. VAN SCHELVEN, *Voorzitter.*
 H. BOMAS.
 W. BREUKELAAR.
 H. MEIJER.
 J. L. SCHOUTEN.
 A. SCHWEITZER.
 J. E. VONKENBERG.
 D. TOM Wz., *rappporteur.*

INHOUD.

1. MEMORIE DER CLASSIS AMSTERDAM VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND, BETREFFENDE DE ZAAK-DR J. G. GEELKERKEN, PREDIKANT BIJ DE GEREFORMEERDE KERK VAN AMSTERDAM-ZUID, BEVATTENDE DE OFFICIEELE GEGEVENS UIT DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN GENOEMDE CLASSIS.
2. MEMORIE DER CLASSIS AMSTERDAM VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND BETREFFENDE DE ZAKEN, IN GEDING MET DEN RAAD VAN DE GEREFORMEERDE KERK VAN AMSTERDAM-ZUID, NAAR AANLEIDING VAN DE HANDELINGEN VAN GENOEMDE CLASSIS IN DE ZAAK-DR J. G. GEELKERKEN, BEVATTENDE DE OFFICIEELE GEGEVENS UIT DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN GENOEMDE CLASSIS.
3. MEMORIE DER PARTICULIERE SYNODE VAN NOORD-HOLLAND BETREFFENDE DE ZAAK-DR J. G. GEELKERKEN EN DEN KERKERAAD AMSTERDAM-ZUID.

BIJLAGEN:

- a.* MEMORIE VAN TOELICHTING VAN DE CLASSICALE COMMISSIE INZAKE DE VOORGESCHIEDENIS VAN DE KWESTIE GEELKERKEN.
 - b.* MEMORIE DER CLASSICALE COMMISSIE EN DEPUTATEN AD ART. 49 K.O. INZAKE DE BEHANDELING DER ZAAK DOOR DE CLASSIS.
-